

jihomoravský kraj

koncepce rodinné politiky pro všechny generace **2020/2030**



www.jmk.cz



Pořizovatel:

Jihomoravský kraj

www.jmk.cz

Zpracovatel:

konsorcium společností PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. ve spolupráci s vědecko-výzkumným ústavem ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú. (Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D., PhDr. Andrea Hrušková, Ing. Ivana Foldynová, Ph.D., Ing. David Kubáň, Mgr. Petra Koprjádová a další)

<http://accendo.cz/>

<http://rozvoj-obce.cz/>

Zpracováno v úzké součinnosti s Jihomoravským krajem (dále jen JMK)

ISBN: 978-80-87955-09-3

© ACCENDO, Jihomoravský kraj

Stav k 27. 6. 2020

Obsah

Obsah	4
Uvodní slovo	7
Seznam zkratk	8
Metodika zpracování	9
Harmonogram / Milníky tvorby koncepce	9
Členové řídicí skupiny	10
Členové pracovní skupiny	10
Analytická část	11
1. Vymezení rodinné politiky	13
1.1 Role krajů	15
1.2 Role obcí	17
2. Historický kontext vývoje rodinné politiky	18
2.1 Evropský historický kontext	18
2.2 Historie v ČR	19
2.3 Historie rodinné politiky JMK	20
3. Východiska rodinné politiky	21
3.1 Politika rodiny ve všech životních fázích	21
3.1.1 Východiska politiky rodiny	21
3.1.2 Oblasti rodinné politiky	22
3.2 Národní dokumenty	25
3.3 Reflexe v krajských dokumentech JMK	27
4. Evaluace naplnění Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019	30
4.1 Dotační programy Jihomoravského kraje	33
4.1.1 Podpora služeb pro rodiny poskytovaných NNO	33
4.1.2 Podpora rodinné a seniorské politiky na úrovni obcí	33
4.1.3 Dotační program na podporu pečujících osob	34
4.1.4 Podpora rozvoje dětských skupin jako alternativní formy péče o předškolní děti	34
5. Analýza a prognóza aktuálních trendů ve společnosti a vyhodnocení jejich dopadů na JMK	35
5.1 Globální megatrendy ovlivňující rodinnou politiku	35
5.1.1 Proces globalizace a změna sídlení struktury	37
5.1.2 Vývoj dopravní mobility	39
5.1.3 Dopady klimatických změn na život obyvatel	40
5.2 Postavení Jihomoravského kraje v rámci ČR	41
5.3 Demografické procesy a sociologické trendy ve společnosti	42
5.3.1 Vývoj a prognóza obyvatel	42
5.3.2 Faktory ovlivňující rodiny	49
5.3.3 Proces stárnutí ve SO ORP a v obcích Jihomoravského kraje	61

5.4	Životní podmínky a životní styl obyvatel	67
5.4.1	Životní podmínky a jejich vliv na zdraví obyvatel	67
5.4.2	Faktory ovlivňující životní styl obyvatelstva	68
6.	Stanovení potenciálu rodinné politiky JMK	70
6.1	Metodologie průzkumu	70
6.2	Cíle krajské rodinné politiky	71
6.2.1	Hodnocení hlavního cíle rodinné politiky Jihomoravského kraje	71
6.2.2	Hodnocení potřebnosti specifických cílů rodinné politiky Jihomoravského kraje	73
6.2.3	Hodnocení potřebnosti plánovaných cílů seniorské politiky a mezigenerační solidarity	74
6.2.4	Navrhované cíle krajské rodinné politiky	76
6.3	Cíle rodinné a seniorské politiky, potřebnost v obcích	78
6.3.1	Konkrétní aktivity obce	78
6.3.2	Životní období	80
6.3.3	Hodnocení Auditů FFC a soutěží	82
6.3.4	Náměty pro rodinnou a seniorskou politiku	83
6.4	Závěry	85
7.	Stromy problémů pro identifikaci společných příčin a SWOT analýza	86
7.1	Strom problémů	86
7.2	SWOT analýza	88
Návrhová a implementační část		91
8.	Návrhová část	93
8.1	Hodnota, vize, hlavní cíle rodinné politiky Jihomoravského kraje	94
8.2	Priority a jejich specifické cíle (SC)	94
8.2.1	Priorita 1: Materiálně-technické podmínky	96
8.2.2	Priorita 2: Sladění osobního, rodinného a profesního života	100
8.2.3	Priorita 3: Stabilita rodiny a mezigeneračních vztahů	106
8.2.4	Priorita 4: Příprava na stáří a kvalita života seniorů	112
8.2.5	Priorita 5: Komunitní život a dobrovolnictví	114
8.2.6	Priorita 6: Informační, osvětová a propagační činnost	116
8.2.7	Priorita 7: Institucionální zabezpečení rodinné politiky	118
9.	Implementační část	123
9.1	Systematizace kompetencí při realizaci KRPJMK2020+	124
9.2	Příprava aktivit k realizaci	125
9.3	Monitoring, hodnocení a aktualizace KRPJMK2020+	127
9.4	Indikátorová soustava	128
9.4.1	Indikátory dopadů	129
9.4.2	Indikátory výstupů	129
10.	Zdroje a literatura	130
10.1	Literatura	130
10.2	Online Zdroje	131
10.3	Indexy	131

11. Přílohy	133
11.1 Příloha č. 1: Naplnění monitorovacích indikátorů Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje 2015-2019.	133
11.2 Příloha č. 2: Vybrané charakteristiky zdravotního stavu obyvatelstva.	140
11.3 Příloha č. 3: Další faktory ovlivňující životní styl obyvatelstva.	142
11.4 Příloha č. 4: Scénář polostrukturovaného rozhovoru	143
11.5 Příloha č. 5: Zdůvodnění výběru opatření.	150
11.6 Příloha č. 6 : Návrh baterie otázek pro dotazníkové šetření	154
11.6.1 Pro představitele obcí a měst.	154
11.6.2 Pro Místní akční skupiny.	156

Úvodní slovo

Koncepce rodinné politiky pro všechny generace je zastřešujícím dokumentem průřezových témat týkajících se různých oblastí života rodin a seniorů (občanská vybavenost, veřejný prostor, služby pro rodiny, mezilidské vztahy, slučitelnost osobního, rodinného a pracovního života atd.). V Jihomoravském kraji je rodinná politika systematicky rozvíjena již dlouhodobě a jejím hlavním cílem je vytvářet vhodné podmínky pro rodiny, aniž by bylo zasahováno do samotného fungování rodiny a všichni její členové tak měli svobodnou volbu při naplňování svých životních strategií.

Dokument je zpracován na období 2020-2030 a navazuje na Koncepci rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019. Vychází z Metodiky rodinné politiky na krajské a místní úrovni (MPSV) z roku 2020 a Koncepce rodinné politiky České republiky (MPSV) aktualizované v roce 2019.

Cílem dokumentu je systematicky rozvíjet prorodinné a proseniorské aktivity Jihomoravského kraje, které jsou vykonávány nad rámec zákonných povinností. Samotnému zpracování dokumentu předcházely průzkum zaměřený na obce a na prorodinné organizace za účelem zjištění potřebnosti a cílů rodinné politiky Jihomoravského kraje a je zahrnutý v analytické části dokumentu. Stěžejní návrhová část koncepce obsahuje sedm základních priorit, které jsou dále rozpracovány do dílčích opatření. V implementační části je zahrnutý postup, kterým dojde k naplňování vytyčených cílů.

Oproti předchozím letům je koncepce rozšířena zejména o politiku seniorskou a politiku stárnutí, protože máme zájem toto téma řešit komplexně v rámci celé rodiny. A současně je kladem i větší důraz na rozvoj dobrovolnictví a komunitního způsobu života jako podpory aktivního přístupu lidí a prevence řešení obtížných situací. Delší časové období, na které byla koncepce vypracována, má napomoci na téma nahlížet kontinuálněji a systematictěji, aby bylo možné dlouhodobě naplňovat vize rodinné politiky, protože rodinu Jihomoravský kraj považuje za významnou hodnotu pro stabilitu a další rozvoj regionu.

Seznam zkratk

CATI.....	Telefonické dotazování za pomoci počítače (Computer Assisted Telephone Interviewing)
CAWI.....	Dotazování na webovém formuláři (Computer Assisted Web Interviewing)
EU	Evropská Unie
FSS.....	Fakulta sociální studií Masarykovy univerzity
GMT	Globální megatrendy
ICT.....	Informační a komunikační technologie (Information and Communication Technologies)
ID.....	Individuální dotace
JMK.....	Jihomoravský kraj
KAP	Krajský akční plán
KISSoS	Krajský informační systém sociálních služeb
KRPJMK2020+.	Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace na období 2020-2030
KrÚ	Krajský úřad
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NNO	Nestátní nezisková organizace
OD	Odbor dopravy krajského úřadu
OKPP.....	Odbor kultury a památkové péče krajského úřadu
OKŘ.....	Odbor kanceláře ředitele krajského úřadu
ORP.....	Obec s rozšířenou působností
ORR.....	Odbor regionálního rozvoje krajského úřadu
OSV	Odbor sociálních věcí krajského úřadu
OŠ.....	Odbor školství krajského úřadu
OÚPSŘ	Odbor územního plánování a stavebního řádu krajského úřadu
OZ.....	Odbor zdravotnictví krajského úřadu
OŽP	Odbor životního prostředí krajského úřadu
POÚ.....	Pověřený obecný úřad
PUMM.....	Plán udržitelné městské mobility
RP	Rodinná politika
ŘS	Řídící skupina
SLDB.....	Sčítání lidu, domů a bytů
SO.....	Správní obvod
SPO	Sociálně-právní ochrana
SPOD.....	Sociálně právní ochrana dětí
ÚŘK.....	Útvar řízení kvality krajského úřadu

Metodika zpracování

Při zpracování koncepce jsou využity principy, které vycházejí z moderního přístupu Evidence Based Policy^{1,2} (politika založená na důkazech), který je prosazován Evropskou komisí. Cílem Evidence Based Policy je využít informace, které máme či můžeme získat, a přeměnit je na nezbytnou znalost pro zlepšení našich budoucích rozhodnutí. Přístup upřednostňuje pečlivé analýzy a evaluace nad ideologií, marketingem či setrvačností aktuálního stavu. Samotný přístup Evidence Based Policy lze rozdělit do čtyř na sebe navazujících principů³:

1. Sestavení souborů informací o aktuálním stavu a o tom, co může v budoucnu fungovat včetně stanovení nákladů a přínosů.
2. Monitorování efektivity provedených rozhodnutí prostřednictvím dopadových evaluací.
3. Využití výsledků evaluací ke změnám v rozhodnutí směrem k nejefektivnějším variantám.
4. Realizace inovací a testování nových přístupů.

Princip Evidence Based Policy je nezbytný pro zajištění nejlepšího možného využití veřejných zdrojů a dosažení nejhodnějších dopadů zacílených strategií na život obyvatelstva. Politika založená na důkazech je efektivním prostředkem reakce na důležité aktuální i budoucí výzvy na všech úrovních veřejné správy a její správné využívání vede ke zvýšení efektivity rozhodnutí a řešení sociálních, ekonomických a environmentálních problémů.

Tímto přístupem je Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace na období 2020-2030 moderním strategickým dokumentem. Použité principy jsou v souladu i s Metodikou přípravy veřejných strategií, která je schválena vládou dne 28. ledna 2018 (usnesení č. 71/2019), kde „členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů bylo uloženo a hejtmanům a primátorovi hl. m. Prahy bylo doporučeno vycházet z Metodiky při tvorbě a implementaci strategických dokumentů“⁴.

Souběžně s tímto dokumentem je zpracována Komunikační strategie rodinné politiky Jihomoravského kraje, která na tento dokument navazuje. Koncepce je propojená s touto komunikační strategií.

Harmonogram / milníky tvorby koncepce

11/2019..... Začátek tvorby analytické části

11-12/2019 Průzkumy v terénu

12/2019..... Odevzdání analytické části

01/2020 Představení analytické části řídicí skupině

02/2020 Začátek tvorby návrhové části

03-04/2020..... Jednání pracovní skupiny a řídicí skupiny k tvorbě návrhové části

..... Průběžné připomínkování návrhové části a zpracování připomínek

04/2020 Odevzdání finálního dokumentu

Členové řídicí skupiny

Jméno	Funkce	E-mail
Mgr. Marek Šlapal	náměstek	slapal.marek@jmk.cz
PhDr. Petr Horehled	vedoucí odboru sociálních věcí	horehled.petr@jmk.cz
PhDr. Jarmila Bisomová	vedoucí oddělení SPO a rodinné politiky	bisomova.jarmila@jmk.cz
Mgr. Jana Pízová, DiS	referentka pro rodinnou politiku	pizova.jana@jmk.cz
Mgr. Bořivoj Sekanina	referent pro rodinnou politiku	sekanina.borivoj@jmk.cz

Roli koordinátorů rodinné politiky vykonávají Mgr. Jana Pízová, DiS. a Mgr. Bořivoj Sekanina.

Členové pracovní skupiny

Jméno	Organizace	E-mail
Mgr. Jana Pízová	KrÚ JMK, OSV	pizova.jana@jmk.cz
Mgr. Bořivoj Sekanina	KrÚ JMK, OSV	sekanina.borivoj@jmk.cz
Ing. Simona Neubauerová	KrÚ JMK, OŠ	neubauerova.simona@jmk.cz
Mgr. Kubíček Tomáš	KrÚ JMK, ORR	kubicek.tomas@jmk.cz
Ing. Petra Šustrová	MPSV, projekt „Krajská rodinná politika“	petra.sustrova@mpsv.cz
Dana Žižkovská	MPSV, projekt Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň	dana.zizkovska@mpsv.cz
Bc. Drahomíra Tesařová	Statutární město Brno, referentka rodinné politiky	tesarova.drahomira@brno.cz
PhDr. Ing. Marie Oujezdská	Národní centrum pro rodinu, ředitelka	oujezdska@rodiny.cz
Mgr. Bc. Petra Kuhejdová Halířová	Síť pro rodinu, krajská koordinátorka pro JMK	petra.kuhejdova@sitprorodinu.cz
Mgr. et Mgr. Marcela Petrová Kafková, Ph.D.	Masarykova univerzita, FSS	kafkova@fss.muni.cz

Analytická část



1. Vymezení rodinné politiky

Rodina je tím nejpřirozenějším prostředím, v němž vzniká a v němž se také naplňuje úcta k člověku a kde si jedinec osvojuje základní hodnotové a etické normy a vzorce chování. Rodina je v tomto svém poslání nenahraditelná. Náhradní řešení se hledají jen těžko a jsou vždy obtížnější, méně dokonalá ve svém efektu a náročnější na ekonomické a lidské zdroje. Respektování principu humanismu v rodinné politice podporuje soudržnost rodiny, tím i její samostatnost a nezávislost, je de facto tou nejpřirozenější prevencí před nežádoucími sociálními jevy včetně ekonomických nákladů spojených s jejich odstraňováním, resp. zmírněním. Má nedocenitelné efekty pro hodnotovou orientaci občanů, zejména pak mladé generace⁵.

Rodina je středem zájmu rodinné politiky, která představuje souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodin ve výkonu jejich přirozených funkcí. Snaží se o vytvoření podmínek a prostředí příznivého pro rodiny, ve kterém mohou naplňovat své potřeby, rozvíjet se a prosperovat. Obecným cílem rodinné politiky je vytvořit ve společnosti prostředí celkově přátelské rodině, a to legislativní i nelegislativní cestou. Kvalitní rodinná politika na úrovni krajských a obecních samospráv je nutnou investicí do budoucích generací. Tato mezioborová politika má průřezový charakter, jelikož zahrnuje aktivity v oblasti sociální, zdravotní, v dopravě, bydlení, vzdělávání, volnočasové aktivity včetně vybudování vhodné infrastruktury a bezbariérovosti tras i objektů atd.

Někdy se stále můžeme setkat se zaměňováním rodinné politiky s politikou sociální. I přestože tyto oblasti spolu úzce souvisejí, rodinná politika se od sociální politiky v úzkém slova smyslu vymezuje. V užším slova smyslu se sociální politika zabývá zejména oblastí zaměstnanosti a sociálního zabezpečení (rezortní sociální politika), jejím cílem je prostřednictvím souboru aktivit, nástrojů a opatření reagovat na sociální rizika (negativní důsledky) a eliminovat sociální tvrdosti, které doprovázejí fungování tržních mechanismů, jako jsou stáří, nemoc, invalidita, nezaměstnanost nebo chudoba. „Toto pojetí redukuje sociální politiku na systém opatření především v oblasti zaměstnanosti a sociálního zabezpečení“⁶. V praxi jde tedy o systém sociálních dávek, zdravotního a sociálního pojištění a poskytování sociálních služeb. V pozornosti zájmu sociální politiky je tedy rodina, která je ohrožena nebo se již v obtížích nachází.

Společnost, tj. i rodina je ovlivněna demografickým stárnutím. Z toho důvodu bude mít „role rodiny a soužití generací nezastupitelný význam při řešení problémů spojených se stárnutím populace v budoucnu a při realizaci politiky stárnutí v naší společnosti. Proto je třeba mnohem více posilovat roli rodiny a zdůrazňovat její význam pro zdravý vývoj společnosti.“ Rodinná politika je proto v rámci této koncepce chápána jako nadřazený pojem pro politiku stárnutí a seniorskou politiku, tzn., že se nesoustředí výhradně na podporu funkčnosti základní („jádrové“) rodiny, tj. rodiče a děti, ale rodina je chápána v širším slova smyslu jako celek rodičů, dětí, prarodičů a dalších nejbližších příbuzných. Rodinná politika se tak zaměřuje také na oblast podpory seniorů, přípravy na stáří, mezigenerační vztahy a vztahy obecně (např. opomíjené bývá manželství seniorů), mezigenerační solidaritu, dobrovolnictví seniorů apod.

Rodinná politika na **regionální úrovni** je komplexním celkem, na jehož tvorbě se podílejí různí aktéři ze státního, občanského, veřejného i soukromého sektoru. Patří zde kupříkladu zaměstnavatelé, kteří mohou podporovat prorodinné aktivity formou materiální pomoci (tj. benefity, dětské skupiny, mateřské školy, zajištění veřejných akcí), nestátní neziskové organizace angažující se v oblastech služeb pro rodiny obecně, pro rodiny v krizi, v péči a vzdělávání dětí a mládeže ve volném čase, v podpoře samoživitelek a samoživitelů, v péči o seniory aj., a dále církevní organizace, školská zařízení a vzdělávací instituce, nejrůznější veřejné i soukromé subjekty a v neposlední radě i samotné rodiny. Nejvýznamnějšími aktéry regionální rodinné politiky jsou však i nadále **kraje a obce**, jež plní nespočet funkcí.

Hlavním cílem regionální rodinné politiky je tvorba a podpora vhodných podmínek pro zakládání rodin a fungování rodin na úrovni krajů a obcí. Jde především o tyto situace:

- dostat rodinu do centra pozornosti místních samospráv,
- podpořit autonomii rodin při výkonu jejich přirozených funkcí,
- vytvořit podmínky pro fungování rodiny ve všech jejích životních fázích,
- motivovat rodiny v jejich angažovanosti v aktivitách občanské společnosti i v realizaci regionální rodinné politiky,
- zvyšovat informovanost občanů o opatřeních a aktivitách rodinné politiky na státní i regionální úrovni.

Obrázek 1.1: Schéma tří úrovní rodinné politiky



Rodinná politika spadá především do oblasti samosprávné činnosti veřejné správy, proto je klíčová její role na úrovni vyšších územně samosprávních celků, tj. krajů a hl. m. Prahy, a základních územně samosprávných celků, tj. obcí. Určitým potenciálem rozvoje rodinné politiky na lokální úrovni je zapojení dobrovolných svazků obcí, případně místních akčních skupin, které jsou finančně podporovány v rámci Programu LEADER.

Místní akční skupina (dále jen MAS) je společenstvím sdružující aktivní občany, neziskové organizace, soukromou podnikatelskou sféru a veřejnou správu (obce, svazky obcí a institucí veřejné moci). Jinak řečeno se jedná o společenství aktérů veřejné, soukromé a neziskové sféry nezávislé na politickém rozhodování. Cílem tohoto partnerství je, ve vztahu k rodinné politice, zlepšovat kvalitu života obyvatel ve venkovských oblastech, čehož má být dosahováno prostřednictvím získávání a rozdělování dotačních prostředků z EU a národních programů⁷.

1.1 Role krajů

Kraje v České republice nemají tak výrazné samosprávné kompetence jako v některých zahraničních státech EU (např. Německo, Rakousko, Velká Británie), kompetence krajských samospráv stanovené v zákonu o krajském zřízení (zákon č. 129/2000 Sb.) přesto dávají prostor pro iniciativní a inovativní provádění krajské rodinné politiky.



Hlavním smyslem krajské rodinné politiky je vytvářet prostředí kooperace s obcemi a zázemí pro lokální rodinnou politiku. Krajské úřady mají hledat možnosti podpory rodin, které jim dává široké pojetí samosprávy v České republice. Může jít kupříkladu o rozvoj vztahů v oblasti regionálního rozvoje, grantovou a dotační politiku kraje či územní plánování.

Konkrétními náměty, které by krajský úřad mohl zrealizovat pro vyvolání zájmu o místní rodinnou politiku a podporu prorodinných aktivit v obcích, jsou:⁸

- vytvořit centrum setkávání reprezentantů rodin a organizací zastupujících zájmy rodin,
- pořádat pravidelné schůzky představitelů kraje a obcí,
- pořádat konference o rodinné politice na úrovni kraje,
- shromažďovat úspěšné koncepce, přístupy, příklady dobré praxe z vlastního kraje,
- propagovat dobré příklady rodinné politiky v obcích daného kraje,
- hledat optimální cesty finanční podpory obcí v jejich prorodinných opatřeních a uplatnit všechny relevantní formy financování,
- realizovat dotační politiku jako důležitou součást samosprávné působnosti,
- podněcovat a rozvíjet spolupráci obcí tam, kde jedna obec nemá dostatečné možnosti (spolky obcí),
- podněcovat zaměstnavatele na krajské úrovni k zavádění opatření na podporu harmonizace rodiny a zaměstnání, podporovat projekty typu společenská odpovědnost podniků,
- navrhnout standardy, kterých je žádoucí dosahovat ve vybraných oblastech z hlediska specifík kraje, např. v dopravní obslužnosti, sociálním bydlení či službách péče o děti.

Tabulka 1.1: Schéma tří úrovní rodinné politiky

Role krajů	Funkce krajů	Nástroje krajů
Reprezentativní	<ul style="list-style-type: none"> • Reprezentování zájmů svých obcí, organizací a rodin při jednání s dalšími kraji či ústřední státní správou 	<ul style="list-style-type: none"> • Účast na setkávání s MPSV • Účast na setkání krajů
Koncepční	<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba a podpora regionální rodinné politiky • Zjišťování potřeb obcí, organizací a rodin, tvorba metodických nástrojů na krajské úrovni v návaznosti na státní rodinnou politiku 	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzdělávání obcí ve tvorbě strategických materiálů rodinné politiky. • Vytvoření koncepce rodinné politiky na úrovni kraje • Zpracování analýz a demografických prognóz a vytvoření Výboru/Komise pro rodinu • Spolupráce s odborníky z oblasti rodinné politiky
Koordinační	<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění institucionální a personální základny pro realizaci rodinné politiky na úrovni kraje • Podpora výměny zkušeností a spolupráce obcí a dalších subjektů (neziskového a komerčního sektoru) • Koordinace obcí a dalších aktérů při realizaci prorodinné politiky • Zajištění finančních prostředků na podporu obcí a nestátních subjektů působících v relevantních oblastech 	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření odboru/oddělení rodinné politiky; Obsazení pozice koordinátora rodinné politiky • Vytvoření pracovních skupin a platform regionální rodinné politiky • Dotace/dotační programy
Organizační (realizační)	<ul style="list-style-type: none"> • Organizace a realizace projektů regionální rodinné politiky v kraji • Organizace a spoluúčast na prorodinných aktivitách v kraji 	
Informativní a propagační	<ul style="list-style-type: none"> • Informování všech aktérů rodinné politiky o celkové situaci v regionu • Vytváření sítě médií a subjektů pro informovanost obcí i občanů 	<ul style="list-style-type: none"> • Tvorba a rozesílání věstníků (zpravodajů) regionální rodinné politiky, letáků, brožur atd. • Tvorba kampaní propagace opatření regionální rodinné politiky • Provozování webových stránek a profilů na sociálních sítích • Spolupráce s marketingovým oddělením úřadu • Prezentace aktivit na konferencích, přednáškách a spolupráce se zahraničními a tuzemskými partnery

Zdroj: MPSV, JMK, 2019.

1.2 Role obcí

Obce jsou ve své roli blízko k lidem a jejich potřebám i ke schopnosti na základě podnětů pomocí konkrétních cílených opatření vytvářet na místní úrovni prostředí přátelské rodině. Podkladem pro definování role obcí bylo metodické doporučení MPSV (2008) „Rodinná politika na úrovni krajů a obcí“, které bylo doplněno na základě expertního názoru.

Tabulka 1.2: Role a funkce obcí pro rodinnou politiku

Role obcí	Funkce obcí
Iniciační a realizační	<ul style="list-style-type: none">• Inicie prorodinných aktivit a podněcování občanů k aktivnímu podílení se na jejich plánování, případně realizaci• Realizace prorodinných aktivit a projektů• Poskytování dotací• Depistáž rodin a seniorů se specifickými potřebami
Koordinační	<ul style="list-style-type: none">• Územní plánování a s tím související vymezení plochy pro bydlení• Zajištění institucionální základny pro realizaci rodinné politiky na úrovni obce• Koordinace aktérů při realizaci prorodinné politiky na lokální úrovni
Informativní a propagační	<ul style="list-style-type: none">• Propagace jednotlivých mezigeneračních prorodinných aktivit a rodinné politiky jako takové• Informování občanů o celkové situaci rodin a prorodinných opatřeních v obci i na regionální a celostátní úrovni

Zdroj: MPSV, JMK, 2019.

Malé obce v lokalitách se špatnou infrastrukturou a nedostatečnými hospodářskými a pracovními podmínkami se potýkají s mnohými potížemi a mají ztíženou situaci při řešení potřeb svých občanů. Vedle toho se malé obce často potýkají s nedostatkem některých služeb jako lékařů, sociálních pracovníků, poraden, zubních ordinací apod. Tyto služby a řada dalších mohou být řešeny například prostřednictvím komunitního plánování v oblasti služeb pro rodiny a podpory rodin. Velkou příležitostí pro rozvoj obcí může mj. představovat lepší využití přírodního a turistického potenciálu jednotlivých lokalit. Výsledkem dobré prorodinné politiky je obec, která nepřichází o mladé lidi, udržuje si dostatek aktivního obyvatelstva, které se podílí na chodu obce a udržuje zdravé sousedské vazby a společenský a kulturní život⁹.

Obce se svými aktivitami a činnostmi snaží o příjemný a plnohodnotný život místních obyvatel, což má následně přímý dopad na udržení rodin a mladých lidí v obcích a městech. Konkrétními činnostmi, které obce zajišťují pro vytváření prorodinného klimatu v rámci své samostatné působnosti, jsou:

- rozvoj kultury, školství a sportu (MŠ a ZŠ), včetně školních družin a klubů, volnočasových aktivit, základních uměleckých škol atd.,
- správa a údržba veřejných prostranství, obecního majetku a zeleně,
- úpravy místních komunikací a chodníků,
- správa kanalizace a vodovodního zásobování,
- veřejná čistota a likvidace komunálního odpadu,
- informovanost obyvatel o věcech veřejných,
- správa obecního bytového fondu (pokud ho mají),
- podpora spolků a spolkového života,
- rozvoj dobrovolnictví,
- rozvoj mezigeneračních vztahů,
- péče o seniory, kteří potřebují péči.

2. Historický kontext vývoje RP

2.1 Evropský historický kontext

V prostoru Střední Evropy se převážně pracuje s rodinnou politikou především ve smyslu určitých opatření, částečně zděděných z minulosti a určitým způsobem modifikovaných, která jsou více či méně úspěšná. Často se vyznačují nekomplexností, značnou nekoordinovaností a spíše naznačují, že stávající rodinná politika je chápána převážně jako politika pečovatelská a podpůrná, která je víceméně spojována jen s ochrannými aspekty sociální politiky. Další skutečností, ovlivňující obsah rodinné politiky a jejích nástrojů, jsou měnící se podmínky v souvislosti s transformačními procesy. Svoji roli ale zřejmě hraje i chybějící vůle a nedostatečná odvaha politiků zaujmout k některým aspektům rodiny a tvorby prorodinného klimatu dostatečně jasná a zřetelná stanoviska.



V obecném pojetí je tedy RP soubor opatření vytvářených státem k podpoře a ochraně rodinných funkcí, dále pak k pomoci při řešení vzniku sociálních událostí. Z výše uvedených

definic lze RP pojmout z **užšího a širšího hlediska**¹⁰. První ze jmenovaných hledisek zahrnuje systém dávek a služeb zaměřený na manžele, páry s dětmi či osamělé rodiče. Dávky jsou poskytovány ve formě přímých i nepřímých finančních prostředků, služby se opírají o zprostředkování péče o děti či dotace na zařízení tohoto typu, nechybí zde podpora v podobě mateřské a rodičovské dovolené. Širší pojetí se pak zabývá jednotlivými politikami a opatřeními, které mohou nějakým způsobem ovlivnit podporu rodiny – bezpečnost, vzdělání či veřejnou dopravu.

RP je národní politikou a každý členský stát v rámci Evropské unie (dále jen „EU“) si tuto politiku koncipuje sám na svém území. Tato politika je v EU v zásadě konstruována na dvou přístupech. Prvním je tzv. **explicitní rodinná politika**, která se ve státě opírá o legislativní oporu, a v níž jsou vymezeny nástroje a techniky k podpoře a ochraně rodin. Explicitní přístup RP je typický pro země západní Evropy (Belgie, Francie a Německo). Druhý přístup, známý jako **implicitní rodinná politika**, ve kterém se RP neopírá o zákony, ale o programy, v nichž jsou definovány nástroje ochrany a podpory, je typický pro Dánsko, Itálii nebo Velkou Británii. Tuto politiku mohou mimo její užší a širší pojetí, explicitní či implicitní přístup, vymezovat také jednotlivé modely RP, které se od sebe liší danými specifiky, a to nejčastěji podle rozlišování tří typů modelů sociálních států¹¹.

Na základě typologie sociálních států se rozlišují tyto modely RP:

- 1. Klasický liberální model** – model je typický svojí garancí státní podpory pouze pro rodiny, které dosahují nejnižších příjmů a nacházejí se v pásmu chudoby. Tento model předpokládá, že občan je zodpovědný za svá rozhodnutí a sociální stav. Subjekty rodinné politiky jsou stát, jehož činnost je doplněna o aktivity nestátního sektoru.
- 2. Sociálně demokratický tržní systém** – v tomto modelu jsou sociální potřeby rodin uspokojovány na základě pracovních výkonů a zásluh. Poskytování dávek předchází testování příjmů rodin a společensky uznaná minimální úroveň potřeb rodin se nemusí vždy shodovat s hranicí životního minima, může ji diferencovaně překračovat.
- 3. Univerzalistický systém** – státní sociální podpora je rodinám poskytována nezávisle na tom, zda jsou pro rodinu potřebné či nikoliv. V tomto modelu má výrazné dominantní postavení stát a působnost nestátních subjektů je v tomto modelu značně či dokonce absolutně potlačena¹².

Společnými cíli pro všechny státy v RP pak mohou být např.:¹³

1. zvýšení celkové porodnosti ve státě,
2. sladění pracovních aktivit rodičů s výchovou dětí, a to především u žen,
3. podpora a upřednostnění rodiny vytvořené manželským svazkem s následným rodičovstvím oproti svazkům v nesezdaném soužití,
4. soukromá iniciativa v RP, snížení závislosti na státní pomoci.

Politika zaměřená na pomoc rodině je zaměřena na:

1. mateřství,
2. rodičovství a rodinu, výchovu a výživu dětí v rodině,
3. ochranu dětí a žen v rodině i mimo ni a pomoc při ztrátě živitele.

2.2 Historie v ČR

Po listopadové revoluci v roce 1989 se v souvislosti se změnou politických poměrů začalo měnit i rodinné a populační chování. Lidem se naskytlo mnoho nových možností, díky kterým začali odsouvat založení rodiny do pozdějšího věku, případně se varianty založení vlastní rodiny vzdali úplně. Změny z pohledu sociodemografie byly pozorovány především v poklesu porodnosti, sňatečnosti a nárůstu rozvodovosti. Přes veškeré faktory negativně působící na současné postavení rodiny ve společnosti je možno říci, že rodina je stále základní jednotkou společnosti a svou funkcí biologickou, sociální, výchovnou a ekonomickou má ve společnosti nezastupitelnou úlohu.



Od 90. let především došlo v ČR k upuštění od pronatalitní populační politiky. V návaznosti na to ale zároveň nedošlo ke koncipování nové rodinné politiky, ale naopak k minimalizaci zájmu o problematiku rodin¹⁴. Tento přístup původně vycházel z nových požadavků české vlády. Prvním z nich bylo zvyšování odpovědnosti rodin za svou životní úroveň, druhým pak podpora pouze nízkopříjmových rodin.

Snaha o zachování sociálního smíru ve společnosti a ochrany rodin před možným úpadkem pod přijatelnou životní úroveň vedla k vytvoření nové dávky – tzv. státního vyrovnávacího příspěvku. Rozsáhlé změny nastaly až v souvislosti s přípravou a přijetím zákona o státní sociální podpoře. Na jeho základě se výše dávek začala odvíjet od sazeb životního minima a došlo k adresnějšímu způsobu jejich přidělování. Ze sledovaných dávek začaly být poskytovány podle rodinného příjmu přídatky na děti, od roku 2011 i porodné. Zájem o rodinu se začal znovu projevovat na přelomu tisíciletí. V rámci MPSV došlo k vytvoření samostatného odboru rodinné politiky a sociální práce, jehož úkolem bylo vytvoření koncepce rodinné politiky. Výsledek představovalo přijetí Národní koncepce rodinné politiky v roce 2005 a v následujících letech i několika dalších dokumentů týkajících se podpory rodin¹⁵.

2.3 Historie rodinné politiky JMK

Jihomoravský kraj již dlouhodobě realizuje řadu aktivit na podporu rodin. Aktivity byly na počátku prováděny jednotlivě, bez systematického přístupu. Chyběl zastřešující dokument, který by napomáhal jak zvýšení účinnosti již realizovaných opatření, tak realizaci opatření nových. Z tohoto důvodu byla v návaznosti na dokument Ministerstva práce a sociálních věcí Národní koncepce rodinné politiky, ve kterém je jedním z cílů koncepční zajištění rodinné politiky na úrovni obcí a krajů, zpracována a dne 19. 9. 2008 Zastupitelstvem Jihomoravského kraje přijata Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje.



Na tvorbě tohoto dokumentu se podílela pracovní skupina, která byla i nadále „poradním hlasem“ při tvorbě a realizaci krajské prorodinné politiky. Tvořili ji zástupci Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Magistrátu města Brna, Národního centra pro rodinu, Centra pro rodinu a sociální péči Brno, Centra pro rodinu a sociální péči Hodonín, Sítě mateřských center a nově Rady seniorů České republiky.

Na jaře roku 2009 bylo na Krajském úřadě Jihomoravského kraje zřízeno pracovní místo referenta pro rodinnou politiku a uskutečnilo se první setkání se zástupci obcí, jehož cílem bylo rozšíření povědomí o této oblasti a navázání vzájemné spolupráce. V dubnu 2010 Zastupitelstvo Jihomoravského kraje schválilo úpravu Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje, která vycházela z dosavadních zkušeností, a první Akční plán prorodinných aktivit na rok 2010.

Oblast prorodinných opatření se stala i jednou z hlavních priorit ve strategickém dokumentu Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013.

Akční plány prorodinných aktivit, které do konkrétních kroků rozpracovávají Koncepci rodinné politiky JMK, byly následně schvalovány i pro následující roky. Každoročně je také vyhlášováno dotační řízení v oblasti rodinné politiky, a to jak pro obce JMK, tak pro NNO realizující programy zaměřené na práci s rodinami, mezigenerační soužití, volnočasové a osvětově-vzdělávací aktivity pro rodiče pečující o děti, zejména předškolního věku, za účelem posilování rodičovských kompetencí a prevence sociálního vyloučení v důsledku dlouhodobější sociální izolace.

V oblasti sladování pracovního a rodinného života zaměstnanců JMK je významným momentem vybudování a zahájení provozu firemní mateřské školy (září 2012), která usnadňuje rodičům návrat do zaměstnání i v situaci, kdy nemohou nalézt místo v mateřské škole v Brně nebo v místě svého bydliště.

V roce 2014 Zastupitelstvo Jihomoravského kraje schválilo druhou Koncepci rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019. Významným mezníkem na podporu rodinné politiky v obcích bylo v roce 2015 zahájení realizace auditu FamilyFriendlyCommunity.

Veškeré aktivity v rámci rodinné politiky realizuje Jihomoravský kraj nad rámec povinností daných zákony a na jejich podporu vyčleňuje finance ze svého rozpočtu. Zabezpečováním záležitostí rodinné politiky byl Radou Jihomoravského kraje pověřen od roku 2016 Mgr. Marek Šlapal. Aktivity v oblasti rodinné politiky na úrovni Krajského úřadu JMK jsou v současné době zabezpečovány prostřednictvím odboru sociálních věcí, oddělení SPO a rodinné politiky¹⁶.

3. Východiska rodinné politiky

3.1 Politika rodiny ve všech životních fázích

3.1.1 Východiska politiky rodiny

Rodinná politika představuje souhrn opatření a aktivit na základě definovaných cílů a priorit mající za účel podporu rodiny, a jejichž cílem je vytvořit prostředí celkově přátelské k rodině. Jedná se o průřezovou disciplínu, tj. zasahuje do různých veřejných oblastí života společnosti, např. bydlení, školství, zdravotnictví, trh práce nebo také dopravní dostupnost a vybavenost jednotlivých obcí (občanská vybavenost, veřejné prostranství, technická a dopravní infrastruktura). Zároveň musí respektovat autonomii a schopnost rodin samostatně se rozhodovat, tj. rodinná politika pomáhá utvářet prostředí pro fungování rodin, ale nezasahuje přímo do fungování rodin. Pro úspěšný rozvoj rodinné politiky je důležité do její tvorby a realizace zapojit všechny příslušné aktéry. Podstatná je spolupráce aktérů na vertikální i horizontální úrovni.¹⁷

Současná společnost determinovaná globalizací a digitalizací je charakterizovaná nízkou sňatečností, vysokou rozvodovostí, vyšším věkem prvorodiček, nízkou plodností, rozvolněním forem partnerství a prodlužující se nadějí dožití, ale také narůstajícím individualismem a materialismem. V důsledku toho mají rodiny i jejich členové větší možnosti a vyšší očekávání, ale zároveň dochází k úpadku významu mezilidských vztahů, osamělosti, vyššímu konkurenčnímu boji a celkovému pocitu nedůvěry, strachu a nejistoty ve společnosti.¹⁸

Fungující rodina je základní jednotkou naší společnosti. Úloha rodiny ve společnosti je nezastupitelná, formuje osobnost člověka, vytváří lidský kapitál, ovlivňuje výchovu a růst budoucích generací. Jen stabilní a prosperující rodiny jsou zárukou dobrého prostředí pro výchovu dětí, funkčnosti, soudržnosti a udržitelného rozvoje společnosti v oblasti ekonomické, sociální, kulturní, výchovné i emocionální. Proto se rodinná politika Jihomoravského kraje zaměřuje jak na „jádrovou“ rodinu, tak na oblast podpory seniorů, přípravy na stáří, mezigenerační vztahy a vztahy obecně (např. opomíjené bývá manželství seniorů), mezigenerační solidaritu, dobrovolnictví seniorů apod.

Politika stárnutí má za cíl podporu přijetí stárnutí jako přirozenou součást života a připravit jedince, rodiny, ale i celou společnost na život ve stáří. Politika stárnutí má tedy podpořit plnohodnotné prožívání života i ve vyšším věku, odpovědný přístup ke zdraví, život v bezpečí a důstojnosti a s možností účastnit se na dění ve společnosti. Politika stárnutí se týká všech věkových skupin. Nejenže roste podíl seniorů na celkovém počtu obyvatel a společnost tak musí reagovat na tuto novou situaci, ale v budoucnu se bude osobně týkat i stávajících věkově mladších skupin. Důležité je vytvářet podmínky pro stárnutí v bezpečí a důstojnosti tak, aby se staří lidé mohli nadále podílet na všech aktivitách jako plnoprávní občané. „Stárnutí a stáří neznamená hlavně nemoc a závislost na péči druhých, ale je to plnohodnotná, dlouhá a členitá etapa života, která by měla být prožita plnohodnotně a aktivně.“¹⁹

Seniorská politika představuje souhrn opatření a aktivit s cílem zajištění vysoké kvality života obyvatel v pozdním věku, zlepšení mezigeneračních vztahů a větší zapojení starších lidí do společnosti. „Trendem je usilovat o aktivní způsob života seniorů, který přispívá jak k psychické a fyzické kondici, tak má zejména neocenitelný přínos pro ostatní členy společnosti, neboť umožňuje předat ostatním nabyté životní zkušenosti a znalosti. Je nutné respektovat individuální možnosti a přání každého jednotlivce a snažit se mu nabídnout aktivity odpovídající jeho potřebám. Řadu seniorů trápí zdravotní omezení, osamělost či neporozumění současnému rychle se měnícímu okolí... rodina v širším slova smyslu tvoří základ mezigeneračních vazeb a učení, vzájemné pomoci a solidarity, umění pochopit postoje a potřeby jednotlivce v konkrétní životní fázi. Zatímco senioři mohou předat mladším generacím svoji životní moudrost a dovednosti, pomoci jim v překonávání životních obtíží, mladší generace zase naopak může být prospěšná seniorům při zapojení do dnešního života a umožnit jim pochopit rychle se měnící technologický pokrok.“²⁰

Problémem při realizaci rodinné politiky zůstává nejasná hranice mezi autonomií rodin a intervencí státu do rodin. Rodina musí mít možnost samostatně se rozhodovat. Rodinná politika tak představuje souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny ve výkonu jejich přirozených funkcí, nikoli na přebírání těchto rolí a zasahování do vnitřního života rodin atd.

3.1.2 Oblasti rodinné politiky

Stěžejními oblastmi podpory, na které se rodinná politika v současnosti zaměřuje, jsou:

Služby pro rodiny

Služby pro rodinu představují soubor prorodinných aktivit, jež mají doplňovat základní rodinnou péči, kterou si každá rodina zajišťuje vlastními silami. Tyto prorodinné aktivity zahrnují: ²¹

- Služby pro nastávající rodiče, rodiče na mateřské či rodičovské dovolené – zajištění dostatečné sítě podpůrných služeb pro rodiče (tj. mateřská, rodinná, komunitní centra) za účelem informovanosti a prevence sociálního vyloučení.
- Služby péče o děti předškolního věku – zajištění dostatečné kapacity služeb péče o děti předškolního věku (tj. zejména mateřské školy, dětské skupiny a mikrosjesle) a snaha o zajištění podílu služeb, které budou dostupné i pro nízkopříjmové rodiny.
- Služby péče o školní děti – zajištění dostupnosti a vhodně nastavené provozní doby školních družin, dětských klubů a dalších možností volnočasových aktivit pro děti mladšího školního věku (tzn. především pro děti navštěvující 1. stupeň základní školy); zajištění prostoru (fyzického i sociálního), v němž se mohou děti staršího školního věku (tzn. především pro děti navštěvující 2. stupeň základní školy) neorganizovaně potkávat, zajištění aktivit pro děti v době prázdnin.

Sladování rodinného a pracovního života

Současně s podporou rozvoje služeb péče o předškolní děti je důležitá v oblasti sladování rodinného a pracovního života podpora vytváření pracovních míst, podpora zaměstnavatelů při zohledňování zájmů zaměstnanců nebo zaměstnankyň s rodinnými závazky (rodičů), např. prostřednictvím pružné pracovní doby, odlišně stanovené pracovní doby, částečných úvazků, práce z domova, čerpání neplaceného volna nad rámec dovolené apod. Další zájmovou oblastí je podpora vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů, vytváření příležitostí pro osoby ze znevýhodněných skupin (např. rodiče samoživitele, rodiny s postiženým členem, seniory apod.) nebo poradenství zaměřené na sladování rodinného/osobního a pracovního života. ²²

Work-life balance neboli sladování osobního a pracovního života je snaha o dosažení rovnováhy ve všech oblastech života každého jedince, sladování osobního a pracovního života je označení postojů a v návaznosti na tuto oblast i právních předpisů, které zohledňují požadavky zaměstnanců a zaměstnankyň udržet si profesní růst a zároveň se věnovat výchově dětí, péči o blízké osoby, osobním zájmům apod. MPSV postupně, za přispění dalších aktérů veřejné, soukromé i občanské sféry, připravilo konkrétní projekty a opatření, které mají vést ke kladné změně tohoto trendu. K podpoře osvěty pro sladování rodinného a pracovního života slouží nejrůznější audity nebo soutěže pro zaměstnavatele.

Krajský úřad Jihomoravského kraje má v oblasti slučitelnosti rodiny a zaměstnání zpracovanou Koncepti sladování rodinného a pracovního života zaměstnanců Jihomoravského kraje a jeho příspěvkových organizací. Koncepte obsahuje konkrétní opatření a priority, v nichž jednotlivá pracoviště krajského úřadu mohou najít inspiraci pro nastavení pracovních podmínek pro své zaměstnance. „To, jak se podaří Krajskému úřadu JMK a jeho příspěvkovým organizacím doporučení aplikovat, může být zajímavým příkladem dobré praxe pro další kraje v České republice. Důležité je v tématu sladování a jeho trendů vzdělávat management úřadu a příspěvkových organizací.“²³ Bližší informace k výstupům koncepte, vč. nastavených priorit a doporučení, viz Koncepte sladování rodinného a pracovního života zaměstnanců Jihomoravského kraje a jeho příspěvkových organizací (dostupné na <https://www.rodinnapolitika.cz/368-koncepce-sladovani-rodinneho-a-pracovniho-zivota.html>).

Prostor přátelský k rodinám a materiální pomoc

V rámci podpory prostoru přátelského k rodinám je potřeba zaměřit se na oblasti, které pomáhají zkvalitňovat životní podmínky a podporující fungování rodiny, jedná se zejména o: ²⁴

- oblast bezbariérovosti úřadů a dalších budov, kde jsou poskytovány veřejné služby, chodníků a dopravy ve smyslu tělesném i smyslovém (zrakové, sluchové, mentální či jiné omezení),
- oblast bezpečnosti pohybu po veřejných komunikacích,
- oblast prostoru/hřišť pro trávení volného času včetně poskytovatelů volnočasových aktivit,
- oblast rozvoje specifické infrastruktury, např. tzv. Family Pointu,
- slevové systémy pro rodiny/seniory.

Komunikace a spolupráce

V oblasti komunikace a spolupráce je potřebná komunikace kraje a občanů, resp. rodin (možnost pravidelného zjišťování a sledování vývoje situace a potřeb rodin, efektivnější propagace aktivit státu v oblasti rodinné politiky) a také participace občanů v rámci realizace rodinné politiky např. pomocí nástroje audit FamilyFriendlyCommunity, komunitního plánování atd. Komunikace s rodinami může probíhat např. prostřednictvím médií, místního zpravodaje, webových stránek úřadů a příp. jiných webových stránek, Family Pointů, Senior Pointů, e-mailového newsletteru, prarodinných akcí pro veřejnost a aktivit sociálních odborů.

Partnerské a rodičovské kompetence

Podpora rodinných vztahů a partnerských a rodičovských kompetencí přispívá ke zvýšení kvality rodinného života a zároveň k dosažení lepší slučitelnosti rodinného a pracovního života (podporovanými aktivitami mohou být např. realizace vzdělávacích kurzů pro rodiče, podpora partnerských a rodinných poraden, příp. poraden pro děti a rodiče).

Mezigenerační soužití a solidarita

Kvalita vzájemných vztahů bude významně ovlivňovat společenské klima. V rámci podpory mezigeneračního soužití je důležité vytvořit dostatek příležitostí pro spolupráci generací, a tím pro vzájemné poznávání a vytváření atmosféry důvěry, úcty a pochopení mezi generacemi, zejména mezi mladými lidmi a seniory, např. prostřednictvím realizace společných aktivit (mladí učí starší práce s počítačem, senioři hlídají děti mladým atd.). Jedná se např. o podporu dobrovolnictví, zapojení starších občanů do spolkového života a kulturních aktivit, dále podporu komunitních center, klubů seniorů aj. V rámci podpory mezigeneračního soužití a solidarity je důležitá také podpora pozitivního mediálního obrazu starší generace, protože zejména mladí lidé jsou médií výrazně ovlivněni.

Dobrovolnictví

Dobrovolnictví může být poskytováno formálně, např. prostřednictvím neziskových organizací nebo neformálně jednotlivcem nebo skupinou, která není formálně ani právně organizována. Dobrovolník je člověk, který pomáhá jinému člověku bez nároku na finanční odměnu a nabízí svůj soukromý čas a přátelství. Dobrovolnictví vede mj. k posílení mezigeneračního soužití a solidarity. Mnohé aktivity realizované v rámci podpory vztahů mezi generacemi jsou realizovány právě na základě dobrovolnictví ze strany seniorů i dětí a mládeže (senioři předávají své zkušenosti, mladí lidé mohou učit starší lidi novým dovednostem – práce na počítači apod., hlídání dětí, pomoc seniorům s nákupem, pomoc s péčí o nemocné aj.). V rámci dobrovolnictví je důležitá nejen samotná aktivita dobrovolnictví, ale také podpora vzdělávání dobrovolníků.

Rozvoj komunitního života

Komunitní rozvoj života je nedílnou součástí podpory funkčnosti rodiny. Komunitní život umožňuje rodinám začlenit se do společnosti, setkávat se, sdílet problémy a pomáhat si navzájem v jejich řešení. Komunitní život, resp. příležitosti pro setkávání obyvatel všech věkových kategorií a zájmových skupin eliminuje izolaci, samotu a anonymitu obyvatel. Proto je důležité přizpůsobit veřejný prostor pro rodiny s dětmi a možnost trávit volný čas společně napříč generacemi. Sdílený veřejný prostor je určen k veřejnému setkávání, sdílení zájmů i trávení volného času a podpoře komunitního života rodin. Nabízí se možnost rozvoje, oživení a udržování odpočinkových ploch s prarodinnými prvky podporující rodinnou soudržnost nebo vícegenerační nebo komunitní soužití (parky, sady, lesy, dětská hřiště, workoutová hřiště, hřiště pro seniory, společenské sály, dětské koutky aj.). Dalším aspektem je podpora akcí pro rodiny a komunitního života ve veřejném prostoru, podpora provozu rodinných center atd.

Neformální péče

Neformální péče zásadně přispívá k rodinné soudržnosti a mezigenerační solidaritě. Jedná se o péči poskytovanou osobě závislé na podpoře, pomoci a péči jejími blízkými rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými. Někteří rodinní příslušníci chápou péči o své blízké jako povinnost v rámci mezigenerační solidarity bez ohledu na existenci institucionální podpory či pomoci, čímž pečujícím osobám hrozí zhoršování jejich fyzického i psychického zdravotního stavu. V důsledku toho poskytování neformální péče zejména osobám se zdravotním nebo jiným omezením zvyšuje riziko vzniku dysfunkčních rodinných vztahů pečujících osob (partnerských, rodičovských, příbuzenských). Proto je zapotřebí v rámci rodinné politiky podpořit péči o pečující osoby např. prostřednictvím osvěty nebo vzdělávacích aktivit.

Aktivní stárnutí

Aktivní stárnutí je podle pojetí Světové zdravotnické organizace (WHO) „procesem optimalizace příležitostí pro zdraví, participaci a bezpečí zaměřeným na zvýšení kvality života v průběhu stárnutí.“ Závisí na řadě materiálních i sociálních faktorů (ekonomická situace, zdravotní stav, sociální situace, zájmy, životní styl atd.). Smyslem procesu aktivního stárnutí je vytvořit takové prostředí, které seniorům umožní co nejsamostatnější plnohodnotný život. V pojmu aktivního stárnutí je zahrnuto také respektování práva starších lidí na rovnost příležitostí, jejich zodpovědnost, účast na veřejných rozhodováních a ostatních aspektech komunitního života. Součástí zdravého a úspěšného stárnutí je také „žít se svou nemocí“, což zahrnuje zodpovědný přístup k léčbě na jedné straně, na straně druhé pak zachování maximální možné aktivity a kvality života. Populace v seniorském věku v praxi představuje velmi různorodou skupinu, a to z hlediska svého zdravotního stavu i způsobu života, resp. životního stylu, rozdíly mezi seniory navíc s věkem rostou. WHO²⁶ vymezuje základní témata, jichž se koncept aktivního stárnutí týká, a to venkovní prostory a budovy, doprava a bydlení, jež mají značný vliv na mobilitu osob, bezpečnost z hlediska úrazů a kriminality, zdravé chování a sociální participace. Dalšími tématy jsou respekt a sociální začleňování, zapojení do společnosti, občanské zapojení a zaměstnanost, které odrážejí různé aspekty společenského prostředí a kultury, které mají vliv na zapojení a duševní pohodu (postoje, chování a hodnocení seniorů jednotlivci a společností, zapojení seniorů do společenského života, aktivní zapojení seniorů do místní komunity). Posledními tématy jsou komunikace a informace a komunitní sociální a zdravotní služby zahrnující determinanty sociálního prostředí a determinanty zdravotních a sociálních služeb. Uvedená témata jsou vzájemně provázána.

Institut manželství a jeho společenská prestiž

Podpora utváření hodnoty institutu manželství u mladých generací a vlastní odpovědnosti za jeho stabilitu. Podporovanými aktivitami mohou být např. kurzy výchovy/přípravy k manželství a partnerského soužití především pro středoškolské studenty, snoubence ale i manželská setkání pro manžele jako prevence rozvodovosti, dále manželská/partnerská poradna, besedy na témata komunikace mezi partnery, komunikace v manželství, význam manželství ve stáří, prevence manželství se zaměřením na životní etapu manželů ve věku 50+ apod.

3.2 Národní dokumenty

Koncepce rodinné politiky České republiky

Koncepce rodinné politiky, resp. aktualizovaná Koncepce rodinné politiky z roku 2019 definuje potřebu chápat rodinu jako hodnotu samu o sobě a vytvářet rodinám takové prostředí, ve kterém mohou svobodně naplňovat svá rozhodnutí a přesvědčení týkající se rodinných hodnot, způsobů péče a cílů rodinného i osobního života. Jedná se tedy o zajištění svobodné volby při respektování ústavních hodnot a z nich vycházejících zákonů.

Koncepce definuje za účelem posílení soudržnosti celé společnosti a zvýšení důvěry obyvatelstva v budoucnost a v prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí následující cíle:

1. Společenské klima má být vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky mají být minimalizovány. Rodina má požívat zvláštní zákonné ochrany a má být společensky vysoce oceňována, přičemž je nutno posilovat autonomii rodiny;
2. Vhodné socioekonomické podmínky mají podporovat dobré fungování rodin a výchovu dětí. Mají se zaměřit na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory či jiné závislé osoby a umožnit tak rodinám získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů;
3. Rodinám se specifickými potřebami má být věnována zvláštní pozornost – zejména neúplným rodinám, rodinám se členem se zdravotním postižením, rodinám se třemi a více dětmi a rodinám nejvíce ohroženým relativní i absolutní chudobou. Mají být přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti;
4. Posilovat vědomí a význam rodinných hodnot, kterými jsou trvalý vztah, vzájemná péče a hodnoty lásky a úcty a podpora významu rodiny ve společnosti;
5. Vzhledem k demografickým změnám a stárnutí české společnosti podpořit prostřednictvím navrhovaných opatření v této koncepci vyšší porodnost.

Rodinná politika, jakožto průřezová zasahuje také do dalších oblastí jako je bytová politika a problematika sociálního bydlení, sociálního začleňování nebo zdravotní politika. Proto ve vztahu k rodinné politice nelze opomenout strategické dokumenty MMR, MPSV a MZ, jako např. Koncepce bydlení České republiky do roku 2020 (MMR, 2016), Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025 (MPSV, 2015), Strategie sociálního začleňování 2014-2020 (MPSV, 2014) či koncepci Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí (MZ, 2014). Tyto dokumenty se však explicitně málo zabývají specifiky regionů.

Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025

Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025 si klade za cíl reagovat na problémy současných seniorů a zároveň se systematicky připravit na dopady probíhajícího trendu stárnutí obyvatelstva za účelem zajištění kvalitního, zdravého a aktivního prožití stáří v dlouhodobé společnosti. Celkový rámec zajišťuje stát, při jeho naplňování však hrají klíčovou roli také kraje a obce a zaměstnavatelé, neziskové organizace, akademická sféra aj. Role státu a samosprávy by měla spočívat v zajištění prostředí umožňující kvalitní život a autonomii bez ohledu na věk či zdravotní stav.

Prioritami Strategie jsou:

- 1.** Spravedlivé důchody: Opatření zaměřená na eliminaci rozdílů mezi důchody mužů a žen, postupnou valorizaci důchodů, nebo revizi funkce vdovských a vdoveckých důchodů.
- 2.** Dostupnější a kvalitní sociální a zdravotní služby: Opatření na podporu kvalitních a dostupných sociálních služeb vzhledem ke skladbě klientely, včetně spolupráce mezi MPSV a MZ za účelem sestavení udržitelného systému provázaných sociálních a zdravotních služeb.
- 3.** Dostupnější a bezbariérové bydlení pro seniory: Opatření v podobě dotačních titulů na výstavbu a modernizaci bezbariérových a malometrážních bytů a podpora komunitního typu bydlení zahrnující také volnočasové a vzdělávací aktivity.
- 4.** Podpora sandwichové generace ²⁷ a neformálních rodinných pečujících: Opatření zaměřená na tyto cílové skupiny v rámci sociálních služeb.
- 5.** Příprava státu na stárnutí společnosti: Opatření za účelem komplexní revize dopadů stárnutí společnosti na všechny složky státní správy a samosprávy a navržení odpovídajících řešení.
- 6.** Podpora rodiny a mezilidské vztahy: Opatření na podporu poradenských aktivit a služeb primární prevence pro osoby starší 50 let, zahrnutí podpory pozitivního stárnutí do připravované koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR.
- 7.** Bezpečný život seniorů, boj proti násilí a tzv. šmejdům, zvýšení ochrany spotřebitele: Opatření v oblasti prevence kriminality zaměřené na seniory a mezigenerační soužití, zvyšování informovanosti seniorů o lidských a spotřebitelských právech a posilování jejich odolnosti proti nekalým obchodním praktikám a dezinformacím.
- 8.** Celoživotní učení a aktivní stárnutí: Opatření zaměřená na podporu budoucího uplatnění na trhu práce i ve vyšším věku, rozvoj celoživotního vzdělávání.
- 9.** Bezbariérový veřejný prostor: Opatření za účelem zajištění důsledného uplatňování stávajících právních předpisů a postupného vytvoření bezbariérové veřejné dopravy.
- 10.** Osvěta a medializace tématu stárnutí: Opatření v podobě realizace osvětových a mediálních kampaní, realizace speciálních akcí při příležitosti mezinárodního dne seniorů.

3.3 Reflexe v krajských dokumentech JMK

Program rozvoje Jihomoravského kraje 2018-2021

Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2018-2021²⁸ byl schválen Radou Jihomoravského kraje v březnu roku 2018. Tento strategický dokument definuje pro splnění svých cílů celkem 4 prioritní oblasti, z nich je s problematikou rodinné politiky provázána především priorita 2: Zajištění kvality života obyvatel. Tato priorita obsahuje 6 opatření, viz následující výčet:

- Opatření 2.1: Rozvoj vzdělávacího systému
- Opatření 2.2: Zkvalitňování sociálního prostředí kraje
- Opatření 2.3: Zajištění dostupnosti zdravotnické péče
- Opatření 2.4: Rozvoj podmínek pro kulturu, sport a volnočasové aktivity
- Opatření 2.5: Udržení služeb na venkově
- Opatření 2.6: Zkvalitňování činností veřejné správy

Opatření vycházející z této prioritní osy mají ze své podstaty cíle shodné s cíli koncepčního plánování rodinné politiky, a to zejména v zajištění příznivých socioekonomických a společenských podmínek pro fungování rodin a výchovy dětí, a to včetně podpory a služeb pro pomoc rodinám se specifickými potřebami, jako jsou například neúplné rodiny, rodiny mající člena či členy se zdravotními problémy atd. Lze konstatovat, že opatření vymezená v rámci Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2018-2021 svou realizací přispívají ke zlepšování rodinné politiky na území kraje.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018-2020

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji na období 2018-2020, který je v pořadí čtvrtým střednědobým plánem v této oblasti v rámci Jihomoravského kraje, byl schválen Zastupitelstvem Jihomoravského kraje dne 22. června 2017. Jedná se o dokument, který nastavuje rámcovou strategii sociálních služeb pro léta 2018-2020 v souladu s aktuálními požadavky v sociální oblasti a upravuje systém sociálních služeb tak, aby představoval dostupnou podporu a pomoc občanům, kteří se dostanou do nepříznivé situace, kterou nemohou zvládnout samostatně či s podporou svých blízkých.

Ačkoliv není rodinná politika explicitně v rámci plánování sociálních služeb zmiňována, funkce sociálních služeb s rodinnou politikou úzce souvisí, respektive pomáhá řešit situace jednotlivců v obtížných situacích, které nemohou překonat vlastními silami či s pomocí rodiny či běžných veřejných služeb. Sociální služby mohou takovým jednotlivcům pomoci zpět do běžného života, což v konečném důsledku může znamenat také zlepšení podmínek a vznik nových možností vést rodinný život. Z tohoto důvodu jsou sociální služby pro rodinnou politiku důležité a mohou představovat jeden z nástrojů, jak určité skupině obyvatel poskytnout možnosti vedení rodinného života se všemi základními principy definovanými rodinnou politikou.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji (dále také KAP), který byl schválen v srpnu 2016, je nástrojem, jehož cílem je zlepšit řízení škol, hodnocení kvality vzdělávání a plánování strategických kroků vedoucích ke zvýšení kvality vzdělávací soustavy kraje. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Jihomoravském kraji se zaměřuje především na technické vybavení škol a zkvalitnění a zacílení výuky v souladu s aktuálními a budoucími potřebami trhu.

Kvalitní vzdělávání však souvisí také s rodinnou politikou, přičemž je tento vztah vzájemný, podporuje fungování obou stran. Škola a rodina patří mezi základní instituce, které mají nenahraditelný vliv na výchovu a rozvoj osobnosti jedince. Je proto nezbytně nutné, aby spolu tyto dva subjekty spolupracovaly a aby tato spolupráce byla efektivní. Škola navazuje na rodinnou výchovu a podněcuje vzájemnou spolupráci. Stejně tak kvalitní vzdělání vede k rozvoji jedince do podoby s možnostmi vést v budoucnu kvalitní rodinný život.

Obecně lze říci, že ačkoliv není rodinná politika nikterak v rámci KAP explicitně řešena, plnění priority KAP přinese navazující a synergické efekty, které mohou realizaci rodinné politiky podpořit.

Strategie rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského kraje 2016-2025

Strategie rozvoje lidských zdrojů JMK na období 2016-2025 (SRLZ JMK 2016-2025) je dlouhodobým koncepčním dokumentem v oblasti lidských zdrojů, který byl schválen Zastupitelstvem JMK dne 23. září 2016. Hlavním úkolem plnění koncepce je zachycení aktuální situace v oblasti lidských zdrojů, identifikace probíhajících trendů a hlavních problémů Jihomoravského kraje v této oblasti. Na základě toho pak strategie formuluje přístup k podpoře lidských zdrojů na období jeho platnosti.

Některé okruhy prioritních os a strategická opatření SRLZ JMK 2016-2025 zaměřená na řešení problematiky lidských zdrojů mají průmět do oblasti rodinné politiky, konkrétně se jedná o následující:

- Prioritní osa: Vzdělání a zaměstnanost:
 - Okruh 1.5: Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovních sil
 - Strategické opatření 1.5.4: Podpora flexibilních způsobů práce
- Prioritní osa: Rozvoj lidského potenciálu a sociální začleňování
 - Okruh 2.1: Age management
 - Strategické opatření 2.1.1 Rozvoj metod a postupů age managementu
 - Strategické opatření 2.1.2 Poradenství, informovanost a osvěta v oblasti age managementu
 - Strategické opatření 2.1.3 Uplatnění age managementu v organizacích kraje
 - Okruh 2.2: Aktivní a pozitivní stárnutí
 - Strategické opatření 2.2.1 Podpora aktivního stárnutí
 - Strategické opatření 2.2.2 Rozvoj vzdělávání pro seniory
 - Strategické opatření 2.2.3 Posílení mezigeneračního učení
 - Okruh 2.3: Rozvoj občanské společnosti
 - Strategické opatření 2.3.1 Podpora rodinného života
 - Strategické opatření 2.3.2 Posilování výchovných aspektů vzdělávání
 - Strategické opatření 2.3.3 Neformální vzdělávání
 - Okruh 2.5: Integrace cizinců
 - Strategické opatření 2.5.1 Koordinace procesu integrace cizinců
 - Strategické opatření 2.5.2 Zvyšování informovanosti v oblasti integrace cizinců
 - Strategické opatření 2.5.3 Rozvoj sociálních a návazných služeb pro cizince
 - Strategické opatření 2.5.4 Vzdělávání cizinců

Konkrétní způsob realizace SRLZ JMK 2016-2025 rozpracovávají dvouleté Krátkodobé realizační plány SRLZ JMK (v současné době platný je pro léta 2020-2021).

Koncepce Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 na období 2020-2025

Koncepce Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 na období 2020-2025 byla schválena Zastupitelstvem Jihomoravského kraje dne 27. 2. 2020. Cílem této koncepce je vytvořit strategický dokument pro další fungování Projektu Zdravý kraj a místní Agendy 21 realizovaného Jihomoravským krajem, jehož realizaci schválilo Zastupitelstvo Jihomoravského kraje v roce 2008.

Cílem Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 je, aby kraj i municipality na jeho území, které se do projektu zapojily především komplexně a systematicky vytvářeli podmínky pro kvalitnější a zdravější život svých obyvatel a ve spolupráci s nimi a s dalšími zainteresovanými stranami (např. NNO, podnikateli apod.) se rozvíjeli jako příjemné a kvalitní místo pro život, čímž by budovali mimo jiné „zdravý patriotismus“, kdy lidé svou komunitu a krajinu považují za svůj domov a v tomto smyslu o něj pečují.²⁹

Mezi nejdůležitější cílové skupiny, na něž jsou aktivity Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 zaměřeny, patří:

1. Obce, města a dobrovolné svazky obcí zapojené do PZK,
2. Zaměstnanci Krajského úřadu JMK,
3. Veřejnost.

Projekt je postaven na třech základních pilířích:

1. Podpora zdraví a života
2. Udržitelný rozvoj ve smyslu propojení oblastí sociální, ekonomické a životního prostředí
3. Účast veřejnosti, tzv. partnerství v komunitě a zapojování veřejnosti do rozhodování

Koncepce Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 na období 2020-2025 je s problematikou rodinné politiky provázán v následujících opatřeních:

- Opatření 1.1.4. Realizovat a účastnit se osvětových akcí a kampaní
- Opatření 2.1.1. Informovat municipality o možnostech podpory zdraví, udržitelném rozvoji a nástroji místní Agenda 21
- Opatření 2.2.2. Finančně podpořit osvětové aktivity na území municipalit zapojených do PZK.

4. Evaluace naplnění Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019

Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje chce systematicky podpořit rodinu prostřednictvím vzájemně propojených priorit týkajících se všech oblastí života rodiny. Jednotlivé aktivity se hodnotí z pohledu jejich přínosu pro rodinu. Cílem je vytvořit tzv. prorodinné klima, které je jedním z horizontálních témat kraje.

V rámci Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019 byly stanoveny níže uvedené cíle.

Hlavní cíl:

Hlavním cílem rodinné politiky kraje jako politiky průřezové je podporovat vznik funkčních rodin, kvalitu rodinného života a vhodných podmínek pro rodiny a umožnit tak jejich členům svobodně realizovat vlastní životní strategie v naplňování jak rodičovských, tak i profesních plánů.

Specifické cíle:

1. Cílem rodinné politiky je podpora autonomní rodiny, založené na stabilních, celoživotních vztazích. Její opatření se tedy nezaměřují v první řadě na podporu jednotlivých členů rodiny, ale na usnadnění výkonu funkcí, za něž nese odpovědnost rodina.
2. Cílem rodinné politiky je podpora svobodné volby rodiny týkající se velikosti rodiny, míry profesního zapojení rodičů, způsobu péče o děti a další závislé členy rodiny.
3. Cílem rodinné politiky je předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny.
4. Cílem rodinné politiky je tvorba prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě aktérů rodinné politiky.
5. Cílem rodinné politiky je utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny a vlastní odpovědnosti za její stabilitu a funkčnost prostřednictvím výchovy k partnerství, manželství a rodičovství.

Cílové skupiny:

Cílovou skupinu tvoří rodiny s dětmi, matky/otcové na mateřské/rodičovské dovolené, těhotné ženy a jejich partneři, senioři, pečující osoby, zaměstnavatelé.

Cíle rodinné politiky byly rozpracovány do pěti základních priorit, které jsou naplněny opatřeními a aktivitami. Každoročně dochází k vyhodnocování jejich naplnění formou Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptů rodinné politiky Jihomoravského kraje.

Vynaložené finanční prostředky:

Souhrnné finanční prostředky vynaložené na plnění priorit Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje za celý kraj nelze vymezit, protože z využívaných dotačních programů je pouze část finančních prostředků alokována na prorodinné aktivity a tuto část nelze stanovit (např. dotace v rámci rozvoje venkova jsou určeny na různé oblasti a není sledováno, jaká částka je určena na služby a aktivity pro rodiny, stejně tak třeba dotace na sociální služby). Lze vymezit pouze částku, která zahrnuje aktivity Odboru sociálních věcí Jihomoravského kraje v rámci rodinné politiky.

V rozmezí let 2015 až 2019 činil objem finančních prostředků Odboru sociálních věcí vyčleněných v rámci rozpočtu Jihomoravského kraje na zabezpečení rodinné politiky 112 687 tis. Kč. Nejvyšší částka na tuto oblast byla alokována v roce 2016, nejnižší v roce 2018.

Tabulka 4.1: Zabezpečení finančních prostředků na rodinnou politiku v rámci Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje

Rok	Objem finančních prostředků vyčleněných v rámci rozpočtu JMK	Finanční plnění (vynaložené celkové finanční prostředky)	Podíl (finanční plnění/vyčleněné prostředky)
2015	24 520 000 Kč	23 780 000 Kč	97,0 %
2016	27 900 000 Kč	26 705 000 Kč	95,7 %
2017	23 800 000 Kč	21 094 000 Kč	89,0 %
2018	17 302 000 Kč	17 302 000 Kč	100,0 %
2019	19 165 000 Kč	18 609 000 Kč	97,0 %
Celkem	112 687 000 Kč	107 490 000 Kč	

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK, Schválený rozpočet JMK, Čerpání rozpočtu JMK.

Průběh realizace plánovaných opatření:

V rámci 5 prioritních os Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje je vydefinováno celkem 62 opatření, jejichž plnění má vést k dosažení cílů vymezených v koncepci. Průběh realizace opatření je hodnocen prostřednictvím sady monitorovacích indikátorů. Vyhodnocení, zda koncepce plní své cíle, komplikuje fakt, že v rámci koncepce nejsou vymezeny cílové hodnoty těchto indikátorů, cíle tak nejsou žádným způsobem kvantitativně specifikovány. Zároveň se v jednotlivých ročních informačních zprávách v jednotlivých letech objevují indikátory, jejichž hodnoty nejsou sledovány a evidovány, což také snižuje možnosti efektivního hodnocení plnění cílů koncepce.

Z analýzy naplňování monitorovacích indikátorů³⁰ vyplývá, že ve sledovaného období probíhají aktivity v souladu s vymezenými opatřeními. Lze tak konstatovat, že k plnění koncepce rodinné politiky dochází, přičemž k největšímu množství realizovaných opatření došlo především v počátcích období platnosti koncepce, v následujících letech nárůst hodnot monitorovacích indikátorů klesá, což je v souladu s výše uvedeným faktem popisujícím snižování využitých financí do oblasti rodinné politiky v jednotlivých letech. Důvodem je také snížení počtu funkčních míst referentů rodinné politiky z 3 na 2 místa a s tím související snížení úvazků z 3,0 na 2,0 v roce 2017.

Ačkoliv je z analýzy patrná realizace navrhovaných opatření, jejich reálný dopad je složité zhodnotit z důvodu absence monitorovacích indikátorů typu indikátor výsledku. Drtivá většina indikátorů je typu indikátor výstupu a tyto indikátory slouží pouze ke kontrole provedení navržených aktivit, nikoliv však ke kvantitativnímu hodnocení skutečných dopadů jejich realizace. Pro odstranění tohoto nedostatku je nutné využití hodnocení dopadů kvalitativní metodou.

V rámci analýzy naplnění monitorovacích indikátorů byla odhalena také opatření, která vykazují žádnou či zanedbatelnou míru plnění aktivit. Mezi tato opatření patří zejména:

- Opatření 1.2.3: Přívěťivá veřejná doprava – v oblasti „alternativní způsob dopravy pro seniory“ nedošlo v rámci sledovaného období k žádnému posunu hodnot souvisejícího monitorovacího indikátoru.
- Opatření 1.2.6: Rozvoj dostupného bydlení a startovacích bytů pro mladé, podpora komunitního bydlení – v rámci opatření nebyly ve sledovaném období zřízeny žádné nové startovací či sociální byty.
- Opatření 2.3.2: Podpora kampaně „Dítě ve firmě vítáno“ – naplnění hodnot monitorovacího indikátoru „projednaný podkladový materiál volenými orgány JMK“ je ve sledovaném období nulový, realizace opatření neproběhla.
- Opatření 3.1.4: Podpora profesionalizace a kvality služeb pro rodinu – absence zavedení kritéria kvality služeb při hodnocení žádostí o dotační podporu.
- Opatření 3.5.1: Podpora programů pro osoby pečující o zdravotně postiženého člena rodiny nebo seniora – absence realizace plánovaných vzdělávacích akcí.
- Opatření 4.1.4: Realizace tiskových konferencí, spolupráce s audiovizuálními, tištěnými a elektronickými médii – absence realizace plánovaných tiskových konferencí po roce 2015.
- Opatření 5.1.1: Podpora tvorby koncepcí rodinné politiky na obecní nebo regionální úrovni – neexistující spolupráce v oblasti podpory na obecní úrovni po roce 2016.
- Opatření 5.1.3: Podpora projektů zaměřených na rozvoj rodinné politiky v obcích – neexistující podpora pro projekty na úrovni obcí po roce 2016.
- Opatření 5.1.2: Podpora činnosti a vzdělávání koordinátorů rodinné politiky – snižující se počet zúčastněných koordinátorů rodinné politiky na podpořených akcích.
- Opatření 5.3.2: Rozvoj přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce v projektech zaměřených na rodinnou politiku – absence podpořených projektů zaměřených na spolupráci na uvedených úrovních.
- Opatření 5.3.4: Podpora a propagace principu tzv. komunitních škol – absence informačních akcí a podpořených projektů.

Doporučení pro hodnocení realizace rodinné politiky:

Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům v nastavení metodiky monitoringu plnění cílů koncepce rodinné politiky z analýzy vyplývá následující sada doporučení, jejichž dodržení povede ke zvýšení efektivity hodnocení a tím zvýší kontrolu nad plněním stanovených cílů:

1. Nastavení sady indikátorů obsahující jak indikátory výstupů pro hodnocení věcného průběhu plnění opatření, tak indikátorů výsledků pro hodnocení skutečného dopadu realizovaných aktivit.
2. Stanovení výchozích a cílových hodnot monitorovacích indikátorů, což povede k jasné kvantifikaci očekávaných cílů realizace koncepce.
3. V rámci monitorovacího plánu stanovit u jednotlivých indikátorů zdroje dat pro jejich hodnocení, za účelem zefektivnění monitorovacího procesu.
4. Zvýšený důraz na monitoring všech stanovených indikátorů po celou dobu realizace koncepce.
5. Určení odpovědných osob za realizaci monitoringu plnění cílů koncepce.
6. Realizace meziročního hodnocení plnění aktivit prostřednictvím stanovených indikátorů a tvorba doporučení pro navazující období na základě tohoto hodnocení.
7. Prezentace meziročního hodnocení relevantním aktérům za účelem zachování transparentnosti realizace koncepce rodinné politiky a současně za účelem sběru zpětné vazby od těchto aktérů.

4.1 Dotační programy Jihomoravského kraje

V rámci rodinné politiky běží v roce 2019 tři dále uvedené programy. V letech 2015 až 2017 byl schválen ještě dotační program na podporu dětských skupin, který sloužil pro jejich iniciaci/rozjezd v JMK, v současné době si většina provozovatelů žádala dotace z operačních programů EU.

4.1.1 Podpora služeb pro rodiny poskytovaných NNO

Dotační program: Podpora služeb pro rodiny poskytovaných nestátními neziskovými organizacemi.

Cíl/účel programu: Podpora prorodinných aktivit nestátních neziskových organizací za účelem podpory partnerských a rodičovských kompetencí a podpory stability a autonomie rodiny.

Příjemci podpory jsou spolky nebo pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, církevní právnické osoby.³¹

Tabulka 4.2: Vývoj dotačního programu: Podpora služeb pro rodiny poskytovaných NNO

Rok	Žádosti podané	Žádosti podpořené	Podíl	Celkem požadováno	Alokace	Vyplaceno
2010	41	36	87,8 %			1 024 798 Kč
2011	82	69	84,1 %			1 334 800 Kč
2012	110	99	90,0 %			2 802 000 Kč
2013	117	87	74,4 %			2 482 000 Kč
2014	140	113	80,7 %			2 520 000 Kč
2015	155	135	87,1 %	9 606 010 Kč	3 717 500 Kč	3 717 500 Kč
2016	149	100	67,1 %	4 567 933 Kč	3 000 000 Kč	2 996 000 Kč
2017	140	122	87,1 %	5 485 851 Kč	3 000 000 Kč	2 992 700 Kč
2018	116	103	88,8 %	4 588 197 Kč	3 000 000 Kč	3 000 000 Kč
2019	117	106	90,6 %	5 025 575 Kč	3 500 000 Kč	3 500 000 Kč

4.1.2 Podpora rodinné a seniorské politiky na úrovni obcí

Dotační program: Podpora rodinné a seniorské politiky na úrovni obcí.

Cíl/účel programu: Podpora prorodinných a proseniorských aktivit na úrovni obcí v Jihomoravském kraji. Podporované aktivity: a) rodinná a seniorská politika v obcích; b) seniorská a mezigenerační kontaktní centra.

Příjemci podpory jsou obce a města na území Jihomoravského kraje a městské části Statutárního města Brna.³²

Tabulka 4.3: Vývoj dotačního programu: Podpora rodinné a seniorské politiky na úrovni obcí

Rok	Žádosti podané	Žádosti podpořené	Podíl	Celkem požadováno	Alokace	Vyplaceno
2010	7	7	100,0 %			135 000 Kč
2011	47	42	89,4 %			373 800 Kč
2012	44	16	36,4 %			440 000 Kč
2013	45	14	31,1 %			400 000 Kč
2014	41	27	65,9 %			800 000 Kč
2015	55	51	92,7 %	2 222 752 Kč	1 250 000 Kč	1 250 000 Kč
2016	55	48	87,3 %	2 015 374 Kč	1 000 000 Kč	1 000 000 Kč
2017	X	X	X	X	X	X
2018	X	X	X	X	X	X
2019	54	53	98,1 %	2 904 465 Kč	2 500 000 Kč	2 500 000 Kč

4.1.3 Dotační program na podporu pečujících osob

Dotační program: Na podporu pečujících osob.

Cíl/účel programu: Cílem dotačního programu je podpora neformálně pečujících osob o zdravotně postiženého člena rodiny nebo seniora a aktivit nestátních neziskových organizací na podporu neformálně pečujících osob a neformální péče.

Příjemci podpory jsou spolky nebo pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, církevní právnické osoby.³³

Tabulka 4.4: Vývoj dotačního programu: Na podporu pečujících osob

Rok	Žádosti podané	Žádosti podpořené	Podíl	Celkem požadováno	Alokace	Vyplaceno
2016	17	16	94,1 %	1 756 873 Kč	1 000 000 Kč	1 000 000 Kč
2017	26	23	88,5 %	2 107 400 Kč	1 500 000 Kč	1 500 000 Kč
2018	19	19	100,0 %	1 981 900 Kč	1 500 000 Kč	1 500 000 Kč
2019	20	18	90,0 %	1 644 493 Kč	1 500 000 Kč	1 500 000 Kč

4.1.4 Podpora rozvoje dětských skupin jako alternativní formy péče o předškolní děti

Dotační program: Podpora rozvoje dětských skupin jako alternativní formy péče o předškolní děti.

Cíl/účel programu: Cílem dotačního programu je podpora alternativních a inovativních forem péče o předškolní děti umožňující pečujícím rodičům realizovat svobodnou volbu ohledně míry jejich zapojení, resp. opětovného návratu na trh práce v souladu s Konceptí rodinné politiky Jihomoravského kraje na období 2015-2019, opatření 2.2.

Příjemci podpory jsou poskytovatelé služby péče o dítě v dětské skupině.³⁴

Tabulka 4.5: Vývoj dotačního programu: Na podporu pečujících osob

Rok	Žádosti podané	Žádosti podpořené	Podíl	Celkem požadováno	Alokace	Vyplaceno
2015	5	5	100,0 %	915 657 Kč	2 000 000 Kč	915 000 Kč
2016	8	8	100,0 %	1 519 418 Kč	2 000 000 Kč	1 519 418 Kč
2017	7	7	100,0 %	1 352 960 Kč	2 000 000 Kč	1 352 960 Kč

Mimo uvedené dotační programy Jihomoravský kraj podporuje budování infrastruktury i v různých dalších oblastech, které rozvíjejí aktivity rodin (např. rozvoj cyklostezek, knihoven, kulturních aktivit atd. a to např. prostřednictvím dotačních programů Program rozvoje venkova, Podpora rozvoje cyklistické infrastruktury a další).

5. Analýza a prognóza aktuálních trendů ve společnosti a vyhodnocení jejich dopadů na JMK

Analýza hodnotí aktuální trendy ve společnosti, a především jejich dopad na Jihomoravský kraj. Součástí je také prognóza vývoje obyvatelstva ve SO ORP Jihomoravského kraje. Dále je na mezikrajské úrovni porovnán vývoj faktorů ovlivňujících rodiny a zdravotní stav obyvatelstva Jihomoravského kraje.

5.1 Globální megatrendy ovlivňující rodinnou politiku

Globální megatrendy (dále jen GMT), které mají vliv na budoucnost rodinné politiky v Jihomoravském kraji, vychází zejména z publikace Seznam globálních megatrendů.³⁵

- 1. Globální ekonomický růst** – Globální ekonomický růst, měřený jako objem hrubého domácího produktu produkovaného světovými ekonomikami, dlouhodobě roste, a to i přes drobné zpomalení vývoje ekonomického růstu v době světové ekonomické krize. S tímto růstem je spojena řada ostatních megatrendů navázaných na spotřebu i na sociální podmínky, např. růst střední třídy, růst všeobecné vzdělanosti. Pro střední třídu je specifická určitá úroveň životního stylu (bydlení, trávení volného času a spotřeba statků a služeb obecně), zapojování se do politických a/nebo komunitních procesů ve svém okolí a účast na jejich řešení. Nárůst střední třídy je ovlivňován vyšší mírou demokratizace společnosti a specifické spotřební vzorce střední třídy ovlivňují růst globální spotřeby zdrojů a energie. Zvyšování ekonomické úrovně jednotlivců může vést k hedonistickému způsobu života, který je primárně zaměřen na hledání potěšení (zábavy) a zároveň negativně působí na sociální pouto s ostatními jedinci, a to oslabením jeho významu. Jedinec preferující přijímání potěšení z hedonistického životního stylu se pak s rostoucím věkem potýká s existenciálním vakuem a celkovou životní nespokojeností.³⁶ V Jihomoravském kraji se ekonomický růst koncentruje především do Brněnské metropolitní oblasti, což ovlivňuje i růst příjmové úrovně obyvatelstva Jihomoravského kraje. Ekonomický růst (expanze) je součástí hospodářského cyklu, stejně jako ekonomická recese (pokles), která je oproti expanzi charakteristická poklesem hrubého domácího produktu, jenž trvá po dobu dvou nebo více po sobě následujících čtvrtletí. Za ekonomickou krizi pak lze označit stav, kdy se proces tvorby hospodářských výsledků projevuje negativní společenskou situací. Hlavním znakem hospodářského cyklu je pravidelné opakování ekonomického růstu a následného poklesu, ale vliv mají také jednorázové (nepravidelné) události, které mohou být impulsní, nebo po jednorázovém přechodu už trvalé (např. přírodní katastrofy, nepokoje a války, průlomové technologické objevy nebo pandemie). Příkladem globální ekonomické krize je celosvětová ekonomická krize z roku 2008 (propad akcií na americké burze). Další celosvětová ekonomická krize bude způsobena dopady koronavirové pandemie (koronavirové recese) z roku 2020 – zatím není zřejmé, jak velká tato krize bude a jak dlouho potrvá.
- 2. Globální stárnutí** – S rostoucí průměrnou délkou života roste i průměrný věk světové populace a většina světových regionů konverguje ke stárnoucí společnosti. Divergentní oblasti jsou jedním ze zdrojů světových migračních proudů. Působení tohoto setrvalého GMT povede k významným společenským a ekonomickým změnám v rámci jednotlivých kultur. Bude se měnit např. celospolečenské vnímání stáří. V důsledku působení globálního stárnutí se bude muset restrukturalizovat funkce veřejných, zejména důchodových, systémů. Jihomoravský kraj patří mezi území s nejvyšší nadějí dožití, proto stárnutí obyvatelstva bude jedním ze základních faktorů dalšího rozvoje kraje.
- 3. Nárůst významu nestátních aktérů** – Nevládní organizace, nadnárodní korporace i mezinárodní organizace získávají větší vliv na správu věcí veřejných na lokální, národní i mezinárodní úrovni. Tento GMT má trvalý charakter a souvisí s rostoucí otevřeností společnosti, sílící globalizací, rostoucím ekonomickým růstem na světové úrovni a zvyšujícím se přístupem k informacím. Dopad tohoto trendu se projevuje koncentrací sídel a poboček nadnárodních organizací i na území města Brna, jedná se především o společnost zaměřené na oblast ICT.
- 4. Rostoucí individualismus a síla jednotlivců** – Tento GMT reprezentuje výrazně sílící vliv jednotlivce či malých skupin na celospolečenské, ekonomické i politické rozhodovací procesy. Roste síla jednotlivce vůči společnosti i ekonomickým subjektům. Tento GMT posiluje zvyšující se vzdělanost populace, tlak

na nezadatelná lidská práva, rozšiřování individuálních svobod a nové technologie. Rozvoj sociálních sítí a dalších online platform na sdílení obsahu (Instagram, Youtube, Facebook, Twitter a další) umožňuje jednotlivcům prezentovat svůj pohled na svět a ovlivňovat tak velké množství lidí. Tento trend má dopad na zvyšování různorodosti jednotlivých skupin, včetně potřeb alternativního vzdělávání, rozvoje různých zájmových spolků, komunitních center, ale i např. lesních mateřských školek a dětských skupin, které se koncentrují především do městských oblastí JMK, kde je o tuto činnost dostatečný zájem a potřebné zázemí.

- 5. Rostoucí mobilita** – GMT reflektuje celosvětový nárůst mobility. Mobilitou se nerozumí pouze mobilita ve fyzickém slova smyslu, ale i pohyb informací, zboží a služeb a i tzv. virtuální mobilita ve světové síti a sociální mobilita napříč společenskými strukturami. Vysoká mobilita umožňuje globální propojení spotřebních a výrobních vzorců, nové modely práce i sociálních kontaktů a interakcí. Tento GMT také ovlivňuje odstraňování bariér pohybu osob, zboží a informací. S mobilitou souvisí nejen přesun osob, materiálů a zboží, ale i environmentální a sociální zátěže. Zvýšená mobilita je spojena rovněž s procesem suburbanizace (stěhování obyvatel do zázemní měst), a z ní vyplývající nutnosti dopravy jednotlivců do zaměstnání mimo svá bydliště. Na základě zvýšené mobility dochází k dopravnímu zahlcení měst, především Brna, a proto roste potřeba využívání veřejné hromadné dopravy, ale i alternativních forem dopravy v JMK, např. sdílení automobilů, což je řešeno v plánech udržitelné mobility.
- 6. Rostoucí nerovnosti** – Tento GMT popisuje rozevírající se nůžky mezi bohatými a chudými. I přes růst střední třídy se neustále zvětšují příjmové nerovnosti a stále se nedaří odstranit nerovnost mezi pohlavími, i přes její konvergující trend. GMT je posilován rostoucí zadlužeností a technologickou mezerou mezi nejchudšími a nejbohatšími. I přes ekonomický růst žijí v JMK rodiny, které jsou na hranici chudoby. V kraji přetrvávají sociálně vyloučené lokality, a to i na území města Brna, a to přes snahu veřejné správy tuto problematiku řešit. Jedním z faktorů chudoby je i počet dětí v rodině, což může být i jednou z příčin omezené porodnosti.
- 7. Rostoucí objem migrace** – Socioekonomický pokrok v posledních stoletích byl doprovázen stabilním rozvojem systémů vládnutí. Složitý systém státní hierarchie a ekonomických vztahů je obrazem tohoto vývoje a hraje v současné době klíčovou roli v rozvoji států. Rostoucí objem regulací reflektuje zvyšující se složitost socioekonomických interakcí, například s životním prostředím. Růst počtu obyvatel v JMK je ovlivněn především migrací, která se koncentruje do Brna a jeho zázemí. Příchod nového obyvatelstva s vyšší kvalifikací je způsoben koncentrací ekonomických aktivit s vysokou přidanou hodnotou metropolitní oblasti a koncentrací univerzit na území města.
- 8. Virtualizace světa** – Od vzniku počítačů a internetu se stále více aktivit přesouvá z fyzického světa do virtuálního kyberprostoru. Dochází k hybridnímu propojování, kdy je reálný svět úzce propojený se světem virtuálním. Sociální kontakt, finanční operace, obchody, práce, ale i špionáž a mezinárodní agrese se čím dál tím více odehrávají právě na světové síti. Dochází stále častěji k fenoménu virtuální přítomnosti, kdy se jednotlivec pomocí techniky virtuálně účastní různých událostí, včetně výkonu práce. Společně s tímto trendem roste rovněž závislost na informačních technologiích, která může vést ke ztrátě autenticity prožitku, případně menší odolnosti k manipulaci životních postojů, ztrátu kritického myšlení a sebereflexe. Moderní technologie rovněž otevírají prostor pro kyberšikanu. Potenciál sociálních sítí a dalších komunikačních kanálů je do budoucna značný, a to zejména proto, že dnešní mladá populace jej pokládá za normu v oblasti přijímání informací. Jihomoravský kraj je v rámci marketingu veřejné správy prostřednictvím sociálních sítí na předních pozicích v rámci ČR.
- 9. Zdravý životní styl** – Tento GMT v sobě zahrnuje inklinaci čím dál tím větší části populace k dostupnosti kvalifikované zdravotní péče, péči o vlastní zdraví a konzumaci nezávadných potravin. Zdravý životní styl je alespoň v západní kultuře vnímán velmi subjektivně a i přes jeho přítomnost existují ve vyspělých zemích epidemie obezity a jiných civilizačních chorob, tj. roste počet dříve neznámých chorob způsobených různými faktory moderní civilizace. Jejich nárůst je daný změnou životního stylu, změnou stravovacích návyků, expozicí novým chemickým látkám a obecně prodlužující se délkou života. Za příčiny těchto chorob se považují zejména konzumace průmyslově vyráběných kalorických potravin, nadměrná konzumace jídla, alkoholu a cigaret, nadměrný a trvalý stres a nedostatek fyzického pohybu. Dopady tohoto GMT budou trvale sílit a lze předpokládat i růst počtu dříve neznámých chorob. V poslední dekádě je výsledatelny zvyšující se příklon k alternativním způsobům léčby, odmítání očkování a dalším faktorům, které do jisté míry působí proti tomuto GMT. V Brně a jeho okolí je vysoká koncentrace zdravotnických zařízení a institucí řešící zdravý životní styl, vč. prevence před civilizačními chorobami.

10. Zintenzivňující se globalizace – Globalizace je megatrend, který byl popisován mnoha autory a charakterizuje provázanost a vzájemnou závislost sociálně-kulturních, ekonomických, finančních, výrobních, přepravních, environmentálních a jiných systémů. Tato provázanost se neustále prohlubuje a dá se očekávat, že tento GMT bude pokračovat i do budoucna. Dopad globalizace ovlivňuje krom jiného i sídelní strukturu Jihomoravského kraje. Roste velikost přirozených regionů, konkrétně především roste vliv Brna v území, tím zanikají přirozená mikroregionální centra především v oblasti metropole. Na druhou stranu klesala uzavřenost všech regionů na území JMK. Důvodem je vyšší prostorový pohyb osob spojený s růstem otevřenosti území. Socioekonomické procesy se v současnosti vykazují mnohem menší prostorovou zakotveností.

11. Změna klimatu a její dopady – Změna koncentrace skleníkových plynů v atmosféře vede k narušení energetické bilance planety. To s sebou přináší intenzivní projevy počasí, změnu srážkových vzorců, desertifikaci, posun vegetačních pásem, tání ledovců, zvedání hladiny světového oceánu a environmentálně podmíněnou migraci. Dopadem projevů změny klimatu na Jihomoravský kraj kromě rozšíření sucha v krajině je i zvyšující se četnost a intenzita vln horka, především v městském prostředí. Mezi důsledky extrémně vysokých teplot ve městech patří především zvýšená úmrtnost a nemocnost obyvatel spojená se stresem z horka. Extrémně vysoké teploty jsou umocněny přímým slunečním zářením, v jehož důsledku se v létě významně ohřívají zejména umělé povrchy, takže v jejich blízkosti jsou dosahovány vyšší teploty vzduchu než ve volné krajině. Vlny veder v Evropě v posledních letech přinášejí mnohonásobně více obětí na lidských životech než mrazy.

5.1.1 Proces globalizace a změna sídelní struktury

Region můžeme vymezit jednak na základě jeho funkčnosti, tzn., že sloučíme území, která mají silné vzájemné prostorové vazby (charakterizované například dojížděním), nebo v druhém případě na základě homogenity, tzn., že sloučíme homogenní území dle vybraných znaků (např. podle využití území: oblasti s převažující zemědělskou činností, rekreační oblasti, průmyslové oblasti atd.). Důležitým prvkem v posuzování prostorových vazeb v regionu jsou rovněž společné kulturně-sociální kořeny dané historickým vývojem, který může mít zásadní vliv na současný stav budování dopravní infrastruktury (potažmo dopravní dostupnosti), která zpětně posiluje nebo naopak brzdí sociálně-ekonomické interakce mezi jednotlivými oblastmi.

Funkční region tvoří komplex sídelních jednotek, vzájemně spojených se svým sídelním centrem. Formování regionu pak probíhá prostřednictvím interakce mezi sídlem a jeho zázemím, tzn. prostřednictvím vnitřních intenzivních vazeb. Vzájemné vazby mohou být vytvořeny na základě administrativního vymezení, ale také na základě obslužnosti území, dále na základě procesu pracovní dojížděky, dojížděky do škol a zdravotnických zařízení nebo za nákupy a službami.

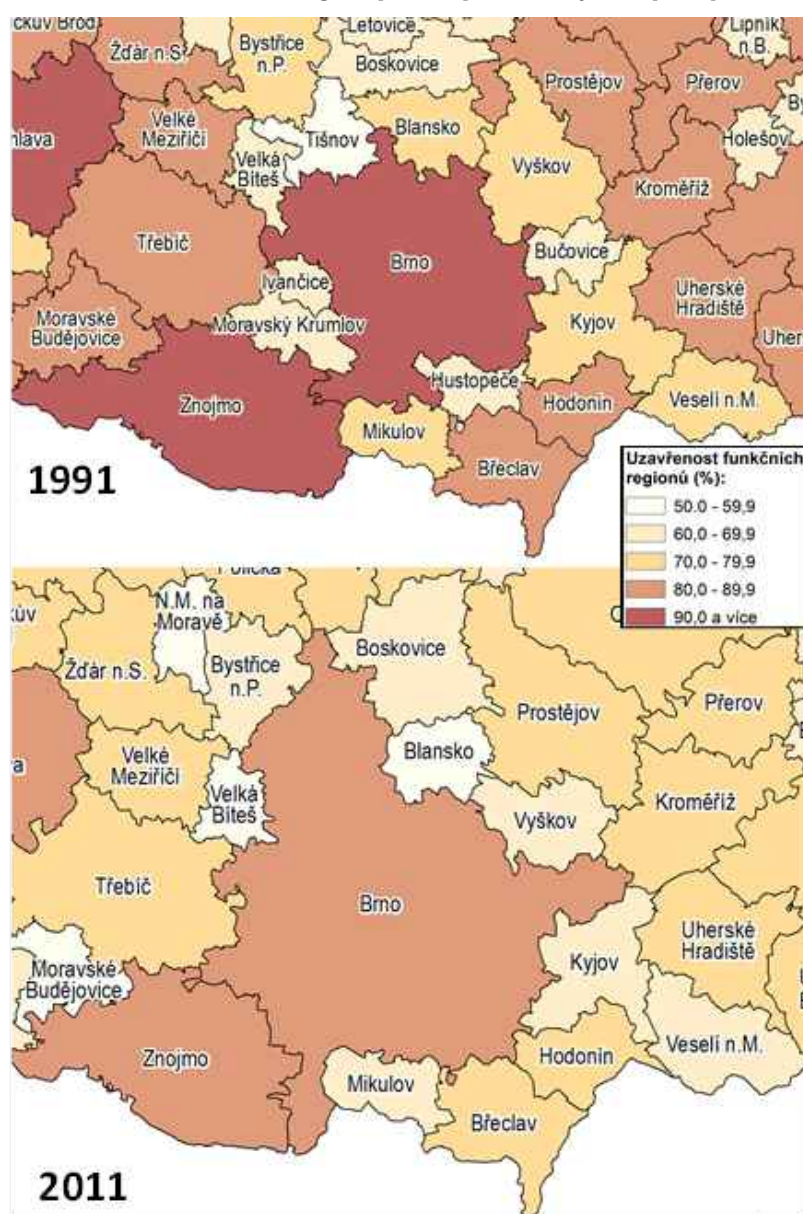
Se vzdáleností od centra se snižuje intenzita vazeb měřená dojížděkou. Hranice regionů se vymezuje v místech, kde dochází k předělu spádovosti na jiná centra. Tyto hraniční oblasti bývají spádově nejednoznačné a prolínají se zde vlivy různých větších nebo lépe dopravně dostupných center. V případě nižší propustnosti hranice, která je dána buďto fyzickou bariérou (řeka, přehrada, hory) nebo administrativně správní bariérou (např. hranice kraje, státu), může docházet podél těchto hranic k formování periferních oblastí.

K identifikaci mikroregionálních struktur dochází prostřednictvím pracovních mikroregionů postupným seskupováním obcí do vyšších celků podle principu převládající orientace celkové dojížděky za prací. Výsledný pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojížděky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádreem) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion alespoň 10 tisíc obyvatel.³⁷ V obecné rovině jsou pracovní mikroregiony považovány za stabilní celky, k oscilačním změnám dochází na rozhraní vlivu více středisek, dále potom i v samotných centrech menších měst, kde je lokální trh práce ovlivněn jedním větším zaměstnavatelem. Bylo vymezeno 184 těchto center.

Centrum (středisko) pracovního mikroregionu je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Tým Petra Toneva³⁸ dle regionalizační metody CRUDS³⁹ prokázal, že v ČR počet funkčních regionů (míněno pracovních mikroregionů) klesá (od roku 1991 do roku 2011 se jedná o pokles o 20,7%), tzn., že roste jejich velikost, a přesto klesala jejich uzavřenost z hlediska trhu práce (tzn., počet dojížděkových vztahů do zaměstnání přes hranice vymezených mikroregionů roste). Tyto trendy jsou identifikovány i v dalších zahraničních zemích: USA (za 20 let pokles o 11,2 %), Spojené Království (pokles 26,0 %), Francie (pokles 12,6 %), Švédsko (pokles 32,1 %), Itálie (pokles o 22,1 %).

Vývoj funkčních regionů v JMK vymezených regionalizační metodou CRUDS je uveden v následujícím mapovém výstupu. Roste velikost přirozených regionů, konkrétně především roste vliv Brna v území, tím zanikají přirozená mikroregionální centra především v oblasti metropole, např. Hustopeče, Moravský Krumlov, Ivančice, Bučovice. Na druhou stranu klesala uzavřenost regionů všech mikroregionů na území Jihomoravského kraje. **Důvodem, proč dochází ke snižování počtu pracovních mikroregionů, je vliv globalizačního procesu v území, spojený s vyšším prostorovým pohybem osob a doprovázený klesající uzavřeností lokalit. Dochází k celkovému růstu otevřenosti území. Socioekonomické procesy se v současnosti vykazují mnohem menší prostorovou zakotveností.**

Obrázek 5.1: Funkční regiony JMK podle dojížděky za práci v letech 1991 a 2011



Zdroj: TONEV, P., HALÁS, M., KLAPKA, P. Prostorová neurčitost funkčních regionů: porovnání pracovní dojížděky v letech 1991-2011. In KLÍMOVÁ, V., ŽÍTEK, V. (eds.) XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 285-292. ISBN 978-80-210-8969-3.

5.1.2 Vývoj dopravní mobility

Odpovědnost za politiku městské dopravní mobility spočívá především na místních, regionálních a celostátních orgánech. Rozhodnutí přijímaná na místní úrovni se však nepřijímají izolovaně, nýbrž v rámci politik a právních předpisů na úrovni celostátní, regionální a na úrovni EU. Městské dopravní systémy jsou nedílnými prvky evropského dopravního systému a jako takové nedílnou součástí společné dopravní politiky podle článků 70 až 80 Smlouvy o ES.⁴⁰ Kromě toho nemohou ostatní politiky EU (politika soudržnosti, politika životního prostředí, zdravotní politika atd.) dosáhnout svých cílů, aniž by zohlednily městská specifika, včetně městské mobility.

Rozvoj účinných dopravních systémů v městských oblastech se při dopravním přetížení a rozrůstání měst stává stále komplexnějším úkolem. Veřejné orgány hrají zásadní úlohu v plánování, financování a stanovování regulačního rámce. EU může podněcovat orgány na místní, regionální a celostátní úrovni k přijetí dlouhodobých integrovaných politik, které jsou v komplexním prostředí nezbytné.

Cílem je sledování vývoje dopravní mobility a otevřená komunikace o ní, je nutná pro zvýšení informovanosti obyvatel měst a okolí o problematice životního prostředí s důrazem na městskou mobilitu. Prostřednictvím realizace dlouhodobé osvětové kampaně je nutné změnit postoje, chování a jednání obyvatel směrem k podpoře udržitelných způsobů dopravy a docílit tak zvýšení podílu udržitelných forem dopravy na úkor individuální automobilové dopravy. Osvětová kampaň musí navazovat na zpracování technické části Plánu udržitelné mobility města, jednotlivé aktivity musí být navázány na její zpracování a v rámci plánovaných aktivit jsou komunikovány a projednávány s veřejností.

Díky tomuto postupu v řešení neuspokojivé dopravní mobility ve městech a okolí dojde také k zainteresování nejen odborné veřejnosti do celé problematiky. Jednotlivá témata jsou projednávána a připomínkována v odborných komisích a poté veřejně projednána a popularizována srozumitelnou formou, doplněnou dalšími aktivitami. Lidé dostanou relevantní informace o způsobech a možnostech, vedoucích ke zvýšení bezpečnosti v dopravě a snížení negativních vlivů dopravy na životní prostředí, což má za cíl zvýšit atraktivnost a kvalitu městského prostředí.⁴¹

Co Plán udržitelné mobility řeší:

1. Veřejnou hromadnou dopravu
2. Individuální dopravu vč. statické dopravy
3. Cyklistickou a pěší dopravu
4. Nákladní dopravu a logistiku
5. Komunikační kampaň k Plánu udržitelné mobility
6. Sociologické průzkumy dopravního chování obyvatel atd.

Možností pro rodiny, které si nemohou dovolit pořídit osobní automobil a zároveň auto nevyužívají příliš často, je sdílení automobilu, tzv. carsharing. Jednou z výhod carsharingu je, že uživatel neplatí roční poplatky a další provozní náklady spojené s vlastnictvím vozu (servisní prohlídky, pneumatiky, dálniční známka, pojištění atd.). V rámci profesního sdružení Asociace českého carsharingu funguje na území ČR 5 společností provozujících carsharing, přičemž 4 z nich fungují v rámci Brna. V současnosti funguje v ČR v rámci carsharingu 760 automobilů, přičemž jejich počet mezi roky 2018 a 2019 stoupl o polovinu.

5.1.3 Dopady klimatických změn na život obyvatel

Změna klimatu se projevuje změnou hydrometeorologických poměrů vzhledem k dlouhodobému průměrnému stavu. Především se jedná o změnu:

- celkových úhrnů srážek a jejich rozložení v čase a prostoru,
- změnu dlouhodobých průměrných a extrémních teplot.

Dopady projevů změny klimatu lze rozdělit na pozitivní (příležitosti) a negativní (hrozby), některé pak lze vnímat jak negativně (např. zvyšující se četnost a intenzita vln horka), tak i pozitivně (např. prodloužení letní turistické sezóny). Míra zranitelnosti území se mění v čase a prostoru a dynamika této změny je často vyšší než dynamika vlastní klimatické změny.⁴² Hodnocení a snižování zranitelnosti tedy představují klíčové komponenty managementu hydrometeorologických rizik. Mezi důsledky extrémně vysokých teplot patří především zvýšená úmrtnost a nemocnost obyvatel spojená se stresem z horka. Extrémně vysoké teploty jsou umocněny přímým slunečním zářením, v jehož důsledku se v létě významně ohřívají zejména umělé povrchy, takže v jejich blízkosti jsou dosahovány vyšší teploty vzduchu než ve volné krajině. Vlny veder v Evropě v posledních letech přináší mnohonásobně více obětí na lidských životech než mrazy. Světová meteorologická organizace WMO definuje vlny veder jako minimálně pětidenní období, ve kterém je maximální teplota minimálně o 5 °C vyšší než průměrná maximální teplota pro daný den. Závažné dopady zejména na zdraví člověka pak mohou mít i rychlé výkyvy teplot nebo extrémní teploty ve srovnání s průměrnými teplotami v daném období (např. vysoké teploty v zimě). V této oblasti je nezbytný fungující systém včasného varování zaměřený na zranitelné skupiny obyvatelstva (např. děti, senioři, hendikepovaní). Dalším negativním dopadem vln veder je zhoršení tepelné pohody obyvatel a kvality spánku, což se mimo jiné negativně projevuje i na produktivitě práce, a zvýšení odběru energií na potřeby klimatizace a chlazení, nezanedbatelné je zvýšení odběru vody pro osobní hygienu.⁴³

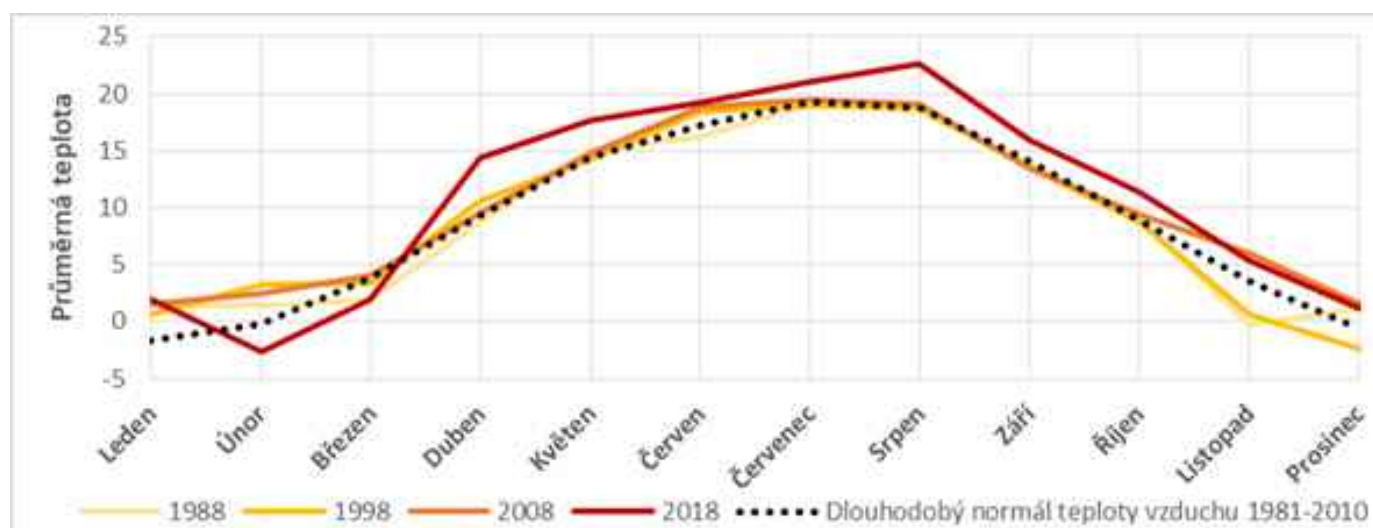
Účelná adaptace prostředí kombinuje dva typy opatření:

1. **Strukturální** – veškerá opatření, u nichž je nezbytná fyzická realizace (např. realizace zelených střech)
2. **Nestrukturální** – „měkká“ opatření typu informačních kampaní, vzdělávání a aktualizací krizových plánů

Konkrétní adaptační opatření by pak měla být navrhována ve vztahu k očekávaným charakteristikám budoucích hrozeb a také ve vztahu k predikovanému socioekonomickému vývoji a měnící se zranitelnosti.

Nárůst teplot v rámci Jihomoravského kraje je při porovnání údajů z let 1988, 1998, 2008 a 2018 zřejmý (viz obrázek níže). Průměrná teplota se v Jihomoravském kraji oproti dlouhodobému normálu teploty vzduchu z let 1981-2010 zvýšila o 1,9 °C, v měsíci dubnu pak rozdíl oproti normálu vyšší dokonce o 5,1 °C, v srpnu pak o 3,8 °C. Na grafu níže rovněž pozorujeme výrazný nárůst průměrných teplot za nejaktuálnější období (rok 2018) oproti údajům z let 1988, 1998 a 2008, zejména pak v období od dubna do října jsou průměrné teploty výrazně vyšší.

Obrázek 5.2: Vývoj průměrných teplot v Jihomoravském kraji mezi lety 1988 až 2018



Zdroj: ČHMÚ, 2019.

5.2 Postavení Jihomoravského kraje v rámci ČR

Při porovnání krajů České republiky, které je provedeno v kapitole 5.3.2 Faktory ovlivňující rodiny je nutné si uvědomit, že Jihomoravský kraj patří mezi vyšší územně samosprávné celky v České republice, které mají nad 1 mil. obyvatel (dále se jedná o hl. m. Praha, Středočeský kraj a Moravskoslezský kraj).

Podíl městského obyvatelstva tvoří pouze 61,6 %. V posledních 10 letech dochází k výraznějšímu růstu počtu obyvatel, obdobně jako v hl. m. Praha, Středočeském kraji a Plzeňském kraji.

Tabulka 5.1: Základní charakteristiky krajů

Kraj	Počet obyvatel celkem	Rozloha (km ²)	Počet SO ORP	Počet obcí	Hustota osob/km ²	Podíl seniorů (65+ let)	Podíl dětí (0-14 let)	Změna obyvatel za 10 let	Podíl obyvatel ve městě
Hl. m. Praha	1 308 632	496	*	1**	2 637,3	18,9 %	15,8 %	75 421	100,0 %
Středočeský	1 369 332	10 928	26	1 144	125,3	18,2 %	17,7 %	138 641	52,2 %
Jihočeský	642 133	10 058	17	624	63,8	20,0 %	15,8 %	5 805	64,1 %
Plzeňský	584 672	7 649	15	501	76,4	20,0 %	15,4 %	15 045	67,1 %
Karlovarský	294 896	3 310	7	134	89,1	20,0 %	15,1 %	-13 507	82,2 %
Ústecký	820 789	5 339	16	354	153,7	19,3 %	16,0 %	-15 102	79,6 %
Liberecký	442 356	3 163	10	215	139,8	19,9 %	16,2 %	5 031	77,3 %
Královéhradecký	551 021	4 759	15	448	115,8	21,2 %	15,5 %	-3 499	66,5 %
Pardubický	520 316	4 519	15	451	115,1	19,9 %	15,8 %	5 131	61,7 %
Vysočina	509 274	6 796	15	704	74,9	20,1 %	15,4 %	-6 137	56,4 %
Jihomoravský	1 187 667	7 188	21	673	165,2	19,7 %	15,9 %	40 521	61,6 %
Olomoucký	632 492	5 272	13	402	120,0	20,2 %	15,6 %	-9 645	56,2 %
Zlínský	582 921	3 962	13	307	147,1	20,3 %	15,1 %	-8 491	58,7 %
Moravskoslezský	1 203 299	5 430	22	300	221,6	19,6 %	15,2 %	-46 956	74,3 %
Česká republika	10 649 800	78 870	205	6 258	135,0	19,6 %	15,9 %	182 258	69,1 %

Zdroj: ČSÚ – data 1. 1. 2019.

Pozn.: * 22 obvodů s přenesenou působností; ** 57 samosprávných městských částí

Jihomoravský kraj je tvořen celkem 672 obcemi, z toho 92,4 % z nich má méně než 3 000 obyvatel. Lze tedy konstatovat, že Jihomoravský kraj patří mezi kraje s rozdrobenější sídelní strukturou s menším počtem významných center a dominantní pozicí města Brna.

Tabulka 5.2: Struktura počtu obcí Jihomoravského kraje dle velikostní kategorie (počet obyvatel)

Velikostní kategorie	Počet	Podíl
Méně než 500 obyvatel	300	44,6 %
500-999 obyvatel	178	26,5 %
1 000-2 999 obyvatel	143	21,3 %
3 000-9 999 obyvatel	41	6,1 %
10 000 a více obyvatel	10	1,5 %
Celkem	672	100,0 %

Zdroj: ČSÚ, počet obyvatel k 1. 1. 2019.

Z hlediska komparace je nejvhodnější porovnávání území, kde je významná aglomerace s dominantním městem obklopená územím s venkovským charakterem. Z tohoto důvodu je pro další komparaci hl. město Praha sloučeno se Středočeským krajem, dále pak byly vybrány kraje Moravskoslezský a Plzeňský.

5.3 Demografické procesy a sociologické trendy ve společnosti

5.3.1 Vývoj a prognóza obyvatel

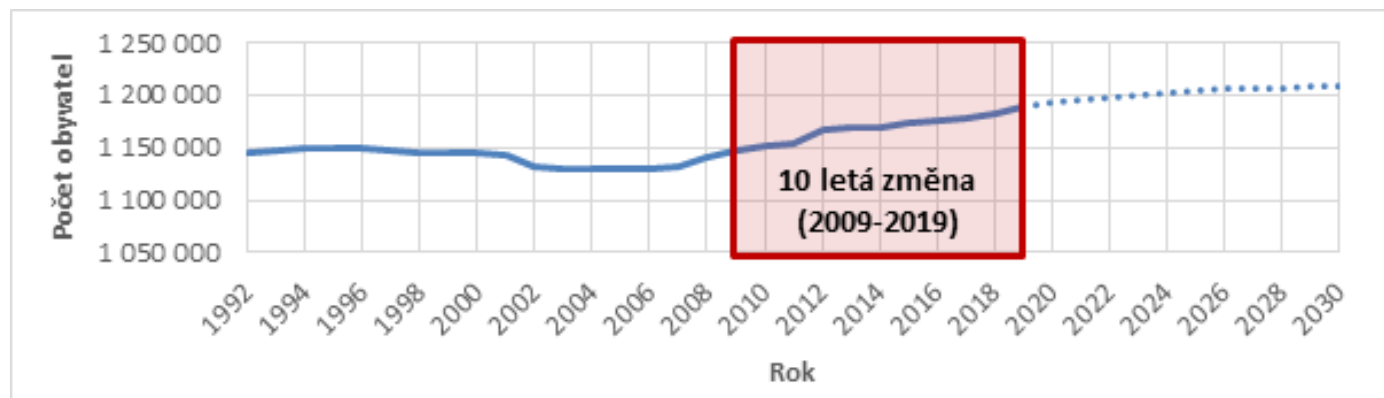
Hlavní analytická zjištění:

- Aktuální demografické a socioekonomické trendy ovlivňující rodinnou politiku jsou: Pokles porodnosti, Stárnutí populace, Změna struktury rodin, Ženy dosahují vyššího vzdělání, Různá zaměstnanost dle pohlaví a věku, Relativní i absolutní chudoba rodin s dětmi.
- Migrační faktory, které ovlivňují vývoj území, jsou rozdílné: 1/ U města Brna se jedná o projev suburbanizace, kdy se mladé rodiny především s dětmi vystěhovávají za hranice města. S tím souvisí také kladné saldo migrace ve SO ORP v okolí Brna. 2/ V jihovýchodní části kraje, ležící na hranicích České republiky, je vyšší odchod obyvatel motivován především horší dostupností práce a služeb. Migrační chování obyvatel má velký vliv na soudržnost území a život rodin, především četnost kontaktů s prarodiči. Rovněž stěhování mladých rodin do zázemí měst ovlivňuje porodnost, a tím klade vyšší nároky na dobudování potřebné infrastruktury (jesle, mateřské a základní školy).

Základním ukazatelem pro Jihomoravský kraj je počet obyvatel a jeho prognóza. Od roku 2007 dochází k nárůstu počtu trvale bydlících obyvatel na území kraje, tento nárůst se předpokládá i v následujících letech. Pro analýzu demografických procesů uvnitř kraje bylo zvolené 10leté období, tj. od roku 2009 do roku 2019 (počáteční stavy k 1. 1.) Při prognóze bylo vycházeno z prognózy ČSÚ,⁴⁴ která byla následně dekomponována na jednotlivé SO ORP dle 5letých věkových kohort rozdělených dle pohlaví.

Počet obyvatel JMK stoupl z 1 147 146 obyvatel v roce 2009 na 1 187 667 obyvatel v roce 2019 (tj. o 40 521 osob). Dle prognózy do roku 2030 (následující obrázek 5.3) je patrný předpokládaný další nárůst obyvatel v kraji, a to na celkových 1 206 926 obyvatel v roce 2030 (intenzita nárůstu počtu obyvatel v letech 2019-2030, kdy je předpokládán nárůst počtu obyvatel o 19 259 osob, bude však nižší než mezi léty 2009-2019).

Obrázek 5.3: Vývoj počtu obyvatel v Jihomoravském kraji mezi lety 1991 až 2019 a prognóza do roku 2030



Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze a Projekce obyvatelstva v krajích ČR, 2019.

Na základě průběžné evidence ČSÚ k 1. 1. 2019 v JMK trvale bydlí 1 187 667 obyvatel, žen zde žije mírně více (51,0 %), než mužů (49,0 %). Děti ve věku 0-14 let tvoří 15,9 % obyvatel kraje, obyvatelé v produktivním věku (15-64 let) tvoří 64,4 % všech obyvatel JMK a senioři (lidé ve věku 65 a více let) 19,7 % obyvatel JMK. Od roku 2003 došlo k nárůstu podílu dětské složky obyvatel kraje o 0,5 % (do roku 2010 podíl dětí do 15 let věku však klesal). Dle prognózy do roku 2030 bude podíl dětské složky obyvatel mírně stoupat až do roku 2022, poté je předpokládán její pokles, a to na hodnotu 15,2 % v roce 2030. Podíl seniorů v Jihomoravském kraji roste již od roku 2003 a jeho nárůst je předpokládán i v následujících letech, kdy v roce 2030 by hodnota podílu osob ve věku 65 a více let měla dosáhnout 22,6 %.

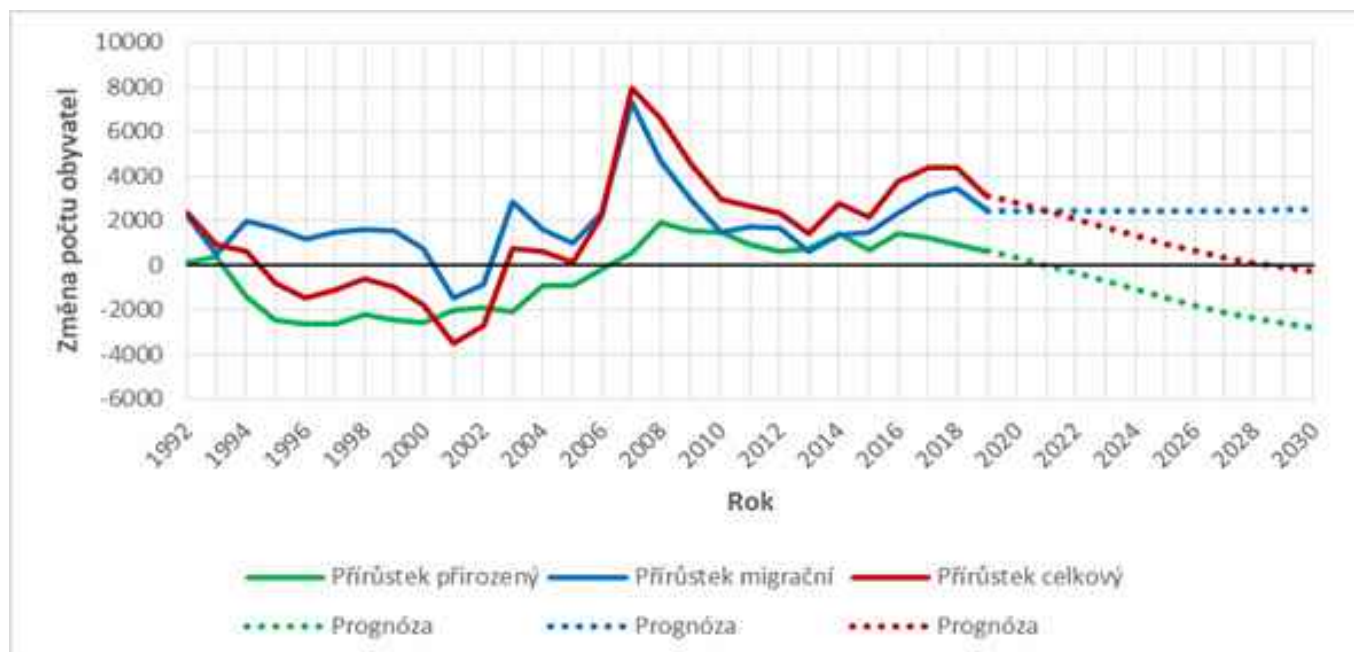
Obrázek 5.4: Podíl dětské a seniorské složky obyvatel v JMK mezi lety 2003 až 2019 a prognóza do roku 2030



Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze a Projekce obyvatelstva v krajích ČR, 2019.

Změna počtu obyvatel je kladně ovlivněna zejména migračním přírůstkem (v roce 2019 dosáhl migrační přírůstek 2 464 osob), jehož pozitivní dopad je předpokládán i v následujících letech (dle prognózy bude migrační přírůstek v Jihomoravském kraji v letech 2020-2030 stále kladný, jeho předpokládaná hodnota v roce 2030 je 2 522 osob). Naopak u přirozeného přírůstku je očekáván pokles, stejně jako v letech 2009-2019, kdy došlo k meziročnímu nárůstu přirozeného přírůstku pouze v letech 2013, 2014 a 2016. Přirozený přírůstek v roce 2019 dosáhl hodnoty 647 osob. Od roku 2021 je dle prognózy očekáván nejen pokles hodnoty přirozeného přírůstku, ale také bude hodnota zemřelých převyšovat hodnotu živě narozených, tj. hodnota přirozeného přírůstku bude záporná (v roce 2030 je předpokládána hodnota přirozeného přírůstku -2 779 osob). Přirozený přírůstek tak bude mít záporný vliv na celkový přírůstek počtu obyvatel Jihomoravského kraje.

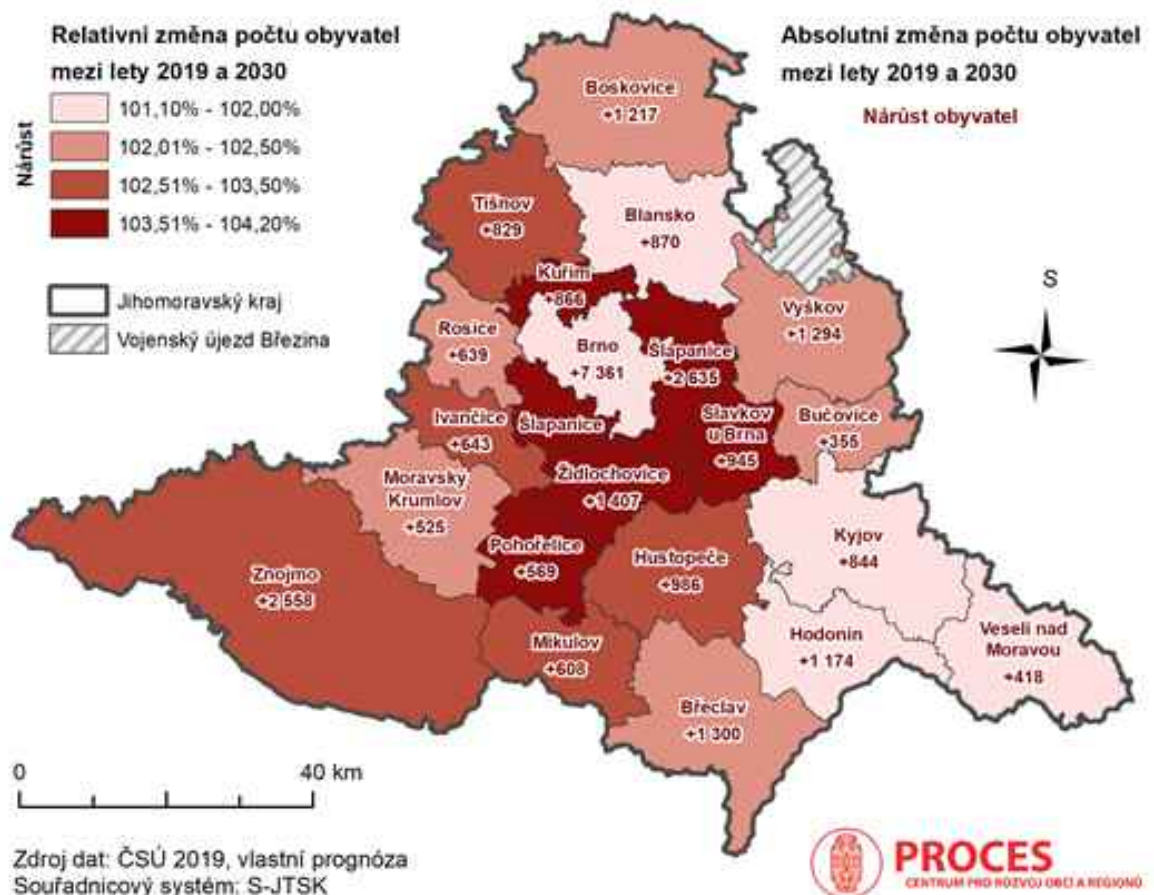
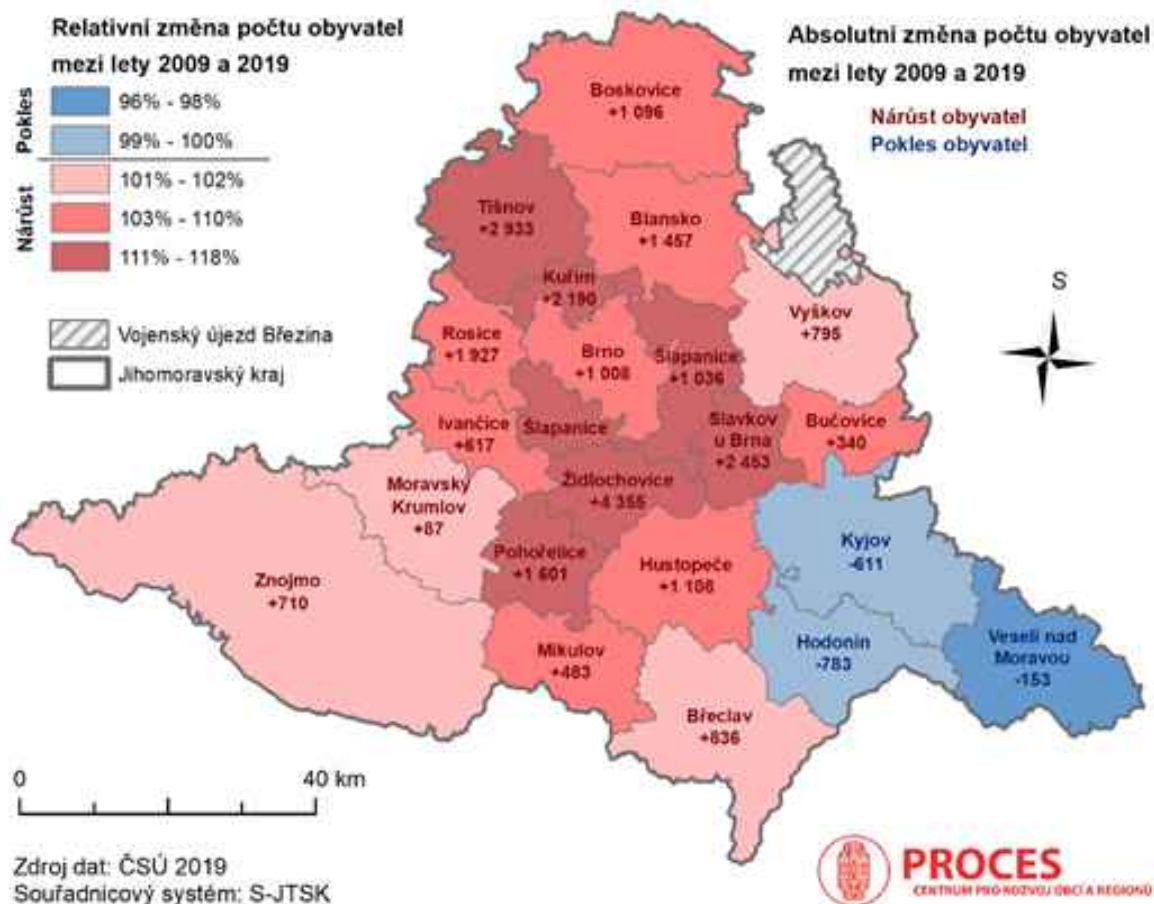
Obrázek 5.5: Změna počtu obyvatel v Jihomoravském kraji mezi lety 1991 až 2019 a prognóza do roku 2030



Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze a Projekce obyvatelstva v krajích ČR, 2019.

Následující obrázek obrázek 5.6. popisuje změnu počtu obyvatel ve SO ORP Jihomoravského kraje. V letech 2009-2019 došlo k nárůstu počtu obyvatel ve všech SO ORP vyjma SO ORP Hodonín, Kyjov a Veselí nad Moravou, kde došlo ve sledovaném období k úbytku obyvatel. Největší relativní nárůst byl ve SO ORP Židlochovice, Tišnov, Slavkov u Brna, Kuřim, Pohořelice a Šlapanice. V období let 2019-2030 je pak předpokládán nárůst počtu obyvatel ve všech SO ORP, relativně největší nárůst obyvatel je předpokládán ve SO ORP kolem SO ORP Brno vyjma SO ORP.

Obrázek 5.6: Změna počtu obyvatel ve SO ORP v období 2009-2019 a v období 2019-2030



Zdroj dat: ČSÚ, data k 1. 1. daného roku, a prognóza ČSÚ, dekomponována na SO ORP.

Od roku 2009 do roku 2019 došlo k výraznému nárůstu obyvatel ve SO ORP v okolí Brna (Šlapanice, Židlochovice, Pohořelice, dále Slavkov u Brna, Kuřim, Tišnov). Naopak pokles obyvatel lze pozorovat ve SO ORP Veselí nad Moravou, ve SO ORP Kyjov a ve SO ORP Hodonín.

Dle prognózy a současné věkové struktury v jednotlivých SO ORP je předpokládán další nárůst obyvatel v jednotlivých SO ORP. Předpokladem pro vývoj ve SO ORP Veselí nad Moravou, SO ORP Hodonín a ve SO ORP Kyjov je stabilizace populace a zastavení odlivu obyvatel. Na toto území by se měla soustředit podpora rodin včetně zajištění dobré dopravní dostupnosti služeb pro obyvatele. Rovněž by zde měla být intenzivní podpora komplexního rozvoje území s využitím přeshraničních projektů z programů Interreg V-A Rakousko – Česká republika, a Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika.

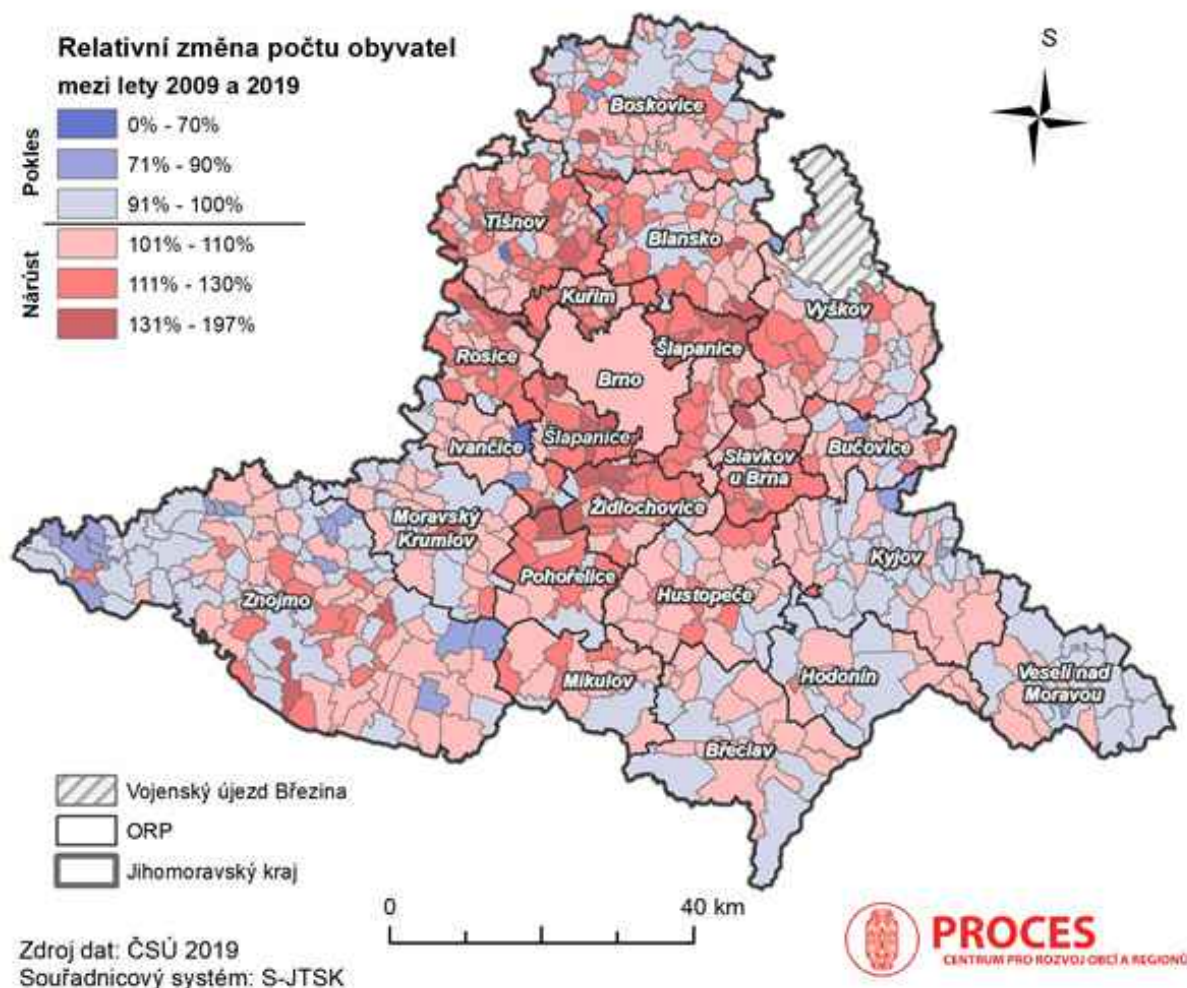
Tabulka 5.3: Počet obyvatel v letech 2009, 2019 a predikce 2030⁴⁵

SO ORP	Počet obyvatel		Změna (2009-2019)			Počet obyvatel	Změna (2019-2030)		
	2009	2019		Absolutní	Podíl	2030		Absolutní	Podíl
Šlapanice	59 169	69 537	▲	10 368	17,5 %	72 172	▲	2 635	3,8 %
Židlochovice	29 167	33 522	▲	4 355	14,9 %	34 929	▲	1 407	4,2 %
Pohořelice	12 757	14 358	▲	1 601	12,5 %	14 927	▲	569	4,0 %
Slavkov u Brna	21 107	23 560	▲	2 453	11,6 %	24 505	▲	945	4,0 %
Kuřim	20 813	23 003	▲	2 190	10,5 %	23 869	▲	866	3,8 %
Tišnov	28 549	31 482	▲	2 933	10,3 %	32 311	▲	829	2,6 %
Rosice	24 163	26 090	▲	1 927	8,0 %	26 729	▲	639	2,4 %
Hustopeče	35 000	36 108	▲	1 108	3,2 %	37 094	▲	986	2,7 %
Brno	370 592	380 681	▲	10 089	2,7 %	388 042	▲	7 361	1,9 %
Blansko	55 508	56 965	▲	1 457	2,6 %	57 835	▲	870	1,5 %
Ivančice	23 761	24 378	▲	617	2,6 %	25 021	▲	643	2,6 %
Mikulov	19 647	20 130	▲	483	2,5 %	20 738	▲	608	3,0 %
Boskovice	50 740	51 836	▲	1 096	2,2 %	53 053	▲	1 217	2,3 %
Bučovice	15 744	16 084	▲	340	2,2 %	16 439	▲	355	2,2 %
Vyškov	51 206	52 001	▲	795	1,6 %	53 295	▲	1 294	2,5 %
Břeclav	58 832	59 668	▲	836	1,4 %	60 968	▲	1 300	2,2 %
Znojmo	91 025	91 735	▲	710	0,8 %	94 293	▲	2 558	2,8 %
Moravský Krumlov	22 282	22 369	▲	87	0,4 %	22 894	▲	525	2,3 %
Kyjov	56 072	55 461	▼	-611	-1,1 %	56 305	▲	844	1,5 %
Hodonín	61 592	60 809	▼	-783	-1,3 %	61 983	▲	1 174	1,9 %
Veselí nad Moravou	39 420	37 890	▼	-1 530	-3,9 %	38 308	▲	418	1,1 %
Jihomoravský kraj	1 147 146	1 187 667	▲	40 521	3,5 %	1 215 709	▲	28 042	2,4 %

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze, údaje k 1. 1. daného roku.

Následující mapa znázorňuje proces změny počtu obyvatel v obcích Jihomoravského kraje mezi roky 2009 a 2019. Je patrný výrazný přírůstek obyvatel ve městě Brno, a především v obcích v jeho okolí. V této mapě jsou vývojové trendy znázorněny podrobněji než u mapy ORP. Např. u SO ORP Znojmo, ve kterém je od roku 2009 celkový přírůstek 710 obyvatel, lze pozorovat, že k nárůstu obyvatelstva dochází pouze u části obcí.

Obrázek 5.7: Relativní změna počtu obyvatel v obcích Jihomoravského kraje mezi lety 2009 a 2019



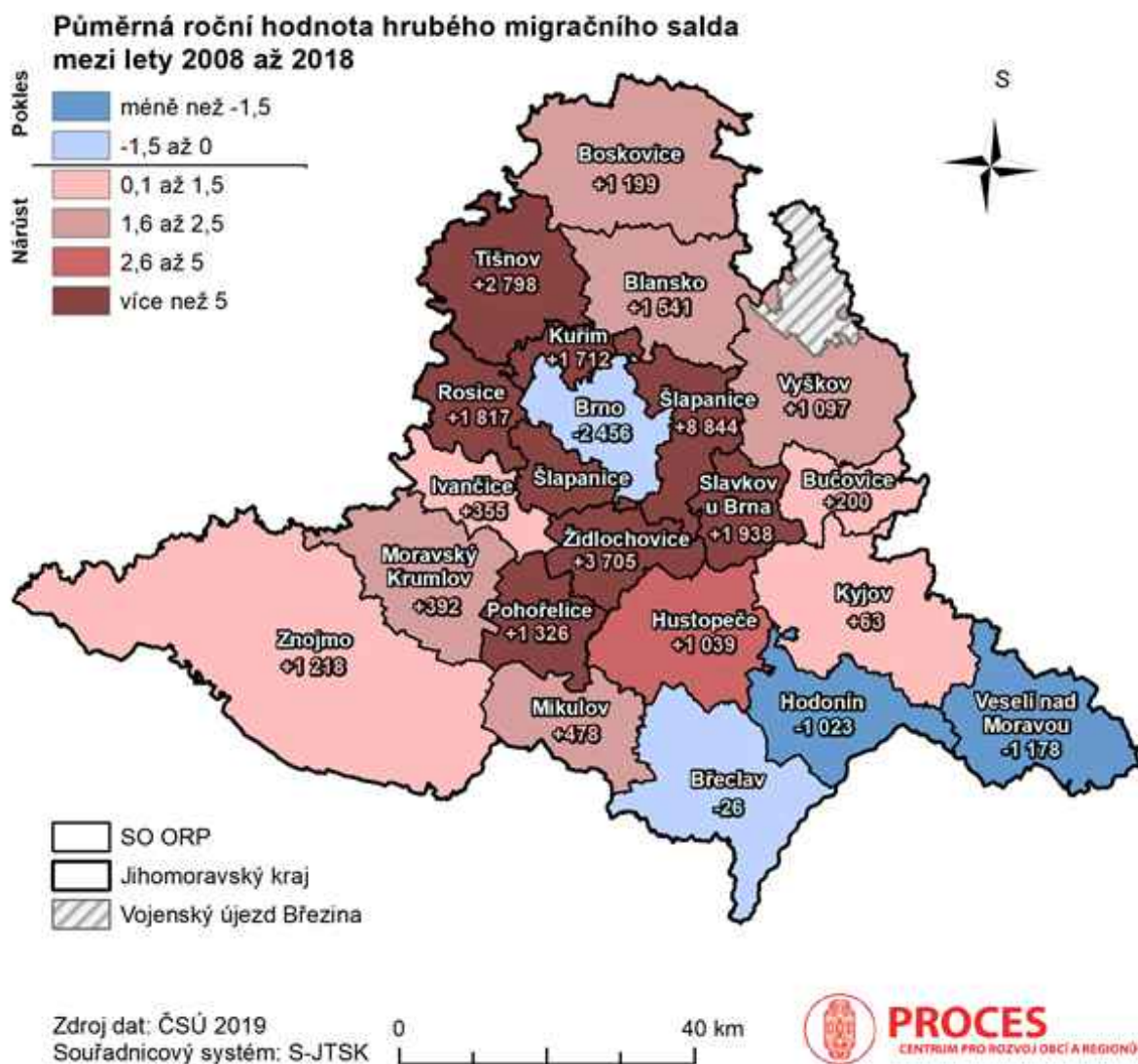
Zdroj dat: ČSÚ, data k 1. 1. daného roku; Vlastní zpracování.

Jak již bylo zmíněno, zásadní složka, která ovlivňuje vývoj počtu obyvatel, je proces migrace, respektive migrační saldo, tj. rozdíl mezi přistěhovalými a vystěhovalými. Záporné saldo migrace, tedy větší počet vystěhovalých než přistěhovalých, je v Brně a dále pak v jihovýchodní části kraje (SO ORP Veselí nad Moravou, Hodonín a Břeclav). Migrační faktory, které ovlivňují vývoj území, jsou rozdílné:

- 1. U města Brna** se jedná o projev suburbanizace, tj. mladé rodiny především s dětmi se vystěhovávají za hranice města. Motivací ke stěhování do okrajových částí velkých měst (tzv. suburbií) bývá např. touha obyvatel po vyšší kvalitě života či zdravějším životním prostředí. Zároveň zde hraje roli potřeba těchto obyvatel zůstat v dojezdové vzdálenosti do velkého města, kde mohou dojíždět např. za prací či kulturou. Výrazné kladné saldo migrace, tedy převažující počet přistěhovaných nad vystěhovanými, lze poté, v souladu s výše popsaným procesem suburbanizace, pozorovat u SO ORP v okolí Brna.
- 2. Jihovýchodní část kraje, ležící na hranicích České republiky**, která tvoří určitou bariéru, jedná se o tzv. vnější periferii. Zde je obvykle odchod obyvatel motivován především horší dostupností práce a služeb.

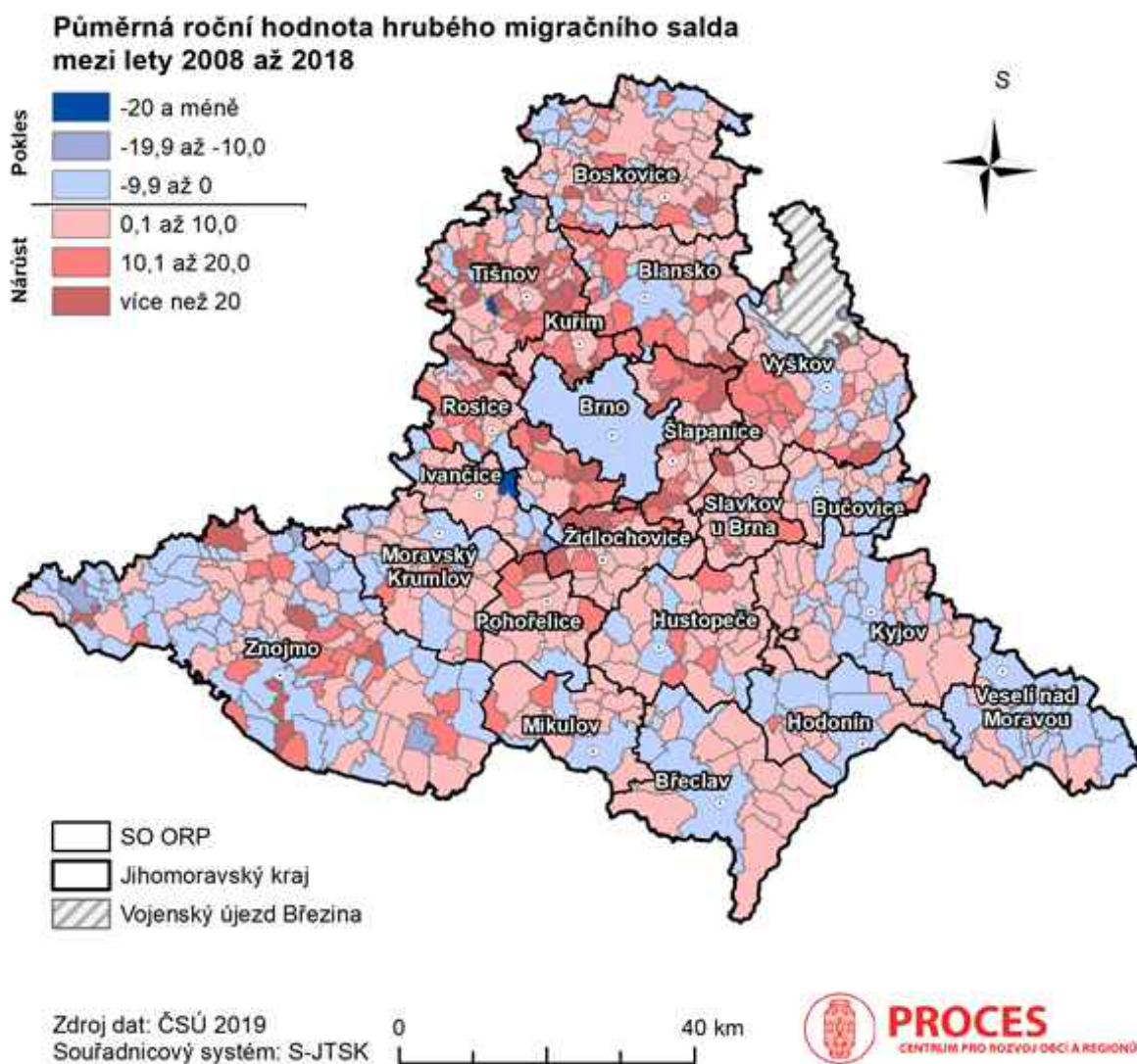
Migrační chování obyvatel má velký vliv na soudržnost území⁴⁶ a život rodin, především četnost kontaktů s prarodiči. Rovněž stěhování mladých rodin do zázemí měst ovlivňuje porodnost a tím klade vyšší nároky na dobudování potřebné infrastruktury (jesle, mateřské a základní školy).

Obrázek 5.8: Migrace ve SO ORP Jihomoravského kraje (průměr let 2008 až 2018)



Zdroj dat: ČSÚ.

Obrázek 5.9: Migrace v obcích Jihomoravského kraje (průměr let 2008 až 2018)

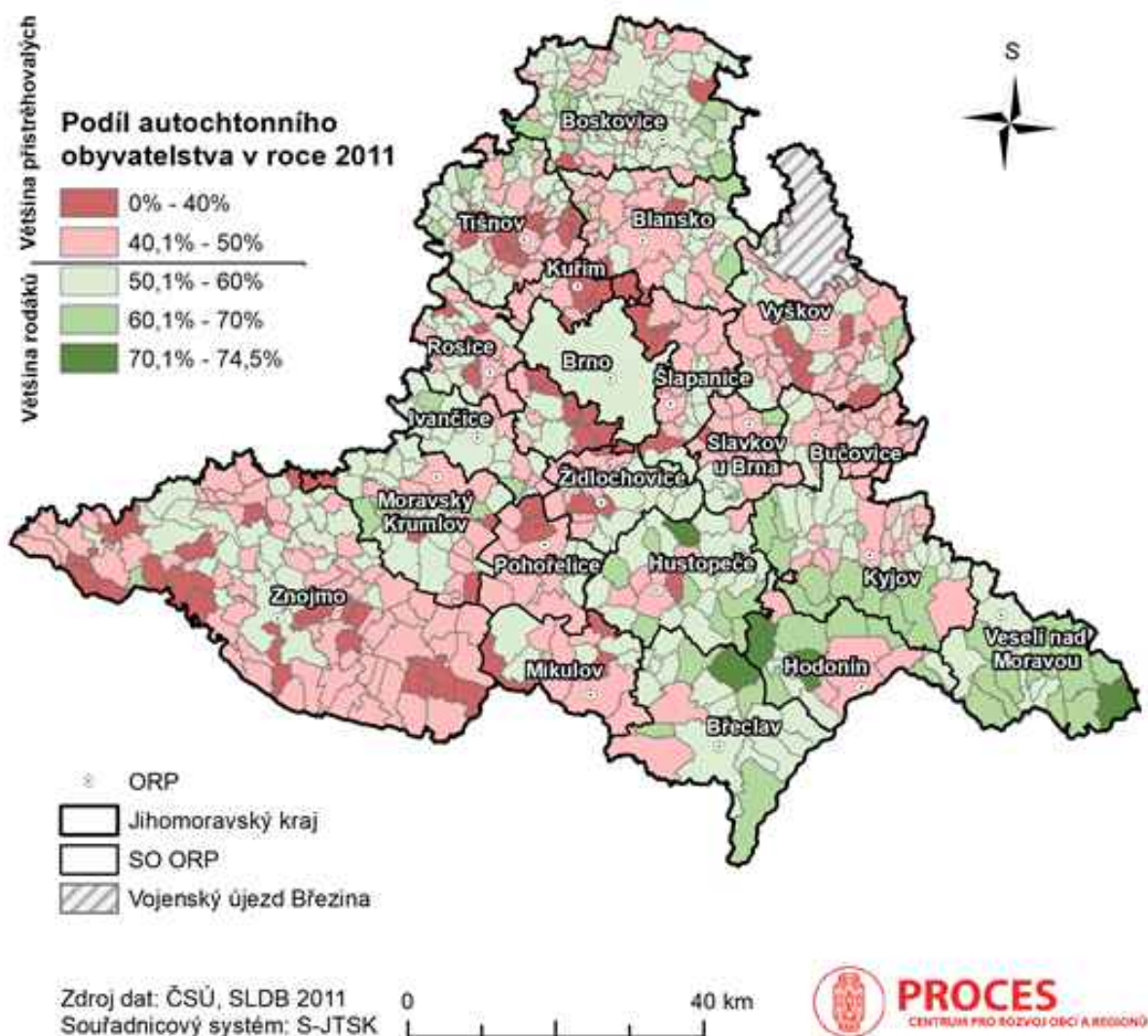


Zdroj dat: ČSÚ.

Stabilitu osídlení včetně komunitních vazeb lze hodnotit podílem autochtonního, tedy původního obyvatelstva. Obyvatelé narození ve stejné obci, ve které žijí, převažují např. v obcích ve SO ORP Veselí nad Moravou, či v obcích vzdálenějších od center SO ORP a větších měst ve SO ORP Břeclav, Hodonín, Hustopeče, Kyjov, Ivančice a Boskovice. Jedná se o vzdálenější obce, do kterých zatím nesměřují migrační proudy nových obyvatel.

Více přistěhovaných než původních obyvatel je naopak ve větších městech s výjimkou Brna či v administrativních centrech a jejich okolí, což lze dobře pozorovat u obcí v okolí Brna. Nepůvodní obyvatelstvo převažuje nad původním také v obcích sousedících s Rakouskem ve SO ORP Znojmo a Mikulov.⁴⁷

Obrázek 5.10: Autochtonní složka obyvatel (původní obyvatelstvo)



Zdroj dat: ČSÚ, SLDB 2011.

5.3.2 Faktory ovlivňující rodiny

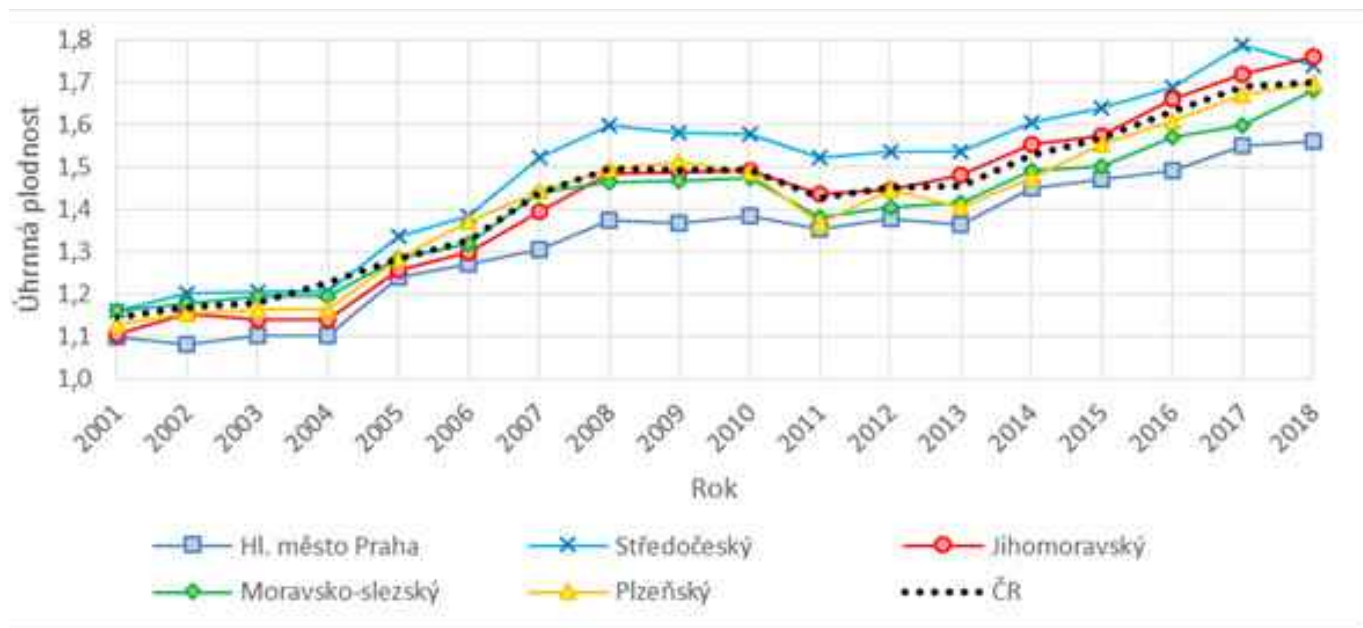
Hlavní analytická zjištění:

- V roce 2018 dosáhl Jihomoravský kraj nejvyšší hodnoty úhrnné plodnosti, v rámci analyzovaných krajů tak předstihl Středočeský kraj, který měl nejvyšší hodnoty od roku 2005 do roku 2017.
- Nejvyšší hodnoty hrubé míry porodnosti v ČR vykazuje dlouhodobě spojený region hl. m. Prahy se Středočeským krajem. V roce 2018 předčily hodnoty Jihomoravského kraje tento region.
- Téměř každé druhé narozené dítě Jihomoravského kraje (48,2 %) byl v roce 2018 prvorozenec. Jihomoravský kraj dále patří v mezikrajském srovnání mezi kraje s nejnižším podílem živě narozených mimo manželství, ačkoliv tato hodnota má rostoucí trend.
- Průměrný věk matek dětí narozených Jihomoravském kraji se od roku 2000 za 18 let zvýšil o 4,2 roku z 26,9 let na 31,1 let, u otců pak za stejné období stoupl rovněž o 4,3 roku z 29,9 na 34,2 let. Nejvíce dětí na 1 000 obyvatel se rodí v Brně a jeho okolí, nejnižší počet narozených je vidět u SO ORP Veselí nad Moravou.
- V roce 2018 hrubá míra sňatečnosti dosahovala úrovně 5,2 ‰, což je 7. nejvyšší hodnota mezi kraji, zároveň převyšuje celorepublikovou hodnotu (5,1 ‰). Je vidět rostoucí trend.
- Hrubá míra rozvodovosti má klesající tendenci, v Jihomoravském kraji má 6. nejvyšší hodnotu z krajů České republiky.
- Mezi roky 2001 a 2011 došlo k výraznému nárůstu podílu jednočlenných domácností Jihomoravského kraje.

Plodnost a porodnost

Hodnota úhrnné plodnosti je součtem jednotlivých věkově specifických měr plodnosti (počet živě narozených ženám daného věku na tisíc žen daného věku). V Jihomoravském kraji vzrostla její hodnota z 1,11 v roce 2001 na 1,76 v roce 2018, což zároveň představuje nejvyšší hodnotu v mezikrajském srovnání (v rámci všech krajů). Hodnota úhrnné plodnosti rostla od roku 2001 do roku 2008, kdy byla zaznamenána několikaletá stagnace až mírný propad, od roku 2012 však plodnost opět roste. Z hlediska Evropy je úroveň plodnosti v Česku jedna z nejvyšších,⁴⁸ na rozdíl od minulosti, kdy jsme na přelomu tisíciletí patřili k zemím s nejnižší plodností v rámci EU. Ačkoliv trend růstu úhrnné plodnosti je pozitivní, k přirozené reprodukci je nutná hodnota plodnosti na úrovni 2,1.

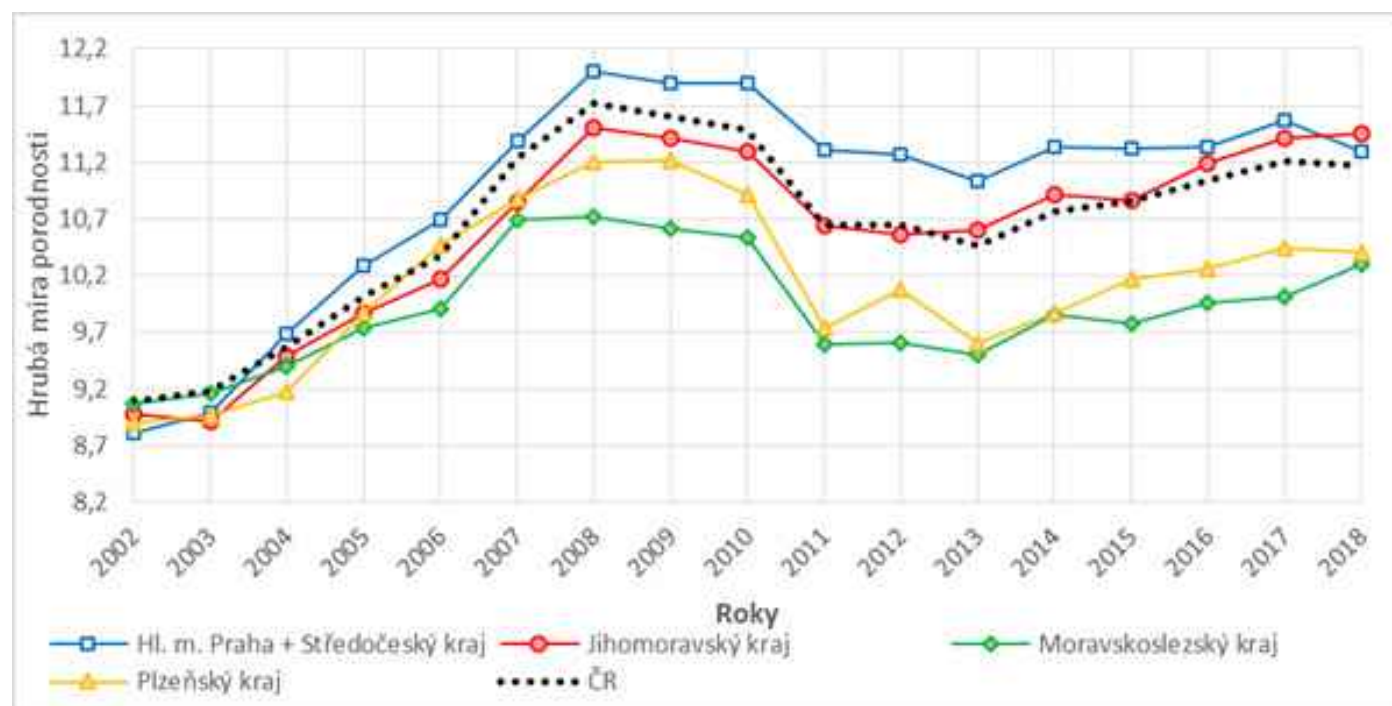
Obrázek 5.11: Vývoj úhrnné plodnosti v mezikrajském srovnání* v letech 2010 až 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

Vývoj hrubé míry porodnosti v Jihomoravském kraji měl v prvních 6 letech sledovaného období od roku 2002 rostoucí trend, kdy vzrostl z 9 živě narozených dětí na 1 000 obyvatel na hodnotu 11,5. Od roku 2009 se tento trend začal obracet, přičemž jako jeden z možných faktorů ovlivňující meziroční pokles porodnosti lze označit nástup ekonomické krize v roce 2008. Pokles hodnot porodnosti pak trval další 2 roky a zastavil se na hodnotě 10,6, na které další 3 roky stagnoval. Po tomto období (od roku 2014), začala mít hodnota porodnosti opět rostoucí trend, který však nebyl tak výrazný jako na počátku milénia. Vývoj míry porodnosti v Jihomoravském kraji byl ve sledovaném období srovnatelný s republikovými hodnotami. Při srovnání vývoje porodnosti s vybranými kraji sledujeme, že hlavní město Praha společně se Středočeským krajem⁴⁹ dosahují nadprůměrných hodnot. V posledním sledovaném roce (2018) se hodnoty Jihomoravského kraje zvedly nad úroveň tohoto ekonomicky nejsilnějšího regionu ČR. Vývoj porodnosti v Plzeňském kraji do roku 2007 do značné míry korespondoval s vývojem v kraji Jihočeském, v následném období pak tento kraj vykazuje hodnoty nižší. Moravskoslezský kraj má pak ze sledovaných krajů hodnoty porodnosti nejnižší, přičemž na začátku sledovaného období byla porodnost srovnatelná s ostatními sledovanými regiony.

Obrázek 5.12: Vývoj hrubé míry porodnosti v mezikrajském srovnání* v letech 2010 až 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019. * Vybrané kraje.

Nejvíce novorozenců bylo v Jihomoravském kraji z řad prvorozených, a to jak v roce 2008, tak i o 10 let později, kdy téměř každé druhé dítě (48,2 %) byl právě prvorozenec, více prvorozených má jen hlavní město Praha společně se Středočeským krajem (zhruba 50,4 %). Jihomoravský kraj patří v mezikrajském srovnání mezi kraje s nejnižším podílem živě narozených mimo manželství.

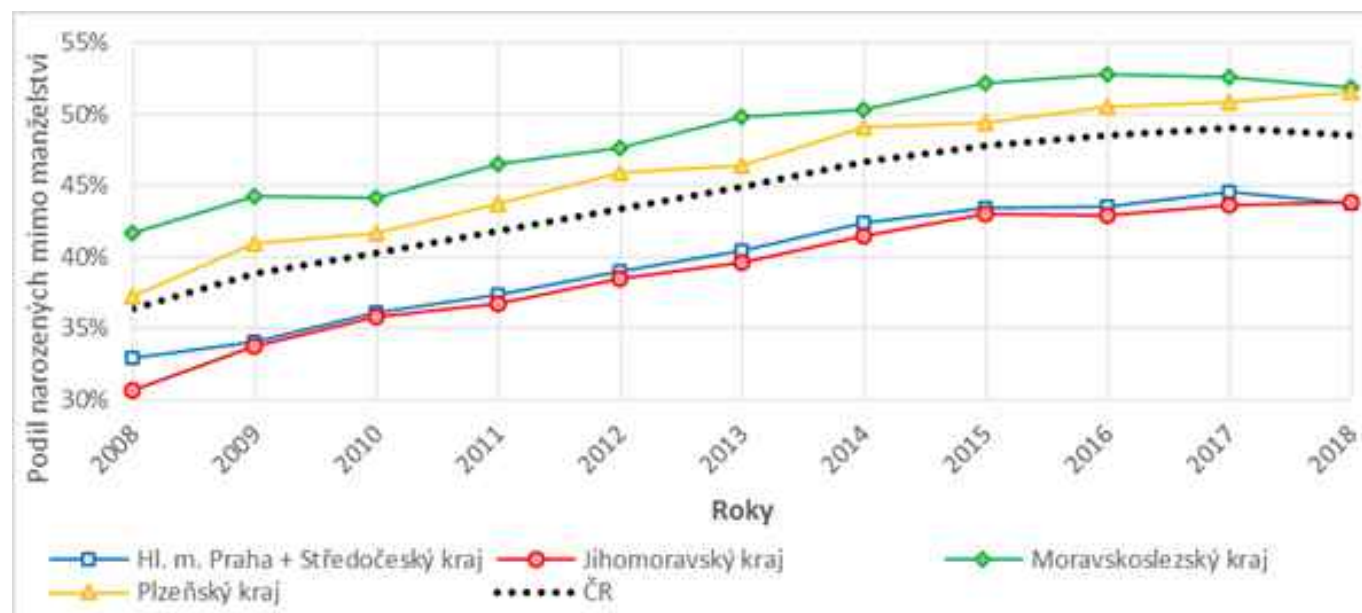
Tabulka 5.4: Porodnost v mezikrajském srovnání v letech 2008 a 2018

Kraj	Živě narození		Podíl pořadí narozeného dítěte						Živě narození mimo manželství	
			první		druhé		třetí a vyšší			
	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018
Hl. m. Praha + Středoč. kraj	29 585	30 236	52,4%	50,1%	36,5%	37,4%	11,1%	12,6%	32,9%	43,8%
Jihomoravský	13 196	13 594	48,2%	48,0%	38,2%	38,8%	13,6%	13,2%	30,6%	43,8%
Plzeňský	6 385	6 082	47,5%	49,1%	38,5%	37,4%	14,0%	13,6%	37,3%	51,6%
Jihočeský	7 155	6 748	47,0%	48,7%	37,9%	36,5%	15,1%	14,8%	35,6%	50,3%
Karlovarský	3 562	2 755	46,7%	46,0%	36,9%	36,6%	16,4%	17,4%	53,9%	61,7%
Olomoucký	7 118	6 699	46,5%	47,6%	37,9%	36,4%	15,5%	16,0%	36,7%	49,8%
Moravskoslezský	13 402	12 387	45,9%	46,5%	37,8%	37,2%	16,3%	16,4%	41,7%	51,9%
Liberecký	5 220	4 725	45,3%	46,7%	37,8%	37,6%	16,9%	15,7%	40,3%	54,2%
Pardubický	5 752	5 526	45,1%	47,2%	39,3%	37,7%	15,7%	15,1%	32,6%	48,9%
Zlínský	6 261	6 078	44,8%	47,3%	40,1%	38,1%	15,1%	14,6%	27,9%	42,3%
Královéhradecký	6 254	5 677	44,8%	46,6%	39,4%	37,8%	15,8%	15,6%	35,9%	49,8%
Vysočina	5 649	5 430	44,6%	45,9%	39,5%	37,7%	15,9%	16,4%	29,0%	43,4%
Ústecký	10 031	8 099	44,4%	46,8%	37,6%	33,7%	18,0%	19,5%	50,2%	63,4%
Česká republika	119 570	114 036	47,6%	48,0%	37,9%	37,2%	14,5%	14,7%	36,3%	48,5%

Zdroj: ČSÚ, 2019.

Podíl dětí narozených mimo manželství od roku 2007 stoupá ve všech sledovaných regionech, přičemž Jihomoravský kraj vykazuje hodnoty dlouhodobě nejnižší (pod republikovým průměrem). Na začátku sledovaného období (v roce 2008) byl podíl 30,6 %, do roku 2018 pak vzrostl o 13,2 % na 43,8 %. Obdobné hodnoty podílu byly zaznamenány v Praze, společně se Středočeským krajem. V Plzeňském kraji se hodnoty pohybují mírně nad republikovým průměrem. Největší podíl ze sledovaných regionů pak má kraj Moravskoslezský. V posledním sledovaném roce (2018) se hodnoty Plzeňského a Moravskoslezského kraje dostaly na stejnou úroveň.

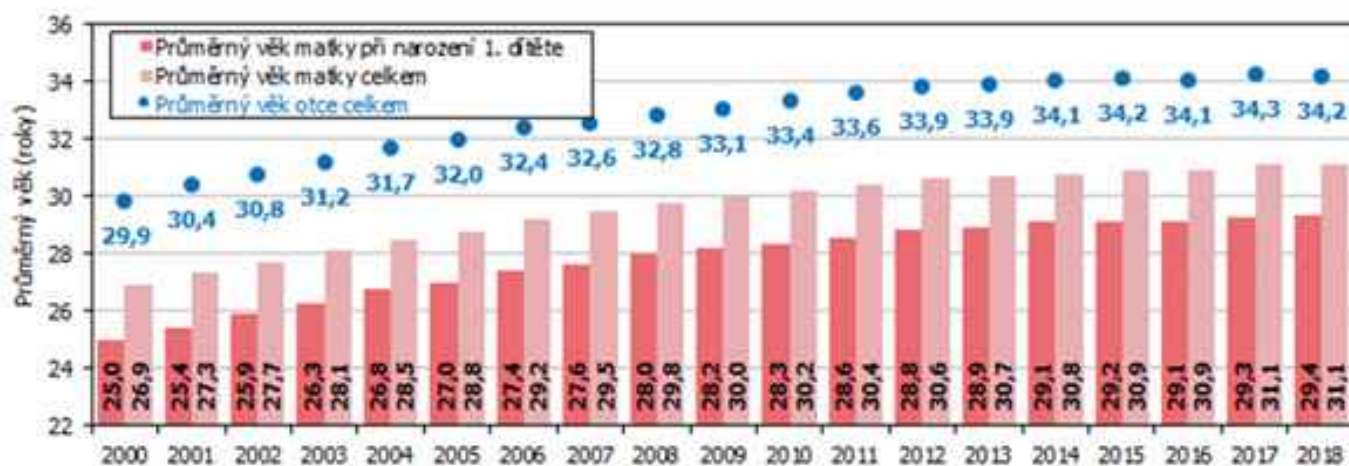
Obrázek 5.13: Vývoj podílu narozených mimo manželství v mezikrajském srovnání* v letech 2008 až 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

Průměrný věk matek dětí narozených v Jihomoravském kraji se od roku 2000 za 18 let zvýšil o 4,2 roku z 26,9 let na 31,1 let, u otců pak za stejné období stoupl o rovněž o 4,3 roku z 29,9 na 34,2 let.

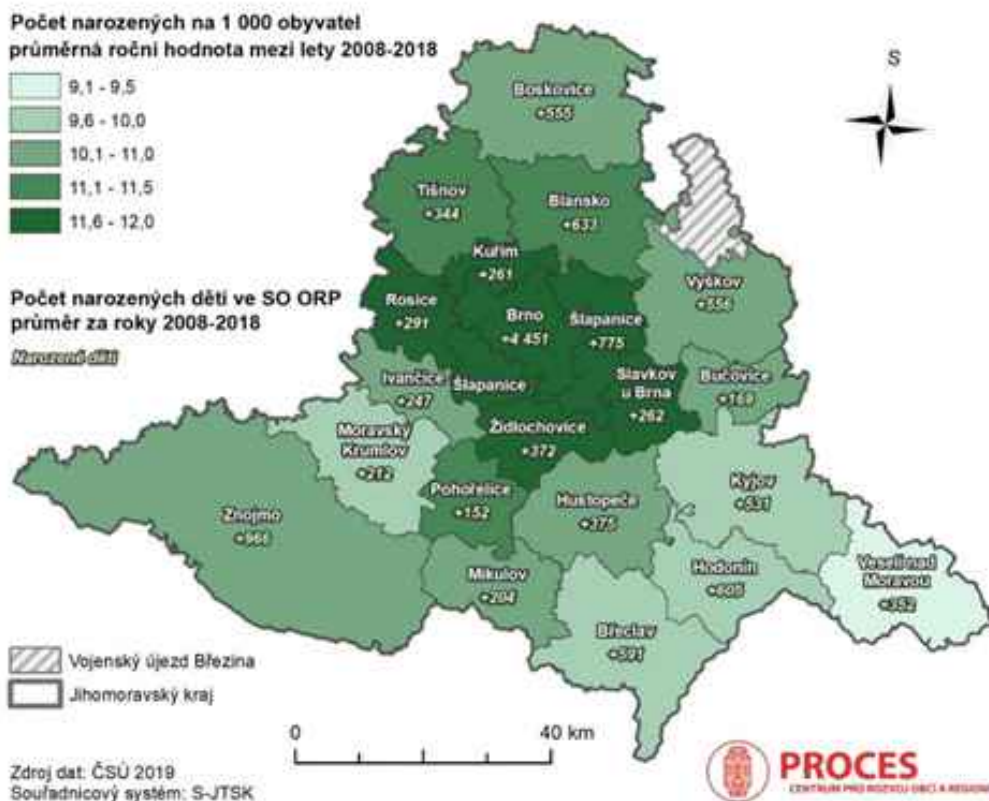
Obrázek 5.14: Průměrný věk rodičů živě narozených dětí v Jihomoravském kraji



Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

Průměrný počet dětí na 1 000 obyvatel v letech 2008-2018 vyjadřuje, kolik dětí se narodilo v průměrném roce v jednotlivých SO ORP právě v tomto období. Nejvíce dětí na 1 000 obyvatel se rodí v Brně a jeho okolí, což je ovlivněno silnou atraktivitou Brna a obcí v jeho zázemí pro mladé rodiny z hlediska pracovních příležitostí a kvality života. Naopak nejnižší počet narozených je vidět u SO ORP Veselí nad Moravou, které leží na vnější periferii ČR u hranic se Slovenskem.

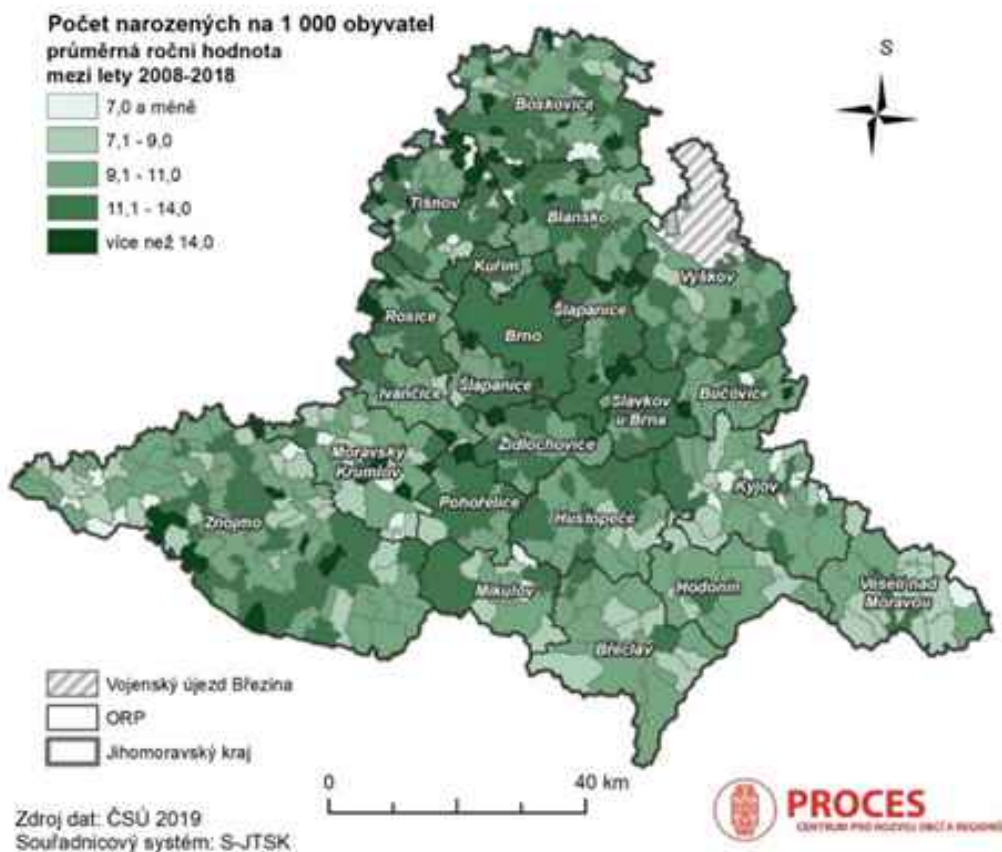
Obrázek 5.15: Počet narozených ve SO ORP Jihomoravského kraje (průměr let 2008-2018)



Zdroj dat: ČSÚ, data k 31. 12. daného roku; Vlastní zpracování.

Následující mapa uvádí průměrný počet narozených na 1 000 obyvatel v obcích Jihomoravského kraje.

Obrázek 5.16: Počet narozených v obcích Jihomoravského kraje (průměr let 2008-2018)



Zdroj dat: ČSÚ, data k 1. 1. daného roku, a prognóza ČSÚ, dekomponována na SO ORP.

Následující tabulka udává absolutní počet živě narozených v jednotlivých SO ORP a dokládá vysokou atraktivitu Brna, kde je v celém sledovaném období nejvíce živě narozených v rámci kraje. Dalším SO ORP s vysokým počtem živě narozených jsou Znojmo a Šlapanice.

Tabulka 5.5: Absolutní počet živě narozených v SO ORP Jihomoravského kraje v letech 2008 až 2018

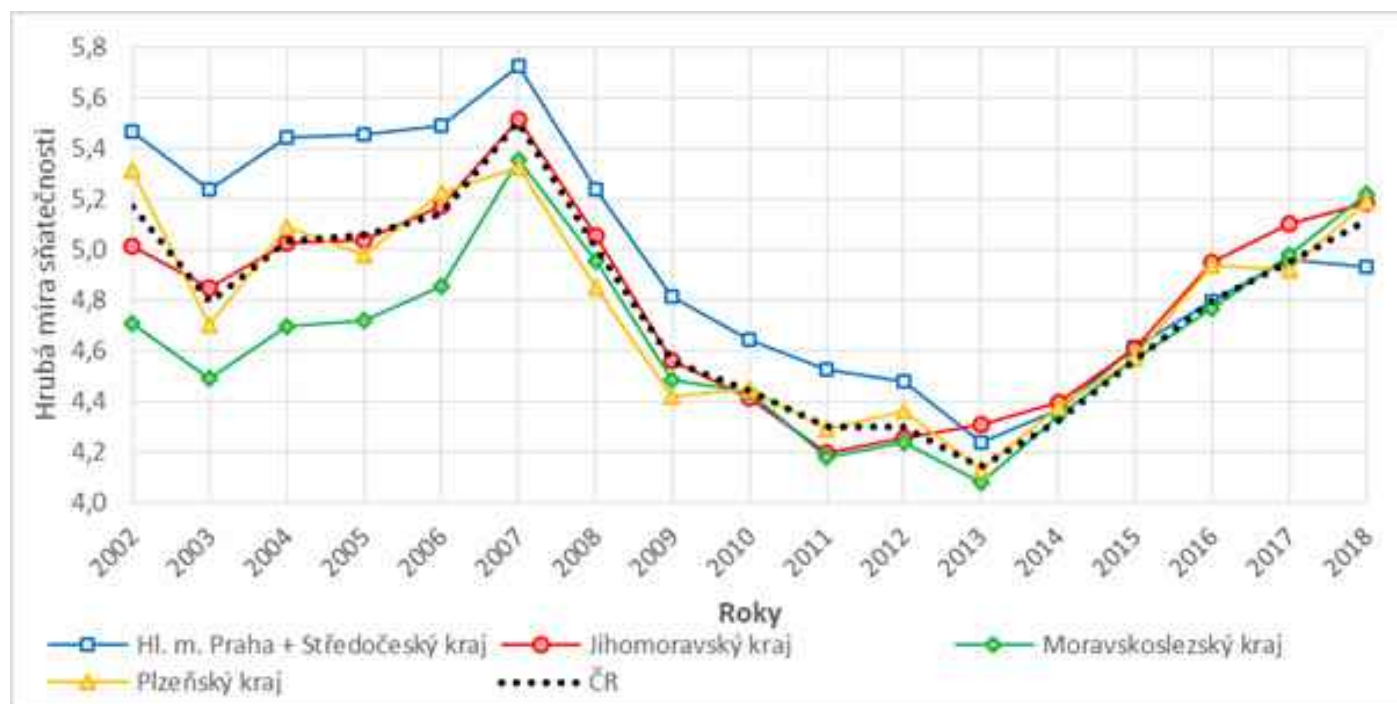
SO ORP	Počet živě narozených										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Blansko	666	637	651	651	630	650	618	599	633	665	568
Boskovice	582	555	582	582	530	535	530	526	524	568	586
Brno	4 423	4 578	4 511	4 511	4 365	4 308	4 427	4 405	4 563	4 634	4 236
Břeclav	624	618	579	579	569	566	593	559	604	591	615
Bučovice	160	172	195	195	154	174	178	148	167	161	154
Hodonín	625	638	610	610	591	559	600	584	589	600	652
Hustopeče	349	390	419	419	352	343	358	333	396	410	361
Ivančice	256	252	281	281	213	214	258	225	252	247	239
Kuřim	268	325	271	271	265	262	242	253	263	256	200
Kyjov	552	532	520	520	533	501	524	494	540	551	575
Mikulov	211	204	216	216	180	193	168	216	215	221	202
Moravský Krumlov	212	205	200	200	193	204	180	209	231	248	255
Pohořelice	175	147	142	142	128	153	158	147	188	178	119
Rosice	326	272	296	296	289	262	293	300	302	287	282
Slavkov u Brna	259	238	251	251	234	258	284	292	282	309	227
Šlapanice	839	737	775	775	701	775	791	819	813	848	647
Tišnov	348	309	311	311	323	338	347	386	374	395	343
Veselí nad Moravou	366	333	351	351	323	326	325	367	349	338	442
Vyškov	580	591	546	546	521	523	570	518	550	588	580
Znojmo	1 041	1 046	965	965	890	875	940	988	954	1 004	954
Židlochovice	320	366	368	363	355	384	418	403	404	410	305
JMK	13 182	13 145	13 040	13 035	12 339	12 403	12 802	12 771	13 193	13 509	12 542

Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

Sňatky a rozvody

Během roku 2018 bylo v kraji uzavřeno 6 156 sňatků, přičemž průměrný věk ženichů při prvním sňatku dosáhl 32,2 let a průměrný věk nevěst 29,7 let. V roce 2018 hrubá míra sňatečnosti⁵⁰ dosahovala úrovně 5,20 ‰, což je 7. nejvyšší hodnota mezi kraji, zároveň převyšuje celorepublikovou hodnotu (5,13 ‰). Nejnižších hodnot dosahovala roku 2011 a dále je vidět rostoucí trend. Nízký, i když zvyšující se počet sňatků není jen důsledkem méně početných generací vstupujících do věku, ve kterém je sňatek uzavírán, ale zejména důsledkem nižší intenzity vstupu do manželství. Zároveň došlo k odkladu sňatku do vyššího věku. Velká část obyvatelstva tedy žije bez (stálého) partnera nebo v nesezdaném soužití, tento trend se přitom objevuje napříč generacemi.⁵¹

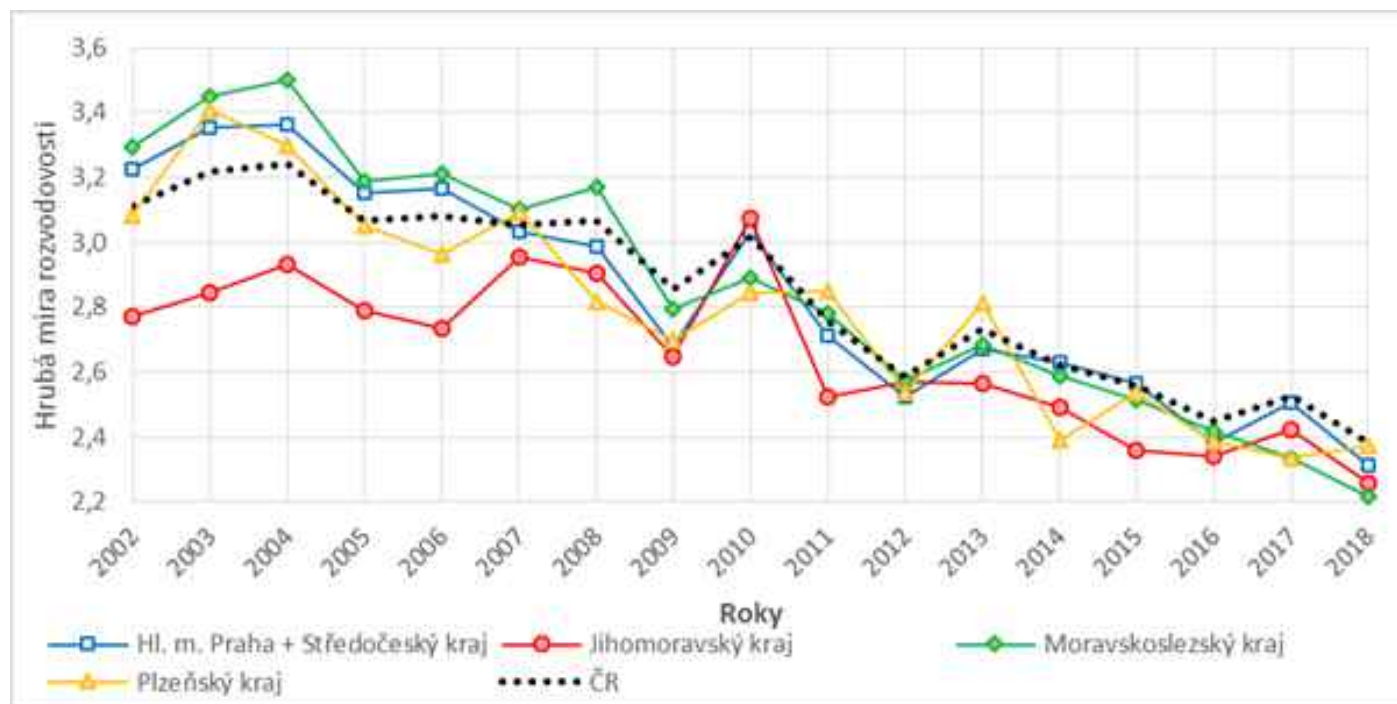
Obrázek 5.17: Vývoj hrubé míry sňatečnosti v mezikrajském srovnání* v letech 2002 až 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

S nízkou sňatečností v ČR souvisí dále vysoká rozvodovost. V JMK klesla roku 2018 hrubá míra rozvodovosti⁵² na hodnotu 2,27 ‰, což je nepatrně pod úroveň ČR a 6. nejvyšší hodnota mezi kraji. V JMK se v roce 2018 zvýšil počet sňatků a snížil počet rozvodů. Podíl rozvodů manželství s nezletilými dětmi přitom tvořil 59,0 %, což je mezi kraji 5. nejnižší hodnota (společně s krajem Vysočina). Tato hodnota převyšuje průměr ČR o 0,6 ‰.

Obrázek 5.18: Vývoj hrubé míry rozvodovosti v mezikrajském srovnání* v letech 2002 až 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019, * Vybrané kraje.

U sňatečnosti lze pozorovat celkový rostoucí trend, kdy v Jihomoravském kraji hrubá míra sňatečnosti vzrostla ze 4,42 ‰ na 5,20 ‰. U jednotlivých SO ORP lze pozorovat výkyvy. Zajímavý je např. propad sňatečnosti z roku 2010 na rok 2011 u SO ORP Kuřim a Židlochovice, či nárůst sňatečnosti v roce 2011 ve SO ORP Hustopeče. Naopak nízké hodnoty lze pozorovat v letech 2014 u obcí Pohořelice a Kyjov.

Tabulka 5.6: Vývoj hrubé míry sňatečnosti ve SO ORP Jihomoravského kraje (2010-2018) v ‰

SO ORP	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Trend
Blansko	4,18	3,86	3,75	4,35	4,35	4,90	4,61	4,31	5,34	
Boskovice	3,73	4,22	4,05	3,75	3,92	4,11	4,55	4,74	4,49	
Brno	4,76	4,40	4,61	4,60	4,67	4,90	5,21	5,33	5,32	
Břeclav	4,50	4,29	3,68	4,03	4,36	3,94	5,34	4,85	4,98	
Bučovice	4,17	3,19	4,20	4,83	4,94	4,13	5,63	5,24	4,67	
Hodonín	4,82	4,03	4,43	4,31	4,33	4,44	4,66	5,11	5,21	
Hustopeče	4,37	5,26	4,23	4,17	3,72	3,82	4,58	4,95	5,86	
Ivančice	3,16	3,79	3,50	3,95	4,21	4,25	4,49	5,32	5,43	
Kuřim	5,17	3,82	4,06	4,16	4,61	5,25	5,10	4,69	4,57	
Kyjov	4,19	3,68	3,85	4,14	3,50	4,74	4,25	4,88	5,16	
Mikulov	4,02	4,49	3,61	4,77	4,66	3,98	5,39	5,07	4,68	
Moravský Krumlov	3,55	3,60	3,87	4,60	4,50	4,10	5,03	5,20	5,28	
Pohořelice	3,38	3,39	4,04	3,71	3,30	4,72	5,23	4,74	5,04	
Rosice	4,07	4,11	4,07	3,92	4,24	4,70	4,73	4,81	5,47	
Slavkov u Brna	4,15	4,52	4,06	4,24	4,46	4,53	4,95	5,21	5,79	
Šlapanice	4,44	4,43	4,32	4,36	3,91	4,56	5,42	4,93	4,86	
Tišnov	4,59	4,17	4,75	4,44	4,42	4,44	4,76	5,45	4,59	
Veselí nad Moravou	3,77	4,03	4,46	4,31	4,83	4,17	4,45	4,70	5,56	
Vyškov	4,63	4,24	4,16	3,84	4,65	4,39	5,12	4,98	5,25	
Znojmo	4,19	4,19	4,27	4,14	4,39	4,95	4,67	5,39	5,16	
Židlochovice	4,93	3,60	4,02	4,18	4,83	4,76	4,86	6,05	5,46	
Jihomoravský kraj	4,42	4,20	4,26	4,32	4,40	4,61	4,96	5,12	5,20	

Zdroj: ČSÚ, 2019. Tmavě červená barva znázorňuje vysoké hodnoty, tmavě modrá barva nízké hodnoty. V grafech trendu jsou červeně vyznačeny body minima a maxima.

U rozvodovosti je sice celkový trend v Jihomoravském kraji klesající (pokles z původní hodnoty 3,08 % v roce 2010 na hodnotu 2,27 % v roce 2018), jednotlivé SO ORP však vykazují u svých hodnot velké výkyvy, a proto je tato hodnota uvedena pouze v tabulce níže a dále popisována není.

Tabulka 5.7: Vývoj hrubé míry rozvodovosti ve SO ORP Jihomoravského kraje v %

SO ORP	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Trend
Blansko	3,05	2,52	2,81	2,35	2,56	1,86	2,19	2,66	2,62	
Boskovice	3,1	2,52	2,38	2,56	1,86	1,9	2,01	2,25	2,49	
Brno	3,37	2,53	3,16	2,67	2,64	2,46	2,48	2,6	2,29	
Břeclav	3,59	2,46	2,49	2,28	2,7	2,77	2,54	2,21	2,28	
Bučovice	3,22	2,82	2,89	2,57	2,19	2,32	2,07	1,87	2,8	
Hodonín	2,66	3,13	2	3,02	2,3	1,95	2,84	2,69	2,35	
Hustopeče	3,12	2,46	2,59	1,92	2,51	2,69	1,59	2,39	1,92	
Ivančice	3,07	2,33	2,71	2,87	2,04	3,12	2,7	3,1	2,14	
Kuřim	3,31	2,76	2,69	2,85	2,78	2,4	2,28	2,32	2,31	
Kyjov	2,28	2,68	1,86	2,85	2,33	2,08	1,98	2,18	1,97	
Mikulov	2,85	2,14	2,03	2,13	2,13	2,22	2,37	2,31	1,89	
Moravský Krumlov	2,96	2,3	1,89	2,3	2,16	2,75	1,75	2,24	2,37	
Pohořelice	3,46	1,89	1,94	1,78	1,76	2,98	3,23	2,34	1,68	
Rosice	2,67	3,5	2,94	2,4	2,38	2,29	2,42	2,95	2,69	
Slavkov u Brna	3,26	2,21	2,37	2,48	2,81	2,33	2,08	2,2	2,47	
Šlapanice	2,99	2,28	1,99	2,31	2,68	2,2	2,37	2,46	2,42	
Tišnov	2,35	2,32	2,29	2,71	2,43	1,88	2,54	2,55	2,07	
Veselí nad Moravou	2,68	2,52	1,79	2,78	2,1	1,67	1,96	2	1,77	
Vyškov	3	1,87	2,17	2,62	2,39	2,37	2,31	2,02	2,37	
Znojmo	2,87	2,58	2,35	2,45	2,82	2,59	2,1	1,99	2,03	
Židlochovice	2,99	2,84	2,17	2,59	2,43	2,89	2,71	2,8	2,4	
Jihomoravský kraj	3,08	2,53	2,57	2,57	2,5	2,36	2,34	2,43	2,27	

Zdroj: ČSÚ, 2019. Tmavě červená barva znázorňuje vysoké hodnoty, tmavě modrá barva nízké hodnoty. V grafech trendu jsou červeně vyznačeny body minima a maxima.

V hodnocení podle SO ORP JMK je nejvyšší hrubá míra sňatečnosti nad 5,5 % v roce 2018 ve SO ORP Hustopeče, Slavkov u Brna a Veselí nad Moravou, zároveň lze u všech jmenovaných SO ORP pozorovat nárůst této hodnoty mezi roky 2008 a 2018. K nárůstu došlo u 15 SO ORP z celkových 21. Naopak výraznější pokles hrubé míry sňatečnosti (o více než 0,3 %) je vidět u SO ORP Brno, Mikulov a Kuřim. Ve SO ORP Kuřim je hodnota hrubé míry sňatečnosti v roce 2018 pouze 4,57 %, což je druhá nejnížší hodnota po SO ORP Boskovice (4,49 %).

Hrubá míra rozvodovosti ve většině SO ORP mezi roky 2008 a 2018 poklesla, k nárůstu došlo pouze u dvou SO ORP (Boskovice a Bučovice). Hodnota hrubé míry rozvodovosti převýšila v roce 2018 v Bučovicích hodnotu 2,5 %, stejně jako v Rosicích a Blansku.

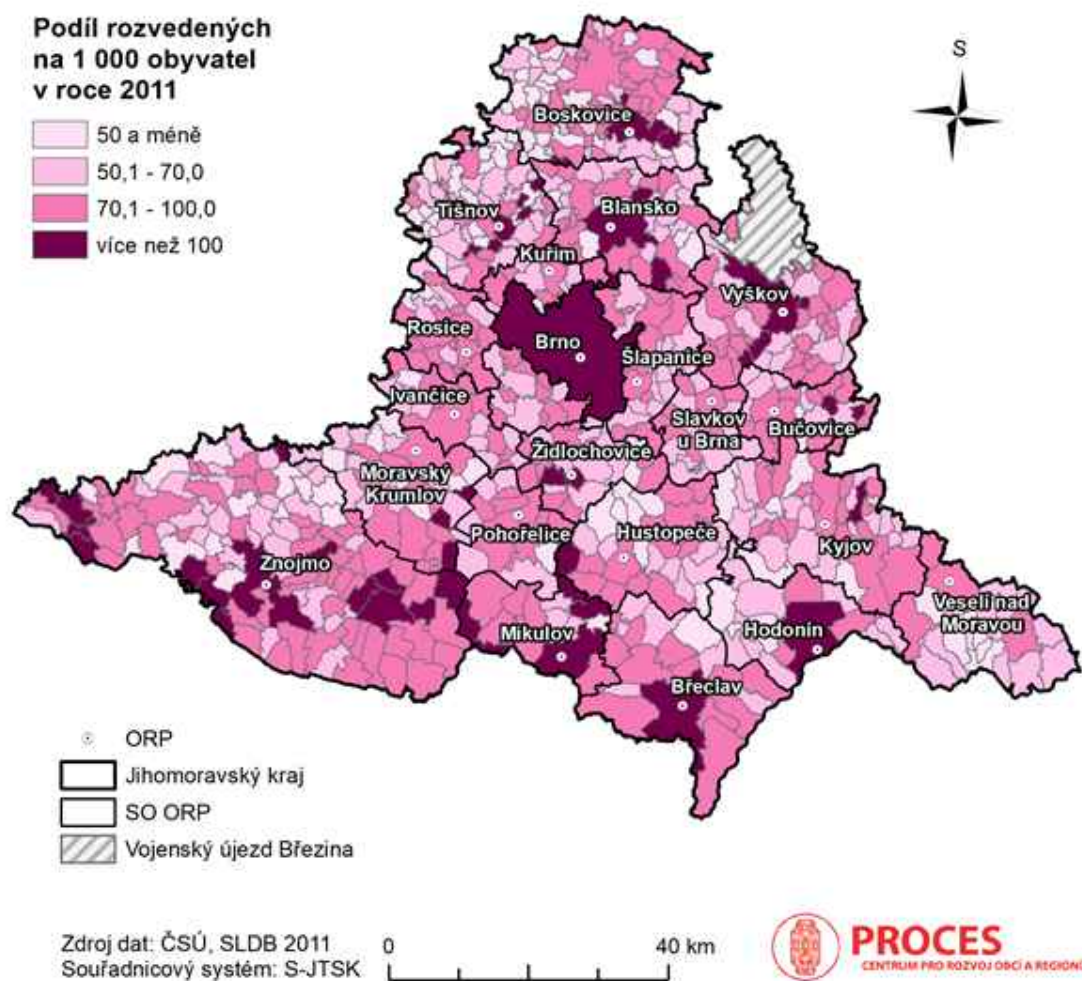
Tabulka 5.8: Hrubá míra sňatečnosti a rozvodovosti ve SO ORP Jihomoravského kraje

SO ORP	Hrubá míra sňatečnosti (%)			Hrubá míra rozvodovosti (%)		
	2008	2018	Změna	2008	2018	Změna
Blansko	5,51	5,34	-0,17	2,65	2,62	-0,03
Boskovice	4,75	4,49	-0,26	2,19	2,49	+0,30
Brno	5,66	5,32	-0,34	3,32	2,29	-1,03
Břeclav	4,73	4,98	+0,25	2,48	2,28	-0,20
Bučovice	4,00	4,67	+0,67	2,16	2,8	+0,64
Hodonín	4,48	5,21	+0,73	2,91	2,35	-0,56
Hustopeče	4,77	5,86	+1,09	2,06	1,92	-0,14
Ivančice	4,63	5,43	+0,80	3,41	2,14	-1,27
Kuřim	5,86	4,57	-1,29	2,83	2,31	-0,52
Kyjov	4,51	5,16	+0,65	2,21	1,97	-0,24
Mikulov	5,09	4,68	-0,41	2,14	1,89	-0,25
Moravský Krumlov	3,86	5,28	+1,42	2,42	2,37	-0,05
Pohořelice	4,47	5,04	+0,57	2,04	1,68	-0,36
Rosice	5,26	5,47	+0,21	3,31	2,69	-0,62
Slavkov u Brna	5,50	5,79	+0,29	3,08	2,47	-0,61
Šlapanice	4,90	4,86	-0,04	3,31	2,42	-0,89
Tišnov	4,27	4,59	+0,32	2,73	2,07	-0,66
Veselí nad Moravou	4,26	5,56	+1,30	2,21	1,77	-0,44
Vyškov	5,08	5,25	+0,17	3,28	2,37	-0,91
Znojmo	4,81	5,16	+0,35	2,90	2,03	-0,87
Židlochovice	4,25	5,46	+1,21	3,09	2,4	-0,69
Jihomoravský kraj	5,06	4,49	-0,57	2,91	2,27	-0,64

Zdroj: ČSÚ, 2019.

Při sčítání lidu, domů a bytů je zjišťován počet rozvedených osob. V mapě níže je tento ukazatel vztažen na 1 000 obyvatel. Podíl rozvedených osob se většinou pohybuje mezi 50 a 100 rozvedenými na 1 000 obyvatel, podrobněji je znázorněn na následující mapě. Jak je vidět, vyšší podíl rozvedených je ve větších městech.

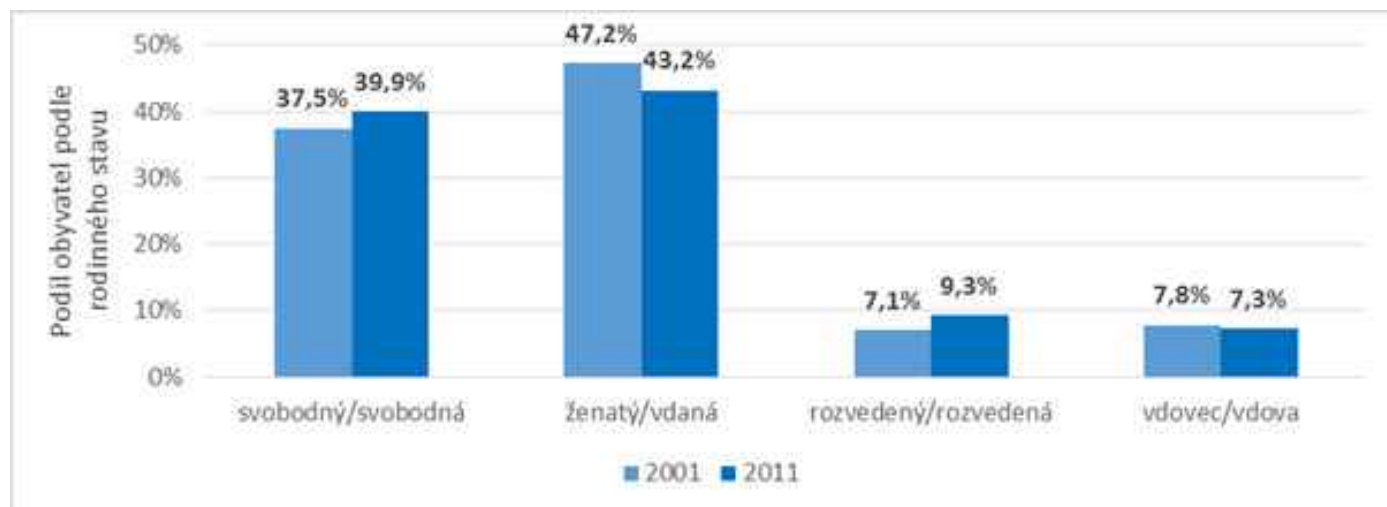
Obrázek 5.19: Podíl rozvedených v obcích (rok 2011)



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011; Vlastní zpracování.

Následující graf porovnává vývoj počtu svobodných, ženatých, rozvedených a ovdovělých osob v Jihomoravském kraji mezi léty 2001 a 2011 kdy probíhaly poslední dvě SLDB.

Obrázek 5.20: Podíl obyvatel v Jihomoravském kraji podle rodinného stavu v letech 2001 a 2011



Zdroj: ČSÚ, Sčítání lidu domů a bytů z let 2001 a 2011.

Podíl jednočlenných domácností

V rámci Jihomoravského kraje je dle posledních dostupných dat z roku 2011 patrný výrazný podíl jedno a dvoučlenných domácností, jež dohromady tvoří více než polovinu hospodařících domácností ve všech SO ORP kraje. Nejvyšší podíl jednočlenných domácností na celkovém počtu hospodařících domácností v rámci jednotlivých SO RP je v SO ORP Brno, Tišnov, Znojmo, a Slavkov u Brna, u ostatních SO ORP je patrná převaha dvoučlenných domácností.

Tabulka 5.9: Struktura domácností podle počtu členů v SO ORP Jihomoravského kraje v roce 2011

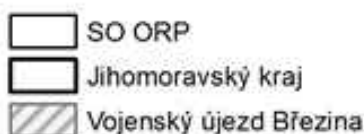
SO ORP	Počet hospodařících domácností	Podíl na celkovém počtu hospodařících domácností						
		počet členů v domácnosti						
		1	2	3	4	5	6	7 a více
Blansko	22 147	28,2 %	30,0 %	18,4 %	17,0 %	4,6 %	1,3 %	0,5 %
Boskovice	19 344	27,6 %	27,8 %	17,6 %	17,8 %	6,2 %	2,0 %	1,0 %
Brno	174 162	37,0 %	31,2 %	16,7 %	11,4 %	2,6 %	0,7 %	0,4 %
Břeclav	22 986	27,4 %	28,2 %	19,6 %	17,7 %	4,8 %	1,7 %	0,6 %
Bučovice	6 031	25,9 %	28,1 %	19,0 %	18,5 %	5,7 %	1,8 %	0,9 %
Hodonín	23 350	27,0 %	28,6 %	19,3 %	17,0 %	5,5 %	1,9 %	0,7 %
Hustopeče	12 842	24,6 %	26,5 %	18,6 %	19,9 %	6,7 %	2,5 %	1,2 %
Ivančice	9 138	27,4 %	28,1 %	17,8 %	18,0 %	5,8 %	1,9 %	0,9 %
Kuřim	8 609	25,8 %	29,2 %	19,8 %	18,3 %	4,8 %	1,5 %	0,7 %
Kyjov	20 347	25,0 %	26,7 %	19,1 %	19,1 %	6,7 %	2,6 %	0,9 %
Mikulov	7 384	26,3 %	28,7 %	19,0 %	17,8 %	5,4 %	1,9 %	1,0 %
Moravský Krumlov	8 257	26,7 %	27,0 %	17,9 %	19,1 %	6,1 %	2,4 %	0,8 %
Pohořelice	4 885	25,3 %	26,0 %	19,6 %	18,8 %	7,0 %	2,4 %	1,1 %
Rosice	9 580	27,6 %	28,7 %	18,5 %	18,0 %	4,7 %	1,6 %	0,9 %
Slavkov u Brna	8 193	26,3 %	25,9 %	19,7 %	19,5 %	5,7 %	2,2 %	0,8 %
Šlapanice	24 059	26,0 %	27,9 %	18,8 %	19,2 %	5,6 %	1,7 %	0,9 %
Tišnov	11 450	28,6 %	27,3 %	17,6 %	18,1 %	5,7 %	1,9 %	0,8 %
Veselí nad Moravou	14 245	25,7 %	26,6 %	18,4 %	19,1 %	6,9 %	2,4 %	1,0 %
Vyškov	19 949	27,8 %	28,8 %	19,0 %	17,2 %	5,1 %	1,5 %	0,6 %
Znojmo	35 286	29,1 %	27,9 %	18,0 %	17,4 %	5,2 %	1,7 %	0,8 %
Židlochovice	11 276	25,2 %	26,8 %	19,3 %	19,4 %	6,2 %	2,0 %	1,0 %

Zdroj: ČSÚ, Sčítání lidu domů a bytů z roku 2011.

Mezi lety 2001 a 2011 je patrný výrazný nárůst v podílu jednočlenných domácností. Největší podíl (nad 30,0 %) je jednočlenných domácností v Brně, v okolí Brna je sice těchto domácností zvýšený podíl, ale mezi roky 2001 a 2011 zde nedošlo k výraznému nárůstu (SO ORP Kuřim, Šlapanice). Po Brně žije velký podíl obyvatel v jednočlenných domácnostech také ve SO ORP Tišnov, Blansko a Znojmo.

Obrázek 5.21: Podíl jednočlenných domácností ve SO ORP v letech 2001 a 2011

Podíl jednočlenných domácností



Zdroj dat: ČSÚ 2019
Souřadnicový systém: S-JTSK



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001 a 2011; Vlastní zpracování.

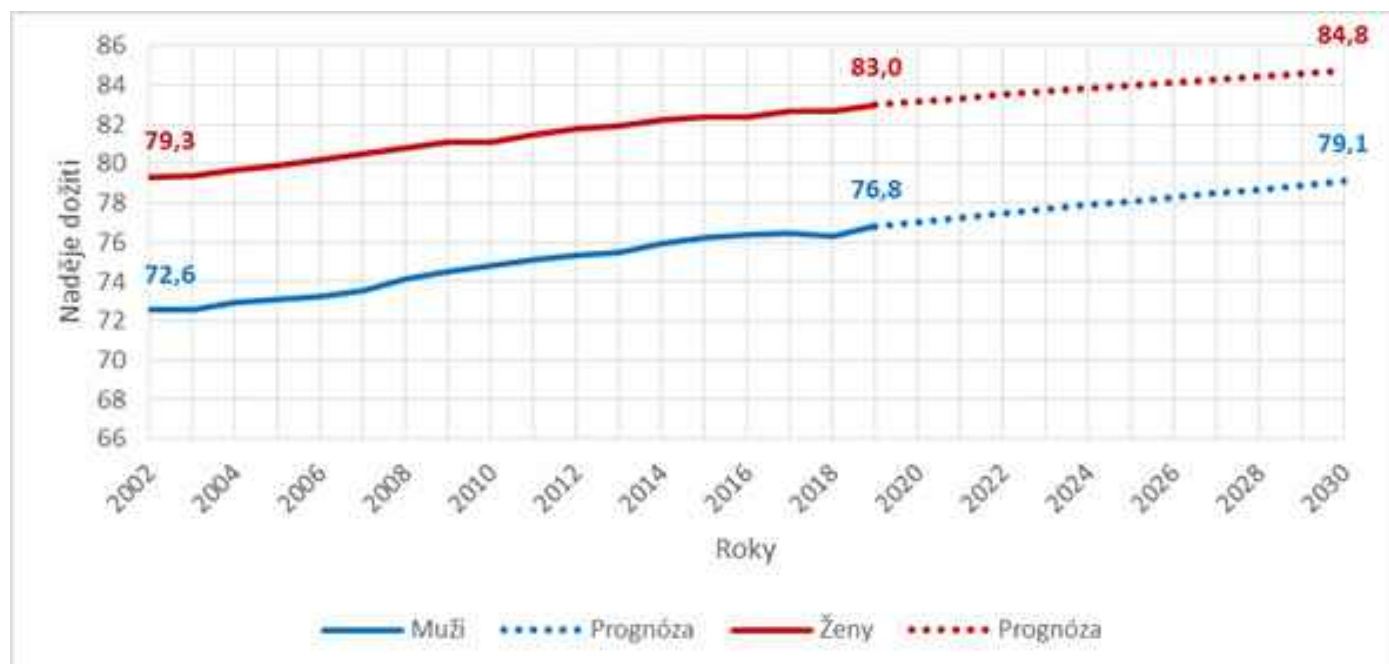
5.3.3 Proces stárnutí ve SO ORP a v obcích Jihomoravského kraje

Hlavní analytická zjištění:

- Dochází k navyšování naděje dožití. Muž narozený v roce 2019 v JMK se průměrně dožije 76,8 let, žena 83,0 let.
- Poměrně dlouhá délka života strávená v nemoci ve srovnání se státy západní Evropy.
- Výrazný nárůst počtu seniorů (obyvatel ve věku 65 let a více) za desetileté období. Průměrně vzroste počet seniorů Jihomoravského kraje o 31,2 %. Nejvyšší relativní nárůst seniorů byl v Mikulově (o 55,4 %), k nárůstu nad 40 % dále došlo ve SO ORP Břeclav, Znojmo a Židlochovice. V Brně činí tento nárůst 23,6 %, což v absolutních hodnotách představuje téměř 15 000 osob. Do roku 2030 lze nejvyšší nárůst seniorské složky obyvatel očekávat v Mikulově.

Naděje dožití při narození neboli střední délka života udává počet let, které má naději prožít osoba právě narozená při úmrtnosti ve sledovaném období. Globálním trendem je dlouhodobý růst střední délky života, její hodnoty jsou v ČR po Slovinsku nejvyšší ze států bývalého východního bloku. V Jihomoravském kraji došlo od roku 2008 ke zvýšení o 4,2 let u mužů, o 3,7 let u žen. Muž narozený v Jihomoravském kraji v roce 2019 se pravděpodobně dožije věku 76,8 let, což je mezi kraji čtvrtá nejvyšší hodnota, u žen pak dosahuje střední délka života 83,0 let, což je mezi kraji druhá nejvyšší hodnota. Prognóza ČSÚ z roku 2019 předpokládá, že v roce 2030 se muž narozený v Jihomoravském kraji dožije 79,1 let a žena 84,8 let.

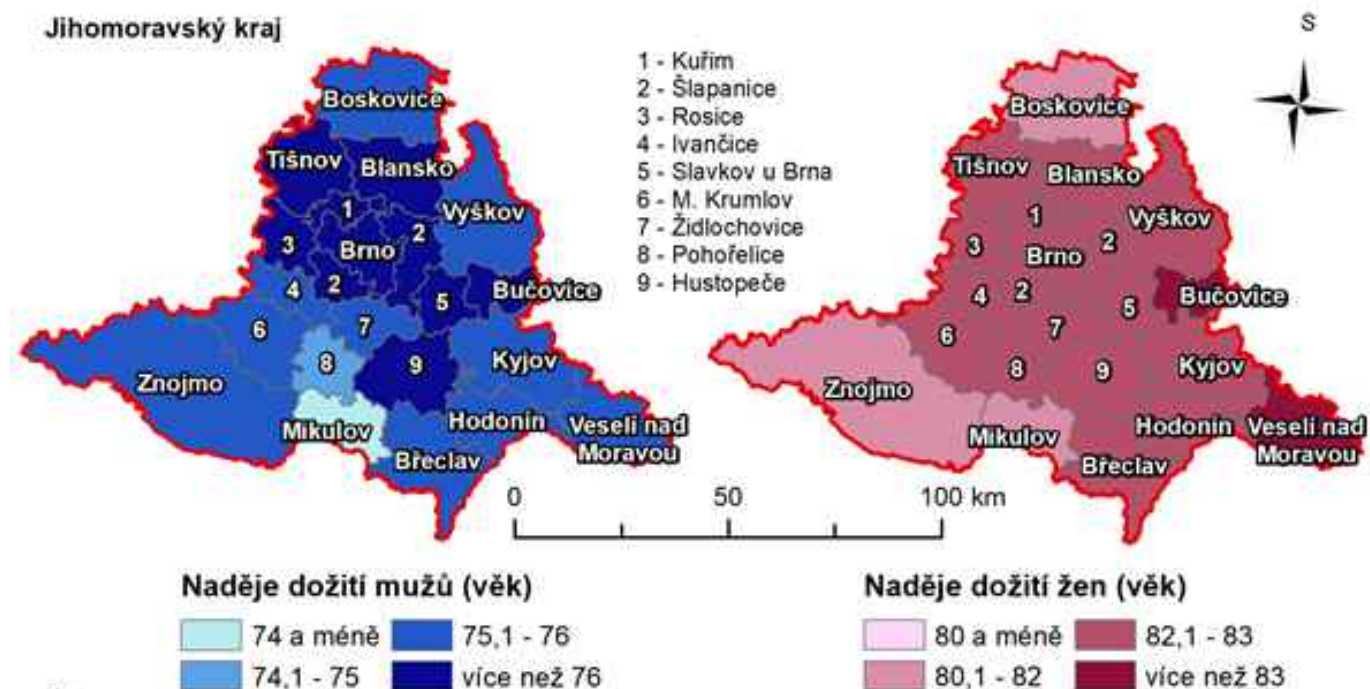
Obrázek 5.22: Naděje dožití podle pohlaví v Jihomoravském kraji mezi lety 2002 až 2019 a prognóza 2030



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001 a 2011; Vlastní zpracování.

Ze SO ORP Jihomoravského kraje je, jak ukazuje následující mapa, nejnižší naděje dožití jak mužů, tak žen, v Mikulově. Nejvyšší naděje dožití u mužů je ve Šlapanicích a v Brně, u žen ve Veselí nad Moravou a v Bučovicích.

Obrázek 5.23: Naděje dožití při narození pro muže a ženy ve SO ORP JMK



Zdroj dat: ČSÚ.

V souvislosti se střední délkou života se jako srovnávací indikátor kvality života uvádí délka života ve zdraví (počet let, které jedinec prožije bez dlouhodobého omezení) a její podíl na celkové naději dožití ve věku 0 a 65 let.⁵³ V ČR je podle aktuálních údajů ÚZIS z 1. 8. 2018 délka života ve zdraví 62,7 let u mužů a 64 let u žen, délka života ve zdraví u osob ve věku 65 let pak 8,4 roky u mužů a 8,9 let u žen.

Podíl na celkové naději dožití ve věku 0 let je pak 82,4 % u mužů a 78,0 % u žen, u osob ve věku 65 let je to pak 51,6 % u mužů a 44,5 % žen.

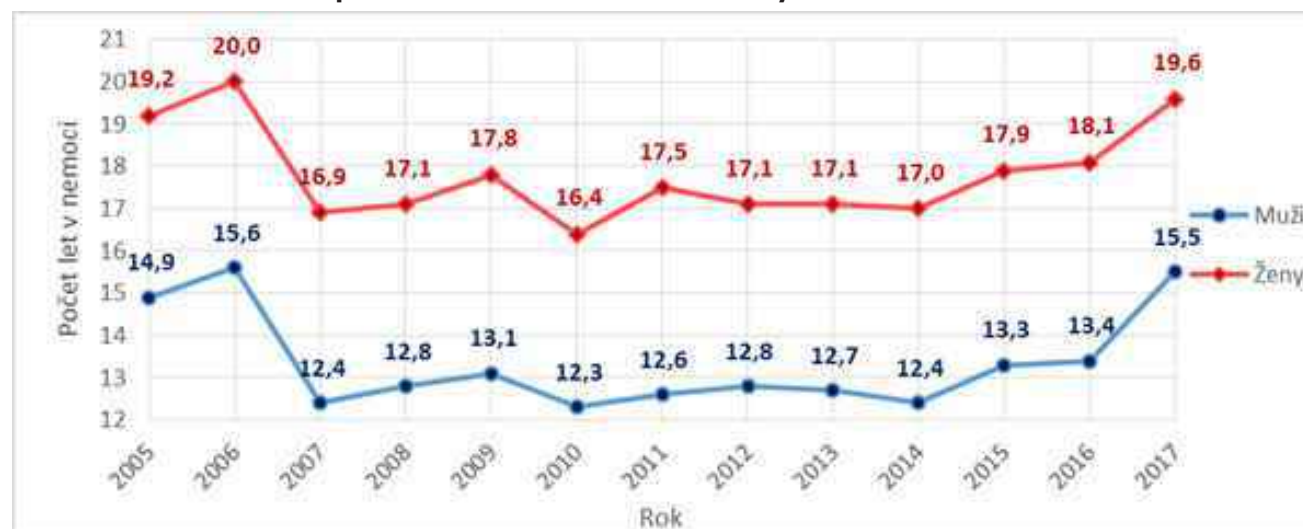
Z hlediska zdravé délky života je na tom v rámci EU nejlépe Švédsko, ve kterém byla v roce 2017 zdravá délka života 73,2 let u mužů a 71,9 let u žen. Vzhledem k tomu, že celková střední délka života je u mužů ve Švédsku téměř o 5 let delší, prožijí Švédové nejen delší, ale z hlediska zdraví i kvalitnější život, či opačně v nemoci a s výrazně omezenou kvalitou života stráví čeští muži v ČR o 7,9 let více než Švédové. Obdobnou situaci sledujeme i u žen, které u nás v nemoci žijí o 7,4 roku déle. Což znamená i to, že české zdravotnictví léčí a vynakládá finanční prostředky na každého z nás o téměř 8 let déle než ve Švédsku.

Obrázek 5.24: Srovnání zdravé délky života v ČR a Švédsku (2017)



Zdroj dat: Eurostat, 2019.

Obrázek 5.25: Srovnání počtu let v nemoci v ČR mezi lety 2005 až 2017

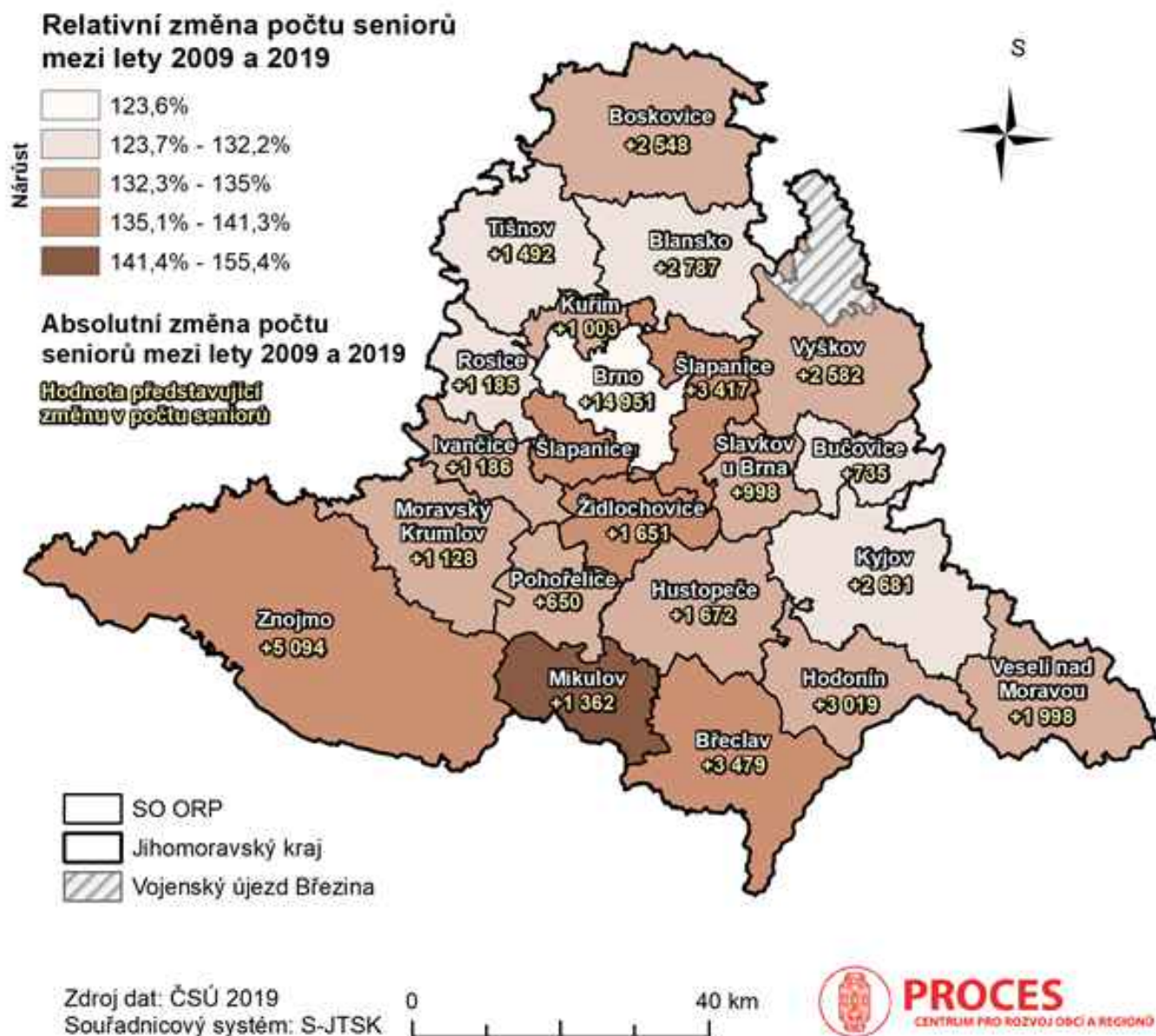


Zdroj dat: Eurostat, 2019.

Populace v seniorském věku v praxi představuje velmi různorodou skupinu. Jiné formy prevence jsou vhodné a přístupné pro zdravé a zdatné osoby v období raného stáří, jiné pro osoby ve věku nad 80 let, kdy je nutné preventivně intervenovat proti tzv. stařecké křehkosti, tj. všeobecnému fyzickému i mentálnímu chřadnutí, které nesouvisí s žádnou konkrétní chorobou a které bývá často klíčovým faktorem náhlého a někdy fatálního zhoršení zdravotního stavu, tzv. propadu, který nastává při další zátěži, např. při běžných onemocněních (respirační viróza apod.).

Ačkoliv z veškerých SO ORP Jihomoravského kraje je vidět nejvyšší nárůst počtu seniorů ve SO ORP Brno, od roku 2009 o téměř 15 000 osob, v relativních hodnotách je nárůst seniorské složky obyvatelstva v Brně ze všech SO ORP Jihomoravského kraje nejnižší. Od roku 2009 vzrostl počet seniorů ve SO ORP Brno o 23,6 %, přičemž pro celý Jihomoravský kraj je tato hodnota 31,2 %. Nejvyšší relativní nárůst seniorů byl v Mikulově (o 55,4 %), k nárůstu nad 40 % dále došlo ve SO ORP Břeclav, Znojmo a Židlochovice.

Obrázek 5.26: Změna počtu seniorů ve SO ORP Jihomoravského kraje mezi roky 2009 a 2019

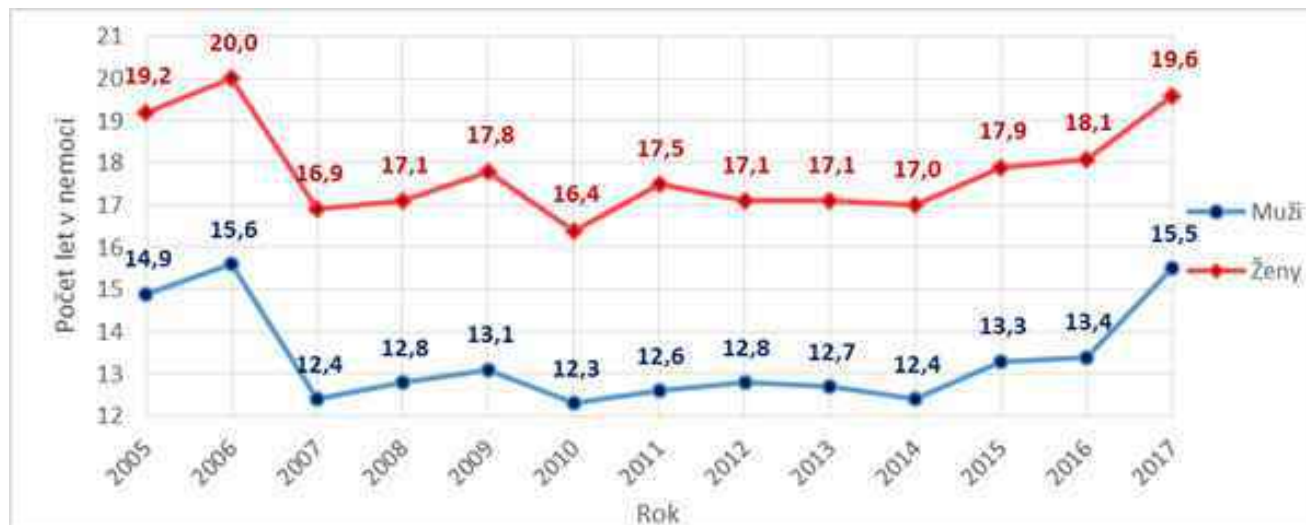


Zdroj dat: ČSÚ, data k 1. 1. daného roku; Vlastní zpracování.

Podle provedené prognózy lze nejvyšší nárůst seniorské složky obyvatel do roku 2030 očekávat v Mikulově, kde je dále předpokládáno až zdvojnásobení počtu seniorů ve věku 80 let a více, u kterých již lze očekávat zvýšenou potřebu péče. O více než 70 % vzroste počet těchto starších seniorů také ve SO ORP Pohořelice, Ivančice, Moravský Krumlov, Břeclav, Židlochovice a Znojmo.

Nejmenší procentuální nárůst starších seniorů ve věku 80 let a více je k roku 2030 očekáván ve SO ORP Brno, a sice nárůst o 45,6 %. Vzhledem k celkovému vysokému počtu obyvatel a seniorů v Brně se ale přes nízký procentuální podíl jedná o nárůst o více než 8 000 seniorů ve věku 80 let a více. Tabulka, obsahující předpokládané počty seniorů od 65 let a také od 80 let, je uvedena níže.

Tabulka 5.10: Změna počtu seniorů ve SO ORP Jihomoravského kraje



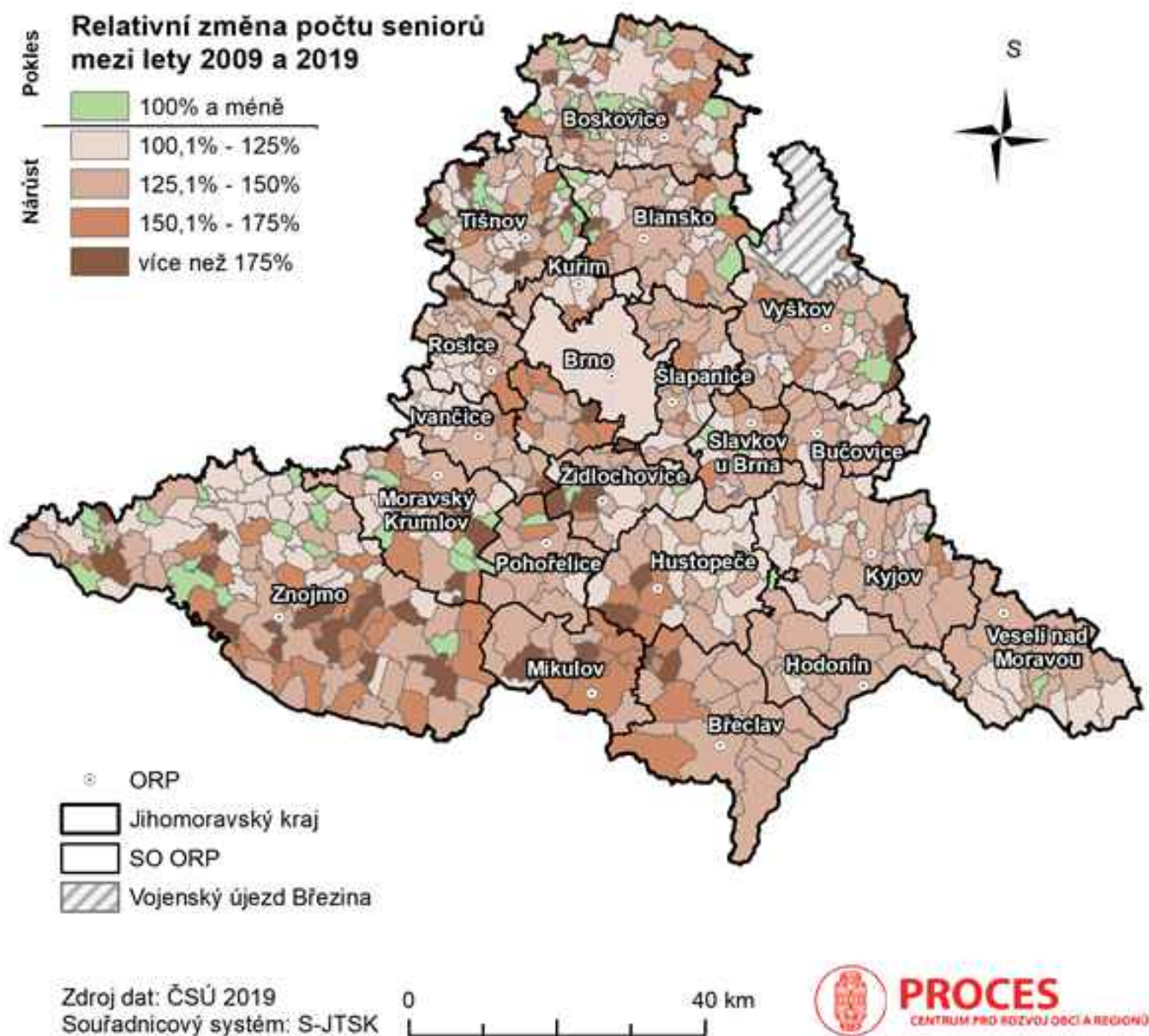
Zdroj dat: Eurostat, 2019.

SO ORP	Seniori 65+					Seniori 80+				
	Počet		Změna (2019-2030)			Počet		Změna (2019-2030)		
	2019	2030		Absolutní	Podíl	2019	2030		Absolutní	Podíl
Mikulov	3 821	4 812	▲	991	25,9 %	631	1 370	▲	739	117,1 %
Pohořelice	2 508	3 131	▲	623	24,9 %	470	856	▲	386	82,1 %
Ivančice	4 698	5 550	▲	852	18,1 %	915	1 665	▲	750	81,9 %
Moravský Krumlov	4 477	5 305	▲	828	18,5 %	876	1 581	▲	705	80,5 %
Břeclav	11 894	14 245	▲	2 351	19,8 %	2 324	4 155	▲	1 831	78,8 %
Židlochovice	5 730	6 822	▲	1 092	19,1 %	1 145	2 032	▲	887	77,5 %
Znojmo	17 625	21 177	▲	3 552	20,2 %	3 517	6 048	▲	2 531	72,0 %
Kuřim	4 081	4 695	▲	614	15,1 %	853	1 423	▲	570	66,9 %
Hustopeče	6 806	8 233	▲	1 427	21,0 %	1 434	2 389	▲	955	66,6 %
Hodonín	11 938	14 728	▲	2 790	23,4 %	2 483	4 132	▲	1 649	66,4 %
Bučovice	3 129	3 707	▲	578	18,5 %	660	1 096	▲	436	66,1 %
Rosice	5 024	5 674	▲	650	12,9 %	1 097	1 787	▲	690	62,9 %
Boskovice	10 254	11 790	▲	1 536	15,0 %	2 223	3 561	▲	1 338	60,2 %
Veselí nad Moravou	7 970	9 400	▲	1 430	17,9 %	1 731	2 759	▲	1 028	59,4 %
Tišnov	6 121	6 706	▲	585	9,6 %	1 355	2 158	▲	803	59,2 %
Šlapanice	12 304	13 989	▲	1 685	13,7 %	2 717	4 311	▲	1 594	58,7 %
Vyškov	10 023	11 990	▲	1 967	19,6 %	2 169	3 421	▲	1 252	57,7 %
Kyjov	11 273	13 296	▲	2 023	17,9 %	2 485	3 888	▲	1 403	56,5 %
Slavkov u Brna	4 065	4 830	▲	765	18,8 %	899	1 380	▲	481	53,5 %
Blansko	11 680	13 021	▲	1 341	11,5 %	2 683	4 037	▲	1 354	50,5 %
Brno	78 395	85 454	▲	7 059	9,0 %	18 872	27 481	▲	8 609	45,6 %
Jihomoravský kraj	233 816	268 558	▲	34 742	14,9 %	51 539	81 530	▲	29 991	58,2 %

Zdroj: ČSÚ, 2019.

Následující mapa uvádí změnu počtu seniorů v obcích Jihomoravského kraje. V 51 obcích Jihomoravského kraje se od roku 2009 počet seniorů snížil, v 9 obcích nedošlo v tomto směru ke změně. Ve většině obcí Jihomoravského kraje byl zaznamenán nárůst seniorů, někdy i o více než 100 %, počet seniorů se tedy v těchto obcích od roku 2009 více než zdvojnásobil. Nárůst o 0,1-25,0 % byl zaznamenán u 201 obcí, nárůst mezi 25,1-50,0 % u 267 obcí, nárůst mezi 50,1-75,0 % u 99 obcí a nárůst o více než 75,0 % u 45 obcí Jihomoravského kraje. V Brně a jeho okolí je vidět v obcích většinou různě veliký nárůst seniorů, obce, ve kterých došlo k výraznějšímu nárůstu, jsou vidět např. v okolí Znojma a mezi Mikulovem a obcí Hustopeče.

Obrázek 5.27: Změna počtu seniorů v obcích Jihomoravského kraje mezi roky 2009 a 2019



Zdroj dat: ČSÚ, data k 1. 1. daného roku; Vlastní zpracování.

5.4 Životní podmínky a životní styl obyvatel

5.4.1 Životní podmínky a jejich vliv na zdraví obyvatel

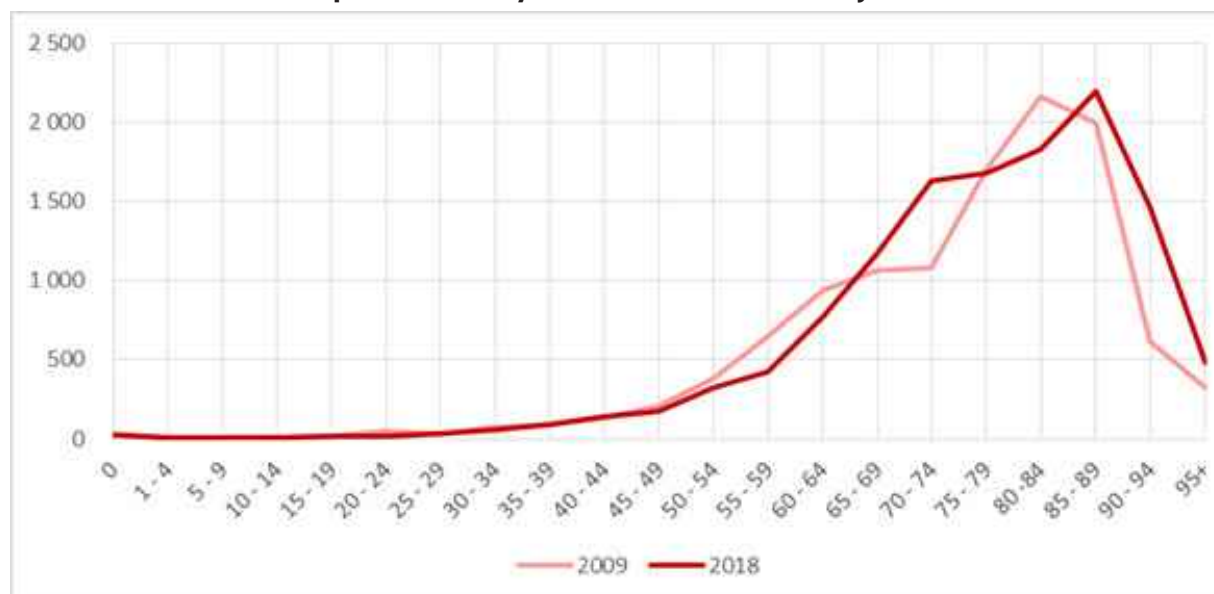
Hlavní analytická zjištění:

- Hrubá míra úmrtnosti Jihomoravského kraje je na 5. nejnižší hodnotě mezi kraji ČR.
- Z krajů České republiky má Jihomoravský kraj 2. nejnižší úmrtnost na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek a 4. nejnižší úmrtnost na nemoci nervové soustavy, ale je až na 10. místě v úmrtnosti na nemoci trávicí soustavy.
- Na nemoci oběhové soustavy zemřelo v roce 2018 celkem 45,3 % ze všech zemřelých Jihomoravského kraje. Toto je také nejčastější příčina smrti. Dalšími nejčastějšími příčinami jsou úmrtí na novotvary, nemoci dýchací soustavy, nemoci trávicí soustavy a nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek.

V roce 2018 zemřelo v JMK 12 542 osob, z toho 49,5 % žen. Celková hrubá míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1 000 obyvatel) dosahovala 10,59 ‰, což je spolu s Pardubickým krajem 5. nejnižší hodnota mezi kraji ČR, republikový průměr dosahoval 10,63 ‰.

Z následujícího grafu je zřejmé prodlužování délky života, kdy křivka roku 2018 je posunuta do starších věkových skupin. Zajímavé je, že v porovnání s rokem 2009 je v roce 2018 vyšší úmrtnost obyvatel ve věku 65-74 let.

Obrázek 5.28: Srovnání počtu zemřelých v Jihomoravském kraji v letech 2009 a 2018



Zdroj: ČSÚ, 2019.

Vybrané charakteristiky zdravotního stavu obyvatelstva Jihomoravského kraje - viz příloha č. 2 tohoto dokumentu.

5.4.2 Faktory ovlivňující životní styl obyvatelstva

Hlavní analytická zjištění:

- V Jihomoravském kraji, podobně jako v celé republice, nejvíce vzrostly počty a podíly osob s vysokoškolským vzděláním (mezi roky 2001 a 2011), výrazný pokles je u dvou nejnižších vzdělanostních stupňů, tj. základní a středoškolské vzdělání bez maturity. Podíl vysokoškoláků mezi muži i ženami překročil v roce 2018 hranici 22,0 %, jedná se o 2. nejvyšší podíl mezi kraji.
- Průměrné procento pracovní neschopnosti v Jihomoravském kraji v roce 2018 je 4,4 % (vyjadřuje podíl celkové délky pracovní neschopnosti na kalendářním fondu času pojištěných osob v daném období). Celorepubliková hodnota je 4,467 %.
- Nezaměstnanost Jihomoravského kraje je nad průměrem České republiky, ale přesto na velmi nízké úrovni (podíl nezaměstnaných osob 3,1 %). Vzdělanostní struktura obyvatel

Jeden z klíčových faktorů ovlivňující životní styl a tím i zdravotní stav obyvatelstva je úroveň vzdělání. V JMK, podobně jako v celé republice, nejvíce vzrostly počty a podíly osob s vysokoškolským vzděláním, kterých bylo v JMK v roce 2011 sečteno 146,8 tis. osob oproti 97,8 tis. osob v roce 2001. Pro časovou komparaci nelze vycházet z obvyklého pobytu, ale z trvalého a dlouhodobého pobytu, který byl sledován v roce 2001. Výrazný pokles je u dvou nejnižších vzdělanostních stupňů, tj. základní a středoškolské vzdělání bez maturity. Růst vzdělanosti je v JMK velmi intenzivní proces a má dopad na životní styl, který ovlivňuje zdravotní stav obyvatelstva, a tím i na prodloužení střední délky života, která u JMK patří k vyšším v České republice.

Nezaměstnané osoby

Jedním z klíčových ukazatelů sociální situace ve městech je podíl nezaměstnaných osob, tj. podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v produktivním věku k celkovému počtu obyvatel v produktivním věku. JMK vykazuje stále vyšší nezaměstnanost (podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu je v listopadu 2019 na úrovni 3,1 %, což je nad průměrem České republiky). Mezi hlavní příčiny patří vysoká koncentrace znevýhodněných osob na trhu práce.

Tabulka 5.11: Struktura uchazečů k 30. listopadu v JMK

		2018/11		2019/11			
		Počet	Podíl	Počet		Počet	
Celkem nezaměstnaných		29 623	100,0 %	▼	26 532	▼	100,0 %
Z toho	Mužů	13 718	46,3 %	▼	12 538	▲	47,3 %
	Žen	15 905	53,7 %	▼	13 994	▼	52,7 %
	osob se zdravotním postižením	5 106	17,2 %	▼	4 379	▼	16,5 %
	Absolventů	1 251	4,2 %	▼	1 117	▼	4,2 %

Zdroj: MPSV, Statistika. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/mesicni>

Nejnižší podíl nezaměstnaných osob v roce 2018 v Jihomoravském kraji bylo v SO ORP Znojmo a SO ORP Hodonín. K nejvýraznějšímu poklesu podílu nezaměstnaných osob (o více než 2,0 %) mezi léty 2008 a 2018 došlo v Jihomoravském kraji v SO ORP Hodonín, Kyjov, Ivančice, Blansko, Veselí nad Moravou a Moravský Krumlov. Naopak nárůst podílu nezaměstnaných osob byl zaznamenán pouze ve SO ORP Pohořelice a Židlochovice.

Obrázek 5.29: Podíl nezaměstnaných osob v SO ORP Jihomoravského kraje v roce 2018



Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze 2019.

Další faktory ovlivňující životní styl obyvatelstva jsou uvedeny v příloze č. 3 tohoto dokumentu.

6. Stanovení potenciálu RP JMK

6.1 Metodologie průzkumu

Pro stanovení potenciálu rodinné politiky byl zvolen průzkum formou polostrukturovaných rozhovorů se záznamem do scénáře, který je rozdělen na tři typy respondentů. Toto rozdělení bylo zvoleno pro získání validní informace na základě triangulace informačních zdrojů, tzn. zajištění různorodosti pohledů pro objektivizaci závěrů. Průzkum byl realizován mezi organizacemi zaměřenými na rodinnou a na seniorskou a mezigenerační politiku ①, představiteli veřejné správy obcí, dobrovolných svazků obcí a MAS ② a koordinátory rodinné politiky ③. Průzkumy jsou zaměřené tak, aby byla pokryta rozmanitost Jihomoravského kraje, tzn., výsledky jsou děleny na venkovské oblasti a městské oblasti se svým bezprostředním zázemím. Respondentům byla garantována anonymita jejich odpovědí, která byla pro získání jejich názoru důležitá. Šetření bylo rozděleno do dvou okruhů, cíle krajské rodinné politiky ① a cíle rodinné a seniorské politiky, potřebnost v obcích ②.

Metoda rozhovorů byla CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing), doplněná na žádost respondentů o CAWI (Computer Assisted Web Interviewing). Výzkum probíhal v období od 15. listopadu 2019 do 20. prosince 2019. Délka jednoho rozhovoru byla 45 až 90 minut. Vzorový scénář je uveden v příloze č. 4 tohoto dokumentu.

Cílové skupiny:

A) Průzkum organizací (při výběru organizací se vycházelo mimo jiné ze seznamu žadatelů o dotační programy JMK, výsledků soutěže o komunitní knihovnu a na základě doporučení expertů):

A.1 15 organizací zaměřených na rodinnou politiku (mateřská a rodinná centra, církevní organizace)

A.2 15 organizací zaměřených na seniorskou a mezigenerační politiku (jednalo se o kluby seniorů, senior-pointy, červený kříž, sbory dobrovolných hasičů, tělovýchovné jednoty, farní charity, komunitní knihovny).

B) Průzkum představitelů veřejné správy obcí

Tabulka 6.1: Struktura základního a výběrového souboru obcí dle velikosti (počet obyvatel)

Velikostní kategorie (počet obyvatel v obci)	Základní soubor		Výběrový soubor		Podíl VS a ZS
	Počet	Podíl	Počet	Podíl	
Méně než 500	300	44,6 %	10	25,0 %	3,3%
500-999	178	26,5 %	9	24,3 %	5,1%
1000-2999	143	21,3 %	8	21,6 %	5,6%
3000-9999	41	6,1 %	7	18,9 %	17,1%
10000 a více	10	1,5 %	3	8,1 %	30,0%
Celkem	672	100,0 %	37	100,0 %	5,5%
MAS, DSO	-	-	3	-	-
Celkem	-	-	40	-	-

Zdroj: ČSÚ, počet obyvatel k 1. 1. 2019.

C) Průzkum koordinátorů rodinné politiky

Tabulka 6.2: Míra návratnosti průzkumu koordinátorů rodinné politiky v JMK

	Počet	Podíl
Oslovení koordinátoři*	32	100,0 %
Koordinátoři, kteří nebyli opakovaně zastiženi	10	31,3 %
Vyplnění odmítnuto	3	9,4 %
Koordinátoři, kteří se zúčastnili šetření	19	59,4 %

Zdroj: ACCENDO, 2019. Pozn.: *dle seznamu <https://www.rodinnapolitika.cz/koordinatori-rodinne-politiky-v-obcich/>

Následující kapitoly popisují závěry získané z šetření mezi zástupci organizací, představiteli veřejné správy a koordinátory rodinné politiky v Jihomoravském kraji.

6.2 Cíle krajské rodinné politiky

V rámci tohoto okruhu respondenti hodnotili potřebnost hlavních a specifických cílů stávající i navrhované koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje a zároveň odpovídali na otázku, co by dle jejich názoru mělo být cílem krajské rodinné politiky.

6.2.1 Hodnocení hlavního cíle rodinné politiky Jihomoravského kraje

Všechny nastavené dílčí části hlavního cíle stávající koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje jsou všemi skupinami respondentů hodnoceny jako potřebné, viz tabulka 6.3. Rovněž vnímají provázanost jak jednotlivých dílčích částí hlavního cíle, tak i provázanost hlavního cíle se specifickými cíli, resp. nelze podpořit jedno bez druhého.

Tabulka 6.3: Průměrné hodnocení potřebnosti hlavního cíle rodinné politiky Jihomoravského kraje

Hlavní cíl (jeho jednotlivé části A až H)	Organizace	Obce	Koordinátoři rodinné politiky	Oblast	
				Městská	Venkovská
A) podporovat vznik funkčních rodin,	4,57	4,56	4,58	4,63	4,47
B) podporovat zachování funkčních rodin,	4,48	4,64	4,63	4,67	4,47
C) podporovat kvalitu rodinného života,	4,35	4,65	4,26	4,43	4,53
D) podpora vhodných podmínek pro rodiny,	4,30	4,54	4,53	4,53	4,38
E) umožnit členům rodiny realizovat vlastní strategie v naplňování rodičovských plánů,	4,13	3,97	3,84	4,13	3,78
F) umožnit členům rodiny realizovat vlastní strategie v naplňování profesních plánů,	4,00	3,91	4,00	4,15	3,68
G) výchovou utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny,	4,65	4,32	4,47	4,64	4,19
H) výchovou utvářet u mladé generace vědomí vlastní odpovědnosti za její funkčnost.	4,55	4,43	4,53	4,67	4,22

Zdroj: ACCENDO, KRPJMK2020+.

Otázka A2/ Dle Jihomoravského kraje je současným hlavním cílem rodinné politiky (zhodnoťte jednotlivé body).

Pozn.: Průměrný postoj je hodnocen na škále 1–5, kdy 1 = rozhodně ne (negativní hodnocení) a 5 = rozhodně ano (pozitivní hodnocení). Barevná škála porovnává hodnoty ve sloupcích – barevný odstín představuje hodnotu v buňce (tmavě modrá = nejnižší hodnota, tmavě červená = nejvyšší hodnota).

Všichni respondenti se shodují, že rodina je základ společnosti, a proto je potřeba podporovat její stabilitu/funkčnost (fungující rodina = zachování fungujícího státu). Rozpad rodiny má negativní dopad na vývoj osobnosti dítěte, které ztrácí funkční vzor pro zakládání vlastních rodin. Dle některých respondentů mají velký vliv na hodnoty členů rodiny také média, „seriály a filmy jsou plné rozvodů a mimopartnerských vztahů, což se stává pro mnohé normou“. „Úplná rodina s tradičním modelem je nejlepší pro zdravý vývoj dítěte, je „prevencí“ proti alkoholismu, drogovým závislostem, promiskuitě, kriminalitě atd. Rovněž pro stát je úplná rodina ekonomicky nejvýhodnější varianta.“

Všechny skupiny respondentů považují podporu fungujících rodin za velmi důležitou. Zároveň se shodují, že zachování funkční rodiny je možné především, pokud o to usiluje sama rodina. Společnými navrhovanými aktivitami podpory funkčních rodin jsou:

- A)** Podpora osvěty a aktivit/programů pro mladé lidi a rodiny se zaměřením na podporu funkčnosti rodiny, např. formou přednášek o vztazích, kurzů přípravy snoubenců na manželství, besed na témata komunikace mezi partnery a v manželství, poradny pro mezilidské vztahy apod.
- B)** Podpora aktivit a vzájemné spolupráce komunitních, mateřských a rodinných center a podpora a pomoc rodinám v obtížné životní situaci nebo se specifickou potřebou.
- C)** Podpora mezigeneračního soužití (Family Point, aktivity spolků, propojení aktivit mateřských škol a seniorských skupin atd.).

Zástupci organizací pokládají za významné a potřebné také výchovou utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny a vědomí vlastní odpovědnosti za její funkčnost, a to zejména z důvodu, že mnoho mladých lidí žije v neúplných rodinách, a manželství nebo rodina jsou mnohými z nich považovány za přežitky (bojí se trvalých závazků). Výchovou by mladí lidé měli být vedeni k odpovědnosti vůči rodině a práci na sobě samém. Za důležité považují zástupci organizací jak soudržnost, tak komunikaci v rodině. V oblasti budování hodnot a zodpovědnosti k rodině vidí jako vhodné podporu volnočasových aktivit např. skauting, tábory s hodnotnými programy aj.

Představitelé veřejné správy si pomoc funkčním rodinám představují také v podobě vytvoření materiálních podmínek (např. dostupnost bydlení a hypoték) a dalšího zázemí včetně pracovních příležitostí anebo prostřednictvím oceňování funkčních rodin, aby došlo k změně trendu, kdy se normou pro mladé lidi stává model nefunkční rodiny.

V rámci podpory funkčních rodin je dle **koordinátorů rodinné politiky** potřebná mimo již zmíněného také podpora a pomoc rodinám v obtížné životní situaci nebo se specifickou potřebou. Důležitou součástí prorodinné politiky je také podpora kvality rodinného života, kterou lze podpořit např. prostřednictvím činností center volného času, dostupností a rozvojem volnočasových aktivit pro děti, dospělé i seniory, podporou aktivního způsobu života seniorů, jejich zapojením se v rámci rodiny, podporou mezigeneračních vztahů atp. Kvalita rodinného života úzce souvisí také s podporou vhodných podmínek pro rodiny, které jsou ovlivněny mj. jejich standardem bydlení.

Jako nejméně potřebná, ale přesto stále důležitá, je u všech skupin respondentů vnímána **podpora členů rodiny realizovat vlastní strategie v naplňování rodičovských i profesních plánů**. Dle respondentů jde především o skloubení pracovního a rodinného života, tudíž jsou tyto dva dílčí cíle vnímány provázané. Nezbytné oblasti podpory, dle všech skupin respondentů:

- A)** Podpora zaměstnávání rodičů (nebo jednoho z nich) na zkrácený úvazek.
- B)** Zajištění předškolního vzdělávání v dostatečné kapacitě; zajištění krátkodobého hlídání mladších předškolních dětí; vznik a zachování alternativních a inovativních forem péče o děti umožňujících pečujícím rodičům opětovný návrat na trh práce (dětské skupiny, dětské koutky, firemní školky apod.).
- C)** Harmonizace rodinného a pracovního života tak, aby děti nebyly opomíjeny, resp. netrávily většinu času mimo rodinu.
- D)** Podpora volnočasového vyžití pro děti a rodiny s dětmi; vznik a podpora komunitních, rodinných a mateřských center a jejich aktivit a podpora služeb zaměřených na manželské a partnerské vztahy aj.

Někteří zástupci organizací nepodporují trend brzkého návratu matky (příp. otce) do zaměstnání. Vnímají, že mateřství a rodičovství je pak posouváno pouze na úroveň několika měsíců a rodiče jsou společností tlačeni do nástupu do zaměstnání a umisťování dětí v brzkém věku do dětských skupin, jeslí, mateřských škol apod. Dle jejich názoru by rodiče měli naopak s dítětem zůstat doma dle možností co nejdéle, a tím podpořit jeho vývoj. Jako vhodné vidí podpořit možnost práce alespoň jednoho z rodičů na zkrácený úvazek, aby měli dostatek času pro děti. Dalším problémem je nevhodně nastavená otevírací doba zařízení pro děti, zejména školek, družin apod. „Většina zařízení není otevřena ani 8 hodin, tedy není kompatibilní s 8,5 hodinovým pracovním úvazkem rodičů, kde není ani započítán čas dojíždění.“ V rámci podpory realizace vlastní strategie v naplňování rodičovských plánů vnímají někteří zástupci organizací jako nepřijatelné, aby škola či jiná zařízení ovlivňovala děti v rozporu s osobním přesvědčením rodičů např. v otázkách sexuální výchovy.

Představitelé veřejné správy považují oblast podpory členů rodiny v otázce realizace vlastní strategie naplňování rodičovských a profesních plánů za komplikovanou. Z jejich pohledu se jedná spíše o soukromou záležitost rodiny ovlivněnou vzděláním a pracovním vytížením členů rodiny a rozdělením práce v domácnosti. Jde o „soukromou sféru vztahového života rodičů, velikost rodiny a strategii výchovy“. Za potřebné aktivity vedoucí k naplnění dílčích cílů považují představitelé veřejné správy, vyjma již zmíněné podpory vícečetných rodin v zaměstnání, možnost sezonní práce pro určité skupiny, podporu partnerského přístupu lékařů a pedagogů, podporu reformy školství umožňující větší pestrost nabídky pedagogických přístupů na mateřských a základních školách, podporu mladých rodin při stavbě domů, finanční podporu rodin (např. rodičovský příspěvek) nebo různé úlevy ze strany obce po narození dítěte.

Koordinátoři rodinné politiky považují v této oblasti za důležité podpořit naplnění principu svobodné volby rodičů, kterým má být umožněna cesta k pozitivnímu rodičovství, aby při zakládání rodin nenaráželi na překážky. Mimo již zmíněného je dle jejich názoru zapotřebí podpora informovanosti v oblasti zaměstnanosti, posilování společenské odpovědnosti zaměstnavatelů a jejich prorodinných opatření a podpora vzdělávacích kurzů a poradenství pro rodiče na rodičovské dovolené k lepšímu návratu do zaměstnání.

Názory na potřebnost nastaveného hlavního cíle, resp. jeho dílčích částí byly zkoumány i dle oblasti působnosti respondentů, v dělení na venkovskou nebo městskou oblast. Respondenti z venkovských i městských oblastí souhlasí s potřebností hlavního cíle, přesto respondenti z městských oblastí jeho podporu hodnotí významněji, preferují zejména potřebnost podpory vzniku a zachování funkčních rodin a výchovou utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny a vědomí vlastní odpovědnosti za její funkčnost. Respondenti působící ve venkovských oblastech shledávají potřebnost jednotlivých oblastí hlavního cíle za méně podstatnou, jako potřebnější vnímají pouze oblast podpory kvality rodinného života.

6.2.2 Hodnocení potřebnosti specifických cílů rodinné politiky Jihomoravského kraje

Respondenti v rámci šetření hodnotili také potřebnost specifických cílů stávající koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje, jež vyhodnotili jako potřebné, viz tabulka 6.4. Koordinátoři rodinné politiky vnímají potřebnost specifických cílů ze všech skupin respondentů jako nejméně podstatnou, ale přesto stále důležitou. Potřebu podpory předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny vnímají všechny skupiny respondentů podobně. Zástupci organizací a představitelé veřejné správy na rozdíl od koordinátorů rodinné politiky preferují potřebnost tvorby prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů.

Tabulka 6.4: Průměrné hodnocení potřebnosti specifických cílů rodinné politiky Jihomoravského kraje

Specifické cíle	Organizace	Obce	Koordinátoři rodinné politiky	Oblast	
				Městská	Venkovská
A) předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny.	4,39	4,32	4,32	4,39	4,27
B) tvorba prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů.	4,57	4,50	4,00	4,42	4,39

Zdroj: ACCENDO, KRPJMK2020+.

Otázka A3/ Dle Jihomoravského kraje jsou krom jiného specifickými cíli rodinné politiky i níže uvedené cíle.

Pozn.: Průměrný postoj je hodnocen na škále 1–5, kdy 1 = rozhodně ne (negativní hodnocení) a 5 = rozhodně ano (pozitivní hodnocení). Barevná škála porovnává hodnoty ve sloupcích – barevný odstín představuje hodnotu v buňce (tmavě modrá = nejnižší hodnota, tmavě červená = nejvyšší hodnota).

Všechny skupiny respondentů se shodují, že pokud rodina neprochází velkou krizí, **není potřeba do rodinného klimatu zasahovat**. Naopak vnímají, že je zapotřebí, aby členové rodiny zvládali řešit problémy sami a neočekávali pouze pomoc zvenčí. Nedostatkem v této oblasti jsou dle koordinátorů rodinné politiky chybějící kvalitní sociálně aktivizační služby pro rodiny. Navrhovanými aktivitami všemi skupinami respondentů jsou např.:

1. Realizace komplexního programu primární prevence;
2. Podpora osvěty, tvorba a distribuce informačních materiálů, realizace besed aj.;
3. Podpora poraden a preventivních programů pro zlepšení manželství a rodičovství (prostřednictvím rodinných terapií a dalších konzultací pomáhat překlenout problémové etapy manželství a problémových vztahů);
4. Napomáhat ke zlepšení komunikačních dovedností ve společnosti a zahrnout také kritické myšlení a finanční gramotnost do školních osnov.

V rámci **tvorby prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů** považují všechny skupiny respondentů za důležité zejména podporu a rozvoj vzájemné spolupráce a setkávání aktérů rodinné politiky na obecní a krajské úrovni (propojení a spolupráce zdravotních a sociálních služeb, vzdělávacích institucí, nestátního neziskového sektoru a zákonodárců) a jejich podpora ze strany kraje prostřednictvím dotačních titulů. Koordinátoři rodinné politiky vnímají, že společenských subjektů již existuje dost a není potřebné jejich další tříštění, naopak je potřebné zaměřit se na rozvoj jejich spolupráce a jejich zastřešení. Roztříštěnost daných organizací je velká, což může působit kontraproduktivně, rodiny mohou ztrácet schopnost pracovat přirozeně bez jakýchkoliv impulsů z venčí. Všechny skupiny respondentů považují za významné podporu rodin v jejich přirozenosti a jejich obvyklých funkcích. Zástupci organizací mj. kvitovali kampaň Jihomoravského kraje na vybraná témata rodinné politiky a účast kraje na celonárodních aktivitách typu Národní týden manželství, Týden pro rodinu atp.

V dělení na venkovskou a městskou oblast hodnotí potřebnost specifických cílů krajské rodinné politiky významněji respondenti působící v městských oblastech, důraz kladou zejména na **podporu tvorby prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů**.

6.2.3 Hodnocení potřebnosti plánovaných cílů seniorské politiky a mezigenerační solidarity

Nově se má krajská koncepce rodinné politiky zaměřit i na seniorskou politiku a mezigenerační solidaritu. Respondenti opět hodnotili potřebnost nastavovaných cílů, viz tabulka 6.5. Sporná je potřebnost cíle zaměřeného na podporu participace seniorů na trhu práce, kdy jej každá skupina respondentů hodnotí jako nejméně potřebný (k řešení problematice zaujali spíše neutrální postoje). Ostatní cíle hodnotí respondenti kladně, tj. jako potřebné. Všechny skupinami respondentů je za jeden z nejpotřebnějších cílů považována podpora mezigenerační solidarity. Zástupci organizací preferují zároveň i podporu společenského přijetí stárnutí, jako přirozené součásti života. Představitelé veřejné správy hodnotí jako významnou také aktivizaci přínosu seniorů pro společnost, tj. neplacené aktivity od poskytování péče členům rodiny až po dobrovolnictví seniorů a tvorbu prostředí pro lepší kvalitu života seniorů (např. volnočasové aktivity, informovanost). Koordinátoři rodinné politiky považují za důležité podpořit kromě již zmíněného také zdravý životní styl seniorů, tj. žít zdravé, soběstačné a zajištěné/bezpečné životy.

Tabulka 6.5: Hodnocení potřebnosti plánovaných cílů seniorské politiky a mezigenerační solidarity

Cíle v oblasti seniorské politiky a mezigenerační solidarity	Organizace	Obce	Koordinační RP	Oblast	
				městská	venkovská
A) Aktivizovat přínos seniorů pro společnost, tj. neplacené aktivity od poskytování péče členům rodiny až po dobrovolnictví seniorů	4,38	4,54	4,68	4,60	4,42
B) Podpora participace seniorů na trhu práce	3,29	3,76	3,11	3,30	3,70
C) Vytvořit prostředí pro lepší kvalitu života seniorů (např. volnočasové aktivity, informovanost)	4,38	4,54	4,42	4,47	4,45
D) Podporovat zdravý životní styl seniorů, tj. žít zdravé, soběstačné a zajištěné/ bezpečné životy	4,21	4,43	4,53	4,45	4,30
E) Podpora společenského přijetí stárnutí, jako přirozené součásti života	4,63	4,49	4,63	4,69	4,38
F) Podpora přípravy na život ve stáří (např. skupina osob ve věku 50+), například bydlení s dostupnými veřejnými službami a bezbariérovostí.	4,00	4,46	4,42	4,32	4,30
G) Podporovat mezigenerační solidarity	4,63	4,72	4,63	4,73	4,58

Zdroj: ACCENDO, KRPJMK2020+.

Otázka A4/ Nově se má krajská koncepce rodinné politiky zaměřit i na seniorskou politiku a mezigenerační solidaritu, jaké jsou podle Vás potřebné oblasti/cíle?

Pozn.: Průměrný postoj je hodnocen na škále 1–5, kdy 1 = rozhodně ne (negativní hodnocení) a 5 = rozhodně ano (pozitivní hodnocení). Barevná škála porovnává hodnoty ve sloupcích – barevný odstín představuje hodnotu v buňce (tmavě modrá = nejnižší hodnota, tmavě červená = nejvyšší hodnota).

Podporu seniorské politiky a mezigenerační solidarity vnímají respondenti za důležitou. Ale rovněž si uvědomují, že míra zapojení seniorů do prarodinných aktivit závisí pouze na konkrétních seniorech, nelze je nutit (někteří senioři vyhledávají samotu a klid, jiní tak mohou nalézt nový smysl života). Dle koordinátorů je podpora mezigenerační solidarity velmi důležitá, stojí na ní celá rodinná politika. Pokud bude dobře fungovat mezigenerační solidarita, bude snazší pokrýt poskytování potřebných sociálních služeb ze strany rodiny, školy i mládeže. Dle všech cílových skupin respondentů by lidé, zejména mladší generace měly být vedeny k úctě ke starším lidem jakožto plnohodnotným jedincům společnosti, a naopak starší generace obyvatel by neměly pohrdat mladými lidmi jakožto nezkušenými. Úcta ke starším generacím a celkové přijetí stárnutí společností vychází jednak z výchovy v rodině, ale také z prezentace stárnutí ve společnosti a médiích. V rámci mezigenerační solidarity je vnímána potřeba podpory volnočasových aktivit, spolků a organizací. „Senioři mohou předávat pracovní a životní zkušenosti a dovednosti dalším generacím.“ Respondenti vidí jako nutné podporovat spolupráci napříč celou rodinou a zapojovat v aktivitách všechny zúčastněné věkové skupiny (Junák, Skaut, Pionýr, komunitní centra apod.). Podceňována by neměla být ani podpora dobrovolnictví u seniorů, které může vést k jejich sebenaplnění (např. čtení pohádek dětem ve školách, dozor na přechodech pro chodce u mateřských a základních škol atd.). Představitelé veřejné správy považují za důležité podpořit seniory jak v rámci mezigeneračního soužití, tak v rámci setkávání s vrstevníky, např. prostřednictvím senior pointů, klubů seniorů, zájmových spolků, senior pasů, speciálních programů a balíčků pro seniory, vytvořením prostoru pro jejich setkávání, vybudováním hřišť pro seniory atp. Dle koordinátorů rodinné politiky je v rámci podpory kvality života seniorů důležité spíše udržovat již stávající platformu, než vytvářet nové aktivity nebo organizace. Pro podporu stárnutí jakožto přirozené součásti života navrhuji propagaci seniorské politiky směrem k širší veřejnosti. Za důležitou je všemi skupinami respondentů považována také podpora informovanosti seniorů o konkrétních aktivitách a nabízených službách, které mohou využít, dále realizace osvěty v oblasti zdravého životního stylu

a života seniorů prostřednictvím besed na různá témata dle zájmu seniorů, prožitkových seminářů apod. Dle některých zástupců veřejné správy chybí ze strany kraje pro tvorbu prostředí pro lepší kvalitu života seniorů dotační tituly, ale i přesto vnímají, že je ze strany kraje realizováno aktivit dost, proto nepodporují jejich další tříštění. Kraj by se měl naopak zaměřit na kvalitu realizovaných aktivit a podporovaných organizací a institucí.

K participaci seniorů na trhu práce se všechny skupiny respondentů staví spíše neutrálně. Záleží na zdraví, zkušenostech a ochotě seniorů pracovat. Potřebu pracovníků určuje samotný trh práce a senioři, kteří chtějí pracovat, si práci sehnat umí nebo pokračují v současném zaměstnání. Jako důležité je vnímáno především, aby nerostla zaměstnanost seniorů na úkor lidí v produktivním věku nebo, aby na částečné úvazky nebyli přijímáni senioři na úkor rodičů s malými dětmi apod. Jeden zástupce organizací uvedl také, že „s ohledem na zvyšování důchodového věku vedou seniory k setrvání na trhu práce spíše ekonomické důvody, což by bylo řešitelné například častější valorizací důchodů.“ Případným řešením je dle respondentů seniorům umožnit práci na částečný úvazek nebo dohodu. Zástupci organizací rovněž podporují v této oblasti u seniorů rozvoj dobrovolnictví. Přínosem zaměstnávání seniorů je předávání jejich zkušeností mladším generacím. Navrhovanou aktivitou pro podporu participace seniorů na trhu práce je např. tvorba a distribuce informačních materiálů, příp. vytvoření webového portálu pro firmy poskytující práci seniorům (částečné úvazky apod.).

V dělení na venkovskou a městskou oblast hodnotí potřebnost navrhovaných cílů seniorské politiky a mezigenerační solidarity významněji respondenti působící v městských oblastech, důraz kladou na **aktivizaci přínosu seniorů pro společnost, podporu společenského přijetí stárnutí, jako přirozené součásti života a podporu mezigenerační solidarity.**

6.2.4 Navrhované cíle krajské rodinné politiky

Cílem krajské rodinné politiky Jihomoravského kraje by dle zástupců organizací měla být tvorba prorodinného klimatu a podpora rodiny v průběhu všech etap jejího fungování a všech jejích členů. Konkrétní navrhované cíle jsou:

1. Budování, udržování a vytváření podmínek pro dobré mezilidské vztahy v rodině i ve společnosti. Podpora stabilní a autonomní rodiny založené na stabilních, celoživotních vztazích.
2. Podpora všech členů rodiny (od jejího založení, narození dítě, dobu seniorskou, až po podporu pozůstalých při úmrtí členů rodiny), včetně osob nesoběstačných, ať z důvodu nemoci, postižení či vyššího věku, a jejich pečujících osob. Osvětová činnost v otázkách péče, smrti a umírání, péče o duchovní a spirituální záležitosti rodin a jednotlivců. Důraz na rodové kořeny rodin. Zdravá komunikace s respektem. Prosazování rodiny v ČR a na kraji, jako symbol zdravého komunitního přístupu a udržitelného rozvoje.
3. Podporovat všechny rodiny v kraji.
4. Podpora mladých rodin, kde se mnohdy nedostávají prostředky na to, aby mohly děti navštěvovat různé zájmové kroužky (možnost volnočasového vyžití i v kroužcích, které je mladá rodina schopna ufinancovat, případně jsou zcela zdarma).
5. Podporovat zdravou, funkční rodinu, podpořit rodiny v jejich kompetencích ať už rodičovských, tak partnerských. Předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny.
6. Prosazovat podmínky přátelské k rodině, zajistit stejné podmínky rodinám s dětmi stejně jako ostatním obyvatelům. Podpora podmínek pro sladění rodinného a pracovního života.
7. Spoluvytváření prorodinného klimatu v obci, finanční podpora prorodinných organizací a rodinné politiky na úrovni obcí.
8. Propagace a pořádání prorodinných aktivit a akcí zaměřených na podporu manželství a rodičovství. Podpora trávení volného času rodin. Možnost setkávání rodin v bezpečném prostředí. Aktivní zapojování mládeže do zájmové činnosti, a to včetně členů jejich rodin.
9. Síťovat odborníky a podporovat činnost prorodinných organizací. Zajistit dostatek předškolního zařízení a dostupnost služeb pro děti a rodiny (psycholog pro děti/rodiny aj).
10. Sdružování, stmelování a vzdělávání rodin a komunit podporujících rodiny.
11. Propojování generací (podpora mezigeneračních vztahů), posilování respektu k menšinám a tolerance a odpovědnosti za občanskou společnost.
12. Podpora svobodné volby rodiny týkající se velikosti rodiny, míry profesního zapojení rodičů, způsobu péče o děti a další závislé členy rodiny.

Dle představitelů veřejné správy je cílem krajské rodinné politiky Jihomoravského kraje podpořit rodiny způsobem, který jim umožní spokojeně fungovat v každodenním životě. Maximálně zlepšit podmínky pro život včetně zabezpečení jejich potřeb jako je bydlení, dostupnost služeb (např. péče o děti a jejich vzdělávání, lékařské, psychiatrické a psychologické služby), volnočasové aktivity pro rodiny a jejich členy, tj. zajištění aktivit nebo prostor pro setkávání všech věkových skupin (mezigenerační i pro každou skupinu zvlášť, např. dětská hřiště i hřiště pro seniory). Významná je také podpora rodin z důvodu jejich udržení v obci, resp. kraji. Lidé zde musí nalézt vhodné podmínky pro svůj život, tj. dostupné bydlení, pracovní příležitosti, dostupnost vzdělávacích institucí, sociálních služeb, zdravotní péče apod. Co se týká seniorů je dle představitelů veřejné správy vhodná podpora pečovatелů, organizací, které poskytují terénní a ambulantní služby seniorům, výstavba dalších zařízení pro umístění seniorů, kteří už nejsou soběstační nebo nemohou být v domácí péči. Někteří respondenti navrhovali hledat inovativní přístupy s inspirací v zahraničí. Konkrétní navrhované cíle:

1. Mediální podpora institutu rodiny. Podpora a zachování funkčních rodin, podpora rodin jako celku. Větší soudržnost obyvatel. Zabezpečit zdravý vývoj rodiny a mezilidských vztahů.
2. Definovat, jaká jsou konkrétní očekávání od rodiny.
3. Koordinovaná podpora rodin s dětmi se zaměřením především na řádně fungující rodiny s více jak 3 dětmi.
4. Dostupnost bydlení pro mladé rodiny. Inicie změn zákonů u zákonodárců s cílem usnadnění příprav lokalit pro rodinnou výstavbu pro obce. Dopravní obslužnost. Podpora sociálního bydlení, včetně startovacích bytů (zabezpečení rodiny ze startu na nějakou, i omezenou, dobu).
5. Finanční podpora prarodinných organizací, prarodinných aktivit v obcích i samotných rodin (např. prostřednictvím nastavení rodičovského příspěvku nebo podporou zkrácených úvazků pro matky).
6. Pomoc při sloučení pracovního a rodinného života.
7. Nastavení srovnatelných podmínek pro děti z venkovských a městských oblastí – možnosti návštěv různých zařízení, ať už ve městech nebo v okolí.
8. Dostatečná infrastruktura (dostatečná kapacita a dostupnost institucí předškolního i školního vzdělávání, včetně dopravního spojení do zaměstnání a škol, dále dostatečná kapacita a dostupnost domovů s pečovatelskou službou pro seniory apod.).
9. Co nejužší spolupráce rodiny se školou, stmelení a komunikace.
10. Zaměření na stárnutí populace a seniory.
11. Zaměření na edukaci a bezpečí.

Dle koordinátorů rodinné politiky lze souhrnně konstatovat, že by cílem krajské rodinné politiky mělo být vytvoření komplexního systému podpory rodin jako celku i všech jejich členů tak, aby bylo vytvořeno prostředí přívětivé k naplnění poslání rodin. Podporovat tedy vznik funkčních rodin, kvalitu rodinného života a vhodných podmínek pro rodiny, aby jejich členům bylo umožněno naplňovat rodičovské i profesní životní plány. Konkrétními navrhovanými cíli rodinné politiky jsou:

1. Koordinace všech zúčastněných subjektů na poli primární, sekundární a terciální prevence a spolupráce široké sítě aktérů rodinné politiky a prarodinných organizací.
2. Koncepční ukotvení a institucionální zajištění rodinné politiky na úrovni měst a obcí.
3. Zajištění kvalitních a dostupných služeb pro rodiny vč. infrastruktury (školství, zdravotní péče, dostupnost volnočasových aktivit pro nízkopříjmové skupiny atp.)
4. Zajištění dostatečné systematické péče o děti a mládež se zaměřením i na mládež ve věku cca 10–20 let.
5. Podpora dostupného bydlení pro rodiny.
6. Posilování kompetencí rodiny – vytvářet podmínky pro správné fungování rodiny a pomoc rodině, která nedokáže zvládnout svoji zátěž sama.
7. Podpora stability a bezpečného prostředí pro rodiny.
8. Podpora zaměstnávání matek po mateřské a rodičovské dovolené a rodičů samoživitelů.
9. Zajištění dostatečné systematické péče o seniory, tzn. dostatek míst v domovech pro seniory, v denních stacionářích a volnočasových centrech pro seniory. Systém zlevněného vstupného/jízdného do organizací zřizovaných krajem nebo územně samosprávnými celky. Také podpora péče o nemocné seniory.

10. Podpora prohloubení mezigeneračního soužití rodin, podpora aktivit na posílení mezigeneračních vztahů.
11. Podpora finanční a zdravotní gramotnosti obyvatel.
12. Informovanost v oblasti řešení běžných i krizových situací, ve kterých se může rodina ocitnout (informační materiály, návody, poradenství, jak zvládnout např. péči o seniory, děti, návrat do zaměstnání apod.).
13. Předcházet krizovým situacím v životě fungující rodiny.
14. Utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny a vlastní odpovědnosti za její stabilitu a funkčnost prostřednictvím výchovy k partnerství, manželství a rodičovství.

6.3 Cíle rodinné a seniorské politiky, potřebnost v obcích

V rámci tohoto okruhu respondenti hodnotili konkrétní aktivity, které obce vykonávají nebo by měly vykonávat v rámci realizace rodinné politiky. Zároveň hodnotili potřebnost hodnocení prorodinného klimatu obce (Audit FFC – FamilyFriendlyCommunity) a přínos soutěží Obec přátelská k rodině a Obec přátelská k seniorům.

6.3.1 Konkrétní aktivity obce

V této části vychází šetření zejména z odpovědí představitelů veřejné správy a koordinátorů rodinné politiky. Zástupci organizací většinou nedokázali konkrétní aktivity obcí posoudit.

Z šetření vyplynulo, že v obcích a městech stále chybí zapojení veřejnosti do komunitního plánování, resp. **iniciální role obcí a měst nebývá naplňována**. Zejména u obyvatel v městských oblastech chybí dle představitelů veřejné správy zájem a ochota se do rozhodovacích a realizačních procesů zapojit. Iniciační prarodinných aktivit a podněcování občanů k aktivnímu podílení se na jejich plánování, příp. realizaci je uskutečňována nejčastěji prostřednictvím zájmových skupin (např. matky na rodičovské dovolené, rodiny s dětmi, senioři aj.), organizací a spolků anebo prostřednictvím realizace dotazníkových šetření a anket. („Na základě potřebnosti a soustavné komunikaci s maminkami jsme rozšířili kapacitu mateřské školky.“)

Propagace aktivit a informovanost občanů je ze strany obcí a měst realizována nejčastěji prostřednictvím oficiálních komunikačních kanálů konkrétní obce (oficiální webové stránky, sociální sítě – oficiální facebookový profil aj., plakáty, letáky, tištěný nebo video zpravodaj apod.), některé komunikační a informační kanály jsou vytvořeny na základě iniciativy občanů. „Občané města si založili facebookový profil, kde dávají příspěvky o kulturních, sportovních i charitativních akcích, což místní obyvatelé, a hlavně mladé lidi, více spojuje s aktuálním děním v obci.“ Ve venkovských oblastech je využíván k těmto účelům také rozhlas. Občané se mohou také účastnit veřejných jednání zastupitelstva obcí, kde jsou řešeny i (blízká) témata rodinné politiky (např. bytová politika). V případě zájmu jsou prostřednictvím oficiálních komunikačních kanálů prezentovány také organizace a spolky působící v dané obci.

Podpora rodin v oblasti bydlení je ze strany obce řešena např. prostřednictvím změny územního plánu, vybudováním inženýrských sítí na pozemcích určených k prodeji nebo prostřednictvím zvýhodněných podmínek při výstavbě rodinných domů (např. příspěvek na demolicí, při nutnosti zbourat původní zástavbu). V rámci možností každé obce a na základě poptávky je oblast bydlení pro danou cílovou skupinu řešena také prostřednictvím přidělování městských/obecních bytů, včetně startovacích a sociálních bytů a bytů zvláštního určení (s pečovatelskou službou). Jako ohrožená cílová skupina jsou některými respondenty vnímány i děti z dětských domovů, kterým je potřeba rovněž zajistit podporované bydlení. V jednom případě je v obci realizován tzv. re-housing pro rodiny, které žily v ubytovnách či azylových domech. Obecně je dle koordinátorů v obcích a městech nabídka podporovaného bydlení v porovnání s poptávkou nedostatečná. Při hledání a umisťování rodin je vhodná kvalitně nastavená spolupráce sociálního a bytového odboru. V Brně je plánováno také zřízení kontaktního místa pro bydlení – informačního centra.

V rámci péče o děti je dle respondentů důležitá dostupnost a dostatečná kapacita předškolního a školního vzdělávání včetně zajištění školní družiny, příp. dostupnosti alternativních forem péče o děti (lesní kluby, dětské skupiny, mateřská centra, centra volného času, domovy dětí a mládeže apod.). Problémem, zejména ve venkovských oblastech, je dle koordinátorů rodinné politiky nedostatečná kapacita mateřských nebo základních škol. Ve venkovských obcích, kde není mateřská nebo základní škola, je pro zajištění dostupnosti předškolního a školního vzdělání nutná spolupráce s okolními obcemi. Obce a města zajišťují finanční a technickou podporu u vlastních příspěvkových organizací, příp. některé obce nabízí dotace

a zvýhodněné podmínky pro neziskové organizace a spolky působící na území dané obce (např. pronájem prostor pro mateřské centrum za symbolickou cenu). V rámci základních a mateřských škol a ostatních organizací věnujících se péči o děti bývá standardem také nabídka zájmových kroužků. Obce s nimi také spolupracují na různých společenských akcích, jako jsou Den dětí, dětský karneval, besedy, ukončení prázdnin apod. V rámci aktivity péče o děti někteří představitelé veřejné správy považují za důležité zajistit i dopravní dostupnost (spoje) pro rodiče a žáky mateřských a základních škol.

Podpora zaměstnanosti rodičů s malými dětmi je ze strany obce zajištěna prostřednictvím financování a rozšiřování kapacit předškolního vzdělávání, příp. umožněním umístění dětí do mateřské školy od dvou let, nabídkou školní družiny a mimoškolních aktivit pro děti nebo zachováním částečného provozu mateřské školy i přes prázdniny a podporou zařízení typu dětských skupin apod. Další nepřímou podporou zaměstnanosti rodičů s malými dětmi ze strany obce je budování zázemí pro podnikatele, zajištění zdravotnického střediska pro děti, udržení spojů do zaměstnání nebo dotační tituly na příměstské tábory. Obecní a městské úřady v rámci této aktivity nabízejí pracovní pozice na zkrácený úvazek nebo dohodu např. pro matky na rodičovské dovolené. Dle koordinátorů chybí v této oblasti v obcích systematická propagace. Je zapotřebí podpořit informovanost zaměstnavatelů a tím umožnit matkám vracejících se po mateřské nebo rodičovské dovolené práci z domu, zkrácené úvazky apod.

Představitelé veřejné správy považují v **oblasti dopravy** za důležitou podporu ze strany Jihomoravského kraje. V obcích jsou připravovány nebo realizovány projekty pro větší bezpečnost chodců – bezpečné přechody a křižovatky, bezpečnostní ostrůvky, výstavba chodníků apod. Ze strany venkovských obcí je také požadována dostupnost dopravy s dostatečným počtem spojů do okolních obcí a měst (obce se na kompenzaci ztráty z provozu regionálních linek IDS JMK podílí danou částkou na obyvatele a rok). Bezpečnost dopravy je řešena také z hlediska parkování. „Rozšiřujeme parkoviště, a to včetně míst u základní školy, protože při příjezdu k základní škole mají maminky s dětmi problém na chvíli zaparkovat.“ Respondenti z obcí na hlavních tazích zdůrazňovali zejména v otázce bezpečnosti dopravy potřebu vybudování obchvatu a zpomalení dopravy. Obcemi je podporována také dopravní výchova a osvěta v oblasti dopravy (budování dopravních hřišť a spolupráce s Policií České republiky, která realizuje např. besedy o BESIP na školách). „V mateřské škole pomáhají s bezpečností dětí omalovánky, které si děti vybarvují v rámci mini přednášek. Obec nechala namalovat a vytisknout šablony s různými dopravními situacemi apod.“ Obce a města dle svých možností podporují také nabídku slev na jízdné pro seniory a děti, příp. zajišťují službu senior taxi. Jako přínosné vidí jeden koordinátor také zřízení linky pro hlášení závad v obci, díky níž probíhá rychlá interakce mezi úřadem a občany a plynulost a bezpečnost dopravy je tak omezoována jen na dobu nezbytně nutnou. U přechodů v blízkosti škol bývá standardem také dozor policistů, příp. asistentů prevence kriminality.

Bezpečnost je v obcích zajišťována obecní (městskou) policií, která působí přímo v obci nebo na základě smlouvy s okolními obcemi. Jako důležitou aktivitu v posílení bezpečnosti představitelé veřejné správy vidí realizaci aktivit v oblasti prevence kriminality a podpory informovanosti obyvatel. Preventivní akce v oblasti bezpečnosti jsou nejčastěji realizovány Policií České republiky, např. přednášky a workshopy pro žáky i seniory. Někteří koordinátoři rodinné politiky by uvítali právě větší zapojení pracovníků OSPOD (Orgán sociálně právní ochrany dětí) při realizaci takových aktivit v rámci dětských kolektivů. V některých obcích fungují kamerové systémy nebo jsou umístovány radary na měření rychlosti. Některé obce využívají také dotací MVČR na zřízení funkce domovník – preventista. Jedna obec seniorům v rámci prevence kriminality nakoupila bezpečnostní zámky. V rámci podpory bezpečnosti žáků základních škol je v některých obcích zavedeno také vyzvedávání dětí rodiči nebo jinou předem určenou osobou, tzv. „face to face“.

Infrastruktura pro trávení volného času je dle respondentů ze strany obcí podporována v dostatečné míře prostřednictvím dotačních titulů a nabídkou zvýhodněných podmínek pro subjekty zajišťující volnočasové aktivity (např. nabídka prostor, nájem za symbolickou cenu apod.). Volnočasové aktivity jsou realizovány také samotnými obcemi a jejich příspěvkovými organizacemi. Zejména v malých obcích je podporována spolková činnost, v rámci ní bývá vyvíjena iniciativa občanů. Ve venkovských oblastech je vnímána také nutná potřeba vybudování nízkoprahových zařízení pro mládež.

Aktivity na podporu rodiny jsou dle představitelů veřejné správy podporovány pouze prostřednictvím společenských akcí, ale konkrétně cílená aktivita chybí. V některých obcích jsou zřízeny např. Family Pointy. Jedna obec v rámci podpory manželství zajišťuje různá místa na svatební obřady, která budou pro manžele zajímavá. Dle koordinátorů jsou aktivity na podporu rodiny zajišťovány zejména organizacemi, které navštěvují jak matky s dětmi, tak i manželské páry, a které se prostřednictvím tematických aktivit

snaží předcházet těžkostem v životě funkčních rodin. Neziskové organizace bývají podporovány ze strany obce/města, ať už formou dotačních titulů nebo např. nabídkou prostor za zvýhodněnou cenu apod. V některých městech jsou přednášky pro manželské páry zaměřené na upevňování rodinných vztahů a posilování zdravého manželství realizovány samotnou obcí. V jedné obci mohou obyvatelé prostřednictvím sociálního odboru využít služeb psychologa zdarma. Psycholog je k dispozici zdarma obyvatelům i jiných obcí na bázi refundace (ostatní obce zpětně proplatí návštěvu psychologa svých obyvatel). Dle koordinátora tato služba funguje, lidé toho využívají. Aktivita v rámci podpory rodiny, které někteří koordinátoři doporučují podpořit nebo zřídit, jsou např. služba asistenta pro rodiny na nekomerční bázi, zajistit více „náhradních babiček“, podpořit osvětu u mladých lidí, kteří mohou čerpat z životních příběhů jiných (starších) lidí, nebo podpořit péči o pečující osoby a pomoci jim s péčí o opečovávanou osobu prostřednictvím zajištění dostupné odlehčovací služby, denního stacionáře, nabídky sociálního poradenství apod.

V rámci podpory **aktivního a soběstačného stáří** jsou v některých obcích zřízeny Senior Pointy. V obcích fungují také různá sdružení a spolky jako např. kluby seniorů, které jsou ze strany obce podporovány finančně, materiálně i prostřednictvím zvýhodněných podmínek např. při pronájmu prostor. Jeden respondent uvedl, že v jejich obci je zajišťován rozvoz jídel ze školní jídelny pro seniory na náklady obce, v jiné obci jsou senioři starší 70 let osvobozeni od poplatků za odpad. Dále jsou pro seniory realizovány vzdělávací aktivity a přednášky na témata zdraví, bezpečnost apod., také probíhají různé mezigenerační aktivity, v rámci nichž jsou propojovány zejména skupiny seniorů a dětí z mateřských a základních škol (hraní společenských her, čtení seniorů dětem, vystoupení dětí pro seniory, pomoc seniorů při organizaci dětských aktivit atd.). Nabídku mezigeneračních aktivit vidí někteří koordinátoři rodinné politiky jako nedostatečnou. Respondenti by také uvítali zajištění dobrovolnictví pro seniory a lepší komunikaci s dobrovolnickými centry. Jako stěžejní je ve venkovských oblastech vnímána podpora zajištění zdravotně-sociální péče pro seniory a osoby se zdravotním omezením. Ze strany koordinátorů padl návrh také na zajištění pracovního úvazku v rámci úřadu na aktivizaci seniorů a práci s nimi.

6.3.2 Životní období

Odpovědi respondentů jednotlivých skupin se v rámci této otázky ve velké míře dublovaly, proto jsou odpovědi vyhodnoceny dohromady.

V rámci životního období **těhotenství a narození dítěte** je dle respondentů důležité podpořit osvětu v otázce péče o dítě a rodičovství a podporovat aktivity pro nastávající rodiče (přednášky, workshopy, předporodní kurzy pro rodiče, cvičení pro těhotné apod.). Dle zástupců všech skupin respondentů se ze strany obce jedná spíše o podporu organizací, které tyto aktivity zajišťují. Obce v tomto období realizují např. vítání občánků a zároveň by měly zajistit dostupné a souhrnné informace pro nastávající rodiče (co, kde a jak zařídit před porodem a po porodu) včetně poskytnutí adresy úřadů, adresy lékařů, informací o prarodinných organizacích, jejich činnostech a možnostech podpory apod. Za důležité je vnímána i podpora seznamování a zapojení nově přistěhovalých obyvatel (rodičů), aby matky na mateřské dovolené nezůstávaly samy. Obec by měla zajišťovat také dostupnost lékařské péče pro matku i dítě (pediatrii) a ostatních služeb (obchody, volnočasové vyžití aj.).

V období **rodiny s kojencem** je důležité umožnit rodičům se setkávat a vytvořit pro ně dostupná zázemí, např. Family Point nebo dětská hřiště včetně uzavřených prostor (dětské koutky, dětská zábavní centra aj.), kde se mohou rodiče s dětmi setkávat i v případě nepřízně počasí apod. Ze strany obce by měly být podporovány i organizace a spolky se zaměřením na matky a rodiče s malými dětmi a jejich aktivity (sdílení zkušeností, partnerské poradny, právní poradny, psychologické poradny, volnočasové a vzdělávací aktivity pro rodiče s dětmi kojeneckého věku, volnočasové aktivity pro dospělé členy rodiny apod.). Důležité je pro rodiny zajistit také dostatek dostupných míst pro přebalení, nakojení nebo nakrmení např. na úřadech, náměstí, nádraží aj. Dle zástupců organizací je v tomto období důležitá i infrastruktura chodníků a bezbariérovost (např. pro bezpečnou jízdu s kočárkem) a rovněž zajištění zdravotní péče. Podobně je tomu také v životním období **malé dítě do 3 let**, kdy je opět potřeba zajistit možnosti pro setkávání rodičů s dětmi. V tomto období je podstatné zajistit dostupnost předškolních zařízení, dětských skupin apod., kam by mohly nastoupit i děti vyloučené z docházky do mateřské školy např. z důvodu nesplnění věkového kritéria. Město/obec by mělo také podpořit informovanost rodičů o prarodinných aktivitách jakožto prevenci izolace matek na mateřské a rodičovské dovolené a podporovat programy k návratu do zaměstnání.

V rámci životního období **dítě v mateřské škole** je mimo již zmíněného zapotřebí zajistit dostupnost mateřských škol s dostatečnou kapacitou a přijatelnou provozní dobou pro pracující rodiče. Potřebné jsou také aktivity zaměřené na předškolní výchovu dětí, včetně zajištění dostupnosti služeb jako logopedická poradna, právní poradna, psychologická poradna, volnočasové a vzdělávací aktivity pro rodiče i děti. V tomto období je rovněž důležitá síť kvalitních dětských hřišť a přírodních ploch v obci a podpora organizací a spolků a jejich aktivity pro matky a rodiny s dětmi (mateřská a rodinná centra aj.) ze strany obce.

V životním období **dítě školního věku** je opět potřebné zajistit dostupnost a dostatečnou kapacitu především základních škol, školní družiny a mládežnických organizací/klubů, které budou zajišťovat mimoškolní aktivity/kroužky pro děti. Dle koordinátorů vzniká problém např. u nízkopříjmových rodin, kdy rodiče nemohou nebo nechtějí dětem platit kroužky, proto je zapotřebí vznik nízkoprahových denních center pro děti a mládež, která budou dostupná i pro děti z menších obcí. Problémovým obdobím jsou školní prázdniny, kdy rodiče musí chodit do zaměstnání, proto je zapotřebí podporovat aktivity, které by dětem pomohly smysluplně trávit čas a zároveň zajistily hlídání dětí (např. dotační tituly na příměstské tábory). Jako důležité vidí respondenti podporu preventivních opatření týkajících se patologických jevů ve společnosti (např. přednášky ve školách). Další realizovanou aktivitou bývá zvýhodněné jízdné pro žáky a dětské/studentké vstupenky (bazén, ZOO apod.).

V rámci životního období **mladý člověk v procesu vzdělávání** chybí dle respondentů volnočasové vyžití pro mládež, která vyhledává spíše více soukromí, resp. prostředí kde mohou projevit své svobodné chování bez dozoru dospělých. I u této skupiny vidí respondenti smysluplnost v zajištění nízkoprahového denního centra pro děti a mládež. Dále by měla být podporována prorodinná výchova na školách a informovanost mladých lidí o možnostech uplatnění na trhu práce. Dle zástupců veřejné správy venkovských oblastí je důležité podpořit ze strany obce i její dopravní dostupnost (posílení spojů), aby mladí lidé mohli dojíždět do škol, zaměstnání, ale také za zábavou. Obec by měla u mladých lidí podpořit také dostupnost bydlení a pracovních příležitostí. Jako příležitost respondenti vidí zapojení mladých lidí do dění v obci prostřednictvím dobrovolnictví. Zástupci organizací doporučují zaměřit se také na podporu prevence a řešení patologických jevů u mladých lidí (vč. kyberšikany, vztahových problémů apod.) např. prostřednictvím služeb poraden.

Osoby nacházející se v životním období **po aktivním rodičovství** mají na výběr z nabídky volnočasových aktivit realizovaných jak příspěvkovými organizacemi obcí (např. knihovna), tak ostatními organizacemi, které jsou obcí podporovány (např. seniorské kluby). Pro seniory jsou pak v některých obcích a městech zřízeny Senior Pointy umožňující trávení volného času zejména s vrstevníky. Jako potřebné vidí respondenti podporu nabídky prorodinných a mezigeneračních aktivit (např. společné dílny) umožňující setkávání několika generací. Všechny skupiny respondentů hodnotí, že je ze strany obcí realizováno málo cílených mezigeneračních aktivit. Spousta mezigeneračních aktivit je zajišťována prostřednictvím „všeobecných akcí“ (masopust, dětský den, rozsvěcení Vánočního stroměčku apod.). Děti by také měly být od útlého věku vedeny k úctě k prarodičům (starším lidem) a zároveň by prarodičům měl být umožněn trávit čas se svými vnoučaty, ale tyto hodnoty by měly podporovat zejména samotné rodiny, obec může dle respondentů přispět pouze v rámci realizace aktivit na podporu takovýchto setkávání (prostřednictvím mezigeneračních aktivit). Respondenti vnímají také potřebu v rámci informovanosti obyvatel podporovat problematiku pečujících osob, popř. osob, které péči potřebují, aby lidé věděli, jaké mají možnosti a na koho a v jaké situaci se mohou obrátit.

6.3.3 Hodnocení Auditů FFC a soutěží

Potřebnost Auditů FFC hodnotí všechny skupiny respondentů podobně, a to kladně. Na škále 1-5 (kdy 1 = rozhodně nepotřebné a 5 = rozhodně potřebné) je potřebnost Auditů FFC průměrně hodnocena číslem 4, viz tabulka 6.6. Rozdíly v hodnocení potřebnosti Auditů FFC nejsou ani z hlediska územní dimenze (venkovská a městská oblast), průměrná hodnota je 4, tj. kladné hodnocení u respondentů z městských i venkovských oblastí. Zástupci venkovských oblastí pak jako nedostatky Auditů FFC uváděli administrativní a byrokratickou zátěž a nedostatek pracovníků na tuto agendu, tudíž ji musejí vykonávat ve svém volném čase.

Potřebnost soutěží „Obec přátelská k rodině“ a „Obec přátelská k seniorům“ hodnotí všechny skupiny respondentů kladně, viz tabulka 6.6. Jako potřebnější je vnímaná soutěž „Obec přátelská k seniorům“. Zástupci organizací hodnotí obě soutěže ze všech skupin respondentů jako nejpotřebnější. Potřebnost soutěží vnímají významněji respondenti působících v městské oblasti.

Tabulka 6.6: Hodnocení potřebnosti Auditů FFC (FamilyFriendlyCommunity) a soutěží

	Organizace	Obce	Kordinátoři RP	Oblast	
				městská	venkovská
Potřebnost hodnocení prorodinného klimatu obce (Audit FFC - FamilyFriendlyCommunity)	4,47	4,00	3,91	4,28	3,80
Přínosnost soutěže "Obec přátelská k rodině"	4,33	4,13	4,00	4,19	4,00
Přínosnost soutěže "Obec přátelská k seniorům"	4,20	3,54	4,00	4,06	3,50

Zdroj: ACCENDO, KRPJMK2020+

Otázka B4/ Jak vnímáte potřebnost hodnocení prorodinného klimatu obce (Audit FFC - FamilyFriendlyCommunity)?

Otázka B5/ Jak hodnotíte přínosnost soutěží?

Pozn.: Průměrný postoj je hodnocen na škále 1–5, kdy 1 = rozhodně ne (negativní hodnocení) a 5 = rozhodně ano (pozitivní hodnocení). Barevná škála porovnává hodnoty ve sloupcích – barevný odstín představuje hodnotu v buňce (tmavě modrá = nejnižší hodnota, tmavě červená = nejvyšší hodnota).

Respondenti vnímají Audit FFC jako motivační prvek pro zlepšení prorodinného klimatu v obci, umožňující zmapování potřeb rodin a probíhajících aktivit a dalších možných oblastí zlepšení rodinné politiky. Jako potřebné vnímají všechny skupiny respondentů snížení administrativní a byrokratické zátěže Auditů FFC. Dále vnímají, že je nedostatečná informovanost mezi občany o této aktivitě. Respondenti by ocenili lepší prezentaci dobré praxe, lepší propagaci obce přátelské k rodině nejen ze strany Jihomoravského kraje, ale i daných obcí, aby se informace dostaly do povědomí občanů dané obce. Jako problematický a matoucí je vnímán i samotný název „Audit FamilyFriendlyCommunity“.

V rámci hodnocení přínosnosti soutěží by respondenti ocenili nižší míru jejich administrativní zátěže a větší informovanost obcí o vyhlášení jednotlivých soutěží. „Měly by být aktivně osloveny všechny obce a zjednodušeno přihlašování včetně urychlení procesu soutěže, aby se projekty daly realizovat bez šibeničních termínů.“ Jako příležitost ke zlepšení vidí někteří zástupci venkovských oblastí např. ve finančním ocenění více obcí i menší částkou. V návaznosti na soutěže vidí koordinátoři i představitelé veřejné správy možnost vyhlášení více dotačních programů na rodinnou politiku ze strany MPSV, na které dosáhne více obcí. Ze strany zástupců organizací vzešel požadavek na zlepšení komunikace mezi zainteresovanými subjekty. „Více pozornosti věnovat praktickým setkáváním a společné práci spolu.“ Jeden zástupce koordinátorů vznesl také návrh na změnu způsobu hodnocení soutěží, navrhuje využívat kvantifikovaná data, procentuální poměry apod.

6.3.4 Náměty pro rodinnou a seniorskou politiku

Výběr námětů pro rodinnou a seniorskou politiku dle cílových skupin respondentů.

Náměty zástupců organizací:

1. Tvorba koncepčních a akčních plánů přesahujících politický mandát politiků a podporu participativní spolupráce veřejného sektoru, neziskového sektoru (např. sbory dobrovolných hasičů, sociální služby, zdravotní služby) a komerčního sektoru (podnikatelé na obci, firmy).
2. Vytvářet koncepční metodiky pro dané ORP, městečka a vesnice tak, aby malé obce měly návod, jak mají vnímat rodinnou politiku a vnímaly podporu ze strany kraje.
3. Více šířit dobrou praxi do obcí a ostatních krajů, cílit na představitele obcí, kteří nerozumí, co to je rodinná politika a nevidí její důležitost.
4. Prorodinná politika vedená a prezentovaná velmi prakticky a pragmaticky.
5. Podpora rozvoje zázemí pro občany i u malých obcí se 100–500 obyvateli.
6. Slevy pro rodiny, větší podpora prorodinných organizací a spolků formou dotačních titulů (osobní, provozní i materiální náklady).
7. Finanční podpora spolkové a neziskové činnosti na krajské i obecní úrovni.
8. Finanční zdroje na pořádání letních příměstských táborů jako pomoc pro rodiče v rámci sladování rodinného a pracovního života.
9. Pomoc rodinám s vyzvedáváním dětí za školek a družin, hlídání dětí, doučování dětí (např. ze sociálně slabších rodin, rodin samoživitelů nebo dětí s poruchami v učení). Dobré výsledky z praxe respondenta dokládají, že funguje komunikace ve formě: spolek – učitel (škola) – rodič – žák. Pomoc rodinám s vyzvedáváním a s hlídáním dětí rodinám, jejichž prarodiče a příbuzní bydlí daleko, např. formou dobrovolnictví či práce na dohodu – finanční zdroje na tuto činnost.
10. Propagace a podpora domácích hospiců.
11. Myslet na stárnutí populace v obci a tvořit zázemí pro seniory (seniorské domy, domy s pečovatelskou službou), zřídit místní pečovatelskou službu z občanů obce, mít komunitní sestru hrazenou z rozpočtu obce anebo z rozpočtu nasmlouvaného praktického lékaře či dětského lékaře.
12. Depistáž na obci pro zjištění, kdo v obci žije a kdo potřebuje pomoc. Vytvořit funkční kompetence pro sociální pracovníky městských částí (doposud je více kompetencí směřováno na sociální odbor města a na městských částech toho pracovníci pro rodinu nemohou moc udělat). Zřídit v rámci městských částí pracovníky rodinné politiky, koordinátory, kteří budou mít široké povědomí o institucích a firmách, které můžou v městské části pomoci.
13. Větší informovanost cílových skupin.
14. Vytvořit místo, kam by se mohli uchýlit rodiče s dětmi, např. rozšíření poboček Family Point.
15. Podpora duchovních, kulturních, volnočasových aktivit pro rodiny a jejich jednotlivé členy.
16. Podpora pěstounské péče.
17. Pomoc pečujícím osobám a osobám opečovávaným – zajištění dostupnosti terénních a ambulantních služeb pro pečující i opečovávané osoby i ve venkovských oblastech, pomoc pečujícím osobám při návratu do „normálního“ života vč. návratu na pracovní trh.
18. Zlepšení pomoci a podpory pozůstalých osob.
19. Zaměřit se na domovy pro seniory pro menší počet klientů pro udržení rodinného klimatu.

Náměty představitelů veřejné správy v městských oblastech:

1. Krajská podpora institutu manželství a jeho výhod oproti jiným formám soužití. Prevence před jejich rozpadem. Příběhy, pozitivní příklady.
2. Podpora preventivních aktivit pro rodiny, a to finančně z rozpočtu kraje ve větší míře.
3. Prioritizace rodinné a seniorské politiky. Aby ji politici vnímali jako stejně důležitou jako investice do materiálního rozvoje kraje.
4. V rámci různých slev zvýhodnit rodinu i s více jak 3 dětmi (současná praxe slev je pro rodiny s max. 2–3 dětmi).
5. Podpořit zaměstnavatele v zaměstnávání zkrácených úvazků pro seniory, matky s dětmi.
6. Zřizování seniorských center, příp. denních stacionářů a dostatečné financování sociálních služeb pro potřebné seniory.
7. Zapojování seniorů, kteří jsou spíše ponecháni svému osudu, spokojení nejsou, ale do nabízených aktivit se příliš nezapojují.
8. Rozhodně zvýšení rodičovského příspěvku, důstojné stáří v podpoře stravování.
9. Pracovat na zvyšování informovanosti a propojování komunity.

Náměty představitelů veřejné správy ve venkovských oblastech:

1. Dotační podpora budování rodinné politiky.
2. Podpora rozvoje místních iniciativ a demokracie. Setkávání, vytváření komunikačních platformy, informování, podněcování aktivit. Propojování aktérů. Vytváření pozitivní atmosféry a zázemí pro činnosti zájmových skupin.
3. Podpora obnovy infrastruktury, bydlení pro mladé rodiny, bydlení pro seniory, kteří nejsou schopni sami žít, ale zůstanou v rodné obci, zachování lidské pospolitosti v obci, obnova, udržování tradic napříč všemi generacemi.
4. Zlepšení infrastruktury (např. dobudování chybějících chodníků a cyklostezek), vč. navýšení finanční podpory pro realizaci naučných stezek apod.
5. Podpora dostupnosti vesnických oblastí v rámci veřejné dopravy.
6. Podpora kultury pod hlavičkou obcí. Finančně podpořit.
7. Podpora rozvoje volnočasových aktivit (i mezigeneračních), a to v zájmu utužování vzájemných vztahů.
8. Vytváření center pro mezigenerační setkávání – bezplatné využívání vyhrazených prostor. Tyto prostory by mohly využívat různé spolky, mládež, maminky s dětmi.
9. Podpora budování komunitních center s kvalitním zázemím a odborným vedením.
10. Ambasador, aktivní osoba organizující kulturní akce.
11. Podpora kvalitního předškolního a školského vzdělávání.
12. Zásadně a adekvátně podporovat pečovatelské služby v regionu (umožnit nemocným lidem přebývat u svých blízkých, a ne trávit čas v jiných zařízeních).
13. Koordinace a rozvoj služeb pro nejstarší a tělesně postižené občany v návaznosti na stárnutí populace a předpokládaný vývoj, lepší podpora rodin, kteří pečují o tyto seniory.
14. Aktivovat vznik zařízení pro denní péči o dospělé lidi s autismem a podobnými handicapami.
15. Zbytečné oddalování osvojování dětí z kojeneckých ústavů.
16. Podpora mladých rodin celostátně.

Náměty koordinátorů rodinné politiky:

1. Sdílení zkušeností a námětů, větší spolupráce se sousedními městskými částmi.
2. Sjednocení informací, kterých je velké množství. Využití spolupráce s obcemi a městskými částmi při jejich zveřejňování.
3. Denní nízkoprahové centrum pro děti a mládež.
4. Podpora bydlení pro mladé rodiny.
5. Finanční gramotnost, zdravotní gramotnost, kurzy efektivního rodičovství.
6. Podpora poskytování terénních služeb v malých obcích (zejména pečovatelskou službu). Obyvatelé malých obcí tyto služby nemají dostupné, a proto musí velmi často na konci života odcházet jinam.

6.4 Závěry

Většina respondentů neshledává ve stávající krajské koncepci rodinné politiky žádné závažné nebo primární nedostatky, ačkoli uvádějí konkrétní oblasti pro zlepšení. Důležité je podpořit osvětu v rámci rodinné politiky jak směrem k nestátním neziskovým organizacím, tak směrem k občanům, ale také směrem k obcím. Pro lepší srozumitelnost je vhodné sjednocení informací, kterých je dle respondentů velké množství a dochází tak k mnohdy nejednoznačnému výkladu rodinné politiky.

Mezi všemi skupinami respondentů je vnímána potřeba zkvalitnění koncepční a metodické podpory z kraje směrem k obcím, zejména obcím ve venkovských oblastech, kde bývá realizace rodinné politiky obcí upozaděna a většinou vychází pouze ze spolkové a neziskové činnosti, příp. z vlastní iniciativy rodin. Vedení metodické a koncepční podpory je doporučováno také směrem k Místním akčním skupinám, kde zůstává nevyužitý potenciál v jejich naplňování podpory územní identity. Z šetření také vyplynula potřeba podpory participativní spolupráce všech aktérů rodinné politiky na krajské i regionální úrovni v rámci horizontální i vertikální hierarchie a větší informovanosti o rodinné politice na místní i krajské úrovni s příklady dobré praxe a podporou porozumění koncepcí rodinné politiky i u neziskových organizací.

Většina respondentů neshledává ve stávající krajské koncepci rodinné politiky nedostatky. Někteří **zástupci neziskových organizací** uvedli, že jim vadí rozdělení na rodinnou politiku a seniorskou politiku. Dle jejich názoru je pro zachování jednoty rodiny důležité tyto oblasti neoddělovat a zároveň rodinnou a seniorskou politiku prioritizovat, aby byla politiky chápána stejně významně jako investice do materiálního rozvoje kraje. Dále uvádějí potřebu podpory rodinné politiky v oblasti dostupnosti terénních a ambulantních zdravotně-sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním omezením. Dále někteří respondenti uvádějí, že jim chybí možnost spirituální a duchovní péče pro rovnováhu a zdraví každého jedince nebo transparentní vyjádření a komunikace smrti a umírání jako jedno z životních témat rodiny nebo větší důraz na péči o osobu blízkou a pozůstalé. Ale zároveň oceňují, že Jihomoravský kraj s problematikou pečujících osob již pracuje. Další oblastí, se kterou by se dle zástupců organizací mělo v rámci krajské koncepce pracovat, je pomoc rodinám s vyzvedáváním dětí ze školek a družin, hlídání dětí, doučování dětí (např. ze sociálně slabších rodin, rodin samoživitelů nebo u dětí s poruchami v učení).

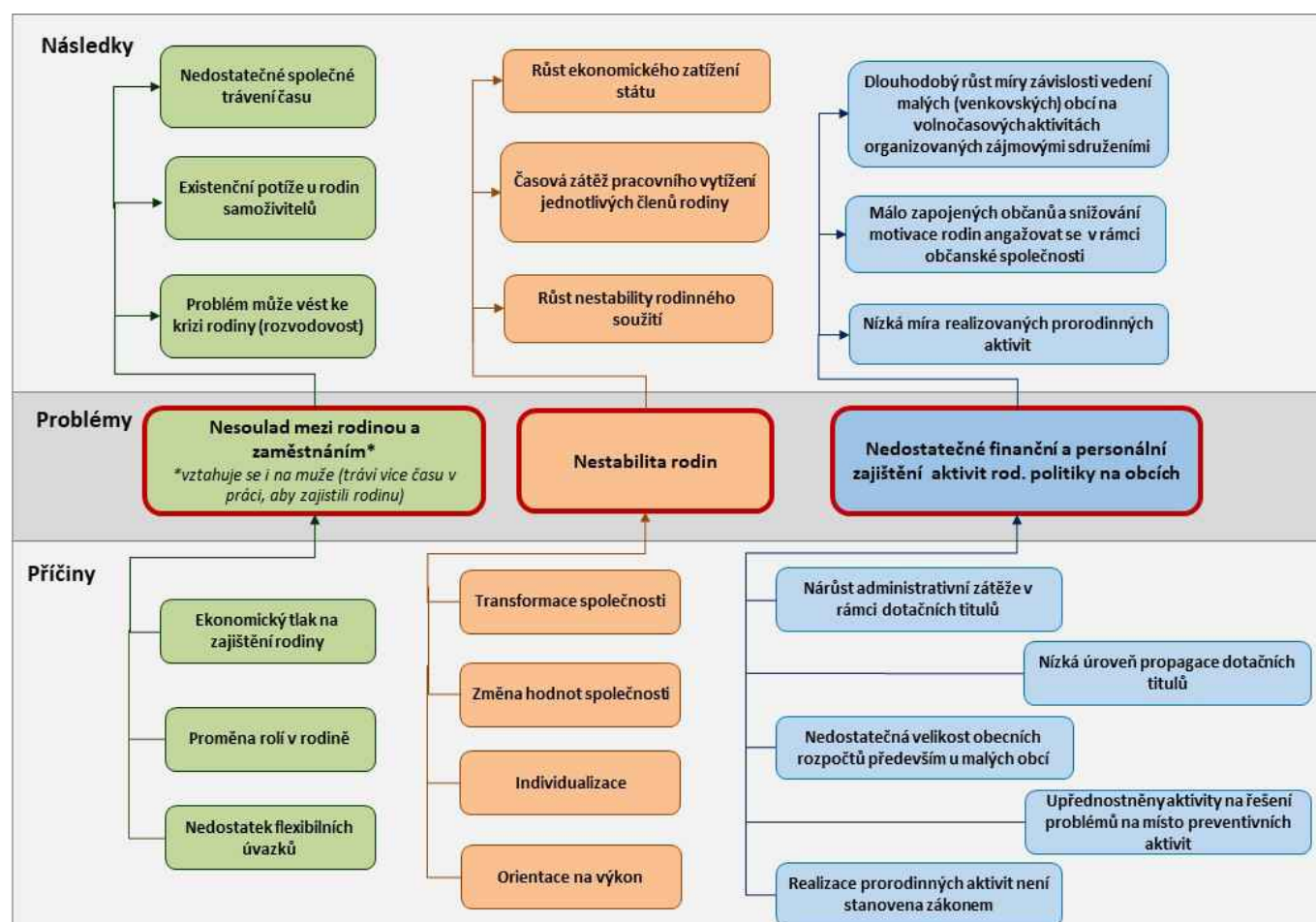
Představitelé veřejné správy zejména ve venkovských oblastech vnímají roli kraje v přímé podpoře rodin v oblasti rodinné politiky jako omezenou. Krajskou podporu vnímají zejména prostřednictvím metodické podpory obcím, dotačních programů obcím a podporou materiálních podmínek obcím a rodinám včetně podpory pracovních příležitostí pro rodiče s dětmi. Ze strany představitelů veřejné správy venkovských oblastí vzešla také potřeba podpory rozvoje místních iniciativ, setkávání, vytváření komunikační platformy, informování, podněcování aktivit, propojování aktérů a zajištění zázemí pro činnosti zájmových skupin. Další potřebnou oblastí, jež je podporována také zejména zástupci obcí venkovských oblastí, je finanční podpora bytové politiky, konkrétně výstavba podporovaného bydlení a sociálního bydlení, zejména startovacích bytů pro mladé rodiny. Více podporována by dle zástupců veřejné správy venkovských oblastí měla být v rámci rodinné politiky i dostupnost lékařské péče (zubní a praktičtí lékaři) a dostupnost sociálních služeb v oblasti seniorské péče (seniorská centra, denní stacionáře, domov pro seniory nebo domov s pečovatelskou péčí), příp. větší oceňování seniorů za to, čeho v životě dosáhli, a osvěta u mladých generací v oblasti prorodinného života. Zástupci veřejné správy městských oblastí mimo to navrhují také aktivní podporu mezigeneračního soužití rodin a více se zaměřit na mladé lidi ve věku do 30 let, kteří „bývají pracovní úspěšní, ale v osobním životě poněkud ztraceni, bezprizorní“ a nejsou ochotni zakládat rodiny, často mají špatnou zkušenost z domova, nejsou ochotni se vázat, dělat velká rozhodnutí.

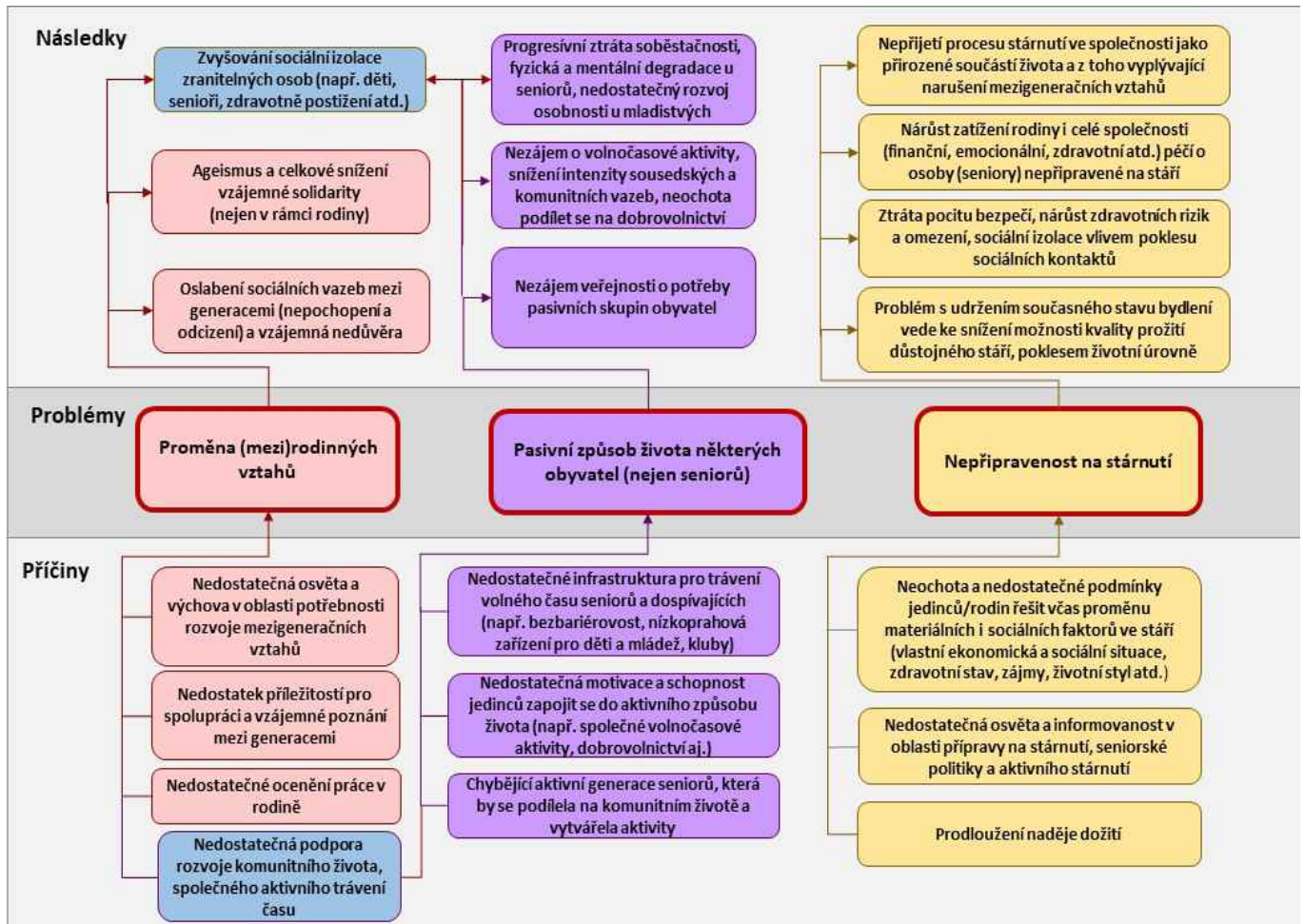
Dle většiny **koordinátorů** je rodinná politika Jihomoravského kraje na velmi dobré úrovni, zahrnuje všechny potřebné cíle a oblasti (nic primárního v ní nepostrádají) a může být vzorem pro ostatní kraje. Koordinátoři rodinné politiky by uvítali sdílení zkušeností a námětů v rámci rodinné politiky a větší spolupráci se sousedními obcemi nebo městskými částmi. Některým koordinátorům v rámci krajské koncepce chybí oblast řešící situaci, kdy v rodině jeden z rodičů zemře nebo oblast podpory finanční a zdravotní gramotnosti a efektivního rodičovství. Více by se rodinná politika kraje mohla zaměřit také na mladé lidi ve věku cca 12-20 let a pracující členy rodiny, resp. na zkvalitnění podmínek pro pracující osoby. Povědomí o rodinné politice se dle jejich názoru mezi lidmi zvyšuje. Infrastrukturu pro podporu rodinné politiky považují zejména v městských oblastech za dostačující, příležitost ze strany kraje vidí např. v oblasti podpory bytové politiky (rozšíření nabídky dostupného bydlení, např. startovací byty pro mladé rodiny) nebo v rozšíření sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež zejména v menších obcích. Další příležitostí je podpora revitalizace objektů předškolního a školního vzdělávání vč. zajištění dostatečné kapacity ve venkovských i městských oblastech, volnočasového vyžití (např. dětská hřiště, hřiště pro seniory, workoutová hřiště, sokolovny) aj. Koordinátoři nepodporují vznik nových organizací a subjektů rodinné politiky, ale zkvalitnění nabízených služeb a aktivit prorodinné politiky a jejich dostupnost včetně sociálně-zdravotní péče a vzdělání, např. rozšíření kapacity a dostupnosti služeb školních a rodinných psychologů, pedagogicko-psychologických poraden, manželských a vztahových poraden nebo dostupnosti sociálně-zdravotní péče pro seniory ve venkovských oblastech apod.

7. Stromy problémů pro identifikaci společných příčin a SWOT analýza

Ze zpracovaných výsledků je vytvořen tzv. strom problémů (též kauzální řetězec), který je klíčovou složkou results-based managementu (výsledkově orientovaného řízení). Pro design stromu problémů byla využita metodika autorů Linda G. Morra Imas a Ray C. Rist: The road to results. Designing and Conducting Effective Development Evaluations (Imas, Rist, 2009). Strom problémů umožňuje vytvořit přehledný soupis největších slabín systému, včetně příčin jejich vzniku a jejich možných následků a dopadů, ke kterým by vedlo neřešení uvedených problémových oblastí.

7.1 Strom problémů





7.2 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> Od roku 2011 roste v JMK hrubá míra sňatečnosti. 	<ul style="list-style-type: none"> Nárůst seniorské složky obyvatel a s tím spojená nutnost zajištění infrastruktury, péče.
<ul style="list-style-type: none"> Od roku 2010 dochází v JMK k poklesu míry rozvodovosti. 	<ul style="list-style-type: none"> Vysídlování obyvatel z periferie v jihovýchodní části kraje.
<ul style="list-style-type: none"> V porovnání s ostatními kraji ČR má JMK vyšší podíl osob s vysokoškolským vzděláním. 	<ul style="list-style-type: none"> Výrazný suburbanizační trend v okolí Brna a s ním spojená nutnost vybudování potřebné infrastruktury (obchody, zdravotnická zařízení, školy apod.) důležité pro rodinu.
<ul style="list-style-type: none"> Za posledních 10 let došlo v JMK k nárůstu počtu obyvatel o 40 tis. osob, především z důvodu pozitivního migračního salda. 	<ul style="list-style-type: none"> V malých obcích na venkově není dostatek předškolních zařízení a aktivit, které by pomáhaly rodičům realizovat profesní plány.
<ul style="list-style-type: none"> JMK patří mezi kraje s nejdělsí nadějí dožití jak žen, tak i mužů. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatečná nabídka dostupných služeb dětských psychologů a psychologů pro rodiny.
<ul style="list-style-type: none"> JMK patří mezi kraje s nejvyšší hodnotou plodnosti, která má rostoucí trend. 	<ul style="list-style-type: none"> V malých obcích na venkově není dostatek nízkoprahových zařízení pro děti a mládež
<ul style="list-style-type: none"> JMK má mezi kraji ČR nižší podíl dětí narozených mimo manželství, ale za posledních 10 let došlo k jeho výraznému nárůstu. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatečná nabídka dostupného bydlení v některých větších obcích z důvodu malého počtu městských bytů.
<ul style="list-style-type: none"> Řešení podpory rodin v oblasti bydlení, ve velkých městech je snaha o zajištění dostupnosti nájemního bydlení, u malých obcí se jedná především o změny územního plánu z hlediska výstavby nových rodinných domků, příp. zasíťování pozemků. 	<ul style="list-style-type: none"> V malých obcích na venkově nedostupnost ambulantních i terénních zdravotních a sociálních služeb, vč. nedostatku praktických lékařů.
<ul style="list-style-type: none"> Ve větších městech je dostatek předškolních zařízení a aktivit pomáhajících realizovat profesní plány rodičů. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatečná podpora koordinované spolupráce aktérů rodinné politiky, vč. neziskového sektoru.
<ul style="list-style-type: none"> Města a některé větší obce mají rozvinutou síť mateřských klubů a rodinných center s alternativními možnostmi hlídání dětí - turistické tábory, lesní školky. 	<ul style="list-style-type: none"> Absence podpory rodin s více než 2 dětmi (např. problematika rodinného vstupného, které obvykle zahrnuje pouze dvě děti).
<ul style="list-style-type: none"> Ve větších městech je dostatečná nabídka programů v oblasti volnočasových, kulturních, sportovních, preventivních, osvětových aktivit pro různé cílové skupiny. 	<ul style="list-style-type: none"> Prostorová a časová nedostupnost služeb pro rodinu v krizi, např. dlouhé čekací doby na služby pedagogicko-psychologických, manželských a rodinných poraden.
<ul style="list-style-type: none"> Větší města mají dostatek vybavených dětských hřišť a sportovišť pro všechny věkové skupiny. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatečné opravy a pravidelná údržba objektů mateřských škol a dětských hřišť.
<ul style="list-style-type: none"> Větší města mají dobrou dostupnost terénních a ambulantních sociálních služeb zaměřených na seniory. 	<ul style="list-style-type: none"> Absence aktivit zaměřených na rodiny s dětmi se specifickými potřebami.
<ul style="list-style-type: none"> Pro malé obce na venkově je charakteristická vyšší soudržnost obyvatel a mezigenerační soužití rodiny. 	
<ul style="list-style-type: none"> Ve městech existence Family Pointů. 	
<ul style="list-style-type: none"> Ve větších obcích a městech se zvyšuje povědomí o rodinné politice. 	
<ul style="list-style-type: none"> Ve větších městech je zájem ze strany seniorů o aktivity. 	

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> Podpořit zodpovědnost obyvatel vůči péči o okolní prostředí, kde žijí. 	<ul style="list-style-type: none"> Nízké kapacity zdravotních a sociálních služeb vzhledem ke stárnutí populace (nárůst o 30 tis. občanů ve věku 80 let a více do roku 2030).
<ul style="list-style-type: none"> Podpora informovanosti aktérů rodinné politiky se zaměřením na malé obce o možnostech vytvářet prorodinné klima a podporovat aktivity rodinné politiky (vč. možnosti využití dotačních titulů). 	<ul style="list-style-type: none"> Nesoulad mezi nárůstem naděje dožití k nízké zdravé délce života – zatížení sociálních a zdravotních systémů a nízká kvalita života seniorů.
<ul style="list-style-type: none"> Zajištění dostatečné kapacity infrastruktury pro rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> Dlouhodobý nárůst teplot povede k zvyšujícím se vlnám horka především ve městech, které budou mít negativní dopad na každodenní život rodin mimo klimatizované prostory, což vede k hledání atraktivnějšího prostředí pro život (posílení trendu suburbanizace).
<ul style="list-style-type: none"> Aktivizovat potenciál seniorů především v oblasti dobrovolných aktivit, jelikož je předpokládáno prodloužení zdravé délky života. 	<ul style="list-style-type: none"> Společenské stereotypy a s nimi související nevýhodné postavení žen a starších osob na trhu práce.
<ul style="list-style-type: none"> Rozšíření realizace rodinných slev a úlev na poplatcích. Především pro vícečetné rodiny (s třemi a více dětmi). 	<ul style="list-style-type: none"> Zhoršující se adaptace na změny života rodiny při nástupu dítěte do jeslí nebo MŠ.
<ul style="list-style-type: none"> Zajištění dostupnosti služeb v rámci celého JMK, především služeb dětských psychologů a psychologů pro rodiny, příp. dalších služeb pro rodinu. 	<ul style="list-style-type: none"> Nízký potenciál soutěží pořádaných krajem – starostové vnímají, že soutěže nemají pro obce reálný přínos.
<ul style="list-style-type: none"> Rozvinout síť mateřských klubů a rodinných center i do malých obcí na venkově. 	<ul style="list-style-type: none"> Zhoršení kvality života seniorů v kontextu špatné orientace a neporozumění měnícímu se prostředí.
<ul style="list-style-type: none"> Větší finanční podpora infrastruktury na venkově, např. nízkoprahová denní centra pro děti a mládež, denní stacionáře pro seniory, bezpečná dopravní infrastruktura vč. chodníků. 	<ul style="list-style-type: none"> Zvýšení dostupnosti nelegálních návykových látek, a to jak ve městech, tak i na venkovských obcích.
<ul style="list-style-type: none"> Podpora neformální péče. 	<ul style="list-style-type: none"> Snižování účinnosti prevence sociálně patologických jevů kvůli omezeným možnostem podpory volnočasových aktivit.
<ul style="list-style-type: none"> Podpora a rozvoj terénních služeb. 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatek času pracovním vyčerpaným rodičům negativně ovlivňuje život rodiny.
<ul style="list-style-type: none"> Zapojení občanů do veřejného dění (rozvoj participace). 	<ul style="list-style-type: none"> Nízký zájem rodičů o trávení volného času dětí.
<ul style="list-style-type: none"> Vybudování infrastruktury vhodné pro individuální volnočasové aktivity pro mládež ve věku cca 12–20 let především na venkově. 	<ul style="list-style-type: none"> Vzrůstající tendence negativních dopadů kyberprostoru (závislost na informačně-komunikačních technologiích).
<ul style="list-style-type: none"> Rozšíření nabídek dostupných tzv. startovacích bytů pro mladé rodiny. 	<ul style="list-style-type: none"> Senioři v malých obcích na venkově nemají přístup k terénní službě, proto na sklonku života odchází do velkých měst.
<ul style="list-style-type: none"> Zlepšit údržbu dětských hřišť a přilehlého mobiliáře, obnova herních prvků a zastínění laviček a části dětských hřišť. 	<ul style="list-style-type: none"> Nízká dostupnost terénních služeb a denních stacionářů v malých obcích na venkově.
<ul style="list-style-type: none"> Zacílit aktivity na vyvážení pracovního a rodinného života. 	
<ul style="list-style-type: none"> Efektivnější podpora celoživotního vzdělávání (např. finanční gramotnost, zdravotní gramotnost, kurzy rodičovství). 	
<ul style="list-style-type: none"> Rozvoj a udržení aktivit pro zlepšení života seniorů. 	

Návrhová a implementační část

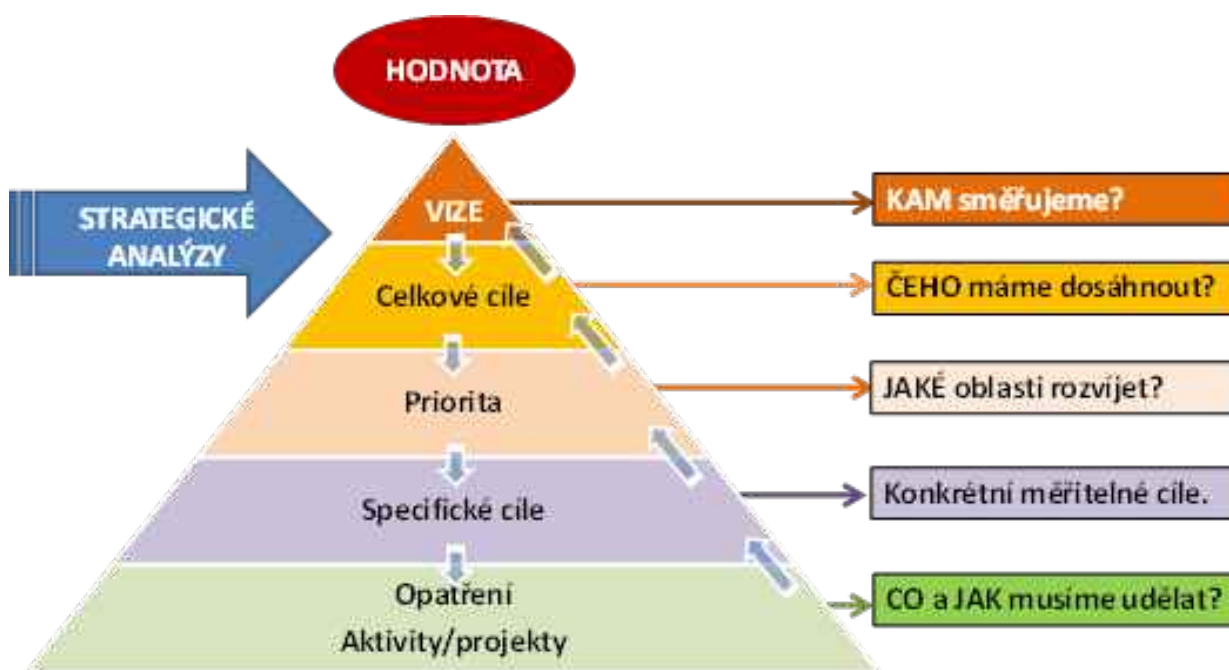


8 Návrhová část

Návrhová část koncepce bude obsahovat vizi, celkové cíle, priority, specifické cíle a opatření Jihomoravského kraje, které vycházejí z Metodiky přípravy veřejných strategií, přijaté usnesením vlády ČR č. 71/2019. Na základě specifičnosti rodinné politiky je součástí návrhové části i vymezení hodnoty.⁵⁴

- **Hodnota** – sdílená hodnota v území představiteli územní samosprávy (politiky), pracovníky veřejné správy, odborníky, zaměstnavateli, ale i veřejností, která přispívá k naplňování strategie ve všech dalších bodech. Význam hodnoty lze podpořit i vhodnou komunikační kampaní.
- **Vize** – popis žádoucího budoucího stavu, kterého chceme prostřednictvím realizace koncepce dosáhnout. Vztahuje se na koncepci jako celek. K naplnění vize by mělo dojít v dlouhodobém horizontu.
- **Celkové cíle** - rozvádí nadefinovanou vizi. Jedná se o konkretizovaný (jasný, faktický a srozumitelný) popis budoucího stavu, jehož prostřednictvím bude naplněna stanovená vize. Jedná se o souhrn výsledků a dopadů specifických cílů. K naplnění celkových cílů by mělo dojít ve střednědobém či dlouhodobém horizontu (což nemusí být bezprostředně po ukončení realizace Koncepce).
- **Priorita** – rozvojová priorita někdy označována jako prioritní osa má vymezený svůj specifický cíl.
- **Specifické cíle** - rozpracovávají celkové cíle v konkrétních prioritách rodinné politiky ve střednědobém horizontu.
- **Opatření** - definuje kroky vedoucí k dosažení požadovaných specifických cílů.

Obrázek 0.1: Schéma návrhové části



ZDROJ: PROCES, 2020

Pozn.: V dokumentu jsou používány maskuliny (označení v mužském rodě, např. zaměstnanec), daná označení se však vztahují jak k mužům, tak i ženám.

Cílové skupiny Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace:

1. osoby a rodiny ve všech životních fázích (např. rodiny s dětmi, matky/otcové na mateřské/ rodičovské dovolené, těhotné ženy a jejich partneři, mladá generace (mládež), osoby v produktivním věku, senioři, pečující osoby),
2. komunity,
3. zaměstnavatelé/OSVČ,
4. obce včetně jejich mikroregionálních organizací (např. Dobrovolný svazek obcí, Místní akční skupina),
5. a další aktéři rodinné politiky v území (např. školy a školská zařízení, knihovny, spolky, církve, prorodinné organizace a jiné).

8.1 Hodnota, vize a hlavní cíle rodinné politiky Jihomoravského kraje

Hodnota

Jihomoravský kraj považuje rodinu za významnou hodnotu pro stabilitu a další rozvoj regionu.

Vize

Jihomoravský kraj – region s nejlepším prostředím pro rodiny ve všech životních fázích, který zohledňuje potřeby obyvatel měst i venkovských obcí.

Celkové cíle

Hlavním cílem rodinné politiky Jihomoravského kraje je:

1. podpořit rodinu ve výkonu přirozených funkcí ve městě i na venkově,
2. vytvořit prostředí podporující vznik nových rodin a stabilních partnerských vztahů,
3. oceňovat přínos rodiny pro společnost a posilovat hodnotu rodiny,
4. zvýšit kvalitu rodinného života i ve stáří,
5. umožnit členům rodiny svobodně realizovat vlastní životní strategie bez ohledu na věk a pohlaví.

8.2 Priority a jejich specifické cíle (SC)

Priorita 1: Materiálně-technické podmínky

SC1: Vytvořit a rozvinout materiálně-technické podmínky, dostupnou a bezpečnou infrastrukturu (age friendly) a veřejný prostor pro rodiny ve všech životních fázích, který bude bezpečný, prostupný a inkluzivní.

Priorita 2: Sladění osobního, rodinného a profesního života

SC2: Umožnit sladění osobního, rodinného a profesního života při zachování principu svobodné volby osobních životních rozhodnutí

Priorita 3: Stabilita rodiny a mezigeneračních vztahů

SC3: Podpořit autonomii rodin založených na stabilních, celoživotních a mezigeneračních vztazích včetně neformální péče.

Priorita 4: Příprava na stáří a kvalita života seniorů

SC4: Podpořit včasnou a zodpovědnou přípravu na stáří a současně zvyšovat kvalitu života ve stáří podporou participace seniorů ve zdravém životním stylu za účelem prodloužení délky života stráveném ve zdraví.

Priorita 5: Komunitní život a dobrovolnictví

SC5: Udržet a rozvinout komunitní život a přístup k dobrovolnictví s aktivním zapojováním všech generací.

Priorita 6: Informační, osvětová a propagační činnost

SC6: Rozvinout prorodinné klima v kraji prostřednictvím informovanosti, osvěty a propagace.

Priorita 7: Institucionální zabezpečení rodinné politiky

SC7: Zabezpečit průřezovou rodinnou politiku kraje, iniciovat a podporovat rodinnou politiku obcí a spolupráci aktérů rodinné politiky (mj. odborných subjektů) včetně participace rodin.

1. Priorita 1: Materiálně-technické podmínky

- 1.1 Opatření v oblasti materiální pomoci
- 1.2 Opatření v oblasti rozvoje infrastruktury

2. Priorita 2: Sladění osobního, rodinného a profesního života

- 2.1 Opatření v oblasti podpory zaměstnavatelů
- 2.2 Opatření v oblasti podpory zaměstnanců
- 2.3 Prorodinná opatření na krajském úřadě a v příspěvkových organizacích JM kraje

3. Priorita 3: Stabilita rodiny a mezigeneračních vztahů

- 3.1 Opatření v oblasti aktivit podporujících rodinné vztahy, partnerské a rodičovské kompetence
- 3.2 Opatření na podporu zdravého a aktivního životního stylu rodiny
- 3.3 Opatření na podporu mezigeneračních vztahů
- 3.4 Opatření na podporu pečujících osob
- 3.5 Opatření na podporu rodin cizinců

4. Priorita 4: Příprava na stáří a kvalita života seniorů

- 4.1 Opatření v oblasti přípravy na odchod do důchodu
- 4.2 Opatření na podporu well-being (duševní pohody)

5. Priorita 5: Komunitní život a dobrovolnictví

- 5.1 Opatření na podporu dobrovolnictví
- 5.2 Opatření v oblasti podpory komunitního života

6. Priorita 6: Informační, osvětová a propagační činnost

- 6.1 Opatření na podporu informovanosti a propagace témat rodinné politiky
- 6.2 Opatření na podporu webového portálu a elektronických komunikačních médií

7. Priorita 7: Institucionální zabezpečení rodinné politiky

- 7.1 Opatření na podporu tvorby prorodinných opatření na úrovni obcí
- 7.2 Opatření na podporu institucionálního zabezpečení na úrovni Krajského úřadu JMK
- 7.3 Opatření na podporu spolupráce různých aktérů rodinné politiky

8.2.1 Priorita 1: Materiálně-technické podmínky

SC1: Vytvořit a rozvinout materiálně-technické podmínky, dostupnou a bezpečnou infrastrukturu (age friendly) a veřejný prostor pro rodiny ve všech životních fázích, který bude bezpečný, přístupný a inkluzivní.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem priority je nabídnout takovou formu a rozsah podpory a pomoci, které prospívají soudržnosti rodiny a současně respektují její autonomii. Krajská podpora výrazně rozšiřuje státem doporučovaná opatření na podporu rodiny a dotýká se jednotlivých životních fází rodiny. Podpora rodiny nepomáhá jen ke zvládnutí nároků kladených na život v rodině, ale pomáhá vytvářet i hodnoty, z nichž čerpá celá společnost.

Cíl bude naplňován prostřednictvím finanční podpory neziskových prarodinných organizací a obcí, nepřímé finanční podpory v podobě slev pro rodiny a seniory, dotací do infrastruktury zohledňující potřeby členů rodin v závislosti na jednotlivých životních fázích, směřování dotační podpory do oblastí vzdělávacích programů pro rodiny, podpory bydlení aj.

Zaměření podpory:

Podpora je určena subjektům s působností v Jihomoravském kraji, které pracují na realizaci cílů rodinné a seniorské politiky.

Struktura opatření Priority 1

Priorita 1: Materiálně-technické podmínky

1.1 Opatření v oblasti materiální pomoci

- 1.1.1. Slevy pro rodiny a seniory
- 1.1.2. Dotační programy v oblasti rodinné a seniorské politiky

1.2. Opatření v oblasti rozvoje infrastruktury

- 1.2.1. Veřejný prostor pro všechny skupiny obyvatel
- 1.2.2. Rozvoj specifické infrastruktury pro rodiny a seniory
- 1.2.3. Rozvoj hřišť pro všechny věkové skupiny
- 1.2.4. Podpora přívětivé veřejné dopravy pro rodiny s dětmi a seniory
- 1.2.5. Dopravní obslužnost okrajových částí JMK
- 1.2.6. Rozvoj cykloturistiky a cyklodopravy
- 1.2.7. Podpora rozvoje bydlení pro mladé páry a rodiny, podpora komunitního a vícegeneračního bydlení

Opatření Priority 1:

1.1. Opatření v oblasti materiální pomoci

Opatření	1.1.1 Slevy pro rodiny a seniory	
Popis opatření	Snižovat rodinám a seniorům náklady za nákupy či služby a současně zvýšit ekonomickou dostupnost volnočasových aktivit prostřednictvím slevových systémů.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none">• Realizace slevového systému pro rodiny s dětmi• Podpora slevového systému pro osoby starší 55 let věku• Propojením slevových systémů zajistit slevy pro prarodiče s vnoučaty	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet držitelů Rodinných pasů	a. Navýšení celkového počtu držitelů Rodinných pasů o 500 rodin ročně
	b. Počet držitelů Senior pasů	b. Navýšení celkového počtu držitelů Senior pasů o 500 seniorů ročně

Opatření	1.1.2. Dotační programy v oblasti rodinné a seniorské politiky	
Popis opatření	Vyhlášení a administrace dotačních programů odboru sociálních věcí na projekty v oblasti podpory rodiny a seniorů (prorodinných a proseniorských aktivit), vč. neformálních pečujících osob a dalších aktuálních potřeb podpory. Dotační programy představují důležitou podporu organizací a obcí v rozvoji rodinné a seniorské politiky.	
Zodpovědná osoba/ subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhlášení dotačních programů pro obce i NNO na podporu prorodinných a proseniorských aktivit 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Vyhlášení dotačních programů pro obce i NNO na podporu prorodinných a proseniorských aktivit	a. Vyhlášení dotačních programů v každém roce platnosti KRPJMK2020+

1.2. Opatření v oblasti rozvoje infrastruktury

Opatření	1.2.1. Veřejný prostor pro všechny skupiny obyvatel	
Popis opatření	Při úpravách veřejných prostor akcentovat vhodnost a bezbariérovost pro všechny skupiny obyvatelstva, podporovat bezpečnost na ulicích a silnicích a vytvářet příjemné prostředí s ohledem na životní prostředí a možnosti relaxace.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OD, OŽP, ORR	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Bezbariérovost budov a chodníků • Projekty zaměřené na bezpečnost na ulicích a silnicích (např. BESIP) • Podpora zadržování vody v krajině (např. výsadba zeleně) • Podpora úpravy veřejných ploch tak, aby mohly sloužit rekreaci a odpočinku všech generací (např. více zeleně ve městech) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OD, OŽP, ORR	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/ aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v období 2020-2030

Opatření	1.2.2. Rozvoj specifické infrastruktury pro rodiny a seniory	
Popis opatření	Rozvíjet místa pro přebalování, krmení a odpočinek rodin a dětí na veřejných místech. Rozvíjet mezigenerační a seniorská kontaktní centra	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoje dětských koutků a místností na veřejných místech za účelem přebalení, nakrmení a odpočinku dětí (Family Pointů) • Podpora rozvoje mezigeneračních a seniorských kontaktních center 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Celkový počet Family Pointů	a. Navýšení celkového počtu Family Pointů minimálně o 10 v období 2020-2030
	b. Celkový počet mezigeneračních a seniorských kontaktních center	b. Navýšení celkového počtu mezigeneračních a seniorských kontaktních center o 5 v období 2020-2030

Opatření	1.2.3. Rozvoj hřišť pro všechny věkové skupiny	
Popis opatření	Podporovat výstavby dětských hřišť, hřišť pro mládež, seniory apod. Spojovat prostor určený dětem s nabídkami lehkého cvičení pro dospělé.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, ORR	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora výstavby a revitalizace dětských hřišť • Podpora výstavby a revitalizace cvičících, workoutových a mezigeneračních hřišť 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, ORR	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 10 projektů/aktivit v období 2020-2030

Opatření	1.2.4. Podpora přívětivé veřejné dopravy pro rodiny s dětmi a seniory	
Popis opatření	Podporovat bezpečnost dopravy, zvýšit četnost jízd nízkopodlažních silničních a kolejových vozidel veřejné dopravy pro rodiny s dětmi a seniory, a to včetně podpory alternativních způsobů dopravy pro seniory.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OD, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Navýšit počet nízkopodlažních vozidel veřejné dopravy • Podpořit bezbariérovost nástupišť (MHD, bus, vlak) • Podpořit zavedení a rozvoj senior busů a nekomerční senior taxi • Podpora rozvoje rodinných cest za turistikou a na výlety. 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OD, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Podíl nízkopodlažních vozidel v regionální dotované veřejné dopravě (v %)	a. Navýšení podílu nízkopodlažních vozidel v regionální dotované veřejné dopravě o 10,0 % v letech 2020-2030
	b. Počet podpořených projektů/aktivit	b. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v letech 2020-2030

Opatření	1.2.5. Dopravní obslužnost okrajových částí JMK	
Popis opatření	Zajistit dopravní obslužnost v rámci okrajových částí kraje.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OD	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit návaznost spojů veřejné dopravy • Zajistit dostatek spojů veřejné dopravy za účelem cest do práce a do školy 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OD	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 1 projektu/aktivity v období 2020-2030

Opatření	1.2.6. Rozvoj cykloturistiky a cyklo dopravy	
Popis opatření	Rozvíjet cykloturistiku, rozvíjet a obnovovat její infrastrukturu pro podporu aktivního trávení volného času rodin a seniorů a pro podporu alternativního způsobu dopravy do zaměstnání, škol a službami. Posilovat důraz na bezpečné cyklostezky.	
Zodpovědná osoba/subjekt	ORR, OD	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Budování bezpečných cyklostezek • Rozšíření cyklostezek a cyklotras • Oprava, obnova a optimalizace značení stávajících cyklostezek a cyklotras • Zajištění doprovodné infrastruktury u cyklostezek a cyklotras pro rodiny a seniory (informační tabule, odpočívadla, přístřešky, odstavná zařízení pro kola, lavičky, půjčovna a úschovna kol apod.) • Zajištění cyklostezek a cyklotras s možností pohybu osob na invalidním vozíku • Podpora rozvoje cyklobusů a cyklovlaků 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet ORR, OD	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet kilometrů cyklostezek a cyklotras v JMK v rámci podpořených projektů JMK	a. Navýšení počtu kilometrů cyklostezek a cyklotras v JMK o 50 km mezi léty 2020-2030

Opatření	1.2.7. Podpora rozvoje bydlení pro mladé páry a rodiny, podpora komunitního a vícegeneračního bydlení	
Popis opatření	Podporovat dostupné bydlení a startovací byty pro mladé páry a rodiny, podporovat komunitní a vícegenerační bydlení pro zajištění důstojného bydlení mladým lidem, rodinám, seniorům a osobám v nepříznivé sociální nebo finanční situaci.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Propagace dobré praxe a pravidel pro startovací, dostupné, sociální a sdílené bydlení • Poradenství o možnostech výměny bytů lépe vyhovujícím životní situaci, poradenství o bezbariérových úpravách bydlení atd. 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných projektů/aktivit	a. Realizace minimálně 1 projektu/aktivity ročně

8.2.2 Priorita 2: Sladění osobního, rodinného a profesního života

SC2: Umožnit sladění osobního, rodinného a profesního života při zachování principu svobodné volby osobních životních rozhodnutí.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem podpory je umožnit sladění osobního, rodinného a profesního života při zachování principu svobodné volby osobních rozhodnutí ve všech životních fázích. Smyslem je podporovat lidi k volbě takových životních strategií, které jsou spojeny s rozhodnutím pro profesní a rodinný život, motivovat zaměstnavatele/OSVČ k vytváření vhodných podmínek zohledňujících zájmy a potřeby zaměstnanců pro sladění rodinného a profesního života, ocenění pozitivního vlivu rodinného života na výkon zaměstnance a zaměstnankyně a podporovat zaměstnavatele, pracovníky a pracovnice v oblasti aktivit age managementu.⁵⁵ V neposlední řadě je cílem upozornit na problematiku potřeb sendvičové generace, tj. osob souběžně pečujících o děti a (pra)rodiče a nastavit podporu při této činnosti.

Priorita zahrnuje podporu zaměstnavatelů/OSVČ, nestátních neziskových organizací a vzdělávacích institucí a prostřednictvím těchto aktérů i podporu zaměstnanců a zaměstnankyň s cílem vytvoření podmínek pro rovnováhu profesního – osobního a rodinného života podle svobodné volby jednotlivců a rodin. Jednotlivá opatření chtějí mj. podpořit pohled na rodinu a profesní sféru jako rovnocenné zdroje společenské prosperity.

Cíl je naplňován zejména prostřednictvím podpory realizací auditů, soutěží a seminářů za účelem zavádění flexibilních pracovních úvazků a alternativních forem zaměstnání, aktivit motivujících k sebevzdělávání, ke schopnosti sebe prezentace na trhu práce, které umožňují opětovný návrat na trh práce, zavádění a rozvoj inovativních forem péče o děti, seniory a dlouhodobě nemocné.

Zaměření podpory:

Zaměstnavatelé/OSVČ, zaměstnanci, nestátní neziskové organizace.

Struktura opatření Priority 2

Priorita 2: Sladění osobního, rodinného a profesního života

2.1 Opatření v oblasti materiální pomoci

- 2.1.1. Motivace a podpora zaměstnavatelů/OSVČ k tvorbě příznivého prostředí pro sladění osobního, rodinného a profesního života zaměstnanců
- 2.1.2. Podpora flexibilních forem zaměstnávání
- 2.1.3. Podpora age managementu
- 2.1.4. Odbourávání předsudků v oblasti zaměstnávání
- 2.1.5. Podpora posilování společenské odpovědnosti

2.2. Opatření v oblasti podpory zaměstnanců

- 2.2.1. Podpora služeb péče o děti v době prázdnin
- 2.2.2. Podpora služeb péče o děti v průběhu školního roku
- 2.2.3. Podpora vzdělávacích programů v oblasti sladování osobního, rodinného a pracovního života

2.3. Prorodinná opatření na krajském úřadě a v příspěvkových organizacích Jihomoravského kraje

- 2.3.1. Zavádění prorodinných opatření na Krajském úřadě JMK
- 2.3.2. Zavádění prorodinných opatření v příspěvkových organizacích JMK

Opatření Priority 2:

2.1. Opatření v oblasti podpory zaměstnavatelů

Opatření	2.1.1. Motivace a podpora zaměstnavatelů/OSVČ k tvorbě příznivého prostředí pro sladění osobního, rodinného a profesního života zaměstnanců	
Popis opatření	Motivovat a podporovat zaměstnavatele/OSVČ, což povede k harmonizaci potřeb a očekávání lidí všech věkových kategorií (mladá generace, rodiny s dětmi, sendvičová generace, senioři atd.) od trhu práce a nároků zaměstnavatelů. Současně motivovat k vytváření příznivého klimatu v zaměstnání pro sladění osobního, rodinného a profesního života (spokojený zaměstnanec = výkonný zaměstnanec).	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, ÚŘK, OSV, ORR	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora školení zaměstnavatelů v oblasti specifik zaměstnávání mladých lidí • Podpora školení zaměstnavatelů v oblasti tvorby prorodinného klimatu • Podpora auditů a soutěží motivujících k tvorbě prorodinného klimatu v zaměstnání • Podpora kampaní za účelem vytváření podmínek pro přítomnost dítěte na pracovišti • Osvěta problematiky sendvičové generace • Zpracování vzorových příkladů dobré praxe v oblasti rodinné a seniorské politiky pro zaměstnavatele, příklady zaměstnaneckých benefitů, firemní mateřské školy nebo dětské skupiny atd. a jejich prezentace 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV, ORR	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených/realizovaných projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v průběhu let 2020-2030

Opatření	2.1.2. Podpora flexibilních forem zaměstnávání	
Popis opatření	Podporovat flexibilní formy zaměstnání (zkrácené úvazky, práce z domova, sdílená pracovní místa apod.) a tím umožnit zaměstnancům sladění pracovního a rodinného života pro plné využití potenciálu pracovníků jejich zaměstnavatelů.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, ÚŘK, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora a realizace školení zaměstnavatelů v problematice sladění rodiny a zaměstnání • Zpracování vzorových příkladů dobré praxe pro zaměstnavatele, jak zavádět na pracovišti flexibilní formy práce, a jejich prezentace • Podpora prorodinných soutěží a auditů ve firmách • Podpora konání kulatých stolů s cílem podpořit komunikaci aktérů trhu práce 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených/realizovaných projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 1 projektu/aktivity ročně

Opatření	2.1.3. Podpora age managementu	
Popis opatření	Podporovat princip age managementu ve veřejné správě a samosprávě, v příspěvkových organizacích, firmách a u dalších zaměstnavatelů, šířit a propagovat aktivní práci s implementací age managementu do způsobu řízení lidských zdrojů.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, ÚŘK, OSV, ORR	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Osvětová kampaň (např. JMK přátelský pro všechny generace, zdravé pracoviště, zdravá rodina atd.) s cílem bourání věkových stereotypů, zdůraznění priority zdraví v pracovním i v osobním životě a podpory aktivního stárnutí (respektive aktivního přístupu k životu) • Podpora kurzů a seminářů pro rozvoj pracovních kompetencí v závislosti na proměnách trhu práce a životních fázích člověka na pracovišti s přihlédnutím k jeho měnícím se zdrojům (zdraví, kompetence, ale i hodnoty, postoje a motivace) • Realizace školení k přípravě expertů na oblast age managementu • Oceňování firem, které cíleně zaměstnávají osoby starší 55 let • Realizace výzkumného projektu na měření pracovní schopnosti (duševně i fyzicky pracujících) • Podpora analýzy stávající situace ve firmách (audit age managementu) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV, ORR	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených/ realizovaných projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/ aktivit v průběhu let 2020-2030

Opatření	2.1.4. Odbourávání předsudků v oblasti zaměstnávání	
Popis opatření	Podporovat zaměstnanost rizikových skupin na trhu práce (např. osoby po mateřské a rodičovské dovolené, rodiče malých dětí, osoby starší 50 let, lidé vracející se na trh práce po ukončení péče o osobu blízkou). Posilovat zdravé sebevědomí pečujících osob či rodičů po ukončení rodičovské dovolené, zejména v uvědomění si toho, jaké dovednosti péči získali a v čem mohou být pro zaměstnavatele přínosem.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzdělávání před nástupem do zaměstnání • Podpora rozvoje kompetencí a sebevědomí pro trh práce • Propagace přínosu zaměstnávání rizikových skupin pro zaměstnavatele • Propagace podpory udržení kontaktu se zaměstnavatelem ve specifickém období zaměstnance (např. lidé pečující o děti či o osobu blízkou a lidé v důchodovém věku) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v letech 2020-2030

Opatření	2.1.5 Podpora posilování společenské odpovědnosti	
Popis opatření	Podporovat organizace, samosprávy a firmy ke společensky odpovědnému chování ve vztahu k sociální a environmentální oblasti.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, ÚŘK	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace soutěží a kampaní (např. Cena hejtmana JMK za společenskou odpovědnost) k problematice společenské odpovědnosti firem • Zpracování vzorových příkladů dobré praxe v oblasti společenské odpovědnosti pro zaměstnavatele a jejich prezentace • Semináře a osvěta k tématu společenské odpovědnosti 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných/podpořených projektů/aktivit	a. Realizace/podpora 1 projektu/aktivity ročně

2.2. Opatření v oblasti podpory zaměstnanců

Opatření	2.2.1. Podpora služeb péče o děti v době prázdnin	
Popis opatření	Podporovat služby péče o děti, rozvoj družin, školních klubů a dalších aktivit v době prázdnin umožňujících rodičům realizovat své rodinné i profesní plány.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, OŠ	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Spolupráce studentů pedagogických a jiných fakult se školami v době prázdnin na zajištění provozu školních družin a školních klubů nebo příměstských táborů • Podpora či osvěta volnočasových aktivit pořádaných školou či zaměstnavateli v době prázdnin jako pomoc s hlídáním dětí pracujícím rodičům • Podpora táborových základem a kluboven • Podpora dalších programů pro děti v době prázdnin 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, OŠ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně

Opatření	2.2.2 Podpora služeb péče o děti v průběhu školního roku	
Popis opatření	Metodicky podporovat budování kapacity zařízení pečujících o děti předškolního věku včetně alternativních forem péče. Metodicky podporovat činnosti školních družin a klubů na základě dlouhodobých demografických trendů v lokalitě, se zohledněním nové bytové výstavby a požadavků místních občanů.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OŠ	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Metodická podpora vzniku a provozu služeb péče o děti (mateřské školy, firemní školky, dětské skupiny, lesní školky aj.) • Metodická podpora vhodně nastavené otevírací a provozní doby u zařízení pečujících o předškolní děti • Metodická podpora školních družin a klubů 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OŠ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Realizace metodické podpory v oblasti služeb péče o děti v průběhu školního roku	a. Realizace metodické podpory v oblasti služeb péče o děti v průběhu školního roku
	b. Počet podpořených projektů	b. Podpoření minimálně 5 projektů ročně

Opatření	2.2.3. Podpora vzdělávacích programů v oblasti sladování osobního, rodinného a pracovního života	
Popis opatření	Podporovat organizace poskytující programy v oblasti sladování osobního, rodinného a pracovního života formou vzdělávání, poradenství apod.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzdělávání, poradenství, osvěty a sdílení příkladů dobré praxe • Podpora vzdělávacích programů pro sendvičovou generaci 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit mezi léty 2020-2030

2.3. Prorodinná opatření na krajském úřadě a v příspěvkových organizacích Jihomoravského kraje

Opatření	2.3.1. Zavádění prorodinných opatření na Krajském úřadě JMK	
Popis opatření	Podporovat sladění rodinného a pracovního života zaměstnanců Krajského úřadu JMK včetně umožnění flexibilních forem práce	
Zodpovědná osoba/subjekt	OKŘ, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Provozovat firemní mateřskou školu • Analýza možností a případné pilotní ověření provozování denního stacionáře pro seniory na podporu sladění péče o seniora a zaměstnání • Umožnit flexibilní formy zaměstnání • Zajistit příměstské tábory pro děti zaměstnanců Krajského úřadu JMK • Vzdělávání a setkávání rodičů na mateřské a rodičovské dovolené • Organizovat mimopracovní aktivity pro rodiny zaměstnanců Krajského úřadu JMK 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, ÚŘK, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Spokojenost zaměstnanců KrÚ JMK s prorodinnými opatřeními	a. Udržení nebo zlepšení spokojenosti zaměstnanců KrÚ JMK s prorodinnými opatřeními
	b. Provoz firemní mateřské školy JMK	b. Zajištění a udržení provozu firemní mateřské školy JMK

Opatření	2.3.2. Zavádění prorodinných opatření v příspěvkových organizacích JMK	
Popis opatření	Podporovat sladění rodinného a pracovního života zaměstnanců příspěvkových organizací JMK.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, OKPP, OZ, OD	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podporovat prorodinná opatření v příspěvkových organizacích JMK • Podporovat sdílení dobré praxe v opatřeních zavedených v příspěvkových organizacích JMK • Podporovat účast v soutěžích a auditech na téma rodinné politiky • Vzdělávání a setkávání rodičů na mateřské a rodičovské dovolené 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, OKPP, OZ, OD	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet osvětových projektů/ aktivit	a. Realizace minimálně 1 projektu/ aktivity ročně

8.2.3 Priorita 3: Stabilita rodiny a mezigeneračních vztahů

SC3: Podpořit autonomii rodin založených na stabilních, celoživotních a mezigeneračních vztazích včetně neformální péče.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem je ocenění významu stabilních rodin a vytvoření podmínek pro výkon jejich přirozených funkcí s ohledem na zachování její vlastní autonomie. Podporou rozvoje rodičovských, partnerských a mezigeneračních vztahů přispět ke stabilitě rodin.

Zaměření podpory:

Nestátní neziskové organizace, obce, příspěvkové organizace kraje, církve a její organizace.

Struktura opatření Priority 3

Priorita 3: Stabilita rodiny a mezigeneračních vztahů

3.1 Opatření v oblasti aktivit podporujících rodinné vztahy, partnerské a rodičovské kompetence

- 3.1.1. Podpora organizací s prorodinnými aktivitami
- 3.1.2. Podpora manželského a rodinného poradenství
- 3.1.3. Příprava žáků a studentů k partnerství a aktivnímu rodičovství
- 3.1.4. Podpora profesionalizace a kvality služeb pro rodinu
- 3.1.5. Podpora přínosu a hodnoty rodiny v dnešní společnosti

3.2 Opatření na podporu zdravého a aktivního životního stylu rodiny

- 3.2.1. Podpora volnočasových aktivit pro rodiny
- 3.2.2. Podpora činnosti center volného času, sportovních klubů, škol a dalších organizací realizujících volnočasové aktivity
- 3.2.3. Podpora primární prevence sociálně patologických jevů (rizikového chování)
- 3.2.4. Projekty podporující zdravý životní styl

3.3 Opatření na podporu mezigeneračních vztahů

- 3.3.1. Podpora mezigeneračních aktivit

3.4 Opatření na podporu pečujících osob

- 3.4.1. Podpora programů pro osoby pečující o člena rodiny se zdravotním postižením nebo seniora

3.5 Opatření na podporu rodin cizinců

- 3.5.1. Podpora mezikulturního dialogu a začlenění rodin cizinců v Jihomoravském kraji

Opatření Priority 3:

3.1 Opatření v oblasti aktivit podporujících rodinné vztahy, partnerské a rodičovské kompetence

Opatření	3.1.1. Podpora organizací s prorodinnými aktivitami	
Popis opatření	Finančně podporovat organizace realizující prorodinné aktivity na podporu stability a funkčnosti rodiny.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzdělávání v partnerských kompetencích pro stabilní život budoucího rodičovského páru • Podpora programů příprav na manželství a rodičovství • Podpora seminářů a podpůrných programů pro začínající rodiče • Podpora osvětově-vzdělávacích programů pro rodiny • Podpora aktivit pro rodiče na mateřské či rodičovské dovolené • Vzdělávání v legislativě související se sňatkem s příslušníky jiného státu případně v legislativě jiných forem soužití. 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/ aktivit	a. Podpora minimálně 10 projektů/aktivit ročně

Opatření	3.1.2. Podpora manželského a rodinného poradenství	
Popis opatření	Podporovat poradenství jako prostředek podpory zachování přirozených funkcí rodiny a prevence jejího rozpadu.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora spolupráce s organizacemi manželských a rodinných poraden • Prezentace činnosti manželských a rodinných poraden směrem k veřejnosti 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných projektů/ aktivit	a. Realizace minimálně 1 projektu/ aktivity ročně

Opatření	3.1.3. Příprava žáků a studentů k partnerství a aktivnímu rodičovství	
Popis opatření	Podporovat programy nejen pro školy zaměřené na výchovu a vzdělávání mládeže k zodpovědnému partnerství a rodičovství a posilování odpovědnosti za funkčnost a stabilitu vlastní vytvořené rodiny v budoucnu.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, OŠ	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora realizace besed zejména se středoškoláky (ve školách, v zájmových organizacích, ve farnostech) na téma partnerských a rodičovských kompetencí • Vytvoření metodiky pro vzdělávací programy • Podpora zapojení seniorů do lektorské a přednáškové činnosti • Zavedení osvětové kampaně na podporu prevence neplodnosti 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/ aktivit v oblasti přípravy žáků a studentů k partnerství a aktivnímu rodičovství	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v období 2020-2030
	b. Vytvoření metodiky pro vzdělávací programy	b. Vytvoření metodiky pro vzdělávací programy

Opatření	3.1.4 Podpora profesionalizace a kvality služeb pro rodinu	
Popis opatření	Podporovat profesionalizaci a kvalitu služeb pro rodinu – zkvalitňovat stávající platformu organizací poskytujících služby pro rodinu.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vzdělávání vedení spolků poskytujících služby pro rodinu • Podpora setkávání členů spolků poskytujících služby pro rodiny a výměny dobré praxe 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných projektů/ aktivit	a. Realizace minimálně 3 projektů/aktivit v období 2020-2030

Opatření	3.1.5 Podpora přínosu a hodnoty rodiny v dnešní společnosti	
Popis opatření	Podporovat aktivity na ocenění přínosu a hodnoty rodiny pro společnost.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Propagace a zapojení do kampaní vyzdvihující hodnotu rodiny např. Týden pro rodinu, Národní týden manželství, Světový den těhotenství, Mezinárodní den seniorů 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet kampaní podporující přínos a hodnoty rodiny, do kterých se JMK zapojil	a. Zapojení JMK minimálně do 1 kampaně ročně

3.2 Opatření na podporu zdravého a aktivního životního stylu rodiny

Opatření	3.2.1. Podpora volnočasových aktivit pro rodiny	
Popis opatření	Podporovat volnočasové aktivity pro rodiny v oblasti kultury, sportu, turistiky, ekologie, duchovní a další.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, OŠ, OKPP, OŽP	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření vhodného a bezpečného prostředí k trávení volného času pro rodiny s dětmi • Podpora společného tvoření, vaření, vyrábění, předávání řemeslných, kulturních a hudebních dovedností, duchovních programů apod. • Organizace programů v rámci muzejní noci a noci kostelů 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, OŠ, OKPP, OŽP	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně

Opatření	3.2.2. Podpora činnosti center volného času, sportovních klubů, škol a dalších organizací realizujících volnočasové aktivity	
Popis opatření	Podporovat organizace a spolky zajišťující volnočasové vyžití pro děti, mládež, rodiny s dětmi, seniory atd.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OŠ, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora činností organizací a spolků zajišťujících volnočasové aktivity prostřednictvím dotačních programů 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OŠ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně.

Opatření	3.2.3 Podpora primární prevence sociálně patologických jevů (rizikového chování) Podpora primární prevence sociálně patologických jevů (rizikového chování)	
Popis opatření	Podporovat prevenci před škodlivými vlivy kouření, drog, alkoholu, šikany a hráčství, dále ochranu před nepoctivými prodejci (tzv. šmejdi) a osvětu o šíření nepravdivých informací a dezinformací (tzv. hoaxy a fake news). Aktivita realizovány zejména v souladu se Strategií Jihomoravského kraje pro oblast rizikového chování, závislostí a závislostního chování.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OŠ	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora preventivních programů ve školách směřujících k iniciování a zahájení nebo rozvinutí programů specifické primární prevence rizikového chování se zaměřením na zlepšení sociálního klimatu školy/třídy a na zvyšování odborných znalostí a kompetencí pedagogů a pedagogických pracovníků prevence a řešení rizikových projevů chování • Podpora certifikovaných programů nestátních neziskových organizací se zaměřením na specifickou primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže ve školství, sekundární a terciární prevenci drogových závislostí 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OŠ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 5 projektů/aktivit ročně

Opatření	3.2.4. Projekty podporující zdravý životní styl	
Popis opatření	Podporovat a prohlubovat zdravý životní styl a ochraňovat zdraví obyvatel (motivace k zdravému způsobu života, osvěta apod.)	
Zodpovědná osoba/subjekt	ÚŘK, OZ, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivity vycházející z Koncepce Projektu Zdravý kraj a místní agenda 21 na období 2020-2025 • Podpora aktivit NNO, obcí, spolků, zájmových skupin při realizaci aktivit na podporu zdravého životního stylu • Aktivity na podporu prevence vycházející z koncepce zdravotnictví JMK 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OZ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně

3.3 Opatření na podporu mezigeneračních vztahů

Opatření	3.3.1. Podpora mezigeneračních aktivit	
Popis opatření	Podporovat programy a aktivity na prohloubení mezigeneračních vztahů, dialogu a solidarity (programy zapojující seniory do péče o děti, programy škol pro žáky a jejich prarodiče, programy knihoven, obcí a spolků, které podporují mezigenerační vztahy).	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora a propagace mezigeneračních aktivit (např. čtení seniorů dětem) • Podpora realizace besed seniorů žákům a studentům ve školách včetně prezentace jejich společných výsledných aktivit • Podpora programů náhradních babiček/dědečků • Podpora společných aktivit dětí a seniorů 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně

3.4 Opatření na podporu pečujících osob

Opatření	3.4.1 Podpora programů pro osoby pečující o člena rodiny se zdravotním postižením nebo seniora	
Popis opatření	Podporovat neformálně pečující osoby o člena rodiny se zdravotním postižením nebo s dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem nebo seniora prostřednictvím aktivit nestátních neziskových organizací/dobrovolníků (předcházení syndromu vyhoření u neformálních pečujících osob).	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Realizace vzdělávacích a podpůrných programů • Podpora osvětově vzdělávacích aktivit pro veřejnost • Rozvoj dobrovolnictví v oblasti neformální péče • Podpora institucí a organizací s nabídkou vzdělávání pro pečující osoby 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/programů	a. Podpora minimálně 1 projektu/programu ročně

3.5 Opatření na podporu rodin cizinců

Opatření	3.5.1. Podpora mezikulturního dialogu a začlenění rodin cizinců v Jihomoravském kraji	
Popis opatření	Podporovat mezikulturní dialog, a tím pomáhat odstranit bariéry mezi cizinci a obyvateli JMK, podporovat/zlepšovat postavení a začlenění rodin cizinců v JMK.	
Zodpovědná osoba/subjekt	ORR	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt „Provoz Centra pro cizince JMK“ • Realizace kurzů českého jazyka • Vzájemná výměna kulturního bohatství národů – jídlo, zvyky, umělecké výrobky, tradice, oblékání, jazyk atd. 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet ORR	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet přímo dotčených cizinců ze zemí EU a třetích zemí	a. Podpora minimálně 100 cizinců ze zemí EU a třetích zemí ročně

8.2.4 Priorita 4: Příprava na stáří a kvalita života seniorů

SC4: Podpořit včasnou a zodpovědnou přípravu na stáří a současně zvyšovat kvalitu života ve stáří podporou participace seniorů ve zdravém životním stylu za účelem prodloužení délky života stráveném ve zdraví.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem je zvýšit kvalitu života ve stáří, podporovat zdravé stárnutí, umožnit seniorům a seniorkám naplňovat své individuální potřeby a strategie, podporovat jejich důstojnost a vědomí práv i navzdory případným fyzickým či mentálním omezením, stejně jako podpora autonomie a odpovědného rozhodování o sobě sama. Cílem je podpořit osoby a rodiny v uvědomění si potřeby včasné přípravy na změny, související s příchodem stáří, jako je úbytek fyzických i psychických sil, možné snížení finančního zajištění s přechodem do důchodu, potřeba bezbariérového a prostorově odpovídajícího prostředí bydlení ve stáří a zvýšit informovanost o možnostech podpory a pomoci.

Zaměření podpory:

Život ve stáří a příprava na stáří se týká jak jednotlivých osob/rodiny, tak společnosti, včetně obcí a krajů

Struktura opatření Priority 4

Priorita 4: Příprava na stáří a kvalita života seniorů

4.1 Opatření v oblasti přípravy na odchod do důchodu

4.1.1. Podpora přípravy na přechod do důchodu

4.2 Opatření na podporu well-being (duševní pohody)

4.2.1. Podpora kvalitně prožitého života

4.2.2. Podpora zvládání změn

4.2.3. Podpora aktivního způsobu života seniorů

Opatření Priority 4:

4.1 Opatření v oblasti přípravy na odchod do důchodu

Opatření	4.1.1. Podpora přípravy na přechod do důchodu	
Popis opatření	Podporovat, šířit a propagovat aktivní práci s plánem odchodu do důchodu, předávat odborné a profesní zkušenosti mladším zaměstnancům, podporovat nabídky spolupráce v důchodu u bývalého zaměstnavatele (např. formou dobrovolnictví).	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, ÚŘK, OKŘ	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none">Podpora kurzů a seminářů pro úspěšnou tranzici při odchodu ze zaměstnání do důchodu	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, OKŘ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 1 projektu/aktivity ročně

4.2 Opatření na podporu well-being (duševní pohody)

Opatření	4.2.1. Podpora kvalitně prožitého života	
Popis opatření	Podporovat základní předpoklad kvality života, zdravého životního stylu a psychické kondice formou podpory vzdělávacích a preventivních programů pro osoby ve věku 40+, 50+, 60+ a 65+.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> Realizace vzdělávacích a preventivních programů Podpora rehabilitačního cvičení 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v období 2020-2030

Opatření	4.2.2 Podpora zvládnání změn	
Popis opatření	Připravovat a realizovat programy zaměřené na zvládnání změn a prevence syndromu vyhoření.	
Zodpovědná osoba/subjekt	ÚŘK, OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> Osvětová kampaň na podporu prevence syndromu vyhoření u seniorů Podpora realizace seminářů pro seniory se zaměřením na zvládnání změn, nácvik relaxačních technik apod. Podpora technické, počítačové a finanční gramotnosti Podpora pozice Domovníka 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ, OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů /aktivit v období 2020-2030

Opatření	4.2.3 Podpora aktivního způsobu života seniorů	
Popis opatření	Podporovat aktivity pro seniory nabízející smysluplné trávení času a vzdělávání.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> Podpora organizací a klubů pro seniory s aktivizační náplní Podpora obcí, které zajišťují programy s aktivizační náplní Podpora mezigeneračních aktivit Podpora vzdělávání pro seniory, rozšíření Senior akademie a studijních oborů Univerzit třetího věku 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit ročně

8.2.5 Priorita 5: Komunitní život a dobrovolnictví

SC5: Udržet a rozvinout komunitní život a přístup k dobrovolnictví s aktivním zapojováním všech generací.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem je zapojit obyvatele obcí a měst do komunitního života a tím posílit přirozené vazby rodin k lidem a místu, kde žijí a tráví svůj volný čas. Smyslem je také podpora neformálního přirozeného setkávání a posílení sousedských vztahů a soudržnosti, s čímž souvisí také podpora dobrovolnictví nejen v rámci rodiny, ale i širší komunity.

Zaměření podpory:

Osoby a rodiny ve všech životních fázích, komunity, obce včetně jejich mikroregionálních organizací.

Struktura opatření Priority 5

Priorita 5: Komunitní život a dobrovolnictví

5.1 Opatření na podporu dobrovolnictví

- 5.1.1. Podpora dobrovolnictví
- 5.1.2. Ocenění a osvěta dobrovolnictví

5.2 Opatření v oblasti podpory komunitního života

- 5.2.1. Zapojení všech generací do komunitního života
- 5.2.2. Budování a rozvoj komunitních center

Opatření Priority 5:

4.1 Opatření na podporu dobrovolnictví

Opatření	5.1.1. Podpora dobrovolnictví	
Popis opatření	Podporovat vzdělávací programy zaměřené na nábor všech generací včetně vzdělávání pro specifika dobrovolnické činnosti.	
Zodpovědná osoba/subjekt	ÚŘK	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none">• Při vytváření dobrovolnických databází zpracovávat i nabídky a poptávky seniorů• Pořádání workshopů, konferencí, příkladů dobré praxe• Sdílení dobré praxe v této oblasti	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených/realizovaných projektů/aktivit	a. Podpora/realizace minimálně 3 projektů/aktivit v období 2020-2030

Opatření	5.1.2. Ocenění a osvěta dobrovolnictví	
Popis opatření	Realizovat projekty a aktivity na podporu vědomí, že dobrovolnictví by mělo být součástí běžného života.	
Zodpovědná osoba/subjekt	ÚŘK	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhlášení ocenění pro dobrovolníky (např. Křesadlo) • Mediální podpora dobrovolnictví 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OKŘ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných projektů/aktivit	a. Realizace minimálně 1 projektu/aktivity ročně

5.2 Opatření v oblasti podpory komunitního života

Opatření	5.2.1 Zapojení všech generací do komunitního života	
Popis opatření	Motivovat a podporovat všechny generace v občanské angažovanosti a veřejném rozhodování v oblastech občanského a komunitního života.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV, ÚŘK	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Osvětová činnost a propagace komunitního života a soudržnosti obyvatel směrem k zástupcům obcí a měst (semináře, sdílení dobré praxe apod.) • Podpora sousedských slavností • Podpora sousedské výpomoci • Podpora občanské a komunitní angažovanosti 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV, OKŘ	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 1 projektu/aktivity ročně

Opatření	5.2.2. Budování a rozvoj komunitních center	
Popis opatření	Podporovat komunitní a mezigenerační vztahy prostřednictvím kulturních, vzdělávacích, environmentálních, tělovýchovných a duchovních aktivit, které napomáhají budování komunitního života a rozvoji mezigenerační spolupráce.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora vzniku a rozvoje komunitních center • Podpora vzniku a rozvoje víceúčelových a kulturních center pro volnočasové aktivity 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet podpořených projektů/aktivit	a. Podpora minimálně 3 projektů/aktivit v letech 2020-2030

8.2.6 Priorita 6: Informační, osvětová a propagační činnost

SC6: Rozvinout prorodinné klima v kraji prostřednictvím informovanosti, osvěty a propagace.

Zdůvodnění/cíl:

Cílem je podporovat informovanost veřejnosti, organizací, obcí, médií a dalších o významu prorodinných opatření a všech aktivitách za účelem vytváření prorodinného klimatu ve spolupráci se všemi aktéry rodinné politiky. Opatření zahrnuje veškerou osvětu a informovanost prostřednictvím různých komunikačních kanálů.

Zaměření podpory:

Veřejnost, organizace, obce, média.

Struktura opatření Priority 6

Priorita 6: Informační, osvětová a propagační činnost

6.1 Opatření na podporu informovanosti a propagace témat rodinné politiky

6.1.1. Podpora publicity a informovanosti všech aktérů rodinné politiky

6.2 Opatření na podporu webového portálu a elektronických komunikačních médií

6.2.1. Zajištění správy, rozvoje a administrace webových stránek

6.2.2. Prezentace aktivit prostřednictvím sociálních sítí

Opatření Priority 6:

6.1 Opatření na podporu informovanosti a propagace témat rodinné politiky

Opatření	6.1.1. Podpora publicity a informovanosti všech aktérů rodinné politiky	
Popis opatření	Podporovat publicitu a informovanost rodičů, zástupců veřejné správy, organizací a nejširší veřejnosti o aktivitách sloužících k rozvoji rodinného života prostřednictvím propagace témat rodinné politiky ve spolupráci s audiovizuálními, tištěnými a elektronickými médii	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none">• Publikace článků týkajících se tématu rodinné a seniorské politiky• Tvorba elektronických (popř. tištěných) informačních materiálů• Realizace seminářů, konferencí, kulatých stolů a dalších diskusních setkání• Zaslání newsletteru o aktualitách v rodinné a seniorské politice zájemcům• Medializace dobré praxe v oblastech rodinné a seniorské politiky	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet zveřejněných informačních materiálů (např. články na webových stránkách rodinné politiky JMK)	a. Zveřejnění minimálně 12 informačních materiálů ročně

6.2 Opatření na podporu webového portálu a elektronických komunikačních médií

Opatření	6.2.1. Zajištění správy, rozvoje a administrace webových stránek	
Popis opatření	Zajišťovat správu a aktualizaci webových stránek informujících o rodinné a seniorské politice.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Správa webu rodinné a seniorské politiky, popřípadě dalších webů souvisejících s prarodinnými aktivitami kraje • Aktualizace mapy subjektů rodinné a seniorské politiky 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	<p>a. Smlouva o zajištění správy, rozvoje a administrace internetových stránek</p> <p>b. Aktualizace mapy subjektů rodinné a seniorské politiky</p>	<p>a. Uzavřená smlouva o zajištění správy, rozvoje a administrace internetových stránek v celém období 2020-2030</p> <p>b. Každoroční aktualizace mapy subjektů</p>

Opatření	6.2.2. Prezentace aktivit prostřednictvím sociálních sítí	
Popis opatření	Zajišťovat správu a aktualizaci profilů rodinné politiky JMK na sociálních sítích.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Správa Facebook profilů (Rodinná politika JMK, audit FFC, popř. dalších) • Správa dalších profilů na sociálních sítích (Twitter, Instagram apod.) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	<p>a. Počet zveřejněných příspěvků JMK na profilech rodinné politiky JMK na sociálních sítích</p>	<p>a. Zveřejnění alespoň 30 příspěvků JMK na profilech rodinné politiky JMK na sociálních sítích ročně</p>

8.2.7 Priorita 7: Institucionální zabezpečení rodinné politiky

SC7: Zabezpečit průřezovou rodinnou politiku kraje, iniciovat a podporovat rodinnou politiku obcí a spolupráci aktérů rodinné politiky (mj. odborných subjektů) včetně participace rodin.

Zdůvodnění/cíl:

Rodinná politika a její opatření musí vycházet z potřeb a impulzů rodin, jejich sdružení či odborných institucí. Jejich prosazení je však nemyslitelné bez institucionálního zabezpečení na úrovni samosprávy. Bez politického zájmu a institucionálního zajištění rozvoje rodinné politiky je její trvání krátkodobé, parciální a nekoncepční. Aktivní občané nebo prorodinné organizace mohou navržená opatření rodinné politiky naplňovat, ale nemohou proces jejího rozvoje řídit. Na příslušných úrovních politického rozhodování je vhodné ustanovit radu, komisi či jiný odpovídající orgán jako poradní orgán v otázkách rodin.

V opatřeních je také zahrnuto setkávání aktérů rodinné politiky za účelem výměny informací a podpory tvorby prorodinných opatření na úrovni kraje i na úrovni obcí.

Zaměření podpory:

Subjekty veřejné správy, veřejnost.

Struktura opatření Priority 7

Priorita 7: Institucionální zabezpečení rodinné politiky

7.1 Opatření na podporu tvorby prorodinných opatření na úrovni obcí

- 7.1.1. Metodická podpora obcím v realizaci rodinné a seniorské politiky
- 7.1.2. Podpora rozvoje prorodinných aktivit na úrovni obcí

7.2 Opatření na podporu institucionálního zabezpečení na úrovni Krajského úřadu JMK

- 7.2.1. Zabezpečení koordinace rodinné politiky na úrovni kraje a funkčních míst referentů rodinné politiky

7.3 Opatření na podporu spolupráce různých aktérů rodinné politiky

- 7.3.1. Podpora propojování aktivit zaměřených na rodinu a seniory
- 7.3.2. Spolupráce Krajského úřadu JMK s Ministerstvem práce a sociálních věcí
- 7.3.3. Rozvoj přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce v projektech zaměřených na rodinnou politiku
- 7.3.4. Zapojování občanů do diskuze o podobě prostředí přátelského rodině

Opatření Priority 7:

7.1 Opatření na podporu tvorby prarodinných opatření na úrovni obcí

Opatření	7.1.1. Metodická podpora obcím v realizaci rodinné a seniorské politiky	
Popis opatření	Zajišťovat metodickou podporu zástupcům obcí i koordinátorům rodinné politiky v oblasti rodinné a seniorské politiky prostřednictvím porad, seminářů, vzájemného sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Metodické porady, semináře, školení či individuální konzultace pro koordinátory rodinné politiky v obcích • Realizace seminářů pro zástupce vedení měst a obcí • Informovanost zástupců vedení měst a obcí na poradách 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet realizovaných aktivit	a. Realizace minimálně 2 aktivit ročně

Opatření	7.1.2 Podpora rozvoje prarodinných aktivit na úrovni obcí	
Popis opatření	Podporovat realizaci prarodinných a proseniorských aktivit na úrovni obcí prostřednictvím dotační podpory nebo projekty motivujícími k realizaci aktivit.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Dotační programy pro obce na rozvoj prarodinných a proseniorských aktivit • Informování o dotačních titulech jiných organizací a uskupení v oblasti rodinné a seniorské politiky, např. MAS, MPSV, MMR • Realizace auditu familyfriendlycommunity (obec přátelská rodině) • Sdílení dobré praxe (např. jak podporovat autonomii a soběstačnost seniorů, aktivity a projekty realizované v obcích) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Vyhlášení dotačních programů JMK na rozvoj prarodinných a proseniorských aktivit pro obce	a. Každoroční vyhlášení dotačních programů JMK na rozvoj prarodinných a proseniorských aktivit pro obce
	b. Počet obcí zapojených do Auditů FFC (příp. podobných projektů)	b. Navýšení počtu zapojených obcí do Auditů FFC v letech 2020-2030

7.2 Opatření na podporu institucionálního zabezpečení na úrovni Krajského úřadu JMK

Opatření	7.2.1. Zabezpečení koordinace rodinné politiky na úrovni kraje a funkčních míst referentů rodinné politiky	
Popis opatření	Zajišťovat koordinaci a realizaci rodinné politiky na krajském úřadě prostřednictvím referentů rodinné politiky a meziodborovou spoluprací v rámci pracovní skupiny napříč odbory.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Zajištění a rozšíření funkčních míst referentů rodinné politiky (popřípadě vznik oddělení) • Vznik a zajištění pracovní skupiny na úrovni kraje napříč odbory 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Zajištění funkčních míst referentů rodinné politiky JMK	a. Funkční místa referentů rodinné politiky JMK
	b. Zajištění pracovní skupiny na úrovni KrÚ napříč odbory	b. Existence pracovní skupiny na úrovni KrÚ napříč odbory

7.3 Opatření na podporu spolupráce různých aktérů rodinné politiky

Opatření	7.3.1. Podpora propojování aktivit zaměřených na rodinu a seniory	
Popis opatření	Podporovat diskuzi a spoluprací napříč sítí aktérů rodinné a seniorské politiky.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření pracovní skupiny ze zástupců zainteresovaných organizací, územních samospráv a dalších aktérů rodinné a seniorské politiky • Pořádání kulatých stolů a dalších setkání 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Vytvoření pracovní skupiny zainteresovaných aktérů rodinné a seniorské politiky JMK	a. Vytvoření pracovní skupiny zainteresovaných aktérů rodinné a seniorské politiky JMK

Opatření		7.3.2. Spolupráce Krajského úřadu JMK s Ministerstvem práce a sociálních věcí	
Popis opatření	Předávat si informace a příklady dobré praxe mezi Jihomoravským krajem a MPSV za účelem nastavení krajské i státní rodinné politiky.		
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV		
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Účast na platformách, poradách či jiných setkáních s pracovníky MPSV • Spolupráce při vytváření koncepcí a metodik MPSV • Spolupráce MPSV a JMK při realizaci projektů 		
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV		
Indikátor	Indikátor výstupu		Požadovaný stav
	a. Účast zástupců KrÚ JMK na setkáních s MPSV v rámci rodinné a seniorské politiky		a. Účast na 50,0 % setkání s MPSV v každém roce

Opatření		7.3.3. Rozvoj přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce v projektech zaměřených na rodinnou politiku	
Popis opatření	Předávat si informace a příklady dobré praxe v oblasti rodinné a seniorské politiky mezi JMK a ostatními kraji ČR a zahraničními regiony.		
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV		
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Účast na platformách či jiných setkáních krajských koordinátorů rodinné a seniorské politiky na úrovni ČR • Propagace dobré praxe rodinné a seniorské politiky JMK prostřednictvím účasti na platformách či jiných setkáních se zahraničními pracovníky působící v oblasti rodinné a seniorské politiky 		
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV		
Indikátor	Indikátor výstupu		Požadovaný stav
	a. Zapojení zástupců KrÚ JMK na přeshraničních, mezinárodních a meziregionálních platformách zaměřených na rodinnou a seniorskou politiku		a. Účast zástupců KrÚ JMK na přeshraničních, mezinárodních a meziregionálních platformách zaměřených na rodinnou a seniorskou politiku

Opatření	7.3.4. Zapojování občanů do diskuze o podobě prostředí přátelského rodině	
Popis opatření	Šířit osvětu mezi veřejností a vytvářet pocit odpovědnosti ve společnosti za utváření a udržování fungující rodiny prostřednictvím zapojování občanů do diskuze o podobě prostředí přátelského k rodinám.	
Zodpovědná osoba/subjekt	OSV	
Popis typových aktivit/projektů	<ul style="list-style-type: none"> • Zapojování občanů do auditu FFC • Podpora zapojování občanů do pracovních skupin k rodinné a seniorské politice • Podpora a osvěta vytváření komisí a výborů k tématu rodinné a seniorské politiky na úrovni místních samospráv • Zjišťování potřeb a preferencí občanů a rodin (např. dotazníkové šetření, kulaté stoly, výzkumy a analýzy) 	
Potenciální zdroje financování	Rozpočet OSV	
Indikátor	Indikátor výstupu	Požadovaný stav
	a. Počet uskutečněných setkání s občany o podobě prostředí přátelského rodině	a. Realizace minimálně 1 setkání s občany

Zdůvodnění výběru opatření KRPJMK2020+ je uvedeno v příloze tohoto dokumentu (Příloha č. 5: Zdůvodnění výběru opatření). Každé opatření je zhodnoceno dle jeho významnosti za jednotlivá kritéria (náklady, dopady a důležitost realizace).

9. Implementační část

Účelem Implementační části je nastavit proces implementace nově vzniklého dokumentu „Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje pro všechny generace na období 2020-2030“ (dále jen KRPJMK2020+) do činnosti Jihomoravského kraje (dále jen JMK).

V rámci implementace KRPJMK2020+ je popsán postup přípravy aktivit.⁵⁶ Rovněž je popsáno zavedení kroků a kompetencí do činnosti JMK. Pro zdárnou implementaci je určující aktivní podpora vedení kraje. Stežejní je institucionální zajištění implementace, tzn. zajištění činnosti Řídící skupiny KRPJMK2020+ (garant implementace a vyhodnocení naplňování KRPJMK2020+) a Koordinátora KRPJMK2020+ (výkonná složka realizace KRPJMK2020+). Koordinátora si volí členové Řídící skupiny, jedná se o pracovníka KrÚ JMK zařazeného pod OSV, který může být zároveň člen Řídící skupiny (není-li koordinátor člen Řídící skupiny, je s ní v úzké součinnosti).

Důležitou součástí implementace je také Akční plán a případně Zásobník aktivit, který je tvořen aktivitami, u kterých nedošlo k zařazení do Akčního plánu, a to z důvodu nedostatečných finančních zdrojů či nedostatečné připravenosti aktivit k realizaci.

KRPJMK2020+ je implementován prostřednictvím realizace aktivit Akčního plánu. Implementační mechanismy jsou nastaveny tak, aby se zajistilo společné působení různých aktivit v jednotlivých opatřeních směrem ke stanoveným cílům v rámci tohoto rozvojového dokumentu.

Základními faktory implementace KRPJMK2020+ jsou:

- A)** aktivní podpora na úrovni politické i na úrovni vedoucích dotčených odborů;
- B)** důkladná a úplná příprava a naplánování implementace;
- C)** úplná a cílená komunikace (zejména mezi aktéry rodinné politiky v území včetně obcí);
- D)** kompetentní implementační tým (tj. Řídící skupina KRPJMK2020+ a Koordinátor KRPJMK2020+, referenti pro rodinnou politiku);
- E)** vysoká míra zapojení zaměstnanců kraje a dalších aktérů do implementace (pracovní skupina, příp. projektové týmy).

Klíčovou aktivitou implementace je práce s informacemi a komunikace se všemi klíčovými aktéry rodinné politiky v území.

Činnost Řídící skupiny KRPJMK2020+

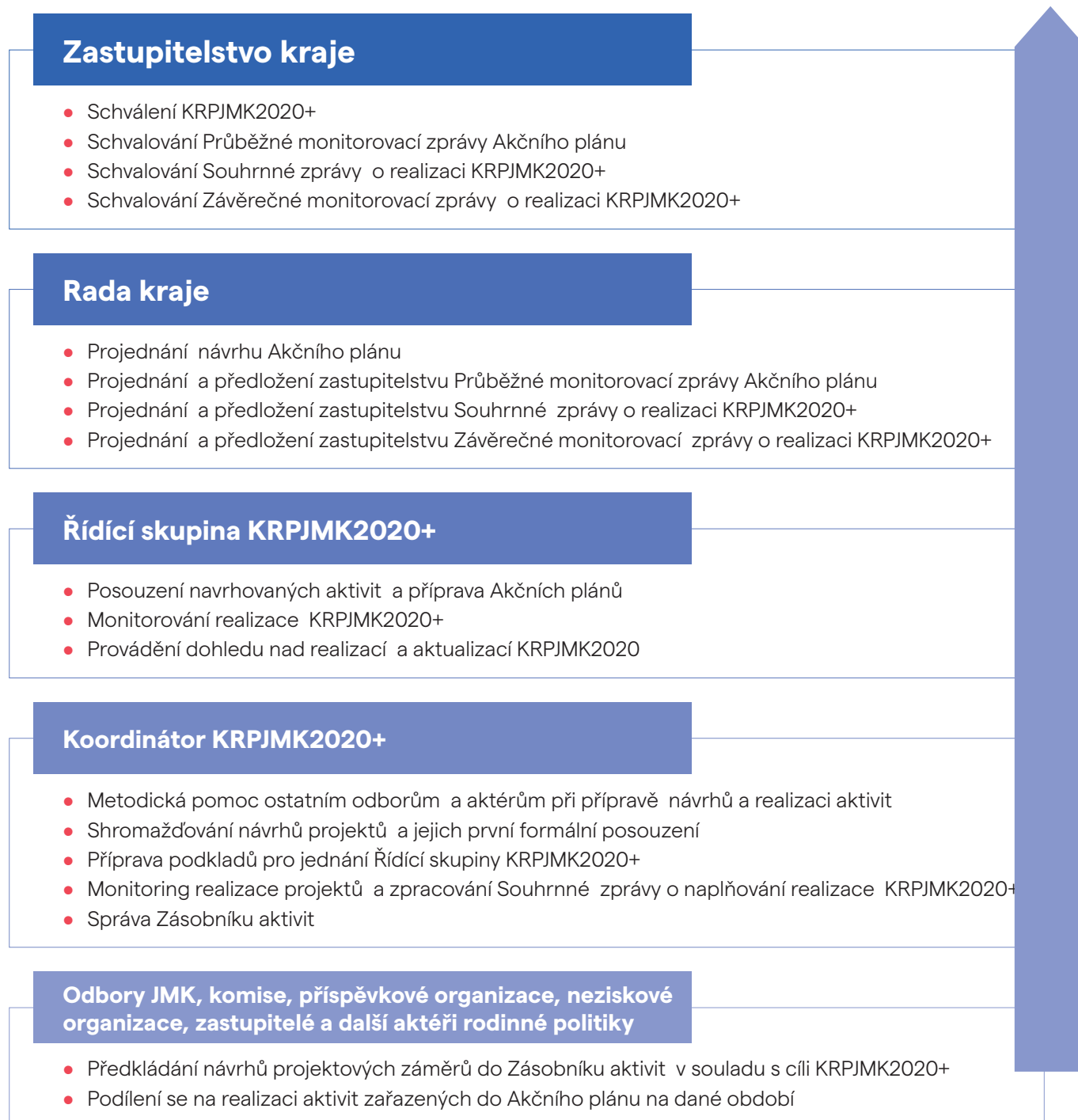
V současnosti je vytvořena Řídící skupina KRPJMK2020+ (dále taky ŘS). Složení ŘS KRPJMK2020+ by mělo reflektovat jak samosprávnou složku (náměstek, který má v gesci rodinou politiku), tak i odbornou složku (zástupci oddělení SPO a rodinné politiky, resp. odboru sociálních věcí).

Její úkolem je dohled nad realizací a aktualizací KRPJMK2020+. ŘS KRPJMK2020+ je usnášeníschopná, je-li přítomna nadpoloviční většina členů. Řídící skupina se usnáší většinou přítomných členů. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy. ŘS KRPJMK2020+ se schází zpravidla jednou ročně, jinak dle potřeby. Podklady pro jednání Řídící skupiny KRPJMK2020+ připravuje Koordinátor KRPJMK2020+.

9.1 Systematizace kompetencí při realizaci KRPJMK2020+

KRPJMK2020+ je průřezovým strategickým dokumentem orientovaným na rozvoj rodinné politiky pro všechny generace včetně seniorské politiky na území kraje v období let 2020 až 2030.

Obrázek 9.1: Odpovědnostní model implementace KRPJMK2020+

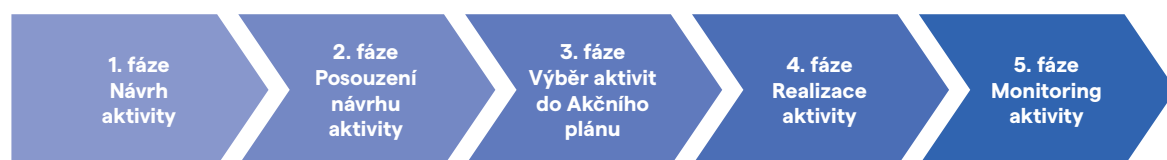


Zdroj: PROCES, 2020.

9.2 Příprava aktivit k realizaci

Kapitola popisuje proces přípravy a realizace aktivit v rámci plnění cílů KRPJMK2020+. Jednotlivé aktivity jsou dle priority zařazeny do Akčního plánu nebo Zásobníku aktivit. Akční plán představuje nástroj operativní povahy sloužící k realizaci KRPJMK2020+ a k jednoznačnému vytyčení aktivit. Akční plán je pružný, každoročně aktualizovaný a schvalovaný voleným orgánem kraje, měl by reagovat na aktuální změny v území a finanční možnosti JMK. Akční plán je stanovován v souladu se strategickou vizí, celkovým cílem, prioritami a opatřeními. V rámci přípravy/aktualizace Akčního plánu jsou vybrané aktivity ze Zásobníku aktivit průběžně navrhovány do Akčního plánu.

Obrázek 9.2: Fáze procesu přípravy a realizace aktivit/projektů v rámci implementace KRPJMK2020+



Zdroj: PROCES, 2020.

1. fáze: Návrh aktivity (zpracování projektového záměru – karty aktivit)

Návrhy aktivit, které budou naplňovat cíle této koncepce, budou průběžně vznikat zejména v rámci činnosti JMK (zastupitelstva a rady kraje, komisí, vedení a odborů JMK, příspěvkových organizací JMK, aj.), včetně reakce na nabízené dotační tituly (státu, EU) či jinými způsoby (např. podněty NNO, obcí apod.).

Návrhy aktivit bude shromažďovat Koordinátor KRPJMK2020+ a bude je řadit dle struktury návrhové části do Zásobníku aktivit. Pro navrhované projektové záměry budou zpracovávány tzv. karty aktivity (zpracuje navrhovatel/nositel projektu) obsahující následující informace:

- A)** Vazba na prioritu KRPJMK2020+ (číslo priority)
- B)** Vazba na opatření KRPJMK2020+ (číslo opatření)
- C)** Název projektového záměru/aktivity
- D)** Stručný popis záměru/aktivity (cíl, předmět, realizace)
- E)** Předpokládaná doba realizace/uskutečnění (od-do)
- F)** Odpovědný subjekt/realizátor
- G)** Předpokládaná finanční náročnost (odhad rozpočtu aktivity)
- H)** Připravenost aktivity k realizaci

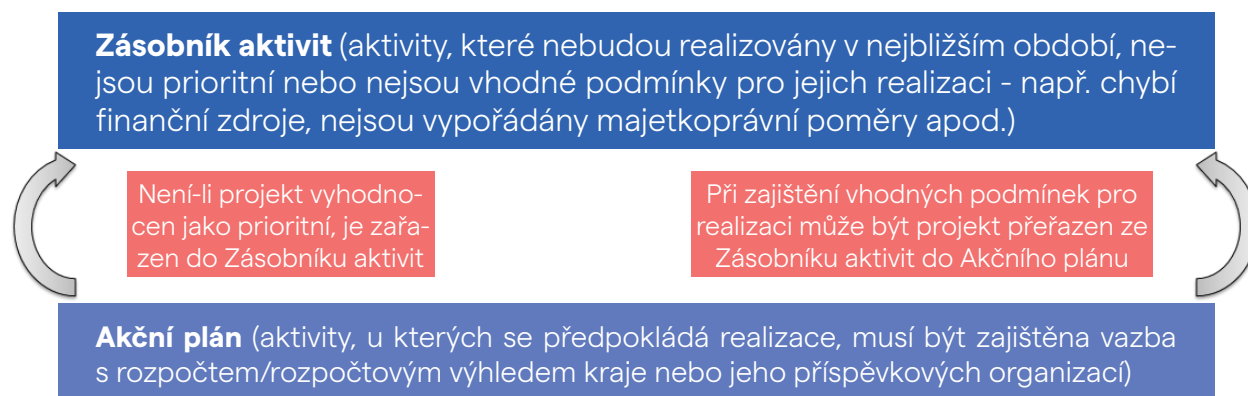
Všechny navržené aktivity musejí přispívat ke stanoveným cílům KRPJMK2020+, zejména k naplnění celkového cíle, specifických cílů a priorit. Zároveň musí věcně spadat alespoň do jednoho z opatření.

Koordinátor KRPJMK2020+ vyzve odpovědné subjekty k podávání návrhů aktivit na zařazení do Akčního plánu, popřípadě k aktualizaci již zařazených projektů v Zásobníku aktivit.

V Zásobníku aktivit budou evidovány projektové záměry, které vzešly z návrhu níže uvedených aktérů rodinné politiky a byly posouzeny Řídící skupinou KRPJMK2020+:

- A)** Zastupitelé a radní JMK
- B)** Odbory/oddělení JMK
- C)** Komise rady kraje
- D)** Výbor zastupitelstva kraje
- E)** Příspěvkové organizace JMK
- F)** Neziskové a jiné partnerské organizace působící v území
- G)** Obce v JMK
- H)** Koordinátoři rodinné politiky obcí
- I)** Další aktéři rodinné politiky v území

Obrázek 9.3: Vazba mezi Akčním plánem a Zásobníkem aktivit



Zdroj: PROCES, 2020.

2. fáze: Posouzení návrhu aktivity

Prvotní formální posouzení návrhů aktivit provede Koordinátor KRPJMK2020+, pro případná doplnění kontaktuje nositele/předkladatele projektu. Nositel/předkladatel aktivity je osoba zodpovědná za přípravu projektového záměru.

Koordinátor KRPJMK2020+ ověří soulad návrhu projektu s KRPJMK2020+. V této fázi je nositel projektu povinen poskytnout součinnost Koordinátorovi KRPJMK2020+. Projektový záměr, který nemá vazbu na některé opatření KRPJMK2020+, bude z dalšího hodnocení vyřazen (tj. nebude zařazen do Zásobníku aktivit). V případě souladu je projektový záměr navržen k zařazení do Zásobníku aktivit. Následně bude probíhat hodnocení projektů s ohledem na jejich zařazení do Akčního plánu (viz 3. fáze). Aktivity navržené pro zařazení do Akčního plánu jsou poté předloženy k posouzení Řídící skupině KRPJMK2020+. Je-li potřeba, vyžádá si tento orgán případné doplnění informací od Koordinátora KRPJMK2020+. Následně Řídící skupina rozhodne o zařazení projektu do Akčního plánu nebo Zásobníku aktivit (příp. vyřazení aktivity jako nerealizovatelného i do budoucna) a Akční plán předloží kompetentním orgánům kraje ke schválení.

3. fáze: Výběr aktivit do Akčního plánu

Řídící skupina KRPJMK2020+ předloží návrh Akčního plánu ke schválení volenému orgánu kraje. Za výběr aktivit a sestavení návrhu Akčního plánu zodpovídá ŘS KRPJMK2020+.

Klíčová kritéria při posuzování, zda bude aktivita zařazena do Akčního plánu a vybrána k realizaci

- A)** Dostupnost zdrojů financování, finanční a personální náročnost
- B)** Časová priorita a náročnost

Velmi významným parametrem zařazení projektu do Akčního plánu je mimo potřebnost řešení konkrétních problémů také dostupnost zdrojů financování (např. z rozpočtu JMK, dotace nebo příslibů jiných subjektů, že na jeho realizaci uvolní finance). Projekty z Akčního plánu jsou poté předloženy odpovědným subjektům pro přípravu rozpočtu na další rok, a ty je do návrhu zapracují.

Po schválení rozpočtu JMK na další rok provede Koordinátor KRPJMK2020+ revizi zajištění zdrojů financování jednotlivých projektů. O výsledku informuje ŘS KRPJMK2020+. Pokud některý projekt z Akčního plánu nemá zajištěné finanční zdroje, je z Akčního plánu přesunut do Zásobníku aktivit. Pokud se v průběhu roku naleznou disponibilní zdroje (úspory, dotační tituly apod.), je projekt realizován, pokud tomu tak není, vstupuje projekt do tvorby Akčního plánu na další období.

4. fáze: Realizace aktivity

Aktivitu realizuje nositel aktivity v souladu se schváleným návrhem. Nositelem může být odbor/oddělení JMK, příspěvková organizace JMK, nezisková organizace apod. Projekty jsou realizovány zásadně v souladu se schválenou dokumentací k realizaci projektu.

5. fáze: Monitoring aktivity

O realizovaném projektu podává realizátor projektu zprávu. Zprávy za jednotlivé projekty shromažďuje Koordinátor KRPJMK2020+, který je souhrnně předkládá Řídící skupině KRPJMK2020+ k monitorování realizace KRPJMK2020+. Monitoring realizace aktivity i samotného KRPJMK2020+ je podkladem k hodnoticímu procesu a základním impulsem pro případnou aktualizaci koncepce.

9.3 Monitoring, hodnocení a aktualizace KRPJMK2020+

Nastavený hodnoticí systém v sobě obsahuje mechanismy průběžné kontroly a vyhodnocení. Stěžejním subjektem monitoringu a hodnocení je Řídící skupina KRPJMK2020+ jako iniciační a hodnotící orgán. Sběr podkladů pro monitoring a hodnocení bude realizovat OSV ve spolupráci s dotčenými odbory. Vyhodnocení (průběžných) výstupů realizace KRPJMK2020+ bude veřejně přístupné, čímž bude zajištěna transparentnost procesu realizace tvorby koncepce. Výsledky vyhodnocení budou každoročně zveřejňovány např. na webových stránkách kraje nebo na portálu <https://rodinnapolitika.cz> či jiným vhodným způsobem.

Účelem monitoringu a hodnocení je sledování průběhu realizace KRPJMK2020+ a hodnocení jeho naplňování. V průběhu realizace budou prováděny tři typy hodnocení:

Hodnocení Akčního plánu

- Každoročně v průběhu realizace KRPJMK2020+
- Předmětem hodnocení bude vyhodnocování naplňování Akčního plánu, tj. realizovaných projektů a naplňování opatření/cílů
- Zpracovatel: Koordinátor KRPJMK2020+
- Výstup: Průběžná monitorovací zpráva Akčního plánu

Průběžné hodnocení realizace KRPJMK2020+

- Každých 5 let realizace KRPJMK2020+ by měl být KRPJMK2020+ vyhodnocen jako celek
- Součástí je i každoroční vyhodnocení plnění realizace aktivit a vyhodnocení na základě Průběžných monitorovacích zpráv Akčního plánu
- Hodnocení bude představovat zpětnou vazbu, na jejímž základě budou přijímána případná opatření pro výběr projektových záměrů do Akčního plánu na další období s ohledem na přípravu rozpočtu JMK na další rok, případně pro aktualizaci KRPJMK2020+
- Zpracovatel: Řídící skupina KRPJMK2020+ a Koordinátor KRPJMK2020+
- Výstup: Souhrnná zpráva o realizaci KRPJMK2020+

Ex-post hodnocení realizace KRPJMK2020+

- Po ukončení realizace KRPJMK2020+ zhodnotit celkovou účinnost a efektivnost (účinnost intervence, rozsah naplnění cílů a očekávaných efektů aj.)
- Výstup: Závěrečná monitorovací zpráva o realizaci KRPJMK2020+

Zdroj: PROCES, 2020.

Vyhodnocení Akčního plánu probíhá jednou ročně ke konci roku. Základní hodnoticí škála u jednotlivých aktivit je:

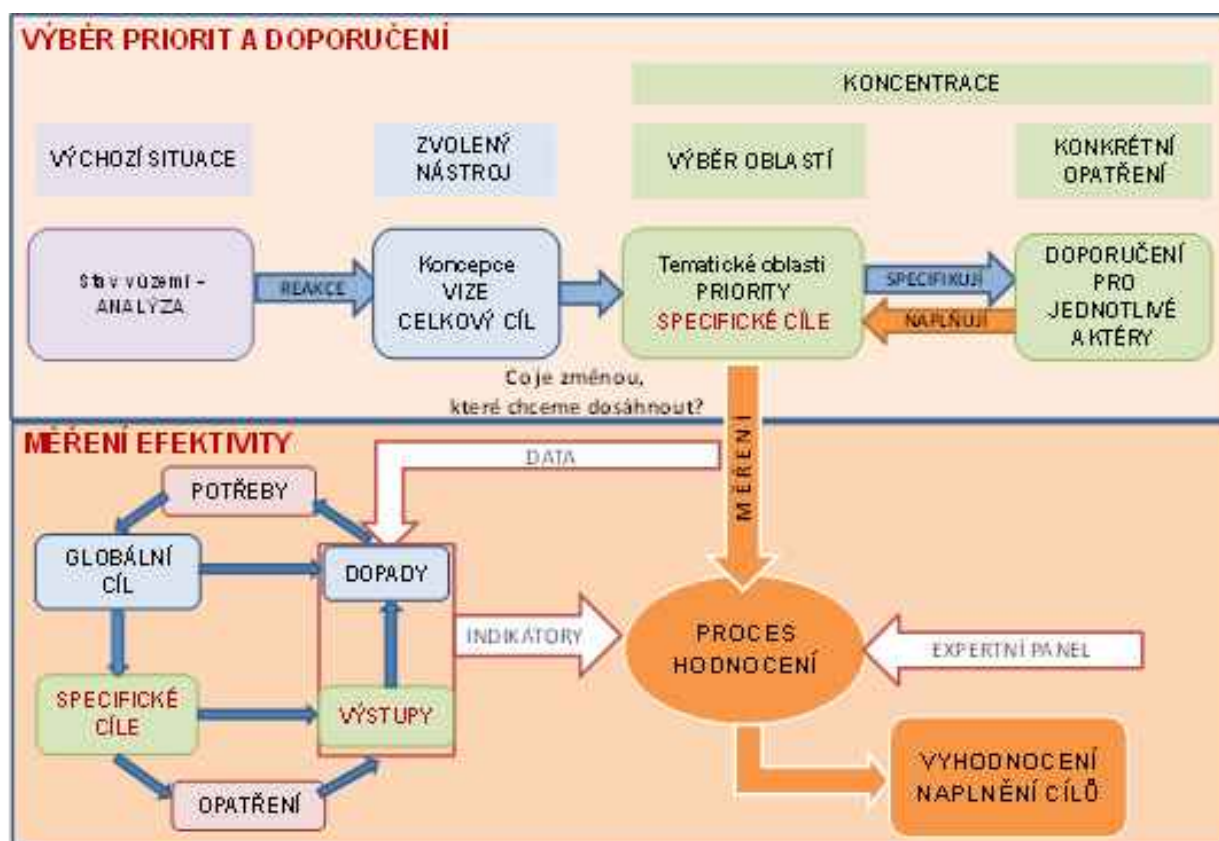
- Zahájeno
- Nezahájeno
- Splněno
- Nesplněno (s odůvodněním, bez odůvodnění)

Hodnocení je prováděno ve spolupráci s odpovědnými odbory na základě stanovených indikátorů, kterými jsou:

- příprava projektového záměru
- realizovaná aktivita
- rozhodnutí orgánů kraje
- realizace investičního záměru/stavby
- realizace setkání/jednání/workshopu /konference/školení
- realizace průzkumu/dotazníkového šetření
- zpracování dokumentu/studie/analýzy
- minimálně jedna uskutečněná aktivita

9.4 Indikátorová soustava

V této části je popsán způsob realizace koncepce a způsob, jakým se bude koncepce vyhodnocovat včetně intervenční logiky s návrhem indikátorů dopadu a výstupu/výsledku včetně stanovení hodnot indikátorů na počátku (base-line) a na konci platnosti KRPJMK2020+, příp. v mezidobí (nejlépe v polovině platnosti KRPJMK2020+).



ZDROJ: PROCES, 2020.

Nositel hodnocení indikátorů:	Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje
Dostupnost výsledků hodnocení:	Portál rodinné politiky JMK (https://www.rodinnapolitika.cz/)
Perioda hodnocení:	Každých 5 let realizace KRPJMK2020+ a po ukončení jeho platnosti
Územní dimenze hodnocení:	Jihomoravský kraj

9.4.1 Indikátory dopadů

Indikátory dopadů se vztahují k následkům KRPJMK2020+, které překračují rámec bezprostředních účinků na příjemce. Je možné definovat dva typy dopadů – objektivní a subjektivní.

Objektivní dopady KRPJMK2020+ lze sledovat na základě dostupných statistických dat Českého statistického úřadu.

Indikátory

- A) Snížení míry rozvodovosti u obyvatel Jihomoravského kraje mezi léty 2020-2030.
- B) Navýšení podílu narozených dětí v Jihomoravském kraji mezi léty 2020-2030.
- C) Navýšení podílu dětí v Jihomoravském kraji narozených v manželství v letech 2020-2030.
- D) Zvyšující se naděje dožití u mužů z Jihomoravského kraje v letech 2020-2030.⁵⁷
- E) Zvyšující se naděje dožití u žen z Jihomoravského kraje v letech 2020-2030.
- F) Snížení podílu jednočlenných domácností Jihomoravského kraje v letech 2021-2031.⁵⁸

Doplňkově lze sledovat také další ukazatel SLDB – Domácnost nerodinná vícečlenná, tj. dvě nebo více osob příbuzných i nepříbuzných, společně hospodařících, které netvoří rodinnou domácnost⁵⁹ (mezi nerodinné vícečlenné domácnosti patří také domácnost prarodiče/prarodičů s vnoučaty). Indikátor pro KRPJMK2020+ by byl „Zvýšení podílu nerodinných vícečlenných domácností v Jihomoravském kraji v letech 2021-2031.“

Subjektivní dopady jsou měřitelné na základě realizace dotazníkového šetření na začátku a konci sledovaného období, příp. v mezidobí (nejlépe v polovině platnosti KRPJMK2020+). Pro porovnatelnost dat z dotazníkového průzkumu za jednotlivé roky je vhodné mít nastavenou stejnou baterii otázek. Zároveň je vhodné dotazníkový průzkum mezi obcemi Jihomoravského kraje realizovat na základě kvótního výběru s rozdělením území na venkovské a městské oblasti a na základě velikosti obcí dle počtu obyvatel. Příklad baterie otázek pro dotazníkový průzkum viz příloha.

Indikátory

- A) Zvýšení informovanosti mezi představiteli obcí a měst Jihomoravského kraje o problematice rodinné a seniorské politiky mezi léty 2020-2030.
- B) Navýšení počtu Místních akčních skupin v rámci Jihomoravského kraje věnujících se realizaci aktivit rodinné a seniorské politiky mezi léty 2020-2030.

9.4.2 Indikátory výstupů

Na úrovni jednotlivých opatření jsou sledovány indikátory výstupů. Zpravidla jsou vyjadřovány ve fyzikálních nebo peněžních jednotkách (např. délka vybudovaných cyklotras, počet finančně podpořených projektů aj.).

Pro naplnění indikátorů se mohou započítat také projekty, které nejsou primárně zaměřeny na konkrétního opatření, ale svým obsahem dané opatření podporují. Z toho také vyplývá, že jeden projekt nebo aktivita může být započítána do indikátorů vícero opatření.

Konkrétní indikátory výstupů KRPJMK2020+ jsou obsaženy v kartách jednotlivých opatření, viz kapitola 8.2 Priority a jejich specifické cíle (SC) v Návrhové a implementační části dokumentu.

10. Zdroje a literatura

10.1 Literatura

1. BOUWER, L.M. (2011): Have Disaster Losses Increased Due to Anthropogenic Climate Change? Bulletin of the American Meteorological Society, 92①: 39.
2. ČSÚ (2004): Pracovní mikroregiony pro celou Českou republiku. Dojíždka za prací a do škol (na základě výsledků SLDB 2001) [online] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-1127-04-sldb_2001-6___pracovni_mikroregiony.
3. ČSÚ (2019): Projekce obyvatelstva v krajích ČR – do roku 2070. [online] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hlavni-mesto-praha-gxcddoft3w>
4. DURDISOVÁ, J., KREBS, V., POLÁKOVÁ, O., ŽIŽKOVÁ, J. (1997): Sociální politika. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 328 s. ISBN 80-85969-33-7.
5. FOLDYNOVÁ, I. a kol. (2015): Zájmová diferenciacie a soudržnost obyvatel obcí a měst. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, 2015.
6. HAVRÁNEK, M. – POKORNÝ, O. (2016): Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje. Praha: Úřad vlády ČR.
7. HOLMEROVÁ I., STAROSTOVÁ O., VEPŘKOVÁ R., WIJA P. (2013): Bedekr aktivního stárnutí. Vyd. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013. 106 s. ISBN 978-80-87398-36-4.
8. JMK (2020): Dotační oblast - Sociální a rodinná politika. [online] Dostupné z: <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Folders/763-1-Socialni+a+rodinna+politika.aspx>
9. JMK (2020): Koncepce Projektu Zdravý kraj a místní Agenda 21 na období 2020-2025. [online] Dostupné z: <https://www.zdravyjmk.cz/zapisy-a-dokumenty/>
10. JMK (2020): Projekt Zdravý kraj a místní Agenda 21: O nás. [online] Dostupné z: <https://www.zdravyjmk.cz/o-nas/>
11. KREBS, V. a kol. (2005): Sociální politika. 3. přepracované vyd. Praha: ASPI, 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5.
12. KUCHAROVÁ, V. (2007): Rodina a zaměstnání V. Neúplné rodiny (Deskriptivní fáze analýzy). Vyd. Praha: VÚPSV, 2007. 57 s. ISBN 978-80-87007-65-5.
13. MATĚJKOVÁ, B., PALONCYOVÁ, J. (2004): Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II [online]. [cit. 2009-04-13]. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_139.pdf
14. MATOUŠEK, O. (2003): Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství. 2003b.
15. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ (2015): Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu
16. MPSV (2008): Metodické doporučení MPSV „Rodinná politika na úrovni krajů a obcí“, MPSV 2008.
17. MPSV (2017): Koncepce rodinné politiky. 2017. [online] Dostupné z: <https://www.rodinnapolitika.cz/historie-rodinne-politiky-jmk/>
18. TOMEŠ, I. (2001): Sociální politika a mezinárodní zkušenost. 2. přepracované vyd. Praha: SOCIOKLUB, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-00-9.
19. TONEV, P., HALÁS, M., KLAPKA, P. (2018): Prostorová neurčitost funkčních regionů: porovnání pracovní dojíždky v letech 1991-2011. In KLÍMOVÁ, V., ŽÍTEK, V. (eds.) XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 285–292. ISBN 978-80-210-8969-3.
20. VEENHOVEN, R. (2003): Hedonism and Happiness. Rotterdam, 2003, s. 437-457. Journal of happiness studies, 4.
21. WHO (2007): Globální města přátelská seniorům: Průvodce. Ženeva, 2007. Převzato z http://www.mpsv.cz/files/clanky/7980/WHO_age_friendly_cities_cz.pdf

10.2 Online zdroje

1. http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aktualizovan%C3%A1-Koncepce-rodinn%C3%A9-politiky-ma_KORNBCMLPJ69.pdf
2. <http://mobilita-opava.cz/dokumenty/>; <http://mobilita-prerov.eu/dokumenty/>
3. <http://www.healthyageing.nu>
4. <http://www.mpsv.cz/nahled/cs/14472>
5. <http://www.pracnadalku.cz/work-life-balance>
6. http://www.rodiny.cz/images/Rod_komp.pdf
7. <http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz>
8. <http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/cs/rodinna-politika/rodinna-politika/opatreni-na-podporu-rodin>
9. <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/6890-506-„Dotacni+program+na+podporu+pecujících+osob“+pro+rok+2019.aspx>
10. <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/6894-506-„Podpora+rodinne+a+seniorske+politiky+na+urovni+obci“+pro+rok+2019.aspx>
11. <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/>
12. <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>
13. <https://www.mpsv.cz/strategicke-dokumenty-v-oblasti-podpory-rodiny>

10.3 Indexy

- 1 LEE, N. KIRKPATRICK, C. (2006) *Evidence-based policy-making in Europe: An Evaluation of European Commission Integrated Impact Assessments, Impact Assessment and Project Appraisal*, 24:1, 23-33.
- 2 WILSON, J. (2015) *Evidence-based policy making in the European Commission. CICERO*.
- 3 MILNER J., ELDRIDGE, M. 2016. *From Evidence to Outcomes: Using Evidence to Inform Pay for Success Project Design*. Washington, DC: Urban Institute, 2016. 11 s. Dostupné z: <http://urbi.is/2bY8Ddh>.
- 4 Více informací na <https://www.mmr.cz/cs/Microsites/PORTAL-STRATEGICKE-PRACE-V-CESKE-REPUBLICE/Nastroje-a-metodicka-podpora/Vystupy-projektu>
- 5 Matoušek, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2003b.
- 6 Krebs, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. Praha: Aspi, 2005.
- 7 <http://nsmas.cz/o-nas/mistni-akcni-skupiny/>
- 8 MPSV <http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/>
- 9 <http://www.rodinyvkrajich.mpsv.cz/cs/rodinna-politika/rodinna-politika/opatreni-na-podporu-rodin>
- 10 MATĚJKOVÁ, Barbora; PALONCYOVÁ, Jana. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2004. 79 s. ISBN 80-86598-61-6*.
- 11 MATĚJKOVÁ, Barbora; PALONCYOVÁ, Jana. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích II. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2004. 79 s. ISBN 80-86598-61-6*.
- 12 DURDISOVÁ, Jana; KREBS, Vojtěch; POLÁKOVÁ, Olga; ŽIŽKOVÁ, Jana. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 328 s. ISBN 80-85969-33-7.
- 13 TOMEŠ, Igor. *Sociální politika a mezinárodní zkušenost. 2. přepracované vyd. Praha: SOCIOKLUB, 2001. 262 s. ISBN 80-86484-00-9*.
- 14 Tuto skutečnost dokazuje např. vývoj počtu zařízení péče o děti předškolního a raného věku, především pak vývoj počtu jeslí. Zatímco v roce 1990 existovalo 1 043 jeslí pro 39 829 dětí, v roce 1992 jejich počet klesl na 381 pro 13 196 dětí. Situace v roce 2007 byla následovná: 49 jeslí s 1 587 místy pro děti. (Kuchařová a kol., 2007).
- 15 KUCHAROVÁ, Věra. *Rodina a zaměstnání V. Neúplné rodiny (Deskriptivní fáze analýzy)*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2007. 57 s. ISBN 978-80-87007-65-5.
- 16 <https://www.rodinnapolitika.cz/historie-rodinne-politiky-jmk/>
- 17 *Metodické doporučení MPSV „Rodinná politika na úrovni krajů a obcí“*, MPSV 2008.
- 18 *Koncepce rodinné politiky*, MPSV 2017.
- 19 HOLMEROVÁ I., STAROSTOVÁ O., VEPŘKOVÁ R., WIJA P. (2013): *Bedekr aktivního stárnutí*. Vyd. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013. 106 s. ISBN 978-80-87398-36-4.
- 20 <https://www.seniorskapolitikajmk.cz/o-seniorske-politice>.
- 22 *Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni*, MPSV (2020).
- 23 *Koncepce sladování rodinného a pracovního života zaměstnanců Jihomoravského kraje a jeho příspěvkových organizací*, LUŽÁNKY (2016).
- 24 *Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni*, MPSV (2020).

- 25 Metodika rodinné politiky na krajské a místní úrovni, MPSV (2020).
- 26 Globální města přátelská seniorům: Průvodce. WHO, Ženeva, 2007. Převzato z http://www.mpsv.cz/files/clanky/7980/WHO_age_friendly_cities_cz.pdf.
- 27 Sendvičová generace je označení pro generaci lidí středního věku, kteří se současně starají o své nesamostatné děti a o své staré rodiče.
- 28 V době tvorby této analýzy (prosinec 2019) je připravován dokument Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+, dostupná je však pouze jeho analytická část.
- 29 Projekt Zdravý kraj a místní Agenda 21. Dostupné na: <https://www.zdravyjmk.cz/o-nas/>
- 30 Konkrétní hodnoty plnění monitorovacích indikátorů jsou uvedeny v Příloze č. 1.
- 31 Konkrétní informace o příjmech vždy za poslední dva roky. Dostupné na <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/>
- 32 Konkrétní informace o příjmech vždy za poslední dva roky. Dostupné na <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/>
- 33 Konkrétní informace o příjmech vždy za poslední dva roky. Dostupné na <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/>
- 34 Konkrétní informace o příjmech vždy za poslední dva roky. Dostupné na <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/>
- 35 HAVRÁNEK, M. – POKORNÝ, O. (2016) Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje. Praha: Úřad vlády ČR.
- 36 VEENHOVEN, Ruut. Hedonism and Happiness. Rotterdam, 2003, s. 437-457. Journal of happiness studies, 4.
- 37 ČSÚ (2004) Pracovní mikroregiony pro celou Českou republiku. Dojíždka za prací a do škol (na základě výsledků SLDB 2001) Dostupné na https://www.czso.cz/csu/czso/13-1127-04-sldb_2001-6__pracovni_mikroregiony.
- 38 TONEV, P., HALÁS, M., KLAPKA, P. Prostorová neurčitost funkčních regionů: porovnání pracovní dojíždky v letech 1991-2011. In KLÍMOVÁ, V., ŽÍTEK, V. (eds.) XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 285–292. ISBN 978-80-210-8969-3.
- 39 Metoda CRUDS je vícestupňová agregační metoda, která se skládá z iteračních procedur, ve kterých je matice toků aktualizována po každém jednotlivém spojení prostorových jednotek (obcí). Funkce omezení stanovuje podmínku pro minimální velikost a uzavřenost regionu.
- 40 <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>
- 41 <http://mobilita-opava.cz/dokumenty/>; <http://mobilita-prerov.eu/dokumenty/>
- 42 Bouwer, L.M. (2011): Have Disaster Losses Increased Due to Anthropogenic Climate Change? Bulletin of the American Meteorological Society, 92(1): 39.
- 43 Ministerstvo životního prostředí, 2015. Národní akční plán adaptace na změnu klimatu. Dostupné online na: https://www.mzp.cz/cz/narodni_akcni_plan_zmena_klimatu
- 44 ČSÚ (2019): Projekce obyvatelstva v krajích ČR – do roku 2070. [online] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hlavni-mesto-praha-gxcdoft3w>
- 45 Předpokládaný vývoj budoucího stavu obyvatelstva vychází z „Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2070“, vydané Českým statistickým úřadem, a zveřejněné pro Jihomoravský kraj 28. 11. 2019. Na základě dat této prognózy obyvatelstva Jihomoravského kraje byla provedena dekompozice pro jednotlivé SO ORP Jihomoravského kraje na základě pětiletých věkových kohort mužů a žen v jednotlivých SO ORP. Východiskem pro prognózu i její dekompozici byla data k 1. 1. 2019. Nižší je uveden odkaz na projekci obyvatelstva ČSÚ. ČSÚ (2019): Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2070. [online] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hlavni-mesto-praha-gxcdoft3w>
- 46 FOLDYNOVÁ, I. a kol.: Zájmová diferenciacie a soudržnosť obyvatel obcí a měst. Ostrava: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o., 2015.
- 47 Pro hodnocení byla využita nejnovější dostupná data ze Sčítání lidu, domů a bytů z března roku 2011.
- 48 Data Eurostatu z roku 2017 uvádí, že úroveň plodnosti je v ČR po Francii, Švédsku, Irsku, Dánsku a Rumunsku v rámci EU nevyšší.
- 49 Hlavní město Praha a Středočeský kraj byly pro potřeby srovnání sloučeny do jednoho statistického celku.
- 50 Sňatky na 1 000 obyvatel středního stavu.
- 51 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky (květen 2019). [online] Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/>
- 52 Rozvody na 1 000 obyvatel středního stavu.
- 53 Jedná se o údaje založené na mortalitních datech a na datech z výběrového šetření SILC, vypočítáno metodou Eurostatu, na základě otázky na dlouhodobé omezení aktivit (GALI).
- 54 Podobným způsobem ke strategickému plánování přistupuje PŮČEK, M., KOPPITZ, D. Strategické plánování a řízení pro obce, města a regiony. Vydání 1. Praha: NSZM, 2012, v kapitole 1 Strategické řízení samospráv: klíčové principy, kompetence a hodnot, str. 21.
- 55 Pracovní schopnost je tvořena tzv. Domem pracovní schopnosti (zdraví, kompetence, hodnoty, motivace postoje, pracovní podmínky, sladování rodinného pracovního života). (Ilmarinen, 2008).
- 56 V následující části textu se termín „aktivita“ vztahuje také na projekty.
- 57 Naděje dožití je indikátorem životního stylu a kvality života obyvatel, jenž jsou faktory ovlivňující (aktivní) stárnutí populace. Naděje dožití se vzhledem k odlišnosti v úmrtnosti obou pohlaví zásadně uvádí zvlášť za muže a za ženy.
- 58 Data vztahována k SLDB 2021 a SLDB 2031 (Typ hospodařící domácnosti – domácnost jednotlivce). Smyslem rodinné politiky je udržet rodiny pohromadě, tudíž lze ukazatel podílu jednočlenných domácností, resp. jeho snížení brát považovat za kladné hodnocení pro naplnění KRPJMK 2020+.
- 59 https://www.czso.cz/csu/czso/4033-05-do_roku_2030-metodicke_vysvetlivky
- 60 Eurostat: Causes of death statistics (2019). [online] Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Causes_of_death_statistics
- 61 Počet zemřelých na 1 000 obyvatel.

11. Přílohy

11.1 Příloha č. 1: Naplnění monitorovacích indikátorů Koncepce rodinné politiky Jihomoravského kraje 2015-2019

Priorita 1: Podpora vytváření vhodných životních podmínek pro fungování rodin a spoluvytváření prostředí příznivého rodině						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
11.1: Slevy pro rodiny	Počet držitelů Rodinných pasů (počet rodin)	68 916	73 000	77 000	81 000	81 000
	Počet poskytovatelů slev	836	858	842	831	831
	Bezplatná strava - počet podpořených dětí	x	x	x	993	993
11.2: Dotační programy na podporu prorodinných aktivit	Počet podpořených projektů:	186	179	152	122	639
	Podíl podpořených žádostí o dotaci (%)	90	78	88	90	87
1.2.1: Veřejný prostor pro všechny	Počet podpořených projektů	2	0	0	0	2
1.2.2: Rozvoj specifické infrastruktury	Celkový počet Family Pointů	55	59	65	78	78
	Počet nových Family Pointů	4	4	6	13	27
1.2.3: Přívětivá veřejná doprava	Podíl nízkopodlažních vozidel ve VD (%)	38	48	64	65	65
	Počet podpořených alternativních způsobů dopravy pro seniory	0	0	0	0	0
1.2.4: Rozvoj cykloturistiky	Počet nových cyklostezek (km)	10	8	16	32	66
	Počet podpořených projektů	21	19	25	60	125
1.2.5: Rozvoj dětských hřišť	Počet podpořených projektů	14	8	1	0	23
1.2.6: Rozvoj dostupného bydlení a startovacích bytů pro mladé, podpora komunitního bydlení	Počet nových startovacích a sociálních bytů	0	0	0	0	0

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK.

Pozn.: Značka „x“ znamená, že opatření nebylo v daném roce v koncepci plánováno.

Priorita 2: Slučitelnost rodiny a zaměstnání						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
2.1.1: Mediální podpora firem účastnících se auditů a soutěží motivujících k tvorbě prorodinného klimatu v zaměstnání	Počet zveřejněných odkazů na webových stránkách rodinné politiky	1	36	0	0	37
2.1.2: Podpora školení zaměstnavatelů i zaměstnanců v problematice sladování rodiny a zaměstnání	Počet podpořených akcí	0	1	2	1	4
	Počet účastníků	0	5	30	60	95
2.1.3: Podpora flexibilních forem zaměstnávání	Počet realizovaných aktivit na podporu flexibilních forem zaměstnávání	0	3	0	1	4
2.1.4: Podpora posilování společenské odpovědnosti firem vůči regionu	Počet realizovaných osvětových akcí	2	3	0	1	6
2.1.5: Rozvoj sociálního podnikání	Počet podpořených projektů	1	1	0	0	2
2.2.1: Podpora alternativních a inovativních forem péče o děti	Počet podpořených projektů	16	8	7	2	33
2.2.2: Podpora organizací poskytujících programy pro rodiče v oblasti sladování pracovního a rodinného života formou vzdělávání, poradenství apod.	Počet podpořených projektů	3	31	0	1	35
2.3.1: Podpora začínajících podnikatelů	Počet podpořených osob	28	37	28	11	104
2.3.2: Podpora kampaně „Dítě ve firmě vítáno“	Projednaný podkladový materiál	0	0	0	0	0
2.3.3: Podpora stáží na Krajském úřadě JMK	Počet realizovaných stáží na KrÚ JMK	54	46	42	35	177
2.3.4: Podpora prezentace odborného středního školství ke zvýšení zájmu absolventů základních škol	Počet realizovaných akcí	x	x	5	2	7
2.4.1: Zavádění prorodinných opatření na Krajském úřadě JMK	Počet realizovaných opatření na Krajském úřadě JMK	5	2	0	0	7
2.4.2: Podpora zavádění prorodinných opatření v příspěvkových organizacích kraje	Počet realizovaných opatření v příspěvkových organizacích kraje	2	0	3	1	6
2.4.3: Realizace projektů zaměřených na sladování rodinného a pracovního života a rovných příležitostí	Počet podpořených projektů	1	0	0	0	1

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptcí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK.

Pozn.: Značka „x“ znamená, že opatření nebylo v daném roce v koncepci plánováno.

Priorita 3: Podpora služeb pro rodiny						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
3.1.1: Podpora organizací poskytujících služby pro rodiny	Počet podpořených projektů	135	96	152	122	505
	Podíl podpořených žádostí o dotaci (%)	87	67	88	90	83
3.1.2: Podpora poradenství a mediačních služeb	Počet podpořených projektů	5	53	152	122	332
3.1.3: Podpora programů pro školy zaměřených na výchovu a vzdělávání mládeže	Počet podpořených projektů	2	0	0	0	2
3.1.4: Podpora profesionalizace a kvality služeb pro rodinu	Zavedení kritéria kvality služeb pro rodinu při hodnocení žádostí o dotace	0	0	0	0	0
3.1.5: Podpora propojování aktivit zaměřených na rodinu	Počet uskutečněných setkání zaměřených na prohloubení spolupráce	3	0	0	0	3
3.2.1: Podpora budování kapacity zařízení pečujících o děti předškolního věku	Počet podpořených alternativních forem péče o předškolní děti	16	8	7	0	31
	Celkový počet míst v MŠ	44 178	-	-	-	44 178
	Počet nových míst v MŠ	562	-	-	-	562
	Celkový počet dětí v MŠ	40 943	-	-	-	40 943
	Počet skutečně přijatých dětí do MŠ	13 786	-	-	-	13 786
	Meziroční nárůst nebo úbytek dětí v MŠ	832	-	-	-	-
3.2.2: Podpora všestranného rozvoje školních družin	Počet míst v družinách	35 856	-	-	-	35 856
	Počet dětí v družinách	33 012	-	-	-	33 012
	Meziroční nárůst či pokles počtu dětí v družinách	1 814	-	-	-	1 814
3.3.1: Podpora volnočasových aktivit pro rodiny	Počet podpořených projektů	367	387	370	502	1 626
3.3.2: Podpora primární prevence sociálně patologických jevů (rizikového chování)	Počet podpořených projektů	77	69	64	31	241
3.3.3: Podpora činnosti center volného času, sportovních klubů a dalších organizací realizujících volnočasové aktivity	Počet podpořených projektů	423	538	326	344	1 631
3.3.4: Podpora volnočasových aktivit pořádaných školou, a to i v době prázdnin	Počet podpořených projektů	1	0	1	1	3

Priorita 3: Podpora služeb pro rodiny						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
3.3.5: Projekty podporující zdravý životní styl	Počet podpořených projektů	98	19	3	2	122
3.4.1: Podpora inovativních aktivit pro seniory	Počet podpořených projektů	1	1	1	1	4
3.4.2: Podpora aktivního způsobu života seniorů a jejich zapojení v rámci rodiny	Počet podpořených projektů	5	5	5	12	27
	Počet držitelů Senior pasů	123 916	135 000	145 000	154 000	154 000
3.4.3: Podpora projektů vícegeneračního soužití	Počet podpořených projektů	12	1	2	1	16
3.5.1: Podpora programů pro osoby pečující o zdravotně postiženého člena rodiny nebo seniora	Počet podpořených programů	8	24	54	6	92
	Počet vzdělávacích akcí	0	0	0	0	0
3.5.2: Podpora zapojení sociálně slabých a dysfunkčních rodin do běžných programů pro rodiny	Počet míst na letních táborech pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí podpořených z rozpočtu JMK	279	280	231	142	932
3.5.3: Podpora začlenění rodin cizinců v Jihomoravském kraji	Počet přímo dotčených cizinců ze třetích zemí	1 022	1 540	1 440	1 295	5 297
	Počet osob, kterým bylo poskytnuto sociálně-právní poradenství	426	897	484	568	2 375
	Počet kurzů českého jazyka	43	97	65	24	229
	Počet osob, kterým byly poskytnuty kurzy českého jazyka	741	741	1 023	641	3 146

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK.

Pozn.: Značka „-“ znamená, že hodnota indikátoru nebyla v daném roce sledována.

Priorita 4: Osvětově informační činnost						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
4.1.1: Posilování informovanosti rodičů, zástupců veřejné správy a nejširší veřejnosti o aktivitách sloužících rozvoji rodinného života	Počet článků na webových stránkách Jihomoravského kraje a rodinné politiky	87	-	-	-	87
	Počet nově vytvořených předmětů	0	4 050	10 000	7 700	21 750
4.1.2: Tvorba nových elektronických (popř. tištěných) informačních materiálů	Počet nově vytvořených informačních materiálů	1	1	1	1	4
4.1.3: Realizace seminářů, konferencí, diskuzních setkání o rodině a jiných informačních akcí	Počet realizovaných seminářů, konferencí, diskuzních setkání o rodině a jiných informačních akcí	5	4	3	9	21
	Počet účastníků	230	-	113	9	352
4.1.4: Realizace tiskových konferencí, spolupráce s audiovizuálními, tištěnými a elektronickými médii	Počet realizovaných tiskových konferencí	10	0	0	0	10
4.1.5: Zasilání newsletteru o aktualitách v rodinné politice stakeholderům	Počet vytvořených newsletterů	12	13	15	8	48
	Počet příjemců newsletterů	960	1 120	1 400	500	3 980
4.2.1: Zajištění správy, rozvoje a administrace internetových stránek www.rodinnapolitika.cz	Uzavřená smlouva o zajištění správy, rozvoje a administrace internetových stránek	ano	ano	ano	ano	ano
	Počet článků na webových stránkách	-	70	62	47	179
4.2.2: Pravidelná aktualizace webového katalogu prarodinných organizací	Aktuálnost webového katalogu	ano	ano	ano	ano	ano
4.2.3: Podpora administrace profilů pro rodinnou politiku na sociálních sítích (Facebook, Twitter apod.)	Počet článků	140	106	97	91	434

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Konceptí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK.

Pozn.: Značka „-“ znamená, že hodnota indikátoru nebyla v daném roce sledována.

Priorita 5: Institucionální zabezpečení rodinné politiky						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
5.1.1: Podpora tvorby koncepcí rodinné politiky na obecní nebo regionální úrovni	Celkový počet schválených koncepcí rodinné politiky na obecní nebo regionální úrovni:	3	5	-	-	8
5.1.2: Podpora činnosti a vzdělávání koordinátorů rodinné politiky	Počet uskutečněných akcí pro koordinátory rodinné politiky z obcí:	3	3	4	3	13
	Počet koordinátorů rodinné politiky:	30	31	31	32	31
	Počet koordinátorů zúčastněných na akcích - průměrná účast na jedné akci:	24	19	10	8	15
5.1.3: Podpora projektů zaměřených na rozvoj rodinné politiky v obcích	Počet podpořených projektů:	51	50	-	-	101
	Podíl podpořených žádostí o dotaci (%)	93	91	-	-	46
5.1.4: Metodická podpora a poradenství obcím	Počet konzultací poskytnutých obcím	50	1	-	-	51
5.1.5: Podpora auditu familyfriendlycommunity (obec přátelská rodině)	Počet informačních aktivit o auditu familyfriendlycommunity	2	6	15	8	31
	Počet obcí zapojených do auditu	7	7	9	5	5
	Počet základních/plných certifikátů	0	7	7	9	9
5.1.6: Podpora prorodinných opatření v institucích na úrovni obcí	Počet informačních akcí pro obce a jejich instituce	3	0	0	0	3
	Počet podpořených projektů	0	7	0	0	7
5.2.1: Zabezpečení funkčních míst referenta rodinné politiky	Počet funkčních míst	3	3	2	5	3
	Počet úvazků	3	3	2	5	3
5.2.2: Zabezpečení finančních prostředků na rodinnou politiku	Objem finančních prostředků vyčleněných v rámci rozpočtu Jihomoravského kraje (tis. Kč)	23 780	26 705	21 094	17 302	88 881

Priorita 5: Institucionální zabezpečení rodinné politiky						
Opatření	Indikátor	Naplnění indikátorů				
		2015	2016	2017	2018	Celkem
5.2.3: Sledování a mapování dat o rodinné politice v JMK	Počet odborných studií	1	0	0	0	1
5.2.4: Spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí	Účast na setkáních (%)	0	0	100	100	100
5.3.1. Vytvoření tematické sítě aktérů působících v oblasti rodinného života v JMK a podpora jejich spolupráce	Počet uskutečněných aktivit v rámci tematické sítě	0	1	0	0	1
	Počet zapojených subjektů	0	4	0	0	4
5.3.2: Rozvoj přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce v projektech zaměřených na rodinnou politiku	Počet přeshraničních, mezinárodních a meziregionálních projektů zaměřených na rodinnou politiku, do kterých je JMK aktivně zapojen	1	0	0	0	1
5.3.3: Zapojování občanů do diskuze o podobě prostředí přátelského rodině	Počet uskutečněných diskusních setkání s občany	2	14	18	18	52
5.3.4: Podpora a propagace principu tzv. komunitních škol	Počet informačních akcí na téma komunitních škol	0	0	0	0	0
	Počet podpořených projektů komunitních škol	1	0	0	0	1

Zdroj: Informativní zprávy o naplňování opatření a aktivit stanovených Koncepcí rodinné politiky Jihomoravského kraje za roky 2015, 2016, 2017 a 2018, JMK.

Pozn.: Značka „-“ znamená, že hodnota indikátoru nebyla v daném roce sledována.

11.2 Příloha č. 2: Vybrané charakteristiky zdravotního stavu obyvatelstva

Nejčastější příčinou úmrtnosti jsou nemoci oběhové soustavy (I00 – I99) a novotvary (C00 – D48). Dle statistik Eurostatu byla standardizovaná úmrtnost států EU-28 na nemoci oběhové soustavy v roce 2016 celkem 3,58 ‰, přičemž ČR v tomto roce dosahovala 5,70 ‰ a na novotvary v EU-28 celkem 2,60 ‰, zatímco v ČR byla tato hodnota 2,77 ‰. Nižších hodnot než je evropský průměr dosahovala v ČR standardizovaná úmrtnost na rakovinu plic, nemoci dýchacího systému, nemoci nervového systému a na rakovinu prsu.⁶⁰

Tabulka 11.1: Počet zemřelých na 1 000 obyvatel na civilizační choroby v krajích ČR v roce 2018

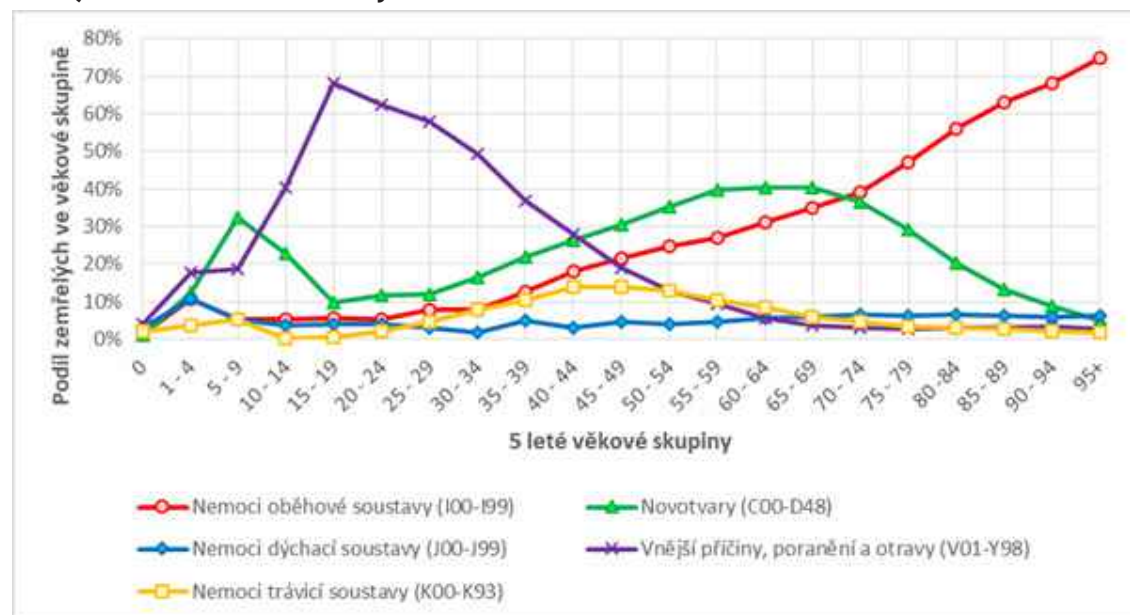
Kraj	Nemoci oběhové soustavy (I00 - I99)	Novotvary (C00 - D48)	Nemoci dýchací soustavy (J00 - J99)	Nemoci trávicí soustavy (K00 - K93)	Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00 - E90)	Nemoci nervové soustavy (G00 - G99)	Poruchy duševní a poruchy chování (F00 - F99)	Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00 - M99)
Jihomoravský	4,59	2,61	0,78	0,52	0,36	0,30	0,14	0,02
Hlavní město Praha	3,98	2,52	0,70	0,34	0,34	0,43	0,15	0,03
Jihočeský	4,12	2,70	0,97	0,36	0,55	0,31	0,14	0,02
Karlovarský	4,81	3,06	1,01	0,58	0,65	0,36	0,19	0,02
Vysočina	4,68	2,53	0,73	0,40	0,60	0,39	0,10	0,03
Královéhradecký	5,06	2,63	0,83	0,43	0,43	0,33	0,21	0,02
Liberecký	4,70	2,69	0,77	0,39	0,55	0,29	0,18	0,02
Moravskoslezský	5,02	2,71	0,83	0,65	0,56	0,28	0,18	0,02
Olomoucký kraj	5,00	2,50	0,87	0,53	0,44	0,29	0,13	0,02
Pardubický kraj	4,57	2,65	0,84	0,46	0,48	0,37	0,13	0,00
Plzeňský kraj	4,31	2,86	0,66	0,41	0,60	0,47	0,25	0,04
Středočeský kraj	4,38	2,54	0,68	0,38	0,47	0,31	0,14	0,03
Ústecký kraj	4,80	3,02	0,77	0,47	0,55	0,31	0,14	0,02
Zlínský kraj	4,75	2,50	0,78	0,58	0,49	0,39	0,14	0,01

Zdroj: ČSÚ, 2019.

Z krajů ČR má JMK 2. nejmenší úmrtnost⁶¹ na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek, 4. nejmenší úmrtnost na nemoci nervové soustavy, 6. nejmenší úmrtnost na nemoci oběhové soustavy, na novotvary a na nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně, 8. nejnižší úmrtnost na nemoci dýchací soustavy a na poruchy duševní a poruchy chování, 10. nejmenší úmrtnost na nemoci trávicí soustavy.

Srovnáme-li podíl zemřelých v jednotlivých věkových skupinách, sledujeme nárůst úmrtí na nemoci oběhové soustavy u starší generace, kdy od věkové skupiny 70 let a starší tvoří nejčastější příčinu smrti, obyvatelé mezi 45. až 69. rokem života pak nejčastěji umírají na nádorová onemocnění, po 70. roce života pak podíl zemřelých na rakovinu klesá. U mladých obyvatel do 40 let pak převažují jako příčina smrti poranění a otravy.

Obrázek 11.1: Podíl zemřelých ve věkových skupinách na vybrané příčiny smrti (souhrn let 2009 až 2018) v Jihomoravském kraji



Zdroj: ČSÚ, 2019.

V rámci JMK jsou trendy úmrtnosti dle diagnóz uvedeny v následující tabulce. Nejčastější příčinou smrti jsou nemoci oběhové soustavy, na které v roce 2018 zemřelo 45,3 % ze všech zemřelých JMK. U této příčiny smrti lze ale také pozorovat nejvyšší pokles (-7,3 %). Dále jsou nejpočetnější úmrtí na novotvary, nemoci dýchací soustavy a trávicí soustavy.

Tabulka 11.2: Počet a podíl zemřelých na civilizační choroby podle příčiny smrti v Jihomoravském kraji

Příčina smrti	Absolutní počet			Relativní zastoupení (%)		
	2008	2018	Rozdíl	2008	2018	Rozdíl
Nemoci oběhové soustavy (I00-I99)	5 917	5 557	-360	52,5 %	45,3 %	-7,3 %
Novotvary (C00-D48)	2 870	2 980	+110	25,5 %	24,3 %	-1,2 %
Nemoci dýchací soustavy (J00-J99)	603	855	+252	5,4 %	7,0 %	+1,6 %
Nemoci trávicí soustavy (K00-K93)	518	579	+61	4,6 %	4,7 %	+0,1 %
Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00-E90)	220	430	+210	2,0 %	3,5 %	+1,5 %
Nemoci nervové soustavy (G00-G99)	70	315	+245	0,6 %	2,6 %	+1,9 %
Poruchy duševní a poruchy chování (F00-F99)	31	171	+140	0,3 %	1,4 %	+1,1 %
Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00-M99)	9	25	+16	0,1 %	0,2 %	+0,1 %
Celkem civilizační choroby	10 238	10 912	+674	90,9 %	88,9 %	-2,0 %
Celkem ostatní příčiny smrti	1 024	1 363	+339	9,1 %	11,1 %	+2,0 %
Celkem	11 262	12 275	+1 013	100,0 %	100,0 %	-

Zdroj: ČSÚ, 2019.

11.3 Příloha č. 3: Další faktory ovlivňující životní styl obyvatelstva

Úrazy a pracovní neschopnost

Statistika pracovní neschopnosti se od ostatních zdrojů dat o nemocnosti odlišuje těsným vztahem k ekonomickému vývoji. Průměrné procento pracovní neschopnosti vyjadřuje podíl celkové délky pracovní neschopnosti na kalendářním fondu času pojištěných osob v daném období v procentech. Tento ukazatel také vyjadřuje procento pojištěnců, kteří v průměru denně chybí na pracovištích z důvodu pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz.

Statistiky pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v JMK byly v roce 2018 následující:

- 503 050 je průměrný počet osob pojištěných pro nemoc,
- 190 316 je počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti tj. 37,83 případů na 100 pojištěných,
- 8 112 200 představuje počet kalendářních dnů v pracovní neschopnosti,
- 42,62 kalendářních dnů byla průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti,
- 4,4 % bylo průměrné procento pracovní neschopnosti.

Příjemci důchodů

Nejpočetnější skupinou důchodců jsou důchodci starobní, jejichž podíl navíc stále stoupá. Příjemci starobního důchodu (starobní důchod bez souběhu s vdovským/vdoveckým důchodem, bez poměrného starobního důchodu) byli v roce 2018 zastoupeni v podílu 60,9 % z celkového počtu osob pobírajících důchod.

Příjemci důchodů a příjemci starobního důchodu v roce 2018 v JMK:

- příjemci důchodů: 329 359 osob,
- starobní důchod plný 200 428 osob a poměrný 385 osob.

Příjemci invalidního důchodu (sólo) v roce 2018 v JMK:

- pro invaliditu 3. stupně 19 889 osob,
- pro invaliditu 2. stupně 9 895 osob,
- pro invaliditu 1. stupně 23 660 osob.

Příjemci pozůstalostních důchodů v roce 2018 v JMK:

- vdovský důchod sólo 2 277 osob a kombinovaný 58 395 osob,
- vdovecký důchod sólo 543 osob a kombinovaný 10 002 osob,
- sirotčí důchod 3 885 osob.

Příjemci dávek státní sociální podpory

V rámci systému státní sociální podpory je poskytován: **přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné**. Nejvyšší podíl na vyplacených dávkách má rodičovský příspěvek, dále příspěvek na bydlení. **V roce 2018 bylo v JMK vyplaceno celkem 3 990 793 tis. Kč.**

11.4 Příloha č. 4: Scénář polostrukturovaného rozhovoru

Okruh 0: Identifikační údaje

00/ Číslo rozhovoru

01/ Název subjektu

02/ Datum rozhovoru

03/ Jméno osoby, se kterou byl rozhovor veden

04/ Pracovní pozice kontaktované osoby

05/ Telefonní číslo kontaktované osoby

06/ E-mail kontaktované osoby

07/ Jméno obec, kde subjekt/organizace působí

08/ Správní obvod obec s rozšířenou působností (ORP), kde organizace působí/kam obec spadá

Kód ORP	
6201	Blansko
6202	Boskovice
6203	Brno
6204	Břeclav
6205	Bučovice
6206	Hodonín
6207	Hustopeče
6208	Ivančice
6209	Kuřim
6210	Kyjov
6211	Mikulov
6212	Moravský Krumlov
6213	Pohořelice
6214	Rosice
6215	Slavkov u Brna
6216	Šlapanice
6217	Tišnov
6218	Veselí nad Moravou
6219	Vyškov
6220	Znojmo
6221	Židlochovice

09/ Oblast

1. Městská oblast se zázemím (město a obce v jeho okolí)
2. Venkovská oblast

10/ Identifikace cílové skupiny respondentů

1	Průzkum organizací
1.1	Organizace zaměřené především na rodinnou politiku – žadatelé grantů z kraje (např. Family Pointy) (15 rozhovorů)
1.2	Organizace zaměřené především na seniorskou a mezigenerační politiku – především se bude jednat o kluby seniorů, senior-pointy, červený kříž, dobrovolní hasiči, TJ Sokol, farní charity, knihovny jako komunitní centra (15 rozhovorů)
2	Průzkum představitelů veřejné správy obcí, dobrovolných svazků obcí a MAS (40 rozhovorů). Průzkum koordinátorů rodinné politiky na ORP (32 rozhovorů)
3	Průzkum koordinátorů rodinné politiky

Okruh: A/ Cíle krajské rodinné politiky

A1/ Co by podle Vás mělo být cílem rodinné politiky v Jihomoravském kraji?

Zapsat odpověď (každá odpověď je správná i nevím):

A2/ Dle Jihomoravského kraje je současným hlavním cílem rodinné politiky:

Zhodnoťte jednotlivé body:

Hlavní cíl (jeho jednotlivé části A až J) 6201	Názor respondenta	
	Souhlas s potřebností nastaveného cíle na škále 1 až 5 1 Rozhodně ne 2 Spíše ne 3 Ani ano, ani ne (neutrální postoj) 4 Spíše ano 5 Rozhodně ano	Jak respondent zdůvodňuje své hodnocení a jaký má případný návrh na aktivity
A/ podporovat vznik funkčních rodin		
B/ podporovat zachování funkčních rodin		
C/ podporovat kvalitu rodinného života		
E/ podpora vhodných podmínek pro rodiny		
F/ umožnit členům rodiny realizovat vlastní strategie v naplňování rodičovských plánů		
G/ umožnit členům rodiny realizovat vlastní strategie v naplňování profesních plánů		
H/ výchovou utvářet u mladé generace vědomí hodnoty rodiny		
J/ výchovou utvářet u mladé generace vědomí vlastní odpovědnosti za její funkčnost		

A3/ Dle Jihomoravského kraje jsou krom jiného specifickými cíli rodinné politiky, i níže uvedené cíle:

Specifické cíle	Názor respondenta	
	Souhlas s potřebností nastaveného cíle na škále 1 až 5 1 Rozhodně ne 2 Spíše ne 3 Ani ano, ani ne (neutrální postoj) 4 Spíše ano 5 Rozhodně ano	Jak respondent zdůvodňuje své hodnocení a jaký má případný návrh na aktivity
A/ předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny		
B/ tvorba prorodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů		

A4/ Nově se má krajská koncepce rodinné politiky zaměřit i na seniorskou politiku a mezigenerační solidaritu pro jakou oblast?

Cíle	Názor respondenta	
	Souhlas s potřebností cíle na škále 1 až 5 1 Rozhodně ne 2 Spíše ne 3 Ani ano, ani ne (neutrální postoj) 4 Spíše ano 5 Rozhodně ano	Jak respondent zdůvodňuje své hodnocení a jaký má případný návrh na aktivity
A/ Aktivizovat přínos seniorů pro společnost, tj. neplacené aktivity od poskytování péče členům rodiny až po dobrovolnictví seniorů		
B/ Podpora participace seniorů na trhu práce		
C/ Vytvořit prostředí pro lepší kvalitu života seniorů (např. volnočasové aktivity, informovanost)		
D/ Podporovat zdravý životní styl seniorů, tj. žít zdravé, soběstačné a zajištěné/bezpečné životy		
E/ Podpora společenského přijetí stárnutí, jako přirozené součásti života		
F/ Podpora přípravy na život ve stáří (např. skupina osob ve věku 50+), například bydlení s dostupnými veřejnými službami a bezbariérovostí		
G/ Podporovat mezigenerační solidarity		

A5/ Chybí Vám nějaká oblast/cíl pro realizaci krajské rodinné a seniorské politiky?

Okruh: B/ Cíle rodinné a seniorské politiky, potřebnost v obcích

B1/ Jaké konkrétní aktivity obec, ve které působíte nebo žijete, vykonává v Rodinné politice?

Aktivity/Role obce	1. Iniciační	2. Realizační	3. Propagační	4. Informativní
	iniciace prarodinných aktivit a podněcování občanů k aktivnímu podílení se na jejich plánování, příp. realizaci	realizace prarodinných aktivit (vytváření podmínek, pořádání akcí) a vyhledávání rodin se specifickými potřebami (včetně monitorování jejich problémů)	propagace jednotlivých prarodinných aktivit a vůbec rodinné politiky jako takové	informování občanů o celkové situaci rodin a prarodinných opatřeních v obci i na regionální a celostátní úrovni
A/ Podpora rodin v oblasti bydlení (např. mladé rodiny, rodiny s dětmi senioři)				
B/ Služby péče o děti (jesle, mateřské školy, školní družiny, dětské kluby)				
C/ Aktivity na podporu zaměstnanosti rodičů s malými dětmi (slučitelnost profesní a soukromé/rodinné sféry)				
D/ Doprava (doprava v obci – bezpečné křižovatky a přechody, zajištění dostupnosti služeb)				
E/ Bezpečnost (prevence kriminality, objektivní situace a pocit subjektivního bezpečí atd.)				
F/ Volný čas (infrastruktura pro trávení volného času a subjekty zajišťující volnočasové aktivity)				
G/ Aktivity na podporu rodiny (Podpora manželství, rodičovství a rodin s dětmi)				
H/ Podpora aktivního, soběstačného stáří a mezigeneračních vztahů				

B2/ Co je zapotřebí, aby obec v rodinné politice dělala, identifikujte potřebné konkrétní aktivity?

Aktivity/Role obce	1. Iniciační	2. Realizační	3. Propagační	4. Informativní
	iniciace prarodinných aktivit a podněcování občanů k aktivnímu podílení se na jejich plánování, příp. realizaci	realizace prarodinných aktivit (vytváření podmínek, pořádání akcí) a vyhledávání rodin se specifickými potřebami (včetně monitorování jejich problémů)	propagace jednotlivých prarodinných aktivit a vůbec rodinné politiky jako takové	informování občanů o celkové situaci rodin a prarodinných opatřeních v obci i na regionální a celostátní úrovni
A/ Podpora rodin v oblasti bydlení (např. mladé rodiny, rodiny s dětmi senioři)				
B/ Služby péče o děti (jesle, mateřské školy, školní družiny, dětské kluby)				
C/ Aktivity na podporu zaměstnanosti rodičů s malými dětmi (slučitelnost profesní a soukromé/rodinné sféry)				
D/ Doprava (doprava v obci – bezpečné křižovatky a přechody, zajištění dostupnosti služeb)				
E/ Bezpečnost (prevence kriminality, objektivní situace a pocit subjektivního bezpečí atd.)				
F/ Volný čas (infrastruktura pro trávení volného času a subjekty zajišťující volnočasové aktivity)				
G/ Aktivity na podporu rodiny (Podpora manželství, rodičovství a rodin s dětmi)				
H/ Podpora aktivního, soběstačného stáří a mezigeneračních vztahů				

B3/ Co je zapotřebí, aby obec v rodinné politice dělala dle životních období, identifikujte potřebné konkrétní aktivity včetně aktivit, které je zapotřebí v obci udržet?

Životní období	Aktivity, které jsou podle Vás důležité v tomto životním období rodiny
1. Těhotenství a narození dítěte	
2. Rodina s kojencem	
3. Malé dítě do 3 let	
4. Dítě v mateřské škole	
5. Dítě školního věku	
6. Mladý člověk v procesu vzdělávání	
7. Období po aktivním rodičovství (vztah prarodiče, děti, vnoučata)	

B4/ Jak vnímáte potřebnost hodnocení prorodinného klimatu obce (Audit FFC - FamilyFriendly-Community)?

Souhlas s potřebností hodnocení na škále 1 až 5

1	2	3	4	5	-1
Rozhodně ne	Spíše ne	Ani ano, ani ne (neutrální postoj	Spíše ano	Rozhodně ano	Nevím, nedokážu posoudit

B4a/ V čem spatřujete jeho přínos?

B4b/ V čem nedostatky?

B4c/ Co by se mělo změnit? Jakým způsobem:

B5/ Jak hodnotíte přínosnost soutěží?

A/ Obec přátelská rodině

B/ Obec přátelská seniorům

Soutěže	Rozhodně ne	Spíše ne	Ani ano, ani ne (neutrální postoj	Spíše ano	Rozhodně ano	Nevím, nedokážu posoudit
	1	2	3	4	5	-1
A/ Obec přátelská rodině						
B/ Obec přátelská seniorům						

Zdůvodněte

	V čem spatřujete jeho přínos?	V čem nedostatky?	Co by se mělo změnit? Jakým způsobem
Obec přátelská rodině			
Obec přátelská seniorům			

B6/ Prosím o identifikaci trendů ovlivňující rodinu v obci, ve které působíte, případně v širším okolí? Krátce je popište.

B6a/ Pozitivní trendy

B6b/ Negativní trendy

B7/ Prosím o další náměty pro rodinnou a seniorskou politiku na úrovni obcí i Jihomoravského kraje. Prosím zdůvodněte potřebnost.

11.5 Příloha č. 5: Zdůvodnění výběru opatření

Níže uvedená tabulka představuje zdůvodnění výběru opatření v rámci KRPJMK2020+. Každé opatření je zhodnoceno dle jeho významnosti za jednotlivá kritéria (náklady, dopady a důležitost realizace) na bodové škále 1-5, kdy 1 je rozhodně nevýznamné a 5 je rozhodně významné. V posledním sloupci je uveden průměr za jednotlivé kategorie kritérií u každého opatření.

Tabulka 11.3: Tabulku zdůvodňující výběr opatření

Název opatření	Náklady	Dopady	Důležitost realizace	Průměr
1.1 Opatření v oblasti materiální pomoci				
1.1.1 Slevy pro rodiny a seniory	5	3	3	3,7
1.1.2 Dotační programy v oblasti rodinné a seniorské politiky	5	4	4	4,3
1.2 Opatření v oblasti rozvoje infrastruktury				
1.2.1 Veřejný prostor pro všechny skupiny obyvatel	5	5	3	4,3
1.2.2 Rozvoj specifické infrastruktury pro rodiny a seniory	4	3	4	3,7
1.2.3 Rozvoj hřišť pro všechny věkové skupiny	5	3	3	3,7
1.2.4 Podpora přívětivé veřejné dopravy pro rodiny s dětmi a seniory	5	4	4	4,3
1.2.5 Dopravní obslužnost okrajových částí JMK	5	3	2	3,3
1.2.6 Rozvoj cykloturistiky a cyklodopravy	5	3	3	3,7
1.2.7 Podpora rozvoje bydlení pro mladé páry a rodiny, podpora komunitního a vícegeneračního bydlení	5	5	3	4,3
2.1 Opatření v oblasti podpory zaměstnavatelů				
2.1.1 Motivace a podpora zaměstnavatelů/OSVČ k tvorbě příznivého prostředí pro sladění osobního, rodinného a profesního života zaměstnanců	3	4	3	3,3
2.1.2 Podpora flexibilních forem zaměstnávání	3	3	3	3,0
2.1.3 Podpora age managementu	2	4	3	3,0
2.1.4 Odbourávání předsudků v oblasti zaměstnávání	2	4	3	3,0
2.1.5 Podpora posilování společenské odpovědnosti	2	4	3	3,0

Název opatření	Náklady	Dopady	Důležitost realizace	Průměr
2.2 Opatření v oblasti podpory zaměstnanců				
2.2.1 Podpora služeb péče o děti v době prázdnin	3	4	4	3,7
2.2.2 Podpora služeb péče o děti v průběhu školního roku	3	4	4	3,7
2.2.3 Podpora vzdělávacích programů v oblasti sladování osobního, rodinného a pracovního života	2	3	3	2,7
2.3 Prorodinná opatření na krajském úřadě a v příspěvkových organizacích Jihomoravského kraje				
2.3.1 Zavádění prorodinných opatření na Krajském úřadě JMK	3	2	3	2,7
2.3.2 Zavádění prorodinných opatření v příspěvkových organizacích JMK	2	3	3	2,7
3.1 Opatření v oblasti aktivit podporujících rodinné vztahy, partnerské a rodičovské kompetence				
3.1.1 Podpora organizací s prorodinnými aktivitami	3	4	4	3,7
3.1.2 Podpora manželského a rodinného poradenství	2	3	3	2,7
3.1.3 Příprava žáků a studentů k partnerství a aktivnímu rodičovství	2	4	4	3,3
3.1.4 Podpora profesionalizace a kvality služeb pro rodinu	2	3	2	2,3
3.1.5 Podpora přínosu a hodnoty rodiny v dnešní společnosti	2	3	3	2,7
3.2 Opatření na podporu zdravého a aktivního životního stylu rodiny				
3.2.1 Podpora volnočasových aktivit pro rodiny	3	3	3	3,0
3.2.2 Podpora činnosti center volného času, sportovních klubů, škol a dalších organizací realizujících volnočasové aktivity	2	3	3	2,7
3.2.3 Podpora primární prevence sociálně patologických jevů (rizikového chování)	3	4	4	3,7
3.2.4 Projekty podporující zdravý životní styl	3	4	3	3,3
3.3 Opatření na podporu mezigeneračních vztahů				
3.3.1 Podpora mezigeneračních aktivit	2	3	3	2,7

Název opatření	Náklady	Dopady	Důležitost realizace	Průměr
3.4 Opatření na podporu pečujících osob				
3.4.1 Podpora programů pro osoby pečující o člena rodiny se zdravotním postižením nebo seniora	3	4	3	3,3
3.5 Opatření na podporu rodin cizinců				
3.5.1 Podpora mezikulturního dialogu a začlenění rodin cizinců v Jihomoravském kraji	2	3	3	2,7
4.1 Opatření v oblasti přípravy na odchod do důchodu				
4.1.1 Podpora přípravy na přechod do důchodu	2	4	3	3,0
4.2 Opatření na podporu well-being (duševní pohody)				
4.2.1 Podpora kvalitně prožitého života	2	3	3	2,7
4.2.2 Podpora zvládání změn	3	4	4	3,7
4.2.3 Podpora aktivního způsobu života seniorů	3	3	3	3,0
5.1 Opatření na podporu dobrovolnictví				
5.1.1 Podpora dobrovolnictví	2	4	3	3,0
5.1.2 Ocenění a osvěta dobrovolnictví	2	4	3	3,0
5.2 Opatření v oblasti podpory komunitního života				
5.2.1 Zapojení všech generací do komunitního života	2	4	4	3,3
5.2.2 Budování a rozvoj komunitních center	2	4	4	3,3
6.1 Opatření na podporu informovanosti a propagace témat rodinné politiky				
6.1.1 Podpora publicity a informovanosti všech aktérů rodinné politiky	2	3	4	3,0
6.2 Opatření na podporu webového portálu a elektronických komunikačních médií				
6.2.1 Zajištění správy, rozvoje a administrace webových stránek	2	3	3	2,7
6.2.2 Prezentace aktivit prostřednictvím sociálních sítí	1	2	2	1,7

Název opatření	Náklady	Dopady	Důležitost realizace	Průměr
7.1 Opatření na podporu tvorby prarodinných opatření na úrovni obcí				
7.1.1 Metodická podpora obcím v realizaci rodinné a seniorské politiky	2	4	4	3,3
7.1.2 Podpora rozvoje prarodinných aktivit na úrovni obcí	3	4	4	3,7
7.2 Opatření na podporu institucionálního zabezpečení na úrovni Krajského úřadu JMK				
7.2.1 Zabezpečení koordinace rodinné politiky na úrovni kraje a funkčních míst referentů rodinné politiky	3	4	5	4,0
7.3 Opatření na podporu spolupráce různých aktérů rodinné politiky				
7.3.1 Podpora propojování aktivit zaměřených na rodinu a seniory	2	3	3	2,7
7.3.2 Spolupráce Krajského úřadu JMK s Ministerstvem práce a sociálních věcí	2	4	4	3,3
7.3.3 Rozvoj přeshraniční, mezinárodní a meziregionální spolupráce v projektech zaměřených na rodinnou politiku	2	3	3	2,7
7.3.4 Zapojování občanů do diskuze o podobě prostředí přátelského rodině	2	3	3	2,7

11.6 Příloha č. 6 : Návrh baterie otázek pro dotazníkové šetření

11.6.1 Pro představitele obcí a měst

1. Účastní se zaměstnanci obecního/městského úřadu Vaší obce školení nebo jiných vzdělávacích aktivit na téma rodinné a seniorské politiky?

Ano	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, konkrétní soutěže:
Ne	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, proč ne:

2. Je Vám známa problematika rodinné politiky?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

3. 3) Realizuje Vaše obce aktivity na podporu rodinné politiky u Vás v obci?

Ano	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, konkrétní aktivity:
Ne	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, proč ne:

4. Je Vám známa problematika seniorské politiky?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

5. Realizuje Vaše obce aktivity na podporu seniorské politiky u Vás v obci?

Ano	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, konkrétní aktivity:
Ne	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, proč ne:

6. Znáte krajskou koncepci rodinné a seniorské politiky (Koncepce rodinné a seniorské politiky pro všechny generace Jihomoravského kraje na období 2020-2030)?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

7. Znáte možnosti podpory rodinné a seniorské politiky pro Vaši obec ze strany Jihomoravského kraje?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

8. Znáte dotační programy rodinné a seniorské politiky Jihomoravského kraje?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

9. Zaslala Vaše obec žádost v rámci dotačních programů rodinné a seniorské politiky Jihomoravského kraje v letech XY?

Ano	<input type="radio"/>	
Ne	<input type="radio"/>	Uved'te, prosím, proč ne:

10. Má Vaše obec vypracovaný strategický dokument věnující se problematice rodinné a seniorské politiky?

Ano	<input type="radio"/>	Uved'te, prosím, jaký:
Ne	<input type="radio"/>	

11. Znáte Audit Family Friendly Community (Audit FFC) pro podporu prorodinného klimatu v obci?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

12. 12) Účastní se Vaše obec Audit Family Friendly Community?

Ano	<input type="radio"/>	
Ne	<input type="radio"/>	Uved'te, prosím, proč ne:

13. Účastní se Vaše obec soutěží Jihomoravského kraje se zaměřením na rodinnou a seniorskou politiku?

Ano	<input type="radio"/>	Uved'te, prosím, konkrétní soutěže:
Ne	<input type="radio"/>	Uved'te, prosím, proč ne:

11.6.2 Pro Místní akční skupiny

1. Je Vám známá problematika rodinné politiky?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

2. Realizuje Vaše Místní akční skupina aktivity na podporu rodinné politiky?

Ano	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, konkrétní aktivity:
Ne	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, proč ne:

3. Je Vám známa problematika seniorské politiky?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

4. Realizuje Vaše Místní akční skupina aktivity na podporu seniorské politiky u Vás v obci?

Ano	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, konkrétní aktivity:
Ne	<input type="radio"/>	Uveďte, prosím, proč ne:

5. Znáte krajskou koncepci rodinné a seniorské politiky (Koncepce rodinné a seniorské politiky pro všechny generace Jihomoravského kraje na období 2020-2030)?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>

6. Znáte dotační programy rodinné a seniorské politiky Jihomoravského kraje?

Ano	<input type="radio"/>
Ne	<input type="radio"/>



jihomoravský kraj



Krajský úřad Jihomoravského kraje
Žerotínovo náměstí 449/3
601 82 Brno

www.jmk.cz
www.rodinnapolitika.cz
www.seniorskapolitikajmk.cz

ISBN: 978-80-87955-09-3

